

Σ' όλο τον κόσμο ζυστεριά σ' όλο τον κόσμο ήλιος (Δημοτικό)

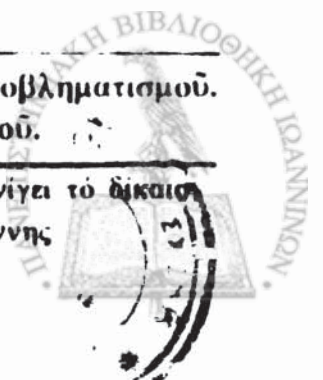
Θέματα:

- Μνήμη Γιάννη Βηλαρά
- Νόημα ζωής και υπέρτατο χρέος
- Παγκόσμια ποίηση
- Ελληνική ποίηση
- Νέοι ποιητές
- Νεολληνική αντιπολεμική πεζογραφία
- Πρωτότυπη και αγωνιστική διηγηματογραφία
- Αναμνήσεις από το έπος του 1940
- Ολοκαυτώματα της Κατοχής
- Αλβανική Λογοτεχνία
- Πορτραίτα χαρακτήρων του καιρού μας
- Τό αρχαιοελληνικό θέατρο
- Ιστορικολαογραφικές μελέτες
- Λαϊκή αρχιτεκτονική
- Έθιμα παραμύθια και μύθοι
- Οι συγγραφείς και τα βιβλία
- Με το σφυρί στα καμώματα
- Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα
- Πλούσια μαχητικά και επίκαιρα σχόλια
- Κριτικές Θεάτρου
- Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα.

Πρωτοτυπη Έπιθεώρηση αγωνιστικής λογοτεχνίας και κριτικού προβληματισμού.
Μαχητικό όργανο διαφώτισης και πνευματικής καλλιέργειας του λαού.

Όσα σημειώνω, τα σημειώνω γιατί δέν ύποφέρω νά βλέπω τό άδικο νά πνίγει τό δίκαιο
Μακρυγιάννης

Περιεχόμενα

ΠΡΩΤΟΣΕΛΙΔΑ	Σελίδα
Γιάννης Βηλαράς (Λ. Μάλαμα).....	1
Μικρό Ανθολόγιο.....	2
ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ	
Νόημα ζωής και υπέρτατο χρέος (Λ. Μάλαμα).....	3
Φιλοσοφικά αποφθέγματα.....	4
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΟΙΗΣΗ	
Από Βραζιλία (Μετ. Αγνή Σχοινά).....	5
Από Ινδία (Μετ. Αγνή Σχοινά).....	5
Από Ιταλία (Μετ. Γ. Ν. Κάρτερ).....	5
Από Ισπανία (Μετ. Ν. Σπάνιας).....	6
Από Ισπανία (Μετ. Μάγια Ρούσου).....	6
Από Γιουγκοσλαβία (Μετ. Βικτ. Θεοδώρου).....	7
Από Ουγγαρία (Μετ. Έλλη Παιονίδου).....	7
Από Αλβανία (Μετ. Γιαν. Μανίκας).....	7
Από Βουλγαρία (Μετ. Έλλη Παιονίδου).....	8
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ	
Στόν Άρη Βελουχιώτη (Γ. Κατσιμπα).....	8
Σ' ένα κορίτσι τού Κολόσσι (Χ. Κατσιγιάννη).....	8
Προσμονή (Α. Κυριακόπουλου).....	9
Μαύρε Λαέ (Κ. Καρά).....	9
Πικρό κέρασμα (Στεφ. Τηλικιδή).....	10
Τσικνοπέφτη (Νικ. Νικήτα).....	10
Εσπερινό (Θ. Κ. Τρουπή).....	10
Δυό ποιήματα (Σπ. Μουσελιμη).....	11
Αν έφευγες άνοιξη (Μ. Παναγοπούλου).....	11
Πνευματική πορεία (Δ. Καρούσου).....	11
Στίχοι (Στεφ. Καλού).....	11
Βάρνα (Βαγγ. Σουλτάνη).....	11
Κιλελέρ (Α. Παπασάββα).....	12
Στο νέο σπίτι (Α. Βουρλέκη).....	12
Μεκόγκ (Μ. Μπάκολη).....	12
Αισθητική σωτηρία (Δ. Πανουσάκη).....	12
Στό Γ. Βαλαχά (Β. Σιβετιδή).....	14
Θέατρο (Ν. Χατζηνικολάου).....	52
Στή μάνα του Πόλκ (Ρ. Νικολαιδή).....	52
Σέ φοβάμαι αιώνα (Ν. Βουνορίτη).....	52
ΝΕΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ	
Τρία ποιήματα (Ν. Ζούμπου).....	13
Άνοιξη (Ν. Σαββίδη).....	13
Νέος άδης (Θ. Καλαμίδα).....	13
Αγάπη (Γ. Φρίγγελη).....	13
Φονιάδες (Π. Π. Μαρνέλη).....	13
Δυό ποιήματα (Στ. Γιωθάννη).....	14
Αναζητήσεις (Χ. Χειμώνας).....	14
ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ	
Γυμνά Κόκκαλα (Στ. Χατζημιχελάκη).....	15
Η Δημιουργία (Α. Ζόλδερ).....	16
Ο Επισκέπτης (Ερ. Βλάχμπεη).....	17
Μιά πικρή ανάμνηση (Λ. Χ. Γκόλφου).....	18
Αλβανική Λογοτεχνία (Ντ. Σιουτερίκι).....	19
Αφέντης και δούλος (Μετ. Γ. Μπενέκος).....	19
Στοιχεία για τó αρχαίο Θέατρο (Ντ. Κούγκουλου).....	22
Ο Ολιγαρχικός (Γ. Παπαστάμου).....	23
Το παχύδερμο (Γ. Παπαστάμου).....	24

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ	
Ένα γερμανικό τάνκς (Β. Τσεκούρα).....	27
Ηρώες και μάρτυρες (Λ. Μάλαμα).....	28
Επεσανέ τα Γιάννινα (Χ. Πέτακου).....	29
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ	
Ευτράπελα μύθοι παραμύθια (Χ. Σκανδάλη).....	31
Τα Μαστοροχώρια (Τ. Παπασταύρου).....	33
ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ (Λ. Μάλαμα).....	
ΜΕ ΤΟ ΣΦΥΡΙ ΣΤΑ ΚΑΜΩΜΑΤΑ (Σχόλια Α. Φωτεινού).....	
ΠΟΛΙΤΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΕΝΤΡΙΣΜΑΤΑ (Σχόλια Στ. Κεντρή).....	
ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ (Λ. Μάλαμα).....	
ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΣΤΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ.....	
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ.....	

«ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ»
 Ίδιοκτήτης υπεύθυνος εκδότης
 Λάμπρος Μαλαμας
 Διεύθυνση σύμφωνα με τó νόμο: Ε. Βενιζέλου
 188, Γιάννινα

Τιμή τεύχους δρχ. 70
 Χρονιάτικη συνδρομή
 Έσωτερικού δρχ. 300
 Έξωτερικού δολάρια 15

Ίδρύματα, Δήμοι, Κοινότητες, δρχ. 700
 Υψηλή αλληλογραφία - έμβασματα - στον ίδιο.
 Χαρόγραφα δεν επιστρέφονται. Φιλοξενούνται
 μόνο άδημοσίευτες συνεργασίες.

Έκτυπωση: Ε. Ανδρεακίνας
 Αγκμήνης 64 Κ. Πετραλώνη
 Άθηνα

Φωτοστοιχειοθεσία
 Μαυροκορδάτου 9
 Τηλ 36 13 111

Βιβλία και περιοδικά τού Λ. Μάλαμα θα βρiσκετε στην Αθηνά στα Βιβλιοπωλεία:
 Κόντου - Φυλακτού (πλατεία Καρύτση), - Σύγχρονη Εποχή - (Ακαδημίας 76) - Κολλάρου (Σόλωνος) - «Δωδώνη» (Ασκληπείου 3) - Άρη Γαζώνη (Ιπποκράτους 13) - σε άλλα κεντρικά στη Θεσ/νίκη - Π. Ραγιά (Τσιμισκή 44) - «Σύγχρονη Εποχή» (Αριστοτέλους 7) - Ν. Χατζηκύριου (Βενιζέλου 15) κ.α

Ἐλεύθερο Πνεῦμα

Ἔρευνα - Στοχασμός - Τέχνη - Κριτική

Ἰδρυτής - Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β' εκδοτική περίοδος
Ἡ' χρόνος 31 τεύχος
Γενάρης - Φλεβάρης -
Μαρτίης 1979

Γιάννης Βηλαράς

(ο μέγας αδικημένος)

Τοῦ Λάμπρου Μάλαμα

Το «Ἐλεύθερο Πνεῦμα» ἔχει καθιερώσει αρκετά πρωτοσέλιδα του πρὸς τιμὴ πρωτοπόρων ἀγωνιστῶν ποιητῶν τοῦ λαοῦ μας, που πρόσφεραν πολλά γιὰ τὴν ἀπολύτρωσή του ἀπὸ κάθε μορφή πολιτικοοικονομική και πνευματική σκλαβιά. Ἦταν καιρὸς, ἀνάλογα μὲ τὸ χῶρο που διαθέτει νὰ χαρίσει στους ἀναγνώστες και φίλους του, λίγα σεμνά και ταπεινά λουλούδια γιὰ τὴν αἰώνια μνήμη και φήμη τοῦ προδρομικοῦ πνευματικοῦ μας πατέρα Γιάννη Βηλαρά.

Εἶναι εὐτυχής και ξέρει και κρίνει και συγκρίνει και θαυμάζει ὁποῖος γνωρίζει τὴν ἀρχή, δηλαδή τὸ ἄλφα τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας που τὸ θάβρο τῆς ἀρχῆς αὐτῆς τὸ στέρωσε ἡ αἰσθητικὴ ἰδιοφυία και ἐπιστημοσύνη τοῦ Γιάννη Βηλαρά. Στα πρῶτα σχολεῖα τοῦ γένους ὁ Βηλαράς ἀνοίξε τις πόρτες τῶν ψυχῶν κι ἔριξε τὴν καινούργια πνοή, τὴ δροσιά, τὴ δύναμη και τὸ φῶς τῆς ζωντανῆς γλώσσας τοῦ λαοῦ μας τῆς Δημοτικῆς, ἀλλὰ παράλληλα και τῆς αἰσθητικῆς τοῦ μέτρου. Ἦταν πρῶτη πηγή που πότισε γενναϊόδωρα και ἀνθρωπιστικά τὸ διψασμένο ψυχοπνευματικὸ ἔδαφος τοῦ υποδουλωμένου ἔθνους. Ὁ ποιητὴς που ἔβαλε τὴ μαγιά, γιὰ τὸ γλυκὸ ψωμί τῆς οὐσιαστικῆς λευτεριάς και τους θεμέλιους λίθους στα κάστρα τῶν λαϊκῶν μας ἀγώνων. Ὁ σκοπὸς του και τὸ ὄνειρό του δικαιώθηκαν ἔστω κι ἀργά, ὕστερα ἀπὸ 150 χρόνια κι ἀπὸ τὸ ἐπίσημο ἀντιδραστικὸ κράτος μὲ τὴν καθιέρωση τῆς Δημοτικῆς. Ὁ Βηλαράς σταθηκε φάρος φωτεινός που ἀφύπνησε και φωτίσε και καλλιέργησε μέχρι σήμερα ζωντανὴ τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας, προσβλέποντας σ' ἕνα καλύτερο μέλλον.

Ὁ Βηλαράς εἶδε τὸ πρῶτο φῶς τοῦ ἡλίου στα Κύθηρα τὸ 1771. Ἀπὸ τὸν ἔξοχο γιατρὸ τῆς ἐποχῆς γιαννιώτη πατέρα του Στέφανο. Ἀνατραφηκε και μεγαλῶσε στα Γιάννινα. Σπούδασε στὴν Πάδοβα και στὴ Βενετία τῆς Ἰταλίας, ἰατρική, βοτανική, φιλοσοφία. Ἀπὸ τους πρῶτους οργανωτὲς ἐπαναστατικῶν πυρήνων και φορέας τῶν ιδεῶν τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης, συνελήφθη και φυλακίστηκε στὴν Τεργέστη. Μὰ τὸ 1797 μετὰ ἀπὸ μίαν νίκη τοῦ Ναπολέοντα ἀποφυλακίστηκε και τὸ 1801 ἐγκαταστάθηκε στὴν Πατρίδα και πρόσφερε τὴν ἰατρικὴ του δωρεάν στο λαο. Ἐργαζόταν νύχτα - μέρα στα προοδευτικά γράμματα, ἔγραφε, μελετοῦσε, μετέφραζε, δίδασκε, ξεσήκωνε, διαμόρφωνε ἐπαναστατικὲς συνειδησεις, με ἀπόλυτα συνειδητοποιημένα τα προβλήματα τοῦ καιροῦ του. Ὑπῆρξε στενὸς συνεργάτης με τὸ δάσκαλο τοῦ γινοῦς Ψαλιδά. Ἀπὸ τους πρῶτους μαχητὲς και καθαγιαστὲς τῆς Δημοτικῆς, ὁ Βηλαράς και ἀπὸ τους πρωτοπόρους οργανωτὲς τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας στὴν Ἠπειρο - Ρουμελιὴ - Θεσσαλία

Γιάννης Βηλαράς

(Σκίτσο ἀπὸ στοιχεῖα περιγραφῆς Χόλλαντ και Κουτσαλέξη. Εἶναι τὸ μόνο ἀπὸ δική μας φροντίδα, γιὰ νὰ υπάρξει).

Κέρκυρα και ὅπου μπορούσε νὰ κινεῖται σαν γιατρός τοῦ Βελή - Ἀλή. Πέθανε στὴς ἐπάλξεις και θάφτηκε στο Τσεπέλοβο - Ζαγορίου τὸ 1823. Αὐτὴ με λίγα λόγια ἦταν ἡ πορεία τοῦ Γιάννη Βηλαρά τοῦ καταργητῆ τῶν τόνων και καινοτόμου τῆς ἀπλοποιημένης γραφῆς και λαλιάς με τὴ «Ρωμῆκη Γλώσσα» τὸ 1814. Ἐκτοτε, γιὰ ἕναν οὐδέποτε σχεδὸν αἰῶνα που επικράτησε ἡ ἀντίδραση, ἡ πιασδρόμηση, και ἡ ἀναστολή σε κάθε πρόοδο τοῦ λαοῦ, ὁ σκληρὸς λογιότατισμός, τιμῶρησε τὸν Βηλαρά. Δὲν ἀξιολογήθηκε, με τόσα ἔργα και με τόση ποικιλόμορφη πατριωτικὴ και κοινωνικὴ δράση. Ἐτάφη και αὐτὸς ὅπως ὁ Κάλβος, ὁ Καιρὴς και τόσοῖ ἀλλοι, ἀπὸ τα φωτοσθεστικά κατεστημένα, μὰ που ὅμως, τὰ ὄνματα και οἱ μορφῆς τους ἀποτυπώνονται ἀδρὰ στὴ συνείδηση τῶν γενεῶν. Ὁ Φέξης τὸ 1916 τύπωσε ποιήματα τοῦ Βηλαρά. Ὁ Γ. Βαβαρετος ἔβγαλε τα Ἄπαντά του στα 1935. Κι ἀργότερα ὁ φιλόπνοος ἐκδότης Σταύρος Ταβουλάρης τα πρόσφερε και πάλι στὴν κυκλοφορία. Ὅμως, δὲν καλλιιεργήθηκε ὅσο ἔπρεπε ἡ φήμη του, ἀπὸ καμιά πνευματικὴ ὀργάνωση, οὔτε κι ἀπὸ τὴ γενέτειρά του. Δὲ στήθηκε ποτὲ καμιά του προτομή ἢ ἔστω κι ἀναθηματικὴ στήλη. Δὲν

Μικρό ανθολόγιο

με κρίσεις και γνώμες για τα έργα και την αξία του Γιάννη Βηλαρά.

Ο Ιωάννης Βηλαράς αποτελεί και συμβολίζει τη χιρραυγη τού νεώτερου ελληνικού τραγουδιού.
Κωστας Παλαμας

Ήταν αληθινός φιλόσοφος... Γιάννης Βλαχογιαννης

Ο Πρόδρομος τού Σολωμού... Ιάκωβος Πολυλας

Γλωσσολόγος και στην ποίηση με θαυμαστούς κανόνες τέχνης και τέλειαι αισθητικής γεμάτοι μουσική και αρμονία. Σπυροσ Λαμπροσ

Πρώτοσ αντιπροσωπευτικόσ τύποσ ριζοσπάστη ποιητή δυναμικόσ μορφοπλαστικόσ κι αγωνιατήσ τήσ δημοτικόσ... Δημήτριοσ Γληνοσ

Ο Βηλαράσ ενσάρκωσ τη λογική τού δημοτικισμού οτισ άκριοσ του ουνεπειουσ... Μάρκοσ Αυγέρησ

Ο Ιωάννησ Βηλαράσ είναι ο ουνειδητόσ κι εκπληκτικόσ «πρόδρομοσ» τήσ Αναγίννησησ τήσ δημοτικόσ παράδοσησ... Στάθηκε προφήτησ μιάσ καινούργιοσ εποχήσ τού νεοελληνικού λογοσ.
Σπυροσ Μελάσ

... Ο Βηλαράσ είναι ο μεγάλοσ Έλληνοσ ποιητήσ πριν ακόμα παρουσιαστέι ο Σολωμόσ. Μετά την Κρητική ποίηση είναι ο πρώτοσ αληθινόσ ποιητήσ στην Ελλάδα...
Περιοδικό - Επιθεωρηση Τεχνησ - τευχοσ 99 3οσ/63

Θεωρώ τον Ιωάννη Βηλαρα ωσ ένα εκ τών καλλιτέρων υποδειγματιων τήσ νεώτεροσ ελληνικήσ φιλολογοσ, και το καλύτερο παραδειγμα τού ουχχρονοσ λογοσ Έλληνοσ. Χολλαντ

Εγκυκλοπαιδικά μορφωμένοσ, λυρικόσ και σατιρικόσ ποιητήσ. Την τεχνη του τη δικρινει μεγάλη εφωια. Κ Μεκκιοσ

Μεγάλοσ ανθρωπιστήσ γιατρόσ και ποιητήσ υποδειγματικόσ αγωνιατήσ... Α Π Κουτοσλεξησ

Ο τολμηρότεροσ επαναστατήσ κατα τήσ ιστορικήσ μασ ορθογραφοσ. Κ Τοικοπουλοσ

Ο Βηλαράσ είναι ο πιο καινούργιοσ ανθρωποσ με το πιο γενναίο φρονημα. Ο ηθικόσ, ο κοινωνικόσ, ο αγωνιατήσ, ο προοδευτικόσ, που δίνει οφηχια τον ελληνικό διαφωτισμο. Ηθικόσ ύψηλο, οσφικόσ δάσκαλοσ... Κ Δημαροσ

Αριοτοφάνειοσ Μώμοσ, πρωτοποροσ τού δημοτικισμού, λυρικόσ και σατιρικόσ ποιητήσ και μεταφραστήσ. Τακήσ Σιωμόπουλοσ

Η στροφή τού Σολωμού προς την δημοτικήν, οφειλεται εν πολλοικ εις την επιδρασιν τού Βηλαρά. Παπυροσ - Λαροουσ

Διανοούμενοσ και ανανεωτήσ, πεζογραφοσ και ποιητήσ σ' όλη την έκταση τού όρου προδρομικόσ... Ιστορ Νεοελλ Λογοτεχνησ

Μια απο τικ επιβλητικότερεσ φωσιογνωμικεσ τού Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Στέρεα ουχκροτημίνοσ, ιδεολογικά κατασταλαγμένοσ, μαχητικόσ, τραχίοσ και ανινδοτοσ, με το αλάθητο αισθητηριό του και τουσ σθεναρούσ του αγώνεσ, είναι ο μονοσ, ίσωσ που αξίζει περισσότερο να ονομαστέι Πρόδρομοσ. Οι Προδρομοι - Βασ. Βιβλιοθηκήσ Επιμ Λεανδρου Βρανοσση

Ο Βηλαράσ και ο Ψαλίδασ έκαναν τα χωριό τού Ζαγοριοσ επαναιπιατικό κεντρο, περιέρχονταν σ' αυτά και κατηχοσσαν τουσ κατοίκουκ γυρω απο την εθνική υποθιεση... Κωστασ Π Λαζαριδησ

τιμήθηκε ποτέ μ' ένα φιλολογικό μνημοσυνο. Δεν έγιναν διαλεξεισ για την αισθητική αναλυση και την πρωτοπορειακή καταξίωση τών έργων του. Δόθηκε τ' όνομά του μονάχα σ' ένα δρομο στα Γιάννινα. Αν αναλογιστούμε ότι ουχκροτικα τού Κρυστάλλη τού έσθηκαν για τον ποιητή τού «Σταυραετού» απο τότε χιλιαδεσ διαλεξεισ μέχρι σήμερα, θα κρίνουμε πόσο αδικούν οι άνθρωποι κι οι περισταςεισ πολλούσ πρωτοπόρουσ, τίμιουσ, αθόρυβουσ και περήφανουσ πνευματικόσ αγωνιατέσ τού λαου και τού έθνοουσ. Το πόση αξία και αθανασια έχουν τα έργα του, το αποδειχνουν τα ίδια τα τραγοόδια τού Βηλαρά που μελοποίησε ο λαόσ και τα 'χει απο τότε στα χείλη του, όπωσ το «πουλάκι ξένο» κ.ά.

Ο Γιάννησ Βηλαράσ έμεινε ο αδικημένοσ τήσ ιστορίασ, γιατί στάθηκε ο πρόμαχοσ κι ο ριζοσπάστησ, ο επαναστατήσ πνευματικόσ ηγέτησ και φιλικόσ, ο φωτισμένοσ επιστήμονασ, ο

ανθρωπιστήσ γιατρόσ, ο σεμνόσ και δεινόσ διαφωτιστήσ, ο καταλύτησ τού ουντηρητισμού, τού γλωσσασμυνοτισμού και τού σκοταδιου. ο πρωτοκρηκοσ τήσ ζωντανήσ γλώσσοσ του λαου μασ, ο βοτανολογοσ, ο προοδευτικόσ φιλόσοφοσ, ο προδρομοσ του σωστοσ διαφωτισμού, ο υπεροχοσ λυρικόσ και σατιρικόσ ποιητήσ τήσ ουσίασ, ο γεννητοροσ τού οσλωμικού ύφουσ, ο μεγάλοσ δάσκαλοσ τού Σολωμου και τού Παλαμα, ο προπαρασκευαστήσ τήσ Εφτανησιώτικησ Σχολήσ, ο ιδρυτήσ τήσ πρώτησ Γιαννιωτικήσ ποιητικήσ Σχολήσ τού Γένουσ. Γιαυτό, το πνεύμα του θ' ακτινοβολει αιώνια. Θα προμηνύει την καινούργια ανοίξη που δεν ήρθε μετα το 1821· και θα διαποτίζει το δέντρο τών απολυτρωτικών αγώνων τού χιλιοσθασσινόμενου μασ λαου και τήσ π ο λ υ π α θ η σ κι ατιμητήσ αγαπημένησ μασ πατριδασ.

Νόημα ζωῆς καὶ υπέρτατο χρέος

Τοῦ Λάμπρου Μάλαμα

Ὅση ἀνθρωπιὰ καλλιεργοῦν οἱ νέες επιστημονικὰ οργανωμένες, κοινωνίες, γιὰ νὰ πληρῶσουν τίς ἀνάγκες, τῶν ἀνθρώπων ευκολότερα καὶ ἀκεραιότερα, ἄλλο τόσο τὰ παλιὰ καθεστῶτα στὴν ἐποχὴ μας, διαγράφουν ἀκόμα, μιὰ σκληρὴ καὶ ἀνάληπτη στάση καὶ συμπεριφορὰ ἀπέναντι στοῦ ἀτομοῦ, στὴν οἰκογένεια, στὴν οἰκία. Φτάσαμε κι εμεῖς, σὰν κοινωνία, σ' ἓνα βαθμὸ σύγχυσης κι ἀσυνενοησίας, ποῦ κάθε μας ἐκδήλωση, ἀτομικὴ καὶ συλλογικὴ, τρέφει στὸ βάθος μιὰ θλιβερὴ ἠθικὴ κατὰπτωση, ποῦ ἐκφράζει τὴν ἴδια τὴ διάσταση καὶ τὴν ἀρνήση τῆς γενικῆς ωφελιμότητος. Ἡ καλοσύνη φτῶχυνε πολὺ στὸν κόσμον ποῦ ζοῦμε· καὶ γιὰ νὰ ξαναβροῦμε τὴν κάθε ἀρετὴ καὶ ὁμορφιά τῶν ἀγαθῶν καὶ εὐεργετικῶν ψυχῶν, πρέπει νὰ βροῦμε τὰ χρυσὰ κλειδιά ποῦ θ' ἀνοίξουν τίς πόρτες, μιᾶς εὐτυχισμένης ευφορίας, ἀπὸ τὴν τετράγωνη λογικὴ καὶ τὴ σύγχρονη ἀνθρωπιστικὴ παιδεία. Νὰ πάρουμε δύναμη καὶ φῶτα .... ἀπὸ τοὺς νέους λαϊκοὺς ἀπολυτρωτικοὺς ἀγέρες καὶ φλογισμένους ἡλίους τῶν καιρῶν μας. Γιατί νὰ κρατᾶμε ἀκόμα, ταπεινωτικὰ κατὰλοιπα δουλοπρέπειας, εμεῖς ποῦ διδάξαμε στὴν οἰκουμένη, μὲ τὸ μεγαλεῖο τῶν ἀγωνιστικῶν καὶ δημιουργικῶν μας πράξεων, ἀνὰ τοὺς αἰῶνες, τὸ νόημα καὶ τὴν οὐσία τῶν ἀδούλωτων ψυχῶν, τῶν σωτήριων ιδεῶν καὶ τῆς ἀνώτερης ἠθικῆς καὶ πολιτισμικῆς ἀξίας τοῦ κόσμου; Εμεῖς ποῦ σὰν Γένος σπείραμε στοὺς λαοὺς τῆς γῆς, ὅλες τίς ἀξίες καὶ τ' ἀγαθὰ τῆς λογικῆς, τῆς τέχνης, τῆς επιστήμης καὶ τῆς εὐτυχίας τῶν ἀνθρώπων; Εἶναι λοιπὸν καιρὸς κι εμεῖς ν' ἀλλάξουμε τὴ σκληρὴ καὶ τὴν πικρὴ μας μοῖρα. Ν' ἀπαλλαγούμε ἀπὸ τὰ πάθη μας. Νὰ ξεκολλήσουμε ἀπὸ τὴ λάσπη τῆς συκοφαντίας, τῆς ἀπαισιοδοξίας καὶ τῆς ἀρνήσης. Οἱ σύγχρονες ἀνάγκες, ἐπιβάλλουν ἀπολύτρωση ἀπὸ τὰ ψεύτικα ταμπὸ τοῦ παρελθόντος... Οἱ κραυγές τῶν πονεμένων ψυχῶν, τῶν πληγωμένων συνειδη-
σεων τῶσων γενεῶν, δὲν τρυποῦν εὐκολὰ θέβαια τ' αὐτιά τῶν «ελεφάντων». Ὅμως, εμεῖς σὰν λαὸς καὶ σὰν ἔθνος ὅταν εἴμασθ' ἐνωμένοι πάμε σίγουρα μπροστὰ. **«Πάντα ἡ νίκη ἀν ἐνωθεῖτε, πάντα ἐσὰς θ' ἀκολουθεῖ»** (Σολωμός). Εμεῖς θὰ ἀξιῶσουμε καὶ θὰ πετύχουμε τὴν τίμια καὶ ἠθικὴ συμπεριφορὰ, καὶ πιὸ πλατιὰ ἀπονομὴ δικαιοσύνης. Ὁ Γκόρκυ ελεγε: **«Ὅταν οἱ μικρὲς σπῖθες τῆς δικαιοσύνης μαζευτοῦν καὶ σχηματίσουν μιὰ μεγάλη φωτιά, τότε αὐτὴ ἡ φωτιά, θὰ κάψει ὅλη τὴν ψευτιά, κι ὅλο τὸ βούρκο τῆς γῆς»**. Γιατί νὰ γίνεται παχὺ τὸ στρῶμα τῆς ἀπληστίας, καὶ τῆς ἀγωνίας, στὴν ψυχὴ μας; Ὁ χρόνος τρέχει γοργὰ καὶ μ' ἀτσαλένια φτερά, καὶ τονε χάνουμε ἀδίκαια, ἀπραχτα καὶ ἀχαρα. Εμεῖς θὰ γυρίσουμε τὴ σφαῖρα στὴν τροχιά ποῦ θέλουμε· κι εμεῖς, ὁ λαὸς, πρέπει νὰ καθορίζουμε τὰ πεπρωμένα καὶ τίς ἐξελιξεις μας. Ὅταν ζοῦμε μὲ πραχτικὴ ἀγάπη καὶ μὲ τὸ αἶσθημα τῆς δημιουργίας, τῆς ἀνθρωπιᾶς καὶ τῆς εἰρήνης, νιώθουμε οὐσιαστικά, ἓναν ωραῖο ψυχο καὶ χαρούμενο βίον. Μέγα καὶ πρῶτο ἀγαθὸ καὶ δῶρο φύσης ἡ ζωὴ... καὶ «ιερὴ καὶ μία» ὅπως τῆγε τραγούδησε κι ὁ Παλαμάς, δὲν πρέπει νὰ μᾶς πάει χαμένη. Ἀνοίξτε τὴν καρδιά σας - ἢ θαυμάστε τὴ. μόλες τίς ὁμορφίες τῆς! Λούστε μὲ τὴν ἀγαπὴ καὶ τὴν ευγένεια τῆς ψυχῆς, τὰ πρῶτα καὶ τὰ πρῶτα γύρω σας. Θαυμάστε τὰ φυσικὰ καὶ πνευματικὰ δημιουργήματα. Οἱ δυστροπίες κι οἱ μεμψιμοιρίες εἶναι ἀγκαθία ποὺ ἀγκυλώνουν τίς καρδιές. Ὁ κόσμος ὅλος εἶναι δικὸς μας. ἴωρον τὰ πάντα στὴν ψυχὴ μας. Οἱ ὁμορφίες καὶ οἱ χάρεις ἀνηκοῦν σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ὅλοι μαζί οἱ συνάνθρωποι κι οἱ ἀδελφοὶ λαοὶ στὰ εἰρηνικὰ τους ἐργα, ὁμορφαίνουν πιὸ πολὺ τὴ ζωὴ καὶ τὸν πλανήτη. Θαυμάστε τὴν ἐφύια, τὴν ἐγκαρδιότητα καὶ τὴν ἀπλότητα τῶν ἀντρῶν, τὴν ψυχικὴ καὶ σωματικὴ ωραιότητα τῶν γυναικῶν, τὰ ξένιαστα κι ἀθῶα χαμόγελα τῶν παιδιῶν, τίς μορφές καὶ τίς γοητείες τῆς τέχνης, καὶ θὰ γεμίζει ἡ ψυχὴ σας ἀδολες χάρεις! Πάρτε δύναμη κι ἀνάσα, ἀπὸ τὰ ριγῆλα ξυπνήματα καὶ ξανανιώματα τῶν πλασμάτων τῆς αὐγῆς· καὶ θὰ νιώσουν ἀφατὴ γλύκα τὰ μάτια τῶν ψυχῶν, ἀπὸ τὰ χρώματα τῶν δειλινῶν καὶ τὰ λιογέρματα ἀκροβουγιῶν, τὴ γεύση ἀπὸ τὸ μόχτο τοῦ ἐργάτη καὶ τ' ἀγρότη στὸ τέλος τῆς μέρας, καὶ μιὰν ἀγάλλιαση βαθύτερη, ἀπὸ τ' ἀντίκρυσμα τοῦ οὐρανοῦ στὰ λυκόφωτα τῶν πρῶτων ἀστρῶν. Ὅλες οἱ πικιλομορφίες τοῦ βίου, γίνονται ἀρμονικὲς καὶ ὁμοούσιες στὴν ἐσωτερικὴ μας καλλιεργημένη πλάση. Κάθε κοινωνικὸ κι ἀτομικὸ καλὸ καὶ ἀγαθὸ, ἄς παροτρύνει γιὰ σωστὴ δράση, γιὰ τίμια πάλη. **«Σκληρὸς κι ἀδιάκοπος ἀγῶνας, ἡ ζωὴ... μὰ ἀξίζει νὰ ζεῖ κανεὶς καὶ νὰ πεθαίνει καὶ γιὰ ἀνώτερα ἰδανικά»** (Γληνός). Γιατί νὰ «ἐνδίδετε» στὸ

ψέμα, στο κακό, στην ήθικη κριτική ζημιά του συνανθρώπου, σε βίε και σε σκοτωμούς, και όχι σε μιάν ανοιξη πλατιά, με αισθήματα ασφάλειας και οίγουριός. Να χαίρεστε κάθε πουλί που κελαηδάει τον έρωτα, κάθε λουλούδι που μυρώνει η πρωινή δροσιά και που με τόση απλοχωριά και ζεστασιά το κανακεύει ο ήλιος απαλά, να μπαμπουκιάσει τον καρπό του. Να πάρ' η ακοή σας το γλυκό νανούρι από τους ζεφυρούς στις φυλλωσιές των δέντρων. Κάθε ζωή είναι και μία άνοιξη! Αγκαλιάστε τη φύση. Και τ' άσχημα ακόμα πλάσματά της μπορείτε να τα κάνετε κι αυτά ευτυχισμένα, γιατί όλα, έχουν στο βάθος μία ψυχή αθάνατη. Η ζωή θέλει στη δίψα και την πείνα, μ' άριστα μέτρα την πληρότητα. Αγαπείτε τη, έτσι όπως αγκαλιάζει σφιχτά με λάχταρα και καμάρι το παλικάρι την Καλή του. Έτοιμιαστε χέρι - χέρι και σηκώστε με γόνιμη σπορά τη μάγισσα ζωή από της γης μας τη χαμέρπεια. Φκιάχτε τη όλη με πλατιά χαμόγελα και με ατελειώτα τραγούδια. Οι άνθρωποι όλοι ενωμένοι και οργανωμένοι είναι σε θέση να κάνουν τα πνεύματα και τις ψυχές να λάμπουν σά σμαραγδια! Βέβαια, τα ξένα και ντόπια πρακτορεία της εκμετάλλευσης ωθούν τους γύπες στις βορές. Αυτοί θέλουν να πίνουν αίμα. Δεν τους συμφέρει η δική μας εθνική λαϊκή ενότητα. Μά εμείς πρέπει όπως μπορούμε να αντιδρούμε στα δόλια σχέδιά τους. Να πάψουμε κάποι' επιτέλους να γράφουμε με φαρμακερούς πόνους, αίματα και δάκρυα μοιρολόγια και τραγωδίες. Εμείς, ο λαός, θα διώξουμε κάθε απληστία αστοποιημένης νοοτροπίας, που προκαλεί αλλοτρίωση κι αδιαφορία και πορώνει τη συνείδηση. Οι νόμοι της πάλης, ζητούν και τις προϋποθέσεις του χαρουμένου βίου. Ο Τσέχωφ έλεγε. «Η πεζή πάλη για τη ζωή, σε κάνει σπαθή, σου καταστρέφει τη χαρα της». Ός πότε οι άνθρωποι θα γίνονται καταχραστής της ίδιας της πολυτιμής ζωής τους, και θα την περνούν με φόβους, θάσανα, πίκρες και αγωνίες. Πέρασαν εκατομμύρια ανθρώπινες γενιές από τον κλυδωνιζόμενο πλανήτη μας. Γιατί λοιπόν σε τουτον τον αιώνα των τεχνικοεπιστημονικών θαυμάτων που οι άνθρωποι καταχτούν κι άλλους πλανήτες, να δηλητηριάζουμε τις ψυχές και να μη συμβαδίζουμε λυτρωτικά και σωτήρια, οικοδομώντας, έναν καινούργιο ήθικό και πνευματικό πολιτισμό. Ξέρουμε πώς τα αίτια της κάθε κακοδαιμονίας μας, είναι ο άκρατος στομικισμός, η αρρωστία και η μαστιγα της κερδοσκοπίας. Γιαυτό και στην κοινωνία μας τελευταία συναντάς παντού σύγχυση και θλακεία, αγχος και ανία και μονοτονία, και αδυσώπητη μανία για «ντουθάρια» και γιωταχί, σε τέτοιο βαθμό, που οι περισσότεροι κυλούν τη ζωή τους με αυτό το φθοροποιό περιεχόμενο, καταχρηστικά και άσχημα με πρόωρους θανάτους με αυτοκαταδικες (!) Ξέχασαν η δέν έμαθαν να ζουν, με τα απαραίτητα μέσα πολιτισμού, μιας ευκολής κι άνετης διαβίωσης, φυσικής και ήσυχης κι ευχάριστης ζωής, τιμια κι απλά και παστρικά και όμορφα, με πιο πολλή αγάπη στον κόσμο, στη φύση, στον πλησίον, στα θετικά παραδοσιακά μας πράματα, στη γνήσια και λεβέντικη ρωμιοκίση με πιο πολλή ειλικρίνεια κι αδερφοσύνη. Ο Επίκουρος σε επιστολή του στο Μενοικέα, διαπίστωνε και αξίωνε. Ζωημε σύνεση, πάντα σε μέτρα άριστα ή κάθε απολαυση. Βασικά και πρωτίστα, συμβούλευε την απαλλαγή των σωμάτων από τους πόνους και προπάντων την απελευθέρωση των ψυχών από τις ωδίνες και τις αγωνίες. Σύστανε δηλαδή την εύδαιμονία, μέσα στην απολυτή ψυχική γαλήνη και αταραξία

Λ Μαλαμας

Φιλοσοφικά κι αισθητικά αποφθέγματα

«Η συμπόνια στην εποχή μας, είναι μία μάσκα που χρησιμεύει για να σκεπάζει τη ντροπή.

Μαξίμ Γκόρκι

«Η άποψη πως η τέχνη δεν έχει καμιά δουλειά με την πολιτική, αποτελεί η ίδια μία πολιτική στάση.

Τζ. Όργουελ

«Επιδιώκοντας χρηματικούς σκοπούς ο άνθρωπος, δε θα καταφέρει ποτέ να κερδίσει την ευτυχία.

Καρλαυλ

Η ευτυχία του λαού πραγματώνεται από την ουσία της γνήσιας δημοκρατίας.

Ρόζα Ιμβριώτη

Ένα βιβλίο ή ένας άνθρωπος, ή τίποτα.

Γ. Σινδής

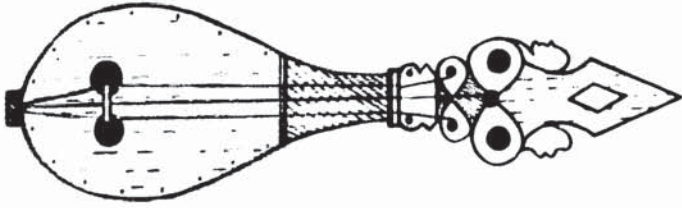
Το αληθινό έργο τέχνης, αντισπερώνει, πλατύνει την ψυχή του ανθρώπου των ανιθίσει ως τα αιώνια και τ' ατέλειωτα των συμφυλιών με τη ζωή, δεν τον φέρνει σε σύγκρουση μαζί της.

Μπελίνσκι

Πάρτε μία όποια ράτσα ζώων, αναγκάστε τα σε τρεμλιά και απραξία, χορτάστε τα με πλούσια τροφή, ικανοποιήστε όλες τις σεξουαλικές ορμές τους, θρίψτε όλα τους τα πάθη, υποχρεώστε τους πάντες να σκύβουν μπροστά τους, διώξτε μακριά τους κάθε τι που θα τα έκανε να σκεφτούν, και σε λίγες γενιές θα έχουν γίνει όλο σώμα και διάλου μυαλό (!) Μ' αυτή τη διαίτα μεγαλώνουν οι βασιλιάδες, κι έτσι συνεχίζουν αιώνια τώρα (!).

Τόμας Τζέφερσον
πρόεδρος ΗΠΑ (1743 - 1826)

(Σ.Σ. Εμείς θα προσθέταμε ή θη δεικνύωσιν περιθώρια χρόνου: Μεγάλωσαν η συνεχίσαν οι βασιλιάδες τότε... Έώρα που σχεδόν ελάχιστοι απόμιναν, σέρνουν αυτοί απάνω τους την ευρωπία των καιρών και τη θυμιά των λαών).

Βραζιλία

Νέγροι της 'Αφρικής

Τζών Νεγκάλα

Μεταφράζει η Αγνή Σωτηρακοπούλου - Σχοινιά

Νέγροι της Αφρικής
ιστι φτηνά χέρια, πολύ φτηνά,
σοσιζειτε μόλις λίγη τροφή
η οποία φθορά του μαστιγίου
σαν τις πλατες σας όργώνει,
πρίπει νά 'στε γλυκείς καλοί καί πραιοί
ιά ν' αποφύγετε τό ξύλο.
Πρέπει να τρωτε λίγο, νά 'στε οικονομικοί!
Θίλιτε λευτεριά; Δικαίωμα σας! Βέβαια...
Αά πως θα ζούμε αν λευτερωθείτε;
Τοιός θά φρονιζεί την πολυτέλειά μας,
τοιός θα φρονιζεί τις απολαύσεις
αί την άνεσή μας;
Τοιός θά σερβίρει ούισκι στά ποτήρια μας
τού φκιάχνει ό ιδρωτας του Νέγρου;

Ινδία

Ρεμβασομός

Μακάντ Ρ. Νταβί

Ο δρόμος μου για μηνες στο σκοτάδι.
Τό καλώδιο που σύριζα περνάει
αι' τό ταβάνι τ' αιτιλιέ μου
πειάει ποτε ποτε σπύθες:
σημάδι που θά 'χει βραχυκύκλωμα.
Τερ' από τους άγρους στη χέρσα γης χωμένο
'χει ανάψει μία σιρά από φωτα
αί 'τσι παίρνω συναίσθηση της πόλης μου
που αι' τό παράθυρο σταλαζει στους δρόμους τις κολωνες.
Και τ' αυτοκινητα που τρέχουν.....
Όλα ανάμεσα ο' αότη την απόσταση ανάβουν
αί 'γω εμαι αι' τό σκοτάδι φαγωμένος
ζότης της νύχτας της γαλήνιας του Λύγουστου,
Μόνος,
πιριδιαθαζω τη ζωή μου
την αδια απο ονιρα
κι' από χρωματα αδια.

Ίταλία

Είμαι ένα δημιούργημα

Γκιουζέπε Ούγαρέτι

Μεταφράζει ο Γιώργος Ν. Κάρτερ

"Όπως έτούτ' ή πέτρα
του Σάν Μικέλε
τόσο κρύα
τόσο σκληρή
τόσο στυγνή
τόσο ανυπόταχτη
τόσο τελειωτικά
άποθαρρημένη
όπως έτούτη' ή πέτρα .
είναι τό κλάμα μου
πού δέν τό βλέπετε.
Τό θάνατο
ξοφλάμε
μέ τή ζωή.

Καλωσύνη

Τής Φερνάντα Ρεγκάλια Φόσσο

"Ω, καλωσύνη μέ την άγγελική όψη
ή χάρη σου μου επιτρέπει τό χέρι νά
τείνω στον έχθρό μου.
Τό χαμόγελο δίδαξέ μου της συγνώμης
κι άπάλειψε άπ' την σελίδα της άνοχής
μου
τόν σφαδασμό του μίσους που προξέ-
νησε μία αιμοβόρα άσπίδα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έπιστροφές ενός δολοφονημένου ποιητή
(F.G. Lorca)

Ραφαέλ Άλμπερτι

Μεταφράζει ο Νίκος Σπανιάς

Ξαναγύρισε, κοντά μου πιά γιρασμένος και μελαγχολικός
στο νυσταγμένο φώς ενός όνειρου του Μαρτιού,
μέ κιωλιά στους κροταφούς και δίχως αγχος,
μέ τη μαγικήν έλια και το χαλκό της νιότης,
τώρα μια περγαμνη που τριζει στο χρόνο,
κάτασπρος, σα γυφός, σα νά γερασις, με μιας,
μ' ένα σου βήμα απ' τή ζωη στο θάνατο.

Δέν ξέρω τ' ηθελες, γιατ' ηρθες, τ' ειχες να μου πεις,
κείνη τή νύχτα στη λαμψη του ακριβού σου αλπακά,
λαμποντας, σα νά χεις βγει μόλις από μπαρμπερη,
με τήν κίτρινη γραβάτα σου και τα μαλλια σου
νά σπαρταράν στον ανεμο διαβαίνοντας
σαν πάντα κηπους με λευκες φοιτητικες
καί ζεστές πικροδαφνες. Τι σκεφτοκουν, εξηγησε μου
πες μου τώρα, μες απ' αυτά τα φωτεινα διαλείμματα
του όνειρου μου, τι ηθελες; Το δρομο να μου δείξεις
μές απο καταχθόνιους κρουνοους, κατω από τις ριζες
σπου τα κοκκαλα σου ζουνε μουρμουριζοντας πώς;
είσαι πρώτος στους νεκρους; Μιλησε, εξηγησε μου,
μιλησε! Βουβά μ' αγκαλιασε, εγνεψες, τρυφερα
σε μια καρεκλα νά καθήσω...
και καθηοεις πλαι μου κι έου, χαμογελωντας σιωπηλα,
- χωρις ουτε μιá λέξη να μιλάς -
Μιλησε, ποιός ηταν ο σκοπος σου;
Τάχα πως οι άγωνες μας είναι μηδαμινοι,
κι η άγωνια του παρελθοντος δε σημαίνει τιποτα,
και πως ο θάνατος! - Αχ, άχ - συγχωρα με,
μάς ένωει πιά πολυ κι' από την ίδια τη ζωή!...
Αν τ' όνειρό μου μ' εξαπατήσει, ελα πίσω, παλι,
στη νύχτα του όνειρου,
κι εξηγησε πιο καθαρα το νοημα σου.

Ο Πληγωμένος
(Αποσπασμα)

Μιγκέλ Έρναντες*

Μεταφράζει η Μαγια Μαρια Ρουσου

Πληγωμένος ειμαι, κοιταχτε με, χρείαν έχω απο πιστερες ζωις,
Αυτή που κατέχω είναι λιγη για τό μέγα χριος
του αίματος που θα θέλα να χάσω απ' τις πληγες,
Πέστε μου ποιός δέν πληγωθηκε.

Η ζωή μου είναι μιá πληγή εύτοχισμενης νιότης,
Άλι, σ' αυτόν που δέν πληγώθηκε, σαυτόν που ποτε δεν ενιωσε
λαβωμένος από τη ζωή,
ουτε στη ζωη αφήνεται πληγωμένος χαρούμενα!

Γιά τη λευτεριά αίμοραγώ, παλιύω, άντέχω στη ζωη,
Γιά τη λευτεριά τα μάτια και τα χέρια μου
σά δέντρο σάρκινο, γενναιόδωρο κι αίχμαλωτισμένο
παραδίνω στους χειρουργούς.

Γιά τη λευτεριά νιώθω πιστερες καρδιές
απ' ό,τι κόκκαλα στο στέρνο μου: Βγάζουν σπιθες οι φλέβες μου
καί μπαίνω στά νοσοκομεία και μπαίνω στους έπιδεςομους
σαν σε λιβάδι μέ κρίνα...

* Ο Μιγκέλ Έρνάντες είναι Ισπανός επαναστατης που χαιθηκε στο θωμο του Βασιλ του εμφύλιου και του Φρανκισμó στις 28 Μαρτιου του 1942 τριανταδυο χρονων. Αφησε πίσω του μια μεγαλη αγαπη, ένα μωρο που δεν τ' αγκαλιασε παρά, μοιι απο τα κόκκαλα της φυλακης, και μια ποιηση που χαρακτηρηστηκε σαν η έξυμντικότερη που έμφανιστηκε μετά το 1934 στην Ίσπανια.

Όλο το χωριό το τριγυρνάει, μα δεν μπορεί νά τό περικυκλώσει.
Γιναι το δέντρο της ζωής, 'Ο ναός των νεκρών, τό Μποαμπάμπι.
Όλο το χωριό το περικυκλώνει, ώστόσο δε μπορεί νά τό περικυκλώσει.

Ο κορμος του περαιοπος. Τά κλαδιά του κοντά, μιά ήρεμη προσευχή γιά τή βροχή.
Και οι βροχές δεν τρχονται.
Μονάχα μιά γυναίκα νιομένη στά μπλέ, μιά μαύρη γυναίκα στά μπλέ
πού στέκει απέναντι απ' το δέντρο,
γνωρίζει όλες τίς μαγίες της βροχής
και σε κανένα δεν τις φανερώνει.

'Ο ήλιος ειοχωρει στις γης τα σπλάγγνα
ή γη γινεται ήλιος, ό ήλιος γή, όλα απ' τή δίπλα λές πώς θά καούν.
Μόνο τό Μποαμπάμπι τό πελώριο σκυθρωπιάζει
προσευχόμενο ηριμα γιά νά 'ρθουν οι βροχές.
Και οι βροχές δεν τρχονται.

Μοιάζει πώς πάει νά σωριασσει, ή ξηρασία
ως τόν τελευταίο σφυγμό του τό χτυπά.
Μά ξαφνικά σηκώνεται
σκιρτώντας απ' τή ρίζα του,
τά μάγια της γυναίκας μέ τά μπλέ
πού εναντιώνεται στη φύση, τό κάνει νά όργίζεται.

Ούγγαρία

Δυό ποιήματα

Δρόμος

Του Μάγκντα Σεκέι

Μεταφράζει η Έλλη Παιονίδου

Μέ κάποιο τρόπο θά βρεθώ στους δρόμους
Θά περπατώ, θά περπατώ, δαγκώνοντας τόν
άέρα
μόνη, θά περπατώ, θά περπατώ, ώσπου
νά προσπεράσω τά βουνά, ώσπου
μονάχα ό άνεμος,
θά μέ χτυπάει, ώσπου
μονάχα ό άνεμος, όλο και τσουχτερότερα
θά μέ μαστιγώνει καθώς
θά τρέχω και θά τρέχω
όλο και πιό μακρυά
μόνο νά τρέχω, δαγκώνοντας τόν άέρα
όλομόναχη, απ' όλα
έγκαταλειμμένη εκτός
απ' τή γαλήνη μου.

Ή καμπάνα

Χτυπάει άπάνω μου ό άνεμος τής σαρακοστής
Δονουμαι, αντιλαλώ, ήχώ ή καμπάνα
άντιλαλει τό χέρι μου
τό πόδι μου δονείται
μονάχα έτσι δίνω έγώ φωνή
συνέχεια δίνω, σάν τόν άέρα
άπάνω μου και κάτω μου
και γύρω μου απ' τά νύχια
ώς τήν κορφή. Χωρίς φωνή
ήχώ κι' αντιλαλώ και ζητιανεύω.
Χτυπάει ή καμπάνα, δίχως τελειωμό.

Άλβανία

Δυό ποιήματα

Ναϊμ Φράσερι

(1846 - 1900)

Μεταφράζει ό Γιάννης Μανίκας

Ήρθα σέ Σās

Ήρθα ανάμεσά σας
και καίγομαι γιά νά σās δώσω λίγο φως
ν' αλλάξω τή νύχτα σας σέ μέρα,
νά φλογιστώ νά σās φωτίσω
νά σās κάνω νά νιώσετε ποιοί είστε.

Ώ βουνά τής Άλβανίας
ώ έσεις άπέραντοι δρυμοί
και άνθισμένοι κάμποι
σās όνειρεύομαι νύχτα - μέρα
καθαρά ποτάμια, δάση, γή εύλογημένη
άνάμνησες χαράς γεμάτη
μεγαλόπρεπη θέ νά σέ τραγουδω.

Ήλιος... στά Βαλκάνια

Κι άν χτυπούν στήν καρδιά μας οι πόνοι
κι άν οι λεύκες τό βράδυ ριγοούν
τ' ουρανού είμαι τ' άστρο, τίποτ' άλλο.
Κι άν τύχει και πεθάνουμε μαζί
τά ρόδα θά φυτρώσουν μιάν αύγή
σέ όλα τά Βαλκάνια.

Τούτα τά ρόδα γιά σένα τάκοψα
γιατί μιά μέρα μαύρη μέ βροχές,
άστροπελέκια και βροντές, σύννεφα κι
άστραπές
ξερίζωσαν παντού τή γή, νά κλαίνε τ'
αηδόνια στήν πηγή

γιατά Βαλκάνια

Κι άν χτυπούν στήν καρδιά μας οι πόνοι
κι άν οι λευκες τό βράδυ ριγοούν
τ' ουρανού είμαι τ' άστρο, τίποτ' άλλο.
Κι άν τύχει και πεθάνουμε μαζί
ό ήλιος αύριο θέ νά θγει γιά όλους στά
Βαλκάνια.

Ἑλληνικὴ Ποίηση

Στόν Ἄρη Βελουχιώτη

Γιώργου Κατσιμπα

Τῆς Ρωμιοσύνης πικρογῆ και πρωτοκυνηπιανη
δεντρί π' ἄν φυτρωνες ἄλλου, θουνο θα σέ λογιζῶν
ταολιά Λαμιώτη που ἔλαμψες στο μεγα μεσονυχτι
νά παιζει ὁ Γοργοπόταμος πεντοβολα με τ' ἄστρα
ἀναμεράω τὰ συννεφα νά ἰδοῦν τ' ἀναστημα σου.
Μυστικό Δεῖπνο ἢ Ροῦμελη γι' Ἀνασταση εἶχε στρωοι
μέ Θερμοπύλες και Γραβιες, τῆς ἱστορίας καμπανες
και Μυρμηδόνας κι' Ἀχαιοὺς με Πανοπλία Ἡφαιστου
στά μετεριζια Ἀρματωλος και στα γιουρουκια κλεφτης
ὁ Λόγος σου γριβιλογο κι ὁ λογισμός σου Ἀπρίλης
σάν ἀστραφε στο δρόμο σου να πᾶς στη Δαιμασκο σου
για μιὰ πατριδα λευτερη σέ λευτερες πατριδες.
Κι' ἄν χρονοι ἐστρωσαν δισεχτοι τῆς μοιρας σου τη στρατα
- λαγγαδια ψαχνει τό κορμι να βρεῖ την κεφαλη του -
τά μαῦρα ματια σου τα δυο για χιλια λαμπιριζουν
και παιζουν με τα γενια σου τῆς λευτερίας μαίστροι
κι ἄν καθαλαρης δε θα μπεις οι Βερολινο - Ρωμη
σ' ουλο τόν κοσμο πολικος τ' ἄστρι σου Βελουχιώτη
και κάθε γλυκοχαραμα κι ὡς πεφτει αργα τό θραδι
για σε και τ' ἀνταρτόπουλα, περήφανα θα λενι
την καλημέρα τα θουνα, την καληνυχτα οἱ κάμποι.

Σ' ἓνα κορίτσι τοῦ Κολόσσι

(Μέ τήν εὐκαιρία τῆς χρονιάς τοῦ παιδιοῦ)

Χρηστου Κατσιγιαννη

Μικρό, γελοῦμενο, ἄθῶο παιδι
ἀξέχαστο κορίτσι προσφυγάκι...
Σέ βλέπω ἀκόμα πέρα ἐκεῖ
ὄξω ἀπ' τ' ἀντίσκηνο τῆς προσφυγιάς
στό μακρινό καταυλισμό
τ' ἄχαρου κι ἄφιλου Κολόσσι...
Κι ἄν μοῦ ρωτήθηκες ποτέ
γιατί δέν ἄφησα τὰ μάτια μου
ἀπάνου στά δικά σου μάτια...

Βουλγαρία

Μπαλάντα γιά τή θάλασσα

(Ἀπόσπασμα)

Γκεόργκι Τζάγκαρωφ

Μεταφράζει ἡ Ἑλλη Παιονίδου

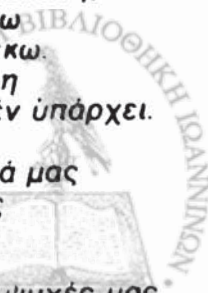
.....
"Ὡ ἄνθρωποι εὐτυχισμένοι
μὴ στέκεστε ἐκεῖ ναρκωμένοι"
Ἔχει ὁ καθένας τή χάρη
ὅ,τι θέλει νά πάρει,
δύναμη γιά τὰ νιάτα
ξεγνιασιὰ γιά τοῦ γέρου τῆ στρατα
χαρά και τραγούδι
κι ἓνα ὠραῖο λουλούδι
μιὰ μικρὴ ἀνεμώνη
ἢ ὄργη, πού ματώνει.
"Ὡ ἄνθρωποι εὐτυχισμένοι
τί χαρά σᾶς προσμένει.
Μά, σὰ οθυσμένες λυχνίες
κοιμούνται οἱ καρδιές κι οἱ ἀρτηρίες.

Κι ἄν μοῦ ρωτήθηκες ποτέ
πού μῆτε σοῦ εἶπα, καλησπέρα
Μικρό, γελοῦμενο, ἄθῶο παιδι
ἀξέχαστο τῆς Κύπρος προσφυγάκι
μὴ μοῦ πικραίνεσαι γι' αὐτό
και μὴν ποτέ κακοκαρδιζεις...
Τὰ μάτια μου δέν ἤθελα νά δεις
τρικυμιόμενα μέσα στήν ὄργη
και μουλιασόμενα ἀπ' τῆ βροχή
τῆς ἑλλαδίτισας ντροπῆς μου...
Μά, και στό στόμα μου νεκρὴ
μ ἀπόμενε ἄφωνη ἢ φωνὴ
μπροστά στό μέγα αἶσχος!

Μόνο κάπου κοιτῶ μακριὰ
ενας κατασπρος γλᾶρος πετὰ
Τρεμοπαίζει δειλά μιὰ ἄχτιδα,
μιὰ σκιά πού περνά τώρα εἶδα.
Καί νά, νάτη πάλι,
ἀφρισμένη προβάλλει.

.....
Τὴν ἀκούω, μέσ στής νύχτας τὰ βάθη
νά, τώρα στό κατώφλι μου ἐστάθη,
κι ἀκούω κι ἀκούω και βλέπω
στό τραχὺ μεγαλειό της στέκω.
Ἴσως πεῖτε, αὐτό εἶναι ἀπάτη
τέτοια θάλασσα πουθενά δέν ὑπάρχει.
Μά αὐτό δέν εἶναι μυστικό.
Ἡ θάλασσα αὐτὴ εἶναι κοντά μας
εἶναι ἡ θάλασσα ἢ δικιά μας
πού παφλάζει, παφλάζει
τόν ὀρίζοντά μας χαράζει
μέ γαλάζιες ἀνταύγειες τίς ψυχές μας
γεμίζει τό καθάριο μας ὄνειρο, νάτο,
θροίζει...
.....

Ἀντώνη Κυριακόπουλου

Νά μη ποιεύω σέ τίποτα; Ἄν είναι κάτι
πέρ' ἀπό μενα – Θεός ἢ οὐτοπία
μυστηριο ἢ ἀνάγκη τῆς ψυχῆς,
αὐτό – ο,τι καί ἂν είναι αὐτό –
στήν ἀγάπη σου τ' ἀναζητῶ
καί περιμένω.

Γιά νά υπάρξω – γιά νά υπάρξεις.

Μά ποιός προσταζει; Τί ἄλλο μπορεῖ νά είναι
πό πάνω ἀπό σένα κι ἀπό μένα;
Μή καί δέν είσαι σὺ ὁ ἀδελφός μου;
Μιά φορά μόνο, πού κλάψαμε,
ποιός μας ἄκουσε τάχα;

Γιά σένα ἔγραψαν τά χέρια μου, πού είναι ἔτοιμα
νά στρέφουν τίς παλάμες τους
καί νά δεχθουν ἀγόγγυστα τοὺς ἦλους
στο μαρτύριο τοῦ σταυροῦ.

Στήν ἀγάπη σου λοιπόν ἔχω σταθεῖ
κι' ἀδελφικά σέ περιμένω.

Μαύρε Λαε

Κώστα Καρᾶ

Μαύρι πολύπαθε Λαε
βορά τῆς ἀπληστίας των λευκῶν
μά καί τῶν ντοπιῶν ἀφεντάδων σου,
πού μέχρι χτές τίς σάρκες σου λιανίζαν
χωρίς κανέναν οἶκτο, χωρίς κανένα ἔλεος,
σάν τά θεριά τῆς ζούγκλας σου τῆ λεία τους.
Ἡ μαύρη γη σου πλούσια – δυστυχία σου –
σκλάβος εἶσὺ καί δουλειτῆς στοὺς ἀρμαγῆς τοῦ βίου σου.
Τό ἴδιο σου καλύβι, φυλακὴ σου.
Τά δάση τῆς πατρίδας σου ἀπροσπέλαστα.
Τά δέντρα τους γιγάντια τὸν οὐρανὸ ἀγγίζουν
ἵνα Θεὸ νά φτάσουν.
Μαυρο Θεὸ πού νά σοῦ μοιάζει.
Νά γνιάζεται γιά σένα, γιά τὴ μοῖρα σου.
Καί τὰ ποτάμια ὀρμητικά
τὸ νέγρικο τραγούδι σέρνουν
στὶς μακρινές τίς θάλασσες.
– Μηνύματα θανατηρά –
δούλος εἶσὺ των ἰσχυρῶν
μέχρι καί χτές τὰ πόδια τους, γοναπιότης, φιλοσοφίς.
Σκυλίσια ἢ ζωὴ σου,
στὴ γη ὅπου γεννήθηκες – τὴ γη πού σοῦ ἀνήκει –
Πολύπαθε Λαε.
Βορά τῆς ἀπληστίας των λευκῶν
μά καί των μαύρων ἀφεντάδων σου.
Κεφάλι σήκωσες τὴ λευτεριά νά καταχτήσεις.
Τὸν τόπο σου νά διαφιντέψεις.
Ἡ' αφάνισαν ὄρδεις λησίων στοὺ ὄνομα τῆς Ἀνθρωπίας
ἀπάνθρωποι οἱ ἴδιοι.
– Οἱ μνημῆς τους ἀδύναμεις
στὶς κατακόμβες των νεκρῶν συντρόφων σου –
Ἡ ἡλιος τῆς Πατρίδας σου, τοῦ αἱματός σου μάρτυρας
σάν χάνεται τ' ἀπόβραδο πῖσ' ἀπ' τὴ μαύρη ζούγκλα.
Καί τὸ φιγγάρι μάρτυρας τοῦ πληγιασμένου σου κορμίου
σά σβηνεῖ τα χαραμάτα σιὰ θόλα νερά των ποταμῶν.
Ἡ οὐρανός σου κόκκινος, αἶμα τοῦ αἱματός σου.
Καί τὸ τραγούδι, μοιρολόγι,
ἀβάσταχτος καημός τῆς σκλαβωμένης γῆς σου,
πού τάχτηκες νά λευτερωσῆς.
μαυρι πολύπαθε Λαε' τῆς Ἀφρικής.

Πικρό κέρασμαΣτεφανου Τηλικιδη

Στάλα τη σταλα τό 'μασα.
 Το αιμα τών νεκρών παιδιών του Βιετνάμ.
 'Από το βομβαρδισμένο σχολείο του Μαι - Λάι,
 (Ήτανε δέκα τ'α φτώχα κι' απομειν' ένα μονο).
 Κι από το πυρπολημένο βρεφοκομείο της Τσαντ,
 (Έκατο ζωές, πού κράτησαν, όσο τό πρώτο κλαμα).
 Κι από τ'α φτώχοκαλυβα στο Δελτα του Μεκογκ,
 (Σέ χέρσο χόμα καρπιοσαν χρυσοσταχα τ'ο'ελπίδας,
 Μά 'πνεψε λιθας, απονος, και μαρανε τ'α σταχουα).
 Σταλα τη σταλα τό 'μασα.
 Το αιμα τών νεκρών παιδιών του Βιετνάμ.
 Καί στο κερνω, πρόεδρι Χουα,
 - 'Αψύ κρασι, τριανταχρονητικο, -
 Νά πεις μέ τους φονιαδες σου,
 Γωρα πού τους γλυκοσμιζεις.

ΤοικνοπέφτηΝικ. Νικητα

Την Τοικνοπέφτη κίνησε
 μέσ στην καρότσα αντάμα
 ολ' η παλιοπαρέα
 μέ τό Λαδιά μπροστά και τό Γιωργάρα
 και μέ τό Κατινάκι κι άλλες
 και όλα τους τ'α όργανα
 τ'α μαγεμένα τ'α βιολιά
 κλαρίνα και τρομπέτα,
 κέφι νά φκιάξουμε γιορτή
 μέσ στη νταθέρνα του Ζαμπέλα.

Νάτοι, σκορπούνε κομφετι
 κι εκείό τό Μαρικάκι
 βασίλισσα τό κάνανε
 στο κέφι στην ψυχή
 και σβιούν την Τοικνοπέφτη τους
 τό καθένα φαρμάκι.
 Πώς την προσμένουνε
 τό χρόνο μιά φορά
 τουτ' τή γιορτούλα νά 'ρχεται
 νά καιν τ'α βασανά τους.
 Είναι καιροί πού ανταμωτά
 ή φτώχεια και ή λεβεντιά
 πηγαίνουν χέρι - χέρι.
 Δέ δείχνουν θλιμένοι οι ούρανοι
 κι ούτε θολά τ' ατλάζια.
 Μέσ στη νταθέρνα του Ρερέ
 τ'α πίνουμε και βερεσέ
 τό ρίχνει «έξω» ή παρέα
 έτσι για μιά μόνο βραδυά
 νά τ'α περνάει ώραϊα.

ΈσπερινόΘ.Κ. Τρουπι

Δέν έχω νά ειπώ τίποτα...
 'Ός και στά κάλαντα
 μέ προλαβαίνουν άλλοι...
 - 'Ανθρωπον ούκ έχω... -
 'Η νόνα φύση αγουρογέρασε
 στά χρηματοκιβώτια τών Τραπεζών
 και στών άτοιδων τ'α θηλάκια...
 Και η νόνα φύση κλαίει
 Καθώς αναπλωώ τ'α πυρωμένα τζάκια
 στά χωριάτικα νυχτέρια...

Δέν έχω νά ειπώ τίποτα
 Διαβάζω τ'α χιλιοειπωμένα
 λές και φυσώ τις στάχτες
 στά χωνεμένα κούτσουρα
 νάβρω μιά σπιθα φωτια...

Οι εργολάβοι πλήθος.
 Οι εργάτες λιγοστοί.
 μυριάδες οι δάσκαλοι
 'υτ' ένας μαθητής'

Δέν έχω νά ειπώ τίποτα.
 Δέν έχεις νά ειπεις τίποτα.
 Οι ματιές μας ξιφομαχοούν στο φώς.
 Τ'α χέρια μας σέ σφιχτή χειραψία
 Τρέμουν τό χωρισμό.
 Στά χείλη μας στέγνωσε τό φιλι.
 Στών παιδιών μας τις ματιές
 φορτώσαμε όλα μας τ'α όνειρα...

Μέ φόβους και ύποψίες φορτωμένη
 ή προσμονή του γαμπρού μας...
 τών νυφάδων μας...
 Σίγουροι για τό κλαψούρισμα
 τών έγγονιών μας
 στ' αφτιά μας άχολογά τό νυφικό τραγούδι
 κείνο πού κάνει τις δύο σάρκες μιά.

Οι δυό καρδιές βαριεστημένες γερόντισσες,
 στο χειμωνιάτικο προσήλιο,
 συμφωνούν
 γιατί δέν είναι πλέον βολετό
 νά διαφωνήσουν.
 Και ανεπαίσθητα
 κρυφά ο ένας απ' τον άλλον
 'Ετοιμαζόμαστε ειρηνικά κι άβαρυγκόμιστα
 νά γνωρίσουμε την τελευταία διάσταση
 τής ζωής· τό θάνατο.

Τώρα πού φύγαν τ'α πουλιά κι έθρεξε.
 'Ένα φθινόπωρο κι ένας χειμώνας μας προσμένουν.
 Χαρά στον πού θά κρατήσει
 τουτο τό στερνό μας χαμόγελο
 νά τό κρεμάσει λευκή τραχηλιά
 στο πρώτο χελιδόνι
 πού θά γυρίσει στη στέγη μας.

Ἀπομώρια

Βαρέθ'κα τοῦ λαοῦ τὴν ἀπομώρια
νά καρτερεῖ τ' ἀφέντη τὸ καρβέλι,
κι ἀπὸ τῶν ρασοφόρων τ' ἀρτοφόρια
παράδεισο μέ γάλα καί μέ μέλι.

Βαρέθ'κα τοῦ λαοῦ τὴν ἀπομώρια,
τοῦ καταδικασμένου στὴν ὀρφάνια,
νά ζεῖ, ὅσο ζεῖ, ὅλο μέ στενοχώρια
βόηθιο προσμένοντας ἀπ' τὰ οὐράνια.

Βαρέθ'κα τοῦ λαοῦ τὴν ἀπομώρια.
Στὸ στρίγερο δεμένος ν' ἄλωνίζει
ξένον καρπὸ, κι οἱ γυιοὶ του καλιζώρια,
κι ὅλο νά βλαστημάει καί νά θρίζει.

καλιζωρια λέγονται τὰ φτωχόπαιδα που μετὰ τὸ θερισμὸ τοῦ ξένου χωραφίου
μαζεύουν τ' ἀπόσταχα

Σπορά

Ἄχ ποῦ εἶστε χρόνια τῆς σπορᾶς
καί χρόνια τῆς ἀγάπης,
π' αὐλάκωνε τὴ μάνα γῆ
τὸ βληγημένο ἀλέτρι
κι ἡ Θεοδωρούλα ἀπὸ κοντὰ
σπυρί - σπυρί τὸ σπόρο
στὴν αὐλακιά τὸν ἔριχνε
κι ἂν ἔπεφτε κανένας
διπλὸς καί φύτρωνε πυκνά τὸν ἄργευσε στὸ
σκάλο...

Ἄν ἔφευγες ἀνοιξη

Μαρίας Παναγοπούλου

Τουλάχιστον
ἂν ἔφευγες ἀνοιξη
θά μπορούσα νά πάρω χρώματα
νά κεντήσω στὸν καμβᾶ τοῦ καιροῦ
τῆς μοναξιᾶς τὸ λουλουδί.

Τώρα
μέτ' ἀσάλευτο σταχτί τοῦ χειμῶνα
τί νά φτιάξω
πού ἡ λύπη (ἐκτός ἀπ' τὰ μάτια της)
δέν εἶναι σταχτιά
παρά γεράνια
μαβιά κατακόκκινη
σά σφαγμένη
ἀπ' του βοριά τὸ μαχαίρι ἀνεμῶνα;

Τουλάχιστον ἂν εἶχα κρύψει
ἀπὸ τίς λαίμαργες στιγμές τῆς χαρᾶς
λίγο φῶς ἀπ' τὸ καλοκαίρι
θά ζωντάνευα
ενα ἔστω ἡλιοτρόπι
ἀπὸ τὰ χάρτινα τῆς μικρῆς Βιετναμέζας
πού ἀπόλυτα τέλεια στὸ σχημα
μέσ ἀπὸ τὴν ἀκίνησιά τους
καταδικάζουν «διὰ τῆς προσβολῆς»
τὸν πόνο σὲ θάνατο..

Καί μόνο γι αὐτὸ
αὐτὸ ἔφευγες τουλάχιστον ἀνοιξη.

Μὴ πιστέψεις
πὼς χάθηκαν τὰ ἰδανικά
ποτέ θάνατοι δέ συμβαίνουν
στῶν ἰδεῶν τὸ χῶρο.
Πολιτεῖες ἰδανικές,
τοπία, νύχτες, ὑπάρξεις,
ὅλα ζοῦν καί χαίρονται
Οἱ ἀλλαγές ἀπάνω μας συμβαίνουν.
Τὰ μαστιγώματα τῆς πίστης
μέσα μας ἀνοίγουνε ἀθύσσοις
καί μ' ἄλλα μάτια
τὸν κόσμον θεωροῦμε.
Ἡ ἀκμὴ κι' ἡ παρακμὴ
εἶναι ὅλων τῶν καιρῶν ἀλήθεια.

Τὰ γελαστά μάτια
ἢ γαλανὴ θάλασσα
τὰ πράσινα φύλλα
πάντα ἴδια κάθε Ἄνοιξη
τὰ κουρασμένα βλέμματα
τὰ σθησμένα ὄνειρα
μιλοῦν γιὰ χαμένες
ἰδανικές πολιτεῖες.
Ἄθάνата τὰ ἰδανικά
οἱ ἄνθρωποι πρόσκαιροι
διαβάτες στοὺς αἰῶνες
μόνο γιὰ μιὰ στιγμή.

Στίχοι

Στεφανίας Καλοῦ

«Κι ἂν τὸ Θεὸ δέ φοβοῦμαι
καί τοὺς ἀνθρώπους δέν ντρέπομαι».

Σπουδάζω σιωπῆ.
Δύσκολο στή λαλιότατη ἐποχὴ μας.
Εἶναι ἡ γλώσσα τῆς ψυχῆς μας,
σ' ἕναν κόσμον δίχως φόβο καί ντροπῆ.

*Ἄς πῶ πὼς δέ γράφω ποιήματα,
πολλά δέ διαβάζω βιβλία.
Βρέχει! καί εἶναι Ὀλιμμέν' ἡ καρδιά μου
ἀνεξήγητη αἰτία.
Βρέχει στὸν τάφο πού κλεῖ τὴ χαρὰ μου.

Βάρνα

Βαγγέλη Σουλτάνη

Βάρνα! πόλη βουλγάρικη πού
ἀγνοοῦσα
πὼς εἶσαι πλοῦσια σὲ πράσινα χρώμα.
Ποιοὶ πόθοι - ἡλιοὶ τῆς ἀγάπης -
σοῦ δώσανε τὴ ζεστασιά τοῦ ἡραίου!
Οἱ φαρδεις δρόμοι σου πού ἀνοίγουνε
σὰ στήθια γυναίκα ὁμορφῆς
προσφορά τῆς σαγήνης.
Κάθε τοπιό σου καί μιὰ καρδιά!
Ζυμώθηκες μέ ἰβρωτα κι ἄμια
καί τ' ἄραμα σου τὸ ἄφριν ὁ μύχτος
αὐτῶν πού δούλεψαν ὀκληρὰ γιὰ Σένα
καμάρι στὰ Βαλκάνια ὦ Βάρνα χαρε!

Σάν απόψε
(ΚΙΛΕΛΕΡ)

Μεκόγκ

Μιχαηλ Μπακολη

Άννας Παπασαββα - Ντουσια

Γιοματος φυτρα ό πικραμένος τόπος,
σαμπως να βλασταιν' ό ιδριως του κολληγα·
μια ζηση αντράποδο και ζω, για λίγα
σπειρια σταριου, γιατ' άκαρπος του ο κοπος.

Έξη Μαρτιου του 1910, ηταν, οπως
αποψε, που ό Μαρinos τους οδηγα,
μες στής οργής τον καρπο, ομοιος με γίγα
ως μάκραινε απ' τους ισκιους, στο λυκοφως.

Κορμια και γη αξεδιακριτο ζυμαρι
κι ό Άντύπας αρχηγος στήτος στη μαχη.
Στό κάστρο του θεσσαλικου αγκωναρι.

Κι αν κειτεται νεκρο το παλικαρι,
Σπόρος οι Ίδεις Του. Στρατιά οι ξωμαχοι·
κι ό Λόγος Του, στον τοιφλικά κονταρι.

ΑΠΡ 6. 1979

Αιματα, πτώματα, λασπες κοιλουν
στη θολη και βουερη σου κοιτη.
αψυχα κουφαρια, ακρωτηριασμενα,
πισταγκωνα δεμενα και παραμορφωμενα
παιδιά, γυναikes, νεοι και γέροι
τραγικοι νεκροί στα σκοτεινα νερα σου!

Μεκογκ
συνθλιβισαι βογγας και ουγκλονιζισαι
γι' αυτο τό βαρος, γι' αυτή την προσβολη
που σε μολεψαν οι επιδρομεις
και σ' έβαψαν με αιμα των αθών!

Σε μολεψαν οι ξενοι Μηδοι
που λεν πως ταξιδεύουν σι' αστρα...

Ενώ οι μαρτυρες κι οι ηρωες
του Γκισπ οι γηγενεις σου
με φρουρια ψυχες και σκεψεις κοφτερες
παινε να φτιαζουμε πιο ομορφη τη ζηση.

Στό νέο σπίτι

Άντιγονης Γαλανακη - Βουρλεκη

Εγινε η μετακομιοση.

Τ' ασάλευτα κορματια των επιπλων,
μπηκαν στο καριόνι.

Η ευγενικια γενιά του σαλονιου
και της κουζinas η φτωχούλα,
δώσαν τα χερια μέσα κει κι' αγκαλιαστήκαν
περίτρομα στού χαλασμου τους την ανταρα.

Κι ομως, τους γενφει ό δρόμος ό μεγαλος
και τους γελαι ό ηλιος...

Μά κεινα θλιβερα, μ' άορατα χερια,
στην κατοικια που ζησαν τόσα χρονια
τόν ύστατο χαιρετισμο τους στέλλουν.
Τωρα οι άδειοι τοποι γιναν ταφροι!
Χασκουνε - πλακες τραγικες - στους τοιχους,
των εικονων τ' ανεκφραστα σημαδια.
Τό καριονι έξω ξεκιναι..

Κ' ή νοσταλγία βαρια τ' ακολουθαι!

Αισθητική σωτηρία (!)

Δημητρη Πανουσακη

Στίλβουσες επιφανειες αισθητικά πρότυπα
ποιητών της μυωπιας, λεξεις για τις λεξεις,
κατηγορούν τις συγκεκριμενες πραξεις
ειρωνευονται με φανερό τό κόμπλεξ των σκονισμένων βιβλιων
τους στίχους των πεζοδρομιων, των καπνισμενων τοιχων,
της ελιάς, του ψωμιου, του μεροκαματου.
'Η ομορφια των λεξεων που λενε τα πραγματα με τ' ονομά τους
τά κάγγελα, τό αιμα, ή προκήρυξη, ή επανάσταση
κομματιάζουν την άοριστη έξωτερικη ομορφια του άβεβαιου
μες τά ρίγη και τον πυρετο του.
Τά διαγράφουν με μια θυμωμένη κίνηση του χεριου
σαν τον ισχυρό που δεν έχει επιχειρηματα.
Τό μόνο που τους χρειαζεται είναι ένα καλό βερνικι
απ' αυτά που διαφημιζει ή τηλεόραση,
μια επιφάνεια μεθυσμένου συνταχτικού
για να αλλοιώνουν τό πρόσωπό τους.

Τρία ποιήματα

Τοῦ Νίκου Ζούμπου

Τό κέρδος

Ἡ θλίψη
στή μορφή του
φύσαγε
χαράδρες καί πονοπλαιγιές.
Καί γράψαν γυάλινα
τεκμήρια θριάμβων.
Ἄν σέ κρεμάσουν
χάρτη στά σχολειά
νά τό δεχτείς.
Γιά τή νεολαία...

Ἐπανάληψη

Κι ἄν πάλι
αὔριο
δέν ἔρθει ὁ ταχυδρόμος
ξανά τή γῆ κάτω
ἀπ' τά πόδια μου θά χάσω,
μηχανικά, ἀνέλπιστα
θά γείρω τό κεφάλι
καί τήν ἀπόσταση
πού χάσκει ἀνάμεσά μας
θά ἰκετέψω.

Τίς ὥρες

Τίς ὥρες τῆς αὐτογνωσίας μου πέρασα
κι ἀπό στυγνός ἐγκληματίας μιᾶς τιμῆς πιό μόνος
καί μπαίνει πιό βαθύ νυστέρι ἀπ' ὅσο νόμιζα
καί βγαίνει πιό τραχύς
ἀπ' ὅσο εἶχα ὑπολογίσει
ὁ δρόμος...

Ἄνοιξη

Νίκου Σαββίδη

Ἄολόγιομα τά χέρια μου μέ πόθους
κι ἡ φύση εἶναι ὁμορφη πολύ
ξεχάστηκε καί τραγουδᾷ στό δέντρο
μ' ὀλόγλυκεια φωνή ἕνα πουλί.
Κι ὁ κόσμος γιόμισε μ' ἐλπίδες
καί σκλήρυναν τά μπράτσα στόν ἀγώνα
ἔτσι πού νά μπορέσουν νά τόν διώξουνε
τόν ἄγριο πού ἔρχεται χειμώνα!...

Νέος ἄδης

Θανάση Καλαμιδα

Φαντάζομαι ὑστερ' ἀπό συντέλεια
ένα σεληνιακό τοπίο
γεμάτο πέτρες κι ἄμμους
βαθιές ρωγμές σάν κρατήρες
βαμμένο κόκκινο ἀπ' τό αἶμα
τοπίο σπαρμένο σώματα νεκρά
σά νέος ἄδης κᾶτ' ἀπό μαύρον ουρανό
κι ἀνάμεσα μιά μάνα ἔρημη
νά κλαίει νά θρηνηί
τό μοιρολόι του θανάτου.

Ἄχ! τί ἡμέρα λιόλουστη
κύκνος στήν ἀγκαλιά μας
οἱ δρόμοι ἀνθοστόλιστοι
μέ τ' ἄνθια τῆς καρδιάς μας.

Τί ὁμορφιά οἱ ἄνθρωποι
τριαντάφυλλ' ἀνοιγμένα
τά βάσανά τους στέγνωσαν
στόν ἥλιο ἀπλωμένα.

Ἦ! Τά πουλάκια ζωγραφιές
τόν οὐρανό γεμίζουν
τῆς ὁμορφιάς οἱ ἄγγελοι
πού ὅλο τιτιβίζουν.

Ἡ λεμονίτσα ἀνθισε
νυφούλα σέ ξωκλήσι
κι ἡ πλάση μοσκομύρισε
Ἄνατολή καί δύση.

Ἄπλή σάν ἀγριολούλουδο
Ἄγάπη μου ἡ ἀγάπη
σπίτι ζεστό καί ἔκλεισε
ἀπέξω τῆς τό δάκρυ.

Λάμπουν τ' ἀστέρια λάμπουνε
ὁμορφη πού 'ναι ἡ νύχτα,
ὁ ὕπνος μή σέ πάρει
καρδούλα μου ξενύχτα.

Τό κύμα στ' ἀκρογιάλι
ξαπλών ἡδονικά
χορεύει πεντοζάλη
τ' ἀστέρι τοῦ βοριά.

οἱ δυό ἀγκαλιασμένοι
ἄμμο τήν ἄμμο πᾶμε
καρδιά ζωγραφισμένη
μένει ὅπου πατάμε.

Πῶς νά κρατήσεις τή φωνή
καί νά μήν τραγουδίσεις
καί πῶς ἀπό τό σήμερα
τ' ΑΥΡΙΟ νά μή ἀγαπήσεις.

Ἄολος ὁ κόσμος ἔγινε
γουλιά γλυκό κρασί
μέσα στό ἀνθοστόλιστο
τῆς γῆς μας τό φλασκι.

Οἱ φονιάδες

Πηνελόπης Π. Μαρνέλη

Ἄπ' τή διάβαση πέρασ' ἀπέναντι
βιαστικά, ἀκολουθώντας τό δρόμο μου.
Ἄκούστηκαν φωνές, χτυπήματα,
εἶδα κόσμο νά τρέχει, νά ρωτᾷει:
– Τί συμβαίνει, ποιός χτύπησε;
– Πόσοι νεκροί καί τραυματίες;
Γυρνοῦσαν γύρω μου τά πρόσωπα,
ζαλιστήκα, φοβήθηκα, ἔτρεχα.
Μ' ἔπιασαν...

– Ἐσεῖς τόν σκοτώσατε!
– Μοῦ τό 'πε τό γερμένο κεφάλι,
πάνω στό ματωμένο ροῦχο.
– Ἐσεῖς τόν σκοτώσατε!
Φονιάδες!...

Δυο ποιήματαΤου Σταυρου Π. ΓιωβαννηΒιώματα

Ψαχναμε για πετρες και κοχυλια,
πλάθαμε τον πηλό μι όνειρα
παραστασις άπο παιδικες άναμνησις,
κίνηση άπο σύγχρονα βιώματα.
Ψαχναμε τό έλιξηριο της άθανασίας
στις ριζες της υπαρξης μας.
Σπουδασαμε τη σκεψη των προγόνων,
την τωρινη έριυνα,
άπο τη νηφαλιότητα στην ενταση,
άναζήτηση στη φυση
έπιβίωση σέ κοσμοπολίτικα κεντρα,
άντιφαση της ζωης
του πνεύματος άπο τη μαζα.

Ό Ούρανός

Ό ούρανός εκλαψε, η υπαρξη του προχωρησι,
ινώθηκε και καρποφορησι,
σταθηκε σα βραχος
διαμάντι, ακατεργαστο, σμιλευτηκι,
Ό ούρανός χαμογελαισι,
κι έλαψε σαν αστρο,
μα τρις!...

ΆναζητήσειςΧρηστου Β. Χειμωνα

Άναζήτησα,
στή χοάνη της καθημερινότητας,
τό χαμόγελο,
κι αντάμωσα
την πλήξη της πολυκοσμίας.
Άναζήτησα,
στά διάκενα του πηγαινέλα,
του αδερφού τό χέρι
κι ένιωσα
την κρυάδα της προκατασκευασμένης
καρδιάς.
Άναζήτησα,
στούς τροχούς της ζωής,
την Άνθρωπιά
και την είδα
νά συνθλιβεται άπο την παλιανθρωπιά
Άναζητώ,
άπο τη ζωή, τά παντα
και βρίσκω τό τίποτα.

Ένα διαβατηριο άκομα...Στό Γιώργη Βαλαχά

(Αποκλασματικοί τμητικοί στίχοι
σ' έναν άτίμητο ήρωα δασκαλο
και λαικο αγωνιστή)

Βικτωρα Σιβετιδη

.....
Σημερα Κυριακη, Άπριλης '75
ένας άκομα συντροφος μας πεθανε στα ξένα!
επαγγελμα: δάσκαλος. Τα παιδια του
ζωγραφιζουν σημερα λουλουδια και πουλιά,
χορευουν τσαμικο και απαγγελουν θούριο.
Έζησε σιμνα με την αλφαβητα του,
οπως ζει τό δέντρο με τούς καρπούς του.
Ξιφορτωνι κι άπο του Ήφαιστου τ' αργαστήρι
«αρμονια και σφυρια που σπανι αλυσοιδες».
Τα χρόνια του, όλολευκες κορφες
της λευτεριας ταμπουρια!...
Ή Έλλαδα η κατοικια του
άπο καταβολης ιστορίας
μα έκλεισε τα μάτια του έξοριστος στα ξένα.
Αφωνα τα βλέμματα, οι άκοές ανατριχιάζουν,
μαρμαρωμενη η σιωπη στα στηθη,
βουβη η καρδια χειροβομβιδα.
Τί ειρωνια μες στο φέρετρό του
τό διαβατηριο της ελληνικής δημοκρατίας!
Ό Πολιτεία του Δυσσεια, πώς γίνεται
και δέ μας χωρει η Ήθακη μας; Τί κριμα!
βραδιάζουμ' έδώ, γεραζουμ' εκεί, πεθαινουμ' άλλου
«τοις κείνων ρήμασι πειθόμενοι».
Σέ τί άνυποληψια έπεσε η Πολιτεια σου Δυσσεια,
ούτε καθισμα δέν έχει νά ζαποστασει ό θάνατος!

Γυμνά κόκκαλα

(Απόσπασμα από ανέκδοτο μυθιστόρημα)

Του Στέφανου Χατζημιχελάκη

Κεφ. 10ο

Πολλοί οι άφελεις, οι αξιολύπητοι που πιστεύουν πώς ο μεγάλος κόσμος τελειώνει στον έαυτό τους.... Στο όνομα που τους φωνάζουν, στα τέσσερα ντουβάρια του σπιτιού τους, σ' αυτό που έχουν διαβάσει σε κάποιο βιβλίο, τό σι ξέρουν νά τό μιλούν, αυτό που κλείνει τό χρηματοκιβώτιο τους ή ή τιμημένη θέση που κατέχουν.....

Μά ο κόσμος είναι πλατύς κι' άπέραντος, πλούσιος και άγνωστος, ατέρμονος και άπειρος, δέν έχει χώρο και χρόνο, άγκαλιάζει τό φώς του, και τους βυθούς της θάλασσας και τ' άστρικό χάος και πεδιάδες και βουνοσειρές και δάση και ποταμούς και πολιτείες και χωριά. Πολύ φυσικό λοιπόν, νά τους είρωνεύεται γιαυτή τους την κωμική άφέλεια και κουφότητα, αυτή τους την άγνοια και άπερισκεψία... Άκόμα πιό θλιβερή ή περιπετειά τους, σάν έχουν τή γνώμη, πώς από τά ταξίδια και τό επάγγελμά τους, τίς σπουδές και τά διαβάσματά τους, τήν ιστορία και τά μουσεία τους, τίς έπιστήμες και τή συγκεντρωμένη γνώση τους, τήν ποίηση και τή λογοτεχνία τους, τά έργαστήρια και τους πειραματισμούς των, τους πολέμους και τίς επαναστάσεις τους, έγιναν σοφοί, ήμίθεοι, θεοί, ήρωες ή σπουδαία πρόσωπα, αναντικατάστατα και έξαιρετικά πλάσματα, κάτι τό σοβαρό και ύπολογησιμο.....

Τό γίνεσθαι των κόσμων, ασύλληπτο και άπιαστο, σάν τ' άστρα τ' ουρανού και τήν άμμο της θάλασσας, άκωδικοποίητο στίς φτωχές μας γνώσεις, άναρχο και ρωμαλέο, άχανές και άβυσσαλέο, σκληρό και δίχως οικτιρημούς, δίκαια και θά τους είρωνεύεται, δίκαια και θά τους περιπαίζει....

Ευτυχώς όμως, εκείνη τήν έποχή, στή Νεκρούπολη της Καντονίας, δέν έλογάριαζα, δέν έμετρούσα και δέν σκεφτόμουνα, καθώς έτούτοι..... Οι στενοκέφαλοι και οι τυφλοί.....

Έβλεπα, τήν πάσα μέρα, από τό γραφείο μου, τά παραθυρά του, που κοιτάζουν τήν εισοδό του, νά ρχεται και νά φεύγει κόσμος, πολλές .....

Πληθος, άνθρωποι κι' άνθρωποι, πολίτες της Καντονίας.....

Νά προσκυνήσουν τους νεκρούς των, νά κηδεύουν τους νεκρούς των, νά κλάψουν, για τους νεκρούς των....

Και άλλα συλλογιζόμενα.... "Άλλα νά βλέπω, νά ακούω και νά σκέφτομαι....

Μ' ανάποδο τρόπο, γυμνό, χωρίς ψεύτικα στολίδια, παραπειστικούς λόγους, ύποκρισιες και καλλύμματα, πραγματικό και άληθινό....

Τό που τό τέλος μιας πολιτείας..... Ποιά ή τελευταία πόρτα τ' ανθρώπου..... Ποιά ή στερνή είσοδος για τή μοίρα του μέσ τήν αιωνιότητα.....

Φτωχοί και πλούσιοι, δίκαιοι και άδικοι, ληστές και κερδοσκοποι, γύφτοι και σαμαράδες, πόρνες και άλητες, βουλευτές και αγγράμματοι, άμαρτωλοί και άγιοι, στρατηγοί και στρατιώτες, άχρηστοι κάτοικοι της Καντονίας μά και ξακουστοί εύεργέτες της, όλοι, χωρίς καμιά έξαιρέση, όλοι, στήν ώρα τους, νωρίς, νέοι, ή σέ βαθιά γεράματα, καλοί ή κακοί, μοχθηροί ή καλόψυχοι, καλοπερασμένοι ή άνήμποροι, άπ' αυτή τή μοναδική πόρτα ήταν ύποχρεωμένοι νά περάσουν..... Που έξοδο δέν έχει.... Δέν έχει επιστροφή....

Καμιά πολιτεία ή χωριό, σ' όλες τίς μεριές του κόσμου, δέν ύπάρχει που νά μήν έχει μιá τέτοια πόρτα.... Ενα τέτοιο σύνορο σάν κι' αυτό.... της μεγάλης μάντρας του Κοιμητηρίου, μέ τήν πόλη της Καντονίας....

Κι' αυτό τό σύνορο, τό ριγηλό και φοβερό, αυτό τό σκυθρωπό τείχος κλείνει στα χώματά του, στήν τρυφερή του χλόη, στα δεντρολίθανα και τίς περικοκλάδες, στήν αίωνια του γαλήνη και άνάπαυση, στους ίσκιους των δέντρων του και στή σιγή, τήν ιστορία της...

Τό ότι έζησε και πέρασε.... Τό ότι ύπήρξε και τώρα δέν ύπάρχει.... Γιαυτό λοιπόν τό «σύνορο» που εργαζόμενα και σπουδάζα, έβλεπα, άκουα, μελετούσα και κατά τίς ώρες της εργασίας μου μά και της άνάπαυσης μου στο γειτονικό σπίτι, θά μπορούσα, είχα τόν τρόπο μου, νά γράψω και νά ιστορήσω, νά ξαναστήσω και νά περιγράψω, σελίδες και σελίδες, για περιστατικά της «έσω» ζωής, καθέκαστα και συμβάντα, πρόσωπα και ονόματα, για μισόσθητες από τίς βροχές φωτογραφίες, για γράμματα σκαλιστά και τύμβους χαραγμένους, για νιάτα και κάλλη, καημούς και δάκρυα, τέλος μέ ό,τι τό συνέδεε, μέ τήν αλλη πλευρά, τήν «έξω», μέ τή δυστυχισμένη πόλη, τήν πολιτεία της Καντονίας.....

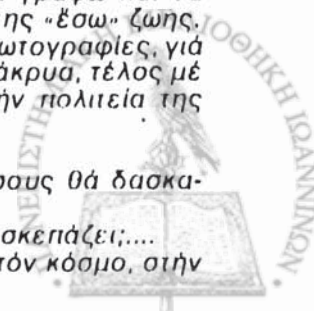
Μά, τί τό άφελος και ποιά ή προκοπή; ..

Για ποιούς νά τά εγραφα.... Πόσοι θά τά πρόσεχαν, πόσοι θά τά διάβαζαν, πόσους θά δασκαλεύανε; ..

Από πόσους και ποιούς και πόσο, θά έδιωχνα τή νύχτα και τήν άγνοια που τους σκεπάζει;....

Πόσο σκοτάδι θά συνέβαλα νά διαλυθει, εφόσον ουτε φώς λύχνου, δέν έφεγγε στον κόσμο, στήν πολιτεία της Καντονίας....

Δέν αισθανόμουνα ουτε ερημη, ουτε απαισιόδοξη...

Προνοητική και στοργική μάνα, η αιώνια ζωή, οιοπολύννας, ανθώνας, και κάμμος μυρωμένος... πού φρίττει, γεννοβολά και μάς μεγαλώνει...

Πάντοτε βρίσκει, στους κόρφους της, στις αποθήκες της, στις αστέρευτες, δροσερές της πηγές, στις απάρμιγες και αναντικατάστατες όμορφες της, το κουράγιο, τήν ελπίδα...

Άρμονίες και χρώματα, αρμούς και δυνάμεις και μου είχε δώσει το χάρισμα, τήν στολιδί, τήν δωρο, νά τήν αγαπώ και σάν αγία και σάν μάνα μου, και σάν λιθανωτό και μύσχο...

Κι' από τήν αισθησή της και τή γνώση της, νά έχω βρεί μέσα μου και νά 'χω, συντριφτικές δυνάμεις, ν' άντλώ δυνάμεις, πού άντιστρατεύονται αυτές τίς καταστάσεις, τίς πολεμούν και τίς έξασφινίζουν. Στο λίγο κίολας διάστημα πού πέρασε, είχα προσαρμοστεί στο νέο μου περιβάλλον.

Έβγαζα τή δουλειά μου. Κατέβαινα στή πόλη... Δυό απογεύματα τή βδομάδα, πήγαινα στο Δεσποτικό. Τίς Κυριακές συναντούσα τή Λίζα στή «Μονή Καλογρακών». Η μητέρα μου κοιπούσε τή σπιτι Ξανασυνέδεσα τίς σχέσεις στήν πόλη... Με συγγενείς, παλιούς συναδέλφους και συμμαθήτριες, γνωστούς και φίλους...

... Μόνο πού κάθε απόγευμα, δέν τή κρατούσα...

Κι' έπαιρνα, νά τή βαδίσω...

Τήν ώρα πού βασιλεύει ή ήλιος, πού τελειώνα τή δουλειά μου κι' ή πόρτα τής Νεκρουπόλης σφαλάει γιά τή νύχτα...

Πάντα αυτή τήν ώρα, δέν τή μπορούσα.. Χωρίς νά πάρω ένα γνωστό μου, συνηθισμένο μονοπάτι...

Δέν τή άντεχα... Τή βαδίζα πριν φύγω γιά τή σπιτι μου...

Ήτανε πάντα σιγαλό και πάντα του λυπημένο...

Τό ίδιο μου κι' έγω, σιγαλινά και λυπημένα, τή περνούσα...

Συλλογισμένα και βιαστικά... Κατω από ώραιους, ψηλούς ευκαλυπτους και ιτιές...

Έκεί, πού τελειώνε, έβρισκα μιά πηγή και πυκνά πλατάνια...

Σέ κείνο τή ξεκομμένο τόπο τής Νεκρουπόλης, μέσα από κάγκελλα, μου άρεσε νά μένω, λίγο...

Γιά ένα τής μέρας πού είχε τελειώσει, χαιρετισμό...

Άναβα ένα καντυλι και πάλι έφευγα...

Αυτό τή σιωπηλό μέρος, δέν είχε «νεκρους»...

Έστέγαζε, τούς έν πολέμω «Πεσόντας»...

Αυτούς πού γιά τή δόξα τής Καντονίας, δέν «πεθαναν», αλλά «πέσαν»...

Άνάμεσα σέ κείνους τούς τάφους των νέων παλικαριών ήτανε κι' ένας πού έγραφε «ΙΩΣΗΦ ΒΕΝΤΟΥΡΑΣ».

Αυτός ή τάφος είτανε τού άντρα μου πού σκοτώσε ή πόλεμος.

... Και ήθελα μόνο, όταν έφευγα, αισθανόμουνα τήν ανάγκη, μέσα στή σιγαλιά τής Νεκρουπόλης, νά φωνάξω

Κατάρα! κι' Άνάθεμα!... Γιά όποιον και ότi καταστρέφει τήν αγαπημένη ζωή!...

Μιά κατάρα, γιά τούς Πολέμους!...

Πού νά τήν άκουγαν, ως πέρα... Από τήν άλλη πλευρά

Στήν πολιτεία τής Καντονίας!

Πού μέσα, έβγαίνε, από τίς φλόγες του πολέμου

Στοχασμόι

Ή δημιουργία

Άνθουλας Α. Ζόλδερ

Ή πόνοσ είναι ή μεγάλη δυναμη πού σφυρηλατεί απανω στο τεχνικό του άμόνι όλα τα ευγενικά αισθηματά τής ζωής γιά νά ξεπηδήσουν οι σπινθήρες μιάσ όμορφης δημιουργίας! Είναι αυτός πού χαρίζει τή θεϊό έξαγνισμό και μεγαλώνει τή φωνή τής ζωής μέσα σ ένα κυμα φωτός προσδίνοντας τήν αισθηση τού απόλυτου και τής αναζωογονικής εύφορίας, ολοκληρώνει τόν άνθρωπο και τόν κάνει νά μεγαλουργεί. ζώντας εύτυχιωμένος τήν κοσμογονική χαρά μιάσ πρωτόγνωρης ψυχικής αναφέρωσης!

Είναι αυτός πού στολίζει μέ φώς κι ουράνιο παλμο τήν συμπαν τής καρδιάσ, πού δακνχει τή μαυρη πλευρά τής συμφοράσ και χαρίζει τήν ανατολή ευφρόσυνης αρμονίας μέσα στον θριαμβο μιάσ χρυσαχτινης δημιουργικής ιδέασ.

Είναι αυτός, πού σέ κάνει νά καθεσαι ώρες και ν' άφουγκράζεσαι τήν χαρούμενο παλμό τής ζωής τού χτες μέσα στήν ανάσταση μιάσ καινούργιασ μέρας, πού ξυπνάει μέσα σου και θαρρείς νά μεγαλωνεις περισσότερο και νά σιγομιλάς μέ τήν Θεό, καθώς πάναγνες ανεβαινουν οι σκέψεις σου πρós αυτόν, και νά γευεσαι τή θεϊα άμβροσία μέσα στο μυστήριό μιάσ υπέρπολης γαλήνης.

Είναι ή σιωπηλή δυναμη πού στεφανώνει μέ τόν κυματισμό τής τή νέα πηγή ζωής, πού ξεπετιέται τήν ώρα πού σφυρηλατεί ή χαρά τής παλιάσ μέσα σέ μιά περιπαθη, άφωνη μαρτυρία... Είναι ή μεγάλη άφθαρτη δυναμη πού ζει άένα μέ τούς ιδιομομούς μιάσ μυστικής, ήδυπαθης ιδέασ. Είναι ή δυναμη πού εξαυλώνει κι' εξαγνίζει τόν άνθρωπο, είναι τή χαμόγελο μιάσ μελανής νυχτας πού τήν κυκλώνει ή αρμονικός φωτεινός λόγος φέρνοντας τόν μνήυμα τού πάθους τής τέχνης μέσα σέ εαρινούς άινους.

Είναι ή δυναμη πού σέ κάνει νά ξεκινάς μέ τή φτέρα του στοχασμού γιά τή λειτουργία τού μεγάλου απόλυτου. χορταίνοντας τή χαρούμενη αισθηση τής δημιουργίας. Είναι ή δυναμη πού ύψωνεται, δωρική κολώνα και προστατεύει τήν κάστρο τής ζωής, απαλοχαιδεύει τήν αιώρα των όνειρων, ανοίγει τή χρυσοποίκιλη θύρα τού τελείου μέσα στήν υπέρτατη αρμονία τής τέχνης, αποκαλύπτοντας τή χαρά τής αληθείας, πού χαρίζει τήν υποβολή ενός αθάνατου δημιουργικού - πεπρωμένου.

Είναι ή προσευχή πού ή ηχώ τής άγγίζει τήν θεό, πού ή παλμός τής φτάνει τήν ανάσταση φώς τής πανθαυμαστικής ανθρώπινης δημιουργίας. Είναι αυτή ή ίδια ή ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ.

Ὁ ἐπισκέπτης

τοῦ Ἑρρίκου Βλάχμπη

Ὅταν ἔχεις εἰκοσι χρόνια στήν παλάμη σου, ὅταν ἔχεις τήν ψυχὴ τοῦ Στέφανου, εἰκοσι περιστέρια κουβαλοῦν τὴ μεθυσμένη καρδιά σου καὶ τὴν πᾶν καὶ τὴν κρεμοῦν στὶς πόρτες τῶν φτωχῶν σπιτιῶν σὰ μαγιάτικο στεφάνι.

Ὁ Στέφανος ἐνιωθε τὴν καρδιά του, σκορπισμένη σ' ὅλα τὰ στενοσόκακα τοῦ κόσμου. Τὴν ἐνιωθε μέσα στὴ ροζιασμένη φούχτα τοῦ ἐργάτη, στὸ κλάμα τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, στὴν ὀργή τ' ἀδικημένου.

Τὶς ρίζες του τίς εἶχε κάπου ἐκεῖ στὰ καπνοχώρια, πού τὸ ψωμί τῶν δουλευτῶν παίρνει τὴν πίκρα ἀπ' τὸ κατράμι τοῦ καπνοῦ, παίρνει τὴν πίκρα ἀπ' τοῦ καπνέμπορα τὸ χέρι. Καὶ στὸ μεσημεριανό τους τὸ τραπέζι τὸ ψωμί, σταλάζει τὴν πίκρα καὶ κείνη πάει καὶ κάθεται στὴν ἀκρά τῶν χειλιῶν τους.

Μέχρι τὰ δέκα του χρόνια μεγάλωνε ὁ Στέφανος σὰ φυτὸ καπνοῦ μέ τὴν πίκρα στὰ μάτια καὶ στὸ στόμα. Καὶ τούτῃ ἡ λύπη πού τυράνναγε τὴν παιδικὴ ψυχὴ του, δὲν ἦταν γιατί οἱ ἔμποροι παίρνουν τὸν καπνὸ φτηνὸ, αὐτὸ δὲ μπορούσε τότε νὰ τὸ καλονιώσει.

Ἡ αἰτία ἦταν γιὰ τοὺς γονεῖς του, πού ἦταν διαφορετικοὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ὁ πατέρας του καμπούρης καὶ ἡ μάνα του μουγγή, μόνο μέ νοήματα μπορούσε νὰ τὴς μιλήσει. Πάλι ὁμως δὲ θὰ τὸν πείραζε, ἂν δὲν τὸν κοροΐδευαν τὰ παιδιά, κι ἂν οἱ μεγάλοι δὲν τοὺς περιφρονούσαν. Γι' αὐτοὺς δὲν ἦταν ὁ Στέφανος, ἦταν τὸ παιδί τοῦ καμπούρη, ὁ γιὸς τῆς μουγγῆς. Τ' ὄνομά του εἶχε ξεχαστεῖ καὶ μόνο στὸ σχολεῖο ὁ δάσκαλος τὸν φώναζε μέ τὸ πραγματικὸ του ὄνομα.

Εἰκοσι χρονῶ ἦταν ὁ Στέφανος καὶ φοιτητῆς τῆς ἱατρικῆς. Ἡ ἀνάσα τῶν βιβλίων πού διάβαζε, σάν ἀγέρας φουσκοδεντρίτης, μπουμπούκιαζε τὸ μυαλὸ του καὶ τὸ κανε ν' ἀνθίζει ἀπὸ ἰδέες. Ἡ ἀνοιξη, ἡ μόνιμη ἀνοιξη πού σεργιανὰ στ' ἀμφιθέατρα καὶ στὶς αὐλὲς τῶν πανεπιστημίων, ἔβωνε τὰ νιάτα σ' ἕνα χορὸ καὶ σὰ μάστοροι, πρωτομάστοροι καὶ παραγιοί, μπαίνουν στὴ δουλειὰ γιὰ τὸ χτίσιμο τοῦ καινούριου κόσμου.

Τὰ βιβλία του τα δινε ὁ Δημήτρης. Ἦταν δύο χρόνια μεγαλύτερός του. Ὅταν μπήκε ὁ Στέφανος στὸ πανεπιστήμιο, αὐτὸν πρωτογνώρισε, αὐτὸς ἤξερε πρόσωπα καὶ πράγματα, αὐτὸς τοῦ ἔδωσε τίς πρώτες συμβουλές κι ὁδηγίες.

– Γιατί θέλησες νὰ γίνεις γιατρός; Τὸν ρώτησε κάποια μέρα ὁ Δημήτρης.

Ὁ Στέφανος δὲν ἀπάντησε. Ἡ ἐρώτηση τοῦ Δημήτρη τὸν γύρισε πίσω. Τότε πού ἡ λύπη του γίνονταν ἀγανάκτηση, κι ἡ ἀγανάκτηση πάλι λύπη. Τότε πού παιδί ἀνήμπορο δὲν κατάφερνε νὰ δώσει λύση στὰ προβλήματά του. Θυμήθηκε τὸν καυγὰ του μέ τὸν Βασίλη. Ἦταν μαζεμένα ὅλα τὰ παιδιά τῆς γειτονίας ἐκεῖ στὴν πλατεία κι ἐπαιζαν βῶλους. Ὁ Βασίλης, ἐπειδὴ ἔχασε τοὺς βῶλους, ἄρχισε νὰ τὸν πειράζει. Καμῶθηκε τὸ βῆδισμα τοῦ πατέρα του καὶ τοὺς λαρυγγισμοὺς, πού ἔκανε ἡ μάνα του ὅταν μιλοῦσε. Τὰ παιδιά ξέσπασαν στὰ γέλια, ἐνῶ αὐτοῦ τοῦ ἀνέβηκε τὸ αἷμα στὸ κεφάλι. Δὲν ἀντέξε ἄλλο, ὀρμησε πάνω του – ἂν κι ὁ Βασίλης ἦταν μεγαλύτερός του – τὸν ἔβαλε κάτω κι ἄρχισε νὰ τὸν χτυπᾷ – πού βρῆκε αὐτὴ τὴ δύναμη. Εἶχε κλείσει τὰ μάτια καὶ τὰ χέρια του ἀνεβοκατέβαιναν στὰ τυφλά πάνω στὸ κορμί τοῦ Βασίλη. Ὑστερα τὸν παράτησε κι ἔτρεξε νὰ κρυφτεῖ μέσα στὸν ἀχυρῶνα. Ἀπὸ κεί, εἶδε τὴ μάνα τοῦ Βασίλη πού κανε τὰ παράπονά της στὴ δική του.

Ὅταν νύχτωσε, βγήκε ἀπ' τὸν κρυφῶνα του καὶ χῶθηκε δειλὰ στὸ σπῆτι. Δὲν χρειάστηκε νὰ ξηγήσει τῆς μάνας του τὴν αἰτία. Αὐτὴ εἶδε τὰ πικραμένα του μάτια καὶ κατάλαθε. Τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά της καὶ τὸν φίλησε στὸ μάγουλο. Τοῦτο τὸ παλιόπαιδο κοροΐδευε κι αὐτὴ τὴν ἴδια.

Ἡ λύτρωση πού ζηταγε ὁ Στέφανος, ἦρθε μετὰ ἀπὸ ἕνα χρόνο. Ἦρθε μαζί μέ τὸν καινούριο κοινοτικὸ γιατρὸ. Ἦταν κουτσός ὁ ἀνθρώπος καὶ τὸ βῆδισμά του εἶχε κάτι τὸ ἄστειο. Κανεὶς ὁμως δὲν τόλμησε νὰ τὸν κοροϊδέψει, κανεὶς δὲν τόλμησε νὰ τὸν εἰρωνευτεῖ γι' αὐτὸ τοῦ τὸ κουσοῦρι. Ὅλοι τὸν ἐχτιμοῦσαν καὶ τὸν υπολόγιζαν καὶ τὸ θεωροῦσαν τιμὴ, ἂν μπόραγαν νὰ κάνουν παρέα μαζί του.

Αὐτὸ τὸ πρόσεξε ὁ Στέφανος κι ἡ καρδιά του λαχταροῦσε. Βρῆκε τὴ δίοδο, γιὰ νὰ περάσει ἡ λύπη του, ἡ ἀγανάκτησή του. Θὰ γίνονταν κι αὐτὸς γιατρός κι ὅλοι

θὰ τὸν ἐχτιμοῦσαν. Δὲν θὰ τὰν τὸ παιδί τοῦ καμπούρη ὁ γιὸς τῆς μουγγῆς. Θα τὰν ὁ κυρ – Στέφανος, ὁ γιὰ τὸν τὸν. Θα δινε ἔτσι καὶ στοὺς γονεῖς του ἀξία. Ὅλοι θα τοὺς δείχναν μέ τὸ δάχτυλο, θὰ τοὺς ὑπολόγιζαν.

Ὁ σκέψεις αὐτές, ἀνεμοστρόβιλος, τὸν πήραν καὶ τὸν σήκωσαν στὰ οὐράνια. Λάφρυνε ἡ ψυχὴ του, λάφρυνε τὸ σῶμα του, τοῦ φυγε ἡ θλίψη. Ἀνοῖξε ὁ ὀρίζοντας, ἐγίνε ἀπέραντος ὁ κόσμος. Ἡ ἐλπίδα τοῦ φτιαξε πλεοῦμένο γερό κι αὐτὸς μπήκε καπετάνιος, σήκωσε πανιὰ, ἐτοιμος ν' ἀρμενίσει καὶ νὰ φτάσει στὸ σκοπὸ του.

Τὸ βράδι, ἔτσι ὅπως τὰ σκέφτηκε, τὰ πε καὶ στοὺς γονεῖς του. Τοὺς μιλοῦσε μέ τὸ στόμα, μέ τὰ χέρια, τοὺς ἐξηγοῦσε, τοὺς ἔλεγε πῶς κάποια μέρα θ' ἄλλαζαν τὰ πράγματα, πῶς κάποια μέρα ἡ ζωὴ τους θὰ γίνονταν καλύτερη, θὰ γλύτωναν ἀπ' τὴν περιφρόνηση τοῦ κόσμου.

Αὐτοὶ τὸν ἔβλεπαν, τὸν ἐνιωσαν, κι ἡ χαρὰ τοῦς μούσκεινε τὰ μάτια. Ἡ μάνα τῶν μέ τὰ χέρια τ' ἀπαντοῦσε πὸ ὁμορφα κι ἀπ' τὸ στόμα, πότε γίνονταν φωνὴ καὶ πότε ὀλόγλυκο χᾶδι στὰ μαλλιά του.

Ναί, θὰ γίνονταν γιατρός, θὰ τοὺς ἔβγαζε ἀπ' τὴ φτώχεια, θὰ τοὺς ἔσωζε ἀπ' τὴν καταφρόνια.

– Δὲ θέλεις νὰ μοῦ τὸ πεις; Τὸν ἔβγαλε ἀπ' τίς σκέψεις ὁ Δημήτρης.

Γέλασε ὁ Στέφανος καὶ τὸν κοιτάξε.

– Σκεφτόμουν τὴν αἰτία, πού μ' ἔκανε νὰ θέλω νὰ γίνω γιατρός, τοῦ πε καὶ τοῦ ἱστόρισε ὅλες τὸ τίς σκέψεις.

Ὁ Δημήτρης τὸν ἄκουσε μέ προσοχὴ καὶ κατάλαθε πῶς εἶχε μπρὸς του ἕνα παιδί δυνατό, γεμάτο βέληση κι ἀποφασιστικότητα, μιά ψυχὴ ἀνήσυχη, ἐρευνητικὴ, μ' ἕνα πιστεῦω ὀρμητικὸ σάν ποτάμι. Μόνο πού τοῦτο τὸ ποτάμι ἔπρεπε νὰ τὸ κάνει, νὰ ρίξει τὴ δύναμή του στὸ μεγάλο τροχὸ τῆς ἀνθρωπότητας, νὰ βοηθήσει νὰ γυρίσει ὁ μύλος.

Γιαυτὸ, σάν τέλειωσε ὁ Στέφανος, δὲ τοῦ πε τίποτα. Δὲ θέλησε νὰ ἐναντιωθεῖ στὶς ἰδέες του. Ἰσα ἴσα ἐπαίνεσε ὅλη του τὴν προσπάθεια καὶ τοῦ πε ἀκόμα πῶς ἐνιωθε χαρὰ, πού τὸν ἔχει φίλο.

– Νὰ σοῦ κάνω καὶ γώ μιὰ ἐρώτηση.

– Ὅτι θελεῖς
– Περισσότερο πρόκειται γιὰ βοήθεια.

– Λέγε, ἂν μπορῶ, γιατί ὄχι.

– Πρέπει νὰ δουλέψω, Δημήτρη. Πρέπει νὰ μέ βοηθήσεις νὰ βρῶ δουλειὰ.

Ὁ Δημήτρης τὸν ἀγκάλιασε μέ τὴ ματιὰ του. Ἡ ἀνάγκη αὐτὴ τοῦ Στέφανου τὸν ἔφερε πρὸ κοντά του. Τὸν ἔνωσε δικό του, τὸν ἔνωσε ἀδερφό του.

– Κάτι θὰ γίνει, το' πε παρήγορα, κάτι θὰ βρεθεῖ καὶ γιὰ σένα.

Ἡ δουλειὰ στὸ ἐργοστάσιο ἔκανε τὸ Στέφανο νὰ γνωρίσει ἕνα σωρὸ ἀνθρώπων. Ἀπλοῦς ἀνθρώπων, σάν τοὺς γονεῖς του, μ' ὅλο πού δὲν εἶχαν κανένα κουσοῦρι πάνω τους, ζοῦσαν μέσα στὴ φτώχεια καὶ στὴν καταφρόνια.

– Ἐσὺ παιδί μου, τοῦ ἔλεγε ὁ μπάρμπα – Σταμάτης, ὅταν κάθονταν νὰ καπνίσουν τσιγάρο, ἐσὺ μιὰ μέρα θὰ φύγεις ἀπὸ δῶ μέσα. Ἐσὺ ἄς ποῦμε, εἶσαι ἕνας ἐπισκέπτης. Μεθαῦριο θὰ γίνεις ἐπιστήμονας καὶ θὰ τραβήξεις τὸ δικό σου δρόμο. Ἐμεῖς τί κάνουμε, πού οὔτε τὸ συμφέρο μας ξέρουμε. Τὰ ἔδες τίς προάλλες στὶς ἐκλογές τοῦ σωματεῖο. Βγήκε πάλι πρόεδρος ὁ Καρατζίφας. Ποιός. Αὐτός ὁ πουλημένος. Ἐσὺ, ὅπως εἶπαμε, εἶσαι ἐπισκέπτης, θὰ φύγεις, θὰ γλυτώσεις. Ἐμεῖς τί κάνουμε; πού οὔτε τὸ συμφέρο μας ξέρουμε. Καὶ τράβαγε θυμωμένα τὸν καπνὸ ἀπ' τὸ τσιγάρο.

Ἦταν ὁμως κι ὁ μπάρμπα – Σπύρος. Ἐτσι πού δὲν ἄλλαζε βάρδια ὁ Στέφανος κι ἦταν μόνιμα νυχτερινός, τὸν συναντοῦσαν, τὸν ἀφηναν γιὰ νὰ τὸν ξανασυναντήσουν. Μιὰ βδομάδα παρέα μέ τὸν μπάρμπα – Σταμάτη, μιὰ μέ τὸν μπάρμπα – Σπύρο, μέ τὸ Θύμιο, τὸν Κώστα καὶ πάλι μέ τὸν μπάρμπα – Σταμάτη. Ὁ μπάρμπα – Σπύρος ἦταν διαφορετικὸς. Αὐτός ἦταν φαριστομημένος πού βγήκε ὁ Καρατζίφας.

– Αὐτὸς Στέφανο, τοῦ ἔλεγε σίγουρος γιὰ τὸ λόγος του, αὐτὸς τὰ χεῖ καλά μέ τὴν κυβέρνηση, θὰ μάς λύσει πολλὰ ἐργατικὰ προβλήματα.

– Μὰ ὁ μπάρμπα – Σταμάτης ὑποστηρίζει τ' ἀντιθετα, τοῦ ἔμπαινε ὁ Στέφανος.

- Τι ξέρει εκείνος ο θεότρελος, άκου έμένα
Έτσι ο Στέφανος άκουε τόν ένα, άκουε τόν άλλο
και μ' όλο που οι περισσότεροι συμφώνησαν με τό
μπάρμπα - Σταμάτη άπορούσε πώς θγήκε ο Καρατζι-
φας

Στό πανεπιστήμιο έβρισκε τό Δημήτρη και τού
λεγε όλες του τίς άπορίες. Κι αυτός λόγο στό λόγο,
παράδειγμα στό παράδειγμα τόν έκανε νά βλέπει πιά
πλατιά τή ζωή νά βλέπει πιά πολυεδρικά τά κοινωνικά
προβλήματα.

- Για νά γυρίσει ο μύλος Στέφανε, θέλει νερό
πολύ, τού 'λεγε συμβολικά και τόν χτυπούσε ένθαρ-
ρυντικά στην πλάτη

Ο Στέφανος μέρα με τη μέρα ένιωθε τόν πρωτο
του σκοπό νά βλασταίνει, νά θγάζει καινούρια καρδιά
και ν' άγκαλιάζει όλους τους ανθρώπους. Η ικανο-
ποίηση τό νά θέλει νά σώσει μόνο τους γονείς του άπ
τή φτώχεια και τήν καταφρόνια δέν τού γέμισε πιά τήν
ψυχή. Έπρεπε νά σωθούν και οι άλλοι, οι χιλιοί, οι
άμέτρητοι που περπατούν στους δρόμους κι έλπίζουν
πού δουλεύουν στις φάμπρικες κι έλπίζουν που κοι-
μούνται στό χαμόσπιτο κι όνειρευονται μιά δικαίη
μέρα. Έπρεπε ν' άγωνιστούν, όπως έλεγε κι ο Δημή-
τρης, ν' άγωνιστούν νά μορφώσουν τους ανθρώπους,
νά τους δώσουν νά καταλάβουν τήν αλήθεια κι ύστερα
όλοι μαζί νά γκρεμίσουν τους σάπιους νόμους, που
βάζουν άνάμεσα στους ανθρώπους φράχτες

Τούς φράχτες που ή έξουσία με τό μέτρα που
έπαιρνε, τους πληθαινε τους ψήλωνε τους στέρωνε.
Τά μέτρα αυτά ήταν άπάνθρωπα, ήταν όδοστρωτήρας
που τσαλαπατούσε κάθε άνθρωπινο δικαίωμα

Τά παιδιά δέ μπόραγαν ν' άντέξουν άλλο. Δέ μπό-
ραγαν ν' άντέξουν άλλο τήν καταπίεση δέ μπόραγαν ν'
άντέξουν άλλο τή σιωπή. Βάληκαν νά κάνουν πράξη
τά λόγια τών γενναίων προγόνων τους. Τά λόγια που
λέν για δημοκρατία, δικαιοσύνη, λευτεριά. Τά λόγια
που οι μεγάλοι τού κατεστημένου τά χουν κονσερβο-
ποιήσει και μόνο στις έθνικές γιορτές τά θυμούνται και
λέν κανένα λόγο, έτσι από συνήθεια και μερικοί για νά
τά παραποιήσουν.

Πήραν τήν άπόφαση νά θγούν στους δρόμους και
τήν άγανάκτηση τους νά τήν κάνουν φωνή νά τήν
κάνουν τραγούδι, νά τήν κάνουν μήνυμα σ' ολάκερο
τόν κόσμο

Ξεκίναγαν από τό σπίτι παρέες - παρέες ξεκίνα-
γαν άπ' τίς σχολές τους ποτάμια - ποτάμια κι όλοι
ένωνούνταν στην πλατεία και γίνονταν μιά θάλασσα
πού τράνταζε τό σασπιοκάραβο τής τυραννίας

Ο Στέφανος κι ο Δημήτρης ήταν ένα μέρος τής
παρέας του πρώτου τμήματος. Ήταν ένα κύμα τής
άνθρωποθάλασσας που πάσχιζε νά γκρεμίσει τήν άδι-
κία.

Τρεις μέρες τώρα, πρωί - βράδι, χύνονταν στους
δρόμους και προσπαθούσαν νά μεταδώσουν τή φλόγα
τής ψυχής τους σ' ολάκερη τήν πολιτεία. Τρεις μέρες
χυνανε τό αίμα τους, πότε στόν ένα δρόμο και πότε
στόν άλλο. Τρεις μέρες στήναν όδοφράγματα και σή-
κωναν σημαία τήν άφοβία

Ο Στέφανος έβλεπε τους πάνοπλους άστυνομι-
κούς, που όλο κι έζωναν τό όδοφράγμα, που όλο και
γίνονταν περισσότεροι και ρώτησε τό Δημήτρη

- Τι λές, μ' άντέξουμε, θά τά καταφέρουμε.

- Αν τό πιστεύουμε, θά τά καταφέρουμε τ' άπν-
τησε χωρίς νά πάρει τό μάτι του άπ' τό δρόμο

Είχε πιά νυχτώσει, οι δρόμοι έρήμωσαν και μόνο οι
άστυνομικοί στέκονταν εκεί, με τό μάτια καρφωμένα
πάνω στό παιδιά, που πίσω άπό τό όδοφράγμα προσπα-
θούσαν νά σηκώσουν όρθια τήν Ελλάδα

- Ά, ρέ Δημήτρη πάει νά πλαντάξει ή καρδιά μου,
σαν σκέφτομαι πώς μ' αυτούς εκεί άπέναντι που μάς
παραφυλάνε, είμαστε ίδιοι. Ποιός πλούσιος πάει νά
γίνει χωροφύλακας. Κι όμως μάς χτυπούνε κι άναγκα-
ζόμαστε νά τούς χτυπούμε.

Ο Δημήτρης δέν τού άπάντησε. Είχε στρέψει τό
μάτια του σέ μερικούς άστυνομικούς, που άπ' τό δεξιό
τοιχο πλησίαζαν άπειλητικά

- Ε, σεΐ, μ' άκούτε; Έβαλε τό χερια του ο Στέφα-
νος χωνί γύρω άπ' τό στόμα και φώναξε τούς άστυνο-
μικούς. Είμαστε ίδιοι, δέν πρέπει νά μάς κυνηγάτε,
είμαστε άδέλφια, μ' άκούτε; Αδέλφιασα.

Ο Δημήτρης τού έκανε νεύμα νά σκύψει. Μ' αυτός
συνέχισε.

- Εμείς δέν έχουμε μόνο άγάπη, μή μάς χτυπάτε,
άγωνιζόμαστε για δικαιοσύνη, για λευτεριά, για δημο-
κρατία

Μιά ριπή από ένα αυτόματο όπλο σκέπασε τή λέξη
δημοκρατία

Ενα -ώχ- έβγαλε ο Στέφανος κι έγειρε πάνω στό
Δημήτρη. Ή σφαίρα τόν είχε θρει στό στήθος. Ζαλι-

σθηκε κι έκλεισε τό μάτια. Δέν άκουε τίς φωνές τών
συντρόφων του, δέν άκουε τήν απειλημένη φωνή τού
Δημήτρη που καλούσε νά φέρουν τό φορείο. Αυτός
έφυγε περνούσε κάμπους και βουνά, περνούσε μες
άπ' τό χρόνο. Όταν ήταν παιδί όταν είπε στους γονείς
του πως θά γίνει γιατρός, πως θά τους έσωνε άπ' τή
φτώχεια, άπ' τήν καταφρόνια

Ποιός θά τους πεί γιατί δέν πρόλαβε. Ποιός θά
τους πεί γιατί άφησε στή μέση τήν υπόσχεσή του. Ο
πρόεδρος τού χωριού ίσως και μερικοί άλλοι, θά τους
πούν πως ο γιός τους ήταν ένας άναρχικός, ένας έξ-
τρεμιστής, που τά βαλε με τήν κυβέρνηση. Ο γιός
τους ήταν ένας αλήτης. Κι ή ψυχή τους θά δεθεί κόμπο
και πότερο θά κλάψουν και θ' άπορούν γιατί τό παιδί
τους τους έχασε, γιατί τό στήριγμα τους έσπασε,
γιατί ένα σωρό γιατί θά τυραννάνε τή ψυχή τους, ένα
σωρό περιφρόνηση θά πείσει πάνω τους

Ποιός θά τους πεί πως τήν καρδιά τού γιού τους
τήν πήραν τά περισσότερα και τήν κρέμασαν στεφάνι
μαγιάτικο σ' όλες τίς πόρτες τού κόσμου. Ποιός θά
τους πεί, πως ή τελευταία σκέψη τού ήταν ο αυτός
και στους άλλους τους χιλιοίς τους άμέτρητους
Ποιός θά τους πεί πως τό παιδί τους έγινε παιδί όλου
τού κόσμου

Άχ γλυκιά μου μανουλά τής σιωπής και πατέρα
ακριθέ μου πατέρα τής υπομονής, πως θ' άντέξετε
του κόσμου τό φάρμακο. Πως θ' άντέξετε τή ζωή δίχως
ήλιο. Θα τό καταλάβετε ποτε, πως ο γιός σας δε σάς
έχασε! Πως ο γιός σας δέν ήταν αλήτης!

- Γρήγορα γρήγορα. Η φωνή τού Δημήτρη που
φώναζε στους συντρόφους του τόν γυρίσε άπ' τό τα-
ξίδι

- Δη μή τρη

Έβαλε προσπάθεια νά μιλήσει

Ο Δημήτρης έσκυψε λαχταρισμένος πάνω του

- Δη μή τρη

Μα προτού τελειώσει τό λόγο του, τελείωσε ή ζωή

του. Ο Στέφανος ήταν νεκρός. Ένας νεκρός μέσο
στους τόσους, στις μέρες τού Πολυτεχνείου

Ερρίκος Βλαχμπιές

Πλημμυρόπαθες νότες

Μία πικρή άνάμνηση

της Λητώς Γκόλφου

Ήταν μιά μέρα με βαριά συννεφιά. Ατμόσφαιρα ηλεκτρι-
σμένη. Τά μαυρά συννεφιά σκέπαζαν τ' ολάκιο τ' ουρανού.
Περπατούσαν και χαμηλώναν και βουζόν πάνω μας κι έσφηναν
τίς καρδιές μας. Απόγεμα κι άρχισε ή βροχή μιά σέ λίγο έγινε
θεομηνία. Οι δρόμοι μεταβλήθηκαν σέ χειμάρρους. Οι υπόνομοι
φρακάρουν και ξεχειλίζουν. Τά νερά κλωθούν μ' άκράτητη όρμη
παράσπεναν μαζί τους καθρόνια πέτρες, χυμάτα σκουπίδια και
ό,τι άλλο έβρισκαν μπροστά τους. Μπουμπουνίζε κι άστραφτε
απειλητικά. Γινότανε ή μέρα νυχτιά. Τά ηλεκτρικά συρματα είχαν
κοπεί. Ο κόσμος φοβισμένος είχε κλειστεί στό σπίτια. Μιά πολ-
λοι ήταν έξω, κι άναζητούσαν τόπο νά σωθούν!

Τήν άλλη μέρα, οι έφημερίδες γράφανε ότι πνιγχαν 30
άνθρωποι! Άλλοι παρασυρθηκαν από τους χειμάρρους τήν
ώρα που γυρίζον άπ' τή δουλειά τους. Μερικοί πνιγχαν μέσα στό
χαμηλά σπιτάκια τους και άλλοι σέ μαγαζιά και σέ αυτοκινητά
τους. Συνολο 30 Τριάντα άνθρωποι (μιάς! Μέσα στην ώρα
Αθήνα τού 1977. Κάθε φορά που γίνονται εκλογές, άκούμε τίς
δημαγωγίες και τ' άρρηβίστικα λόγια τών πολιτικών. - Θα φια-
σοουμε έργα αντιπλημμυριστικά, άποχετευτικά, αντιχουβούλια
κτλ κτλ. Μά ως τώρα δέν έκαναν τίποτα σ' αυτόν τόν τομέα.
Κι ο φτωχός λαός μ' όποια θεομηνία, κυριευε ται άπό τό φοβο, τής
πλημμύρας και τού πνιγμού, στήν άσφυκτική άσυδοτό και άπρο-
γραμάτιστα άρρυμολόγητη Αθήνα τού 1979

Τώρα που γράφω άναθυμάσμα με πικρά έκείνη τή θεομηνία,
και ντρέπομαι στή σκέψη πως πνιγχαν άνθρωποι, πως κατα-
στράφηκαν και ξεκληρισθηκαν οικογένειες στόν θουμιστούργο,
αλλά και άνελέγητα άντιανθρωπιστικό 20ο αιώνα. Κι ένώ σ' άλλες
οικονομικά και κοινωνικά προοδευμένες χώρες, φτιάχνουν κατα-
πληκτικές βιομηχανικές έπιτεύξεις πάνε στό φεγγάρι και σ' άλ-
λους πλανήτες... έδώ ακόμα δυστυχώς πνιγονται από πλημμυρες
μέσ στό σπίτια τους. Άλλά ός έλπίσουμε πως άγωνιζόμενοι θά
'ρθει κι έδώ κάποτε καιρός, που όλα τά πράματα θά φτιάξουν
πρός τό καλύτερο

Ἄφέντης καί δοῦλος

Ντιμίτρι Σιουτερίκι

Μεταφράζει ὁ Γιάννης Μπενέκος

2

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος)

Ἐδῶ καί μῆνες τῶρα τὸ Κόμμα βρίσκονταν στὴν ἐξουσία. Ὁ Ἀολάν ἀφέντης φαντάζονταν τὸ Κόμμα σὰν μιὰ μυλόπιτρα πού ἀλεθε, πού ἀλεθε καί πού μπορούσε ν' ἀλέσει καί τὰ δικά του κόκκαλα.

Αὐτὴ ἡ τύχη μᾶς περιμένει ὅλους, σκέφτονταν ὁ Ἀολάν κι ὁ νους πῆγαινε, μὲ φρίκη, στὸν Ἀντώνη. Ὅπως στὸ μύλο, ἔπρεπε νὰ περιμένει τὴ σειρά του. Κι ὁ ἀφέντης ἐνιωθε πῶς ἡ σειρά του οἴμωνε. Ἦταν φανερό. Διαδίδονταν κίβλας στὰ τοιφλίκια πῶς θὰ μοιράζονταν τὰ χωράφια. Καμποσοὶ ἀπὸ τοὺς κολήγους του, δὲν τοῦ εἶχαν φτερεῖ ἀκόμα οὔτε μιὰ ὀκά καρπὸ καί κάμποσοι ἄλλοι δὲν πατοῦσαν πιά τὸ πόδι τους στὸ σπιτι του. Κι ἐκεῖνος πού φαίνονταν νὰ 'ναι ὁ ἀρχηγὸς τῶν κομμουνιστῶν στὴν πόλη, συνδυάζει ν' ανοίξει ἕνα μεγάλο κανάλι γιὰ νὰ ξεράνει τὰ νερά αὐτῶν τῶν χωραφιῶν. Τὸ μισὸ σχεδὸν ἀπὸ τὸ κανάλι περνοῦσε μέσα ἀπὸ τὰ τοιφλίκια του Ἀολάν κι οἱ χωριάτες εἶχαν καταπιαστῆ μὲ ζῆλο στὴ δουλειά αὐτὴ γιὰ νὰ τὴν τελειώσουν πρὶν ἀπὸ τὶς χινοπωριάτικες βροχές. Ἄ! Αὐτὸ τὸ Κόμμα! Ὅσα 'λιθε μιὰ μέρα τὰ κόκκαλα τοῦ Ἀολάν. Μὰ ἡ θάλασσα, ἡ θάλασσα, θὰ τ' ἀφηνε; Μηχανικά ὁ ἀφέντης γυρῶσε τὸ κεφάλι πρὸς τὸ παράθυρο. Μακριὰ πέρα, σὰν μιὰ πλατιά λουριδα, μαύρη σχιδόν, ἀπλώνονταν ἡ θάλασσα. Βαριά συννεφιά, πιο σκοτεινὰ ἀκόμα, πλανιούνταν στὸ μολυβένιο οὐρανὸ κι αὐτὸ τὸ μαυρο σκέπασμα φαίνονταν νὰ παραμερίζει λίγο μόνο και μόνο γιὰ ν' ἀφήσει νὰ φανεῖ ἕνα μικρὸ κομματι φλογισμένου οὐρανοῦ.

Ἀκούονταν ἀκόμα ὁ ἦχος ἀπὸ τὶς καμπάνες, καθὼς ἔσκιζε τὸ σιγανὸ μурμουρι τοῦ ἀγέρι. Εἶχαν ξαναβρεῖ τὰ κόκκαλα τοῦ φτωχοῦ Ἀντώνη καί τὸν εἶθαι στὸ χωριό του, στὸν τόπο του, τὸ βράδυ, στα κρυφά.

«Ἐνα τίποτα εἶναι ὁ ἀνθρώπος!», σκέφτηκε ὁ Ἀολάν καί γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ ἡ ξιραμινὴ καρδιά του συγκινηθῆκε.

«Ναί, μαλιστα, τίποτα δὲν εἶναι ὁ ἀνθρώπος σὲ τούτον τὸν κόσμο», σκέφτονταν ὁλο καί πιο συχνά ὁ Ἀολάν ἀπὸ τὴ μέρα κίνη. Ἦταν τῶρα ἑβδομήντα χρονῶν, ἰσως καί παραπάνω. Οὐμπατα κανένας τὰ χρονία του; Του ἀρισαν ὅσα του 'λιγε ὁ Οὐάν, πῶς οἱ χριστιανοὶ γραφονταὶ ἀπὸ τὸν παπὰ σὲ κατσίτσιχα τὴ μέρα πού γινιουνταί.

Ὁ ἀφέντης εἶχε γινηθῆ, ἔλιγαν, μιὰ ηουχη χρονία, χωρὶς πόλεμο καί χωρὶς πεινα, χωρὶς σιτισμὸ, καί χωρὶς κατακλυσμο, χωρὶς χολέρα καί χωρὶς πανούκλα. Ναί, μα τὰ χρονία πού κυλοῦν τὶς ηουχα, δὲν ἀφηνούν καμιά ἀνάμνηση. Καλοπέρατο. Γιατί νὰ ξερεῖ κανένας μ' ἀκριβεία τὴ μέρα πού γινηθῆκε; Ἄς ποῦμε πῶς γινηθῆκε ἔδῶ κι ἑβδομήντα χρονία, μιὰ καί τὴν ἴδια ἡλικία εἶχε κι ὁ δοῦλος του, σύμφωνα μὲ τὰ κατσίτσιχα τῆς ἐκκλησίας. Σ' αὐτὴ τὴν ἡλικία, ὑπαρχοῦν πολλοὶ πού νομίζουν πῶς εἶχαι ἀρκετὰ. Ὁ

Οὐάν λόγου χαρῆ εἶχε ἀρχίσει νὰ νιωθε κουρασμένος ἀπὸ τὴ ζωὴ. Δὲν παραπονοῦνταν οὐτε ἀπὸ τὴ δουλειά, οὔτε ἀπὸ πόνους τῶν νεφρῶν, μὰ δὲν ἠθελε πιά νὰ ζεῖ, αὐτὸ ἦταν ὅλο.

– Εἶναι ἕνα χρεὸς πού πρέπει ὅλοι μας νὰ πλερώσουμε κι ὅσο γρηγορότερα τόσο καλύτερα, ἀφέντη.

– Τί ἀνοησιές εἶν' αὐτές; διαμαρτύρονταν ὁ Ἀολάν. Τί ἔχεις νὰ παραπονεθεῖς ἀπὸ τὴ ζωὴ; Εἶχες ποτὲ σκοτούρες; Ἡ δουλειά σου; Τι χρειάζεται γιὰ τὶς δουλειές του σπιτιοῦ; Πλάτες γερές καί τίποτε ἄλλο. Κι ὁ Ἀλλάχ σου 'δωκε πλάτες. Τί νὰ πω τότε ἐγὼ πὸ 'χω τὴν εὐθύνη γιὰ πέντε τοιφλίκια καί πού πρέπει νὰ τὰ κουμαντάρω ὁλομοναχός; Αὐτὸ μάλιστα, αὐτὸ λέγεται σκοτούρα, βλάκα. Κι ὕστερα, τί θὰ 'ταν ἡ ζωὴ χωρὶς σκοτούρες. Καί γιὰ ποιὸν γίνηκαν οἱ σκοτούρες, ἀν δὲ γίνηκαν γιὰ μᾶς;

Νὰ τί ἀπαντοῦσε ὁ ἀγὰς καί, στὸ τέλος, ὁ δοῦλος του τοῦδινε, φυσικά, δίκιο.

Μὰ στὰ χαμένα τὰ 'λιγε ὅλα αὐτὰ ὁ ἀγὰς. Ἐβλεπε καλὰ πῶς τοῦτες οἱ σκοτούρες ἦταν ὀλοπτελα διαφορετικὲς ἀπὸ τὶς συνηθισμένες. Δὲν ἦταν πιά πῶς θὰ ἐσπορίσῃ τὸ καλαμπόκι καί πῶς θὰ τὸ πουλήσῃ ἐκεῖ πού πουλιῶνταν ἀκριβότερα, οὔτε νὰ προσέχει τὸ γεῖτόν του μὴν τοῦ χαλάσῃ τὸ φραχτή, ἢ νὰ προσέχει μὴν τοῦ κλέψῃ κανέναν χωριάτην ἕνα καλαμπόκι, ἢ ὁ τσοπάνος ἕνα ἄρνι.

Πέρασε ὁ Ἰούνης, πέρασε ὁ Ἰούλης, εἶχε μπει ὁ Αὐγουστος κι ὁ Ἀολάν, ἀπ' τὰ ἑκατὸ ταγάρια γινηθήματα, πού σὺναξε καθεὶς χρόνο, εἶχε μόλις εἴκοσι στίς ἀποθηκὲς του. Οἱ χωριάτες, πού δούλευαν γιὰ λογαριασμὸ τους, δὲν παρουσιάζονταν πιά σ' αὐτόν κι ὅταν καθαλλοῦσε τ' ἀλογο καί πῆγαινε ὁ ἴδιος νὰ τοὺς δεῖ, δὲν εὐρισκε οὔτε τίς γυναῖκες τους οὔτε καλοῦς τους. Κάποια μέρα πού εἶχε μπει ξαφνικά στὸ σπιτι τοῦ γεῖτόν του, τοῦ Βιλη, τὸν εἶπαι ἐκεῖ κι ἀρχίσει νὰ του ζηταῖ τὰ ὅσα τοῦ χρωστοῦσε. Μὰ κείνος κεῖ τ' ἀπάντησε:

– Καί τι θὰ τὰ κάμεις εἴκοσι ταγάρια, καλέ μου ἀφέντη; Δυὸ στομάτα ἴσπε, εἰς κι ὁ δοῦλος σου καί οἱ δυὸ μέ τόνα πόδι στὸν τᾶφο. Δυὸ ταγάρια τὸ χρόνο γιὰ τὸν καθέναν σας, σὰς φτάνουν.

– Ἄ! Βρωμομασκαρά! Ξεφώνισε ὁ Ἀολάν σιτώντας τὸ ραβδί του, καθὼς τὸ συνηθίζει. Ὅσα δεῖς με τι ἰδιους ξόλο κευομαί ἐγώ!

Μὰ ὁ Βιλης, ἀκούοντας αὐτὰ, ἔσκασε στὰ γέλια. Ὅσο μικρὸς καί μαυριδερός κι ἄν ἦταν, δὲν κουνήθηκε καθόλου ἀπὸ τὴ θέση του. Ὁ Ἀολάν αφέντης ἔμεινε ὀρθος μὲ τὸ μπασιτοῦνι σηκωμένο κι ὕστερα ἀπὸ λίγο τὸ πέταξε μακριά.

Ἀκουσὲς τοῦ λέει ηουχα ὁ Βιλης. Ἴσπαι πολὺ γίρος κι ὁ θιος νὰ δῶσι νὰ ζητοῖς ἀκόμα πολὺ, μακάρι νὰ ζητοῖς κι ἑκατὸ χρονία. Μα ἀν θὰ ζητοῖς ἀκόμα κάμποσα χρονία, σου ἰσομαί νὰ χερὲς αὐτόν τὸ λίγο καιρο, πού σου μνεῖ, πιο πολὺ απ' ὅ,τι χερὲς ὡς τὰ σημεῖρα τὴ συχάμνη ζωὴ πού ἔκανες. Μα σὲ προειδοποιῶ νὰ μὴν ἐπινοηκωῖς τὸ ραβδί σου καί νὰ πνιξεῖς

τήν ἀχορτασία σου, γιατί ἀλλοιῶς θα σε πνίξει αὐτή. Τά χρόνια πού ἔξερεις πέρασαν. Ἄντιο, ἀφέντη. Παιρνω τὸ τοσιπί μου καὶ πάω, γιατί πρέπει νὰ τελειώσουμε τὸ κανάλι πρὶν ἀπὸ τίς βροχές. Κοίταξε λίγο τί γίνεται κεῖ κατου...

Ὁ Βελῆς τραβῆξε πρὸς τὸ βοριά. Φουσουῶνα ἕνα εὐχάριστο ἀέρακι, πού ξέρανε τον ἰδρωτῶν χωρικών πού δουλεύαν καὶ τοὺς ἔδινε κέφι.

Ἐτοιμαζούνταν τώρα νὰ σκαψουν τὸ κανάλι, πού θα περνοῦσε ἀπὸ τὰ χωράφια του Ἀσλαν ἀφέντη κι αὐτὸ τὸ κανάλι, πού ανοίγονταν, ὁ Ἀσλαν τὸ νιώθε νὰ περνᾶει μέσα ἀπὸ τὸ κορμί του καὶ πῶς ἐκείνες οἱ τοσιπίες τοῦ βγαζάν τα παιδία ἐκείνες οἱ φικαριές σα νὰ χωνυύνταν μέσα στ' ἄντερα του.

Ὁ ἀφέντης κοπάζε τὸ δούλο του. Με τὸ κεφάλι κατεβασιμῆνο ἐκείνος, καὶ τὸ χερί ανοιχτὸ πάνω στὸ στήθος, μουρμουρίζει:

- Δοξασμένο τ' ὄνομα σου, κύριε!

- Ἐμπρός! Κουνησου, ξεκουτιάρη! Ξεφωνισα ὁ ἀφέντης του.

- Τί προστάζεις, ἀφέντη; ρώτησε ὁ δούλος κι ἀνασηκώθηκε.

- Πάρε τὴ φοραδά σου καὶ πηγαινε νὰ δεις ὡς πού ἐφτάσε αὐτὸ τὸ κανάλι.

Ὁ Οὐάν κατὶ θέλησε νὰ πει, μα βρήκε φρονιμὸ νὰ ἀσπασαί.

- Τί μουρμουράς ἐκεῖ; θυμωσα ὁ ἀφέντης του.

- Καὶ γιατί νὰ πάω νὰ δῶ, ἀφέντη; ἔιναι μὴ δουλειά πού ἔτσι κι ἀλλιῶς θα γίνεῖ. Γιατί με στέλνεις ἐκεῖ κατου γὰ νὰ γίνω περιγυλὸ τους;

Ἄναψι καὶ κορῶσε ὁ Ἀσλαν.

- Ἐμπρός, γέρο ψωριαρή! Καὶ σὺ ἄκομα μού σήκωνεις κεφάλι! Θα πᾶς ἐκεῖ με τὰ πόδια καὶ γρηγορά!

Ὁ Οὐάν, μὲ τὸ κεφάλι χωμένο στους ὠμούς του, ξεκίνησε. Πάσκιζε νὰ προχωραί ὡς μποροῦσε πιο γρηγορά, ὡς τὸ παιδί πού μαθαίνει νὰ βαδίζει καὶ προχωραί με τὰ χερί ανοιχτά γιὰ νὰ μπόρει νὰ πιαστεῖ ἀπὸ κάπου. Ὁ αἶρας τὸ πῆρε ἀπὸ τὸ κεφάλι τὸ λιγδιασμένο σκούφο καὶ τὸν ἔριξε στὴ σκονή, μα ὁ γέρος δὲν καταλαβὲ τίποτε, προχωροῦσε πάντα, διπλωμένος στα δυὸ, αἶρνοντας τὰ πόδια του καὶ χαράζοντας, ὡς τὴ χελώνα, αὐλακί μέσα στὴ σκονή.

Ὁ Ἀσλαν ἀφέντης γύρισε τ' ἄλογο του, αἰψυρίζε αἶγα, τ' ἄλογο ἄρχισε νὰ κελίπαζει καὶ γάθηκε μέσα σ' ἕναν ἀνεμοστροβίλο ἀπὸ σκονή, πού σήκωναν τὰ πετάλα του...

Ἀπὸ κείνη τὴ μερά, ὁ Οὐάν πηγαινε συχνὰ νὰ δει ὡς πού εἶχαν φτάσει οἱ δουλειές του καναλιού καὶ γυρίζε γιὰ νὰ πει στὸν ἀφέντη του ὅ,τι εἶχε δεῖ. Τὸ κανάλι μακραινέ ὅλο καὶ πιο πολὺ καὶ μὲ ρυθμὸ πολὺ γρηγορό. Ἐπειρὰ ἀπὸ μερικές ἑκατοντάδες μέτρα, θα πιρνοῦσε μπροστὰ ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ ἀφέντη.

Κάποια μερά, κάμποσοι νεοί, μαζί με μὴ κοπέλα, ἦρθαν πολὺ κοντὰ στὸ σπίτι τοῦ Ἀσλαν κι ἄρχισαν νὰ μετράνε. Ὁ ἀφέντης ἔστειλε ἀμέσως τὸ δούλο του γιὰ νὰ μαθεῖ γιὰ ποιο σκοπο μετροῦσαν. Του ἐξήγησαν πῶς δὲν εἶχαν ἄκομα ἀποφασίσει ἀπὸ πού θὰ περνοῦσε τὸ κανάλι, ἀπὸ τὰ δεξιὰ τοῦ σπιτιοῦ ἢ ἀπὸ τ' ἀριστερά.

Δεξιὰ δὲν ὑπάρχει κανένα ἐμπόδιο, μονάχα κάτι χέρσα χωράφια, μα τὸ κανάλι θα παιρνε μακρός πολὺ.

Ἄν πηγαιναν ἀριστερά, θα πρέπει νὰ περᾶσουν ἀπὸ νὰ περιβολί, πού ὁμοιο μ' αὐτὸ δὲ βρίσκουνταν σ' ὅλη τὴ χώρα. Πῆγε νὰ τριλαθεῖ ἀπὸ τὴν ἀγώνια του ὁ Ἀσλαν. «Θὰ χαλασοῦν τὸ περιβολί μου», σκεφτήκε. Ὁρθιος μπρός σ' ἕνα ἀπὸ τὰ παράθυρα πού βλέπεαν πρὸς τὸν κῆπο, πάσκιζε νὰ μαντέψει τί εἶχαν πει στὸ δούλο του κι ἡ καρδιά του εἶχε σταματήσει σχεδόν νὰ χτυπάει, ὡς ἀκουσε κάποιον νεὸ νὰ λέει:

- Ἄν δὲν περᾶσοῦμε ἀπὸ κεῖ, θὰ πρέπει νὰ μακρύνουμε, τὸ κανάλι ὡς διακόσια μέτρα καὶ δὲ θα μπορέσοῦμε νὰ τὸ τελειώσοῦμε πρὶν ἀπὸ τίς

βροχές.

- Ὄχι, θα σώσοῦμε τὸ περιβολί. Πῶς μποροῦμε νὰ χαλασοῦμε ἕναν τέτοιο μπαξέ;

Αὐτὸ δὲ γίνεται.

- Σπουδαῖο πρᾶμα αὐτὸ τὸ περιβολί, συντροφι θέλεις νὰ σωσεῖς τοὺς κηπούς τ' ἀφέντη; Ἐγώ, ἰ ἀρχίζω με τὴν τοσιπί πρώτος.

Ἐνωρισε ὁ ἀφέντης κείνη τὴ φωνή. Ἦταν τοῦ Βελῆ. « Ἄ! Σκυλε! Γε τῆς σκυλας! Ἀκαθάρτη σκοτομουγα! Κι ἐγώ πού σ' εἶχα νὰ τρώς ψωμί στα χωράφια μου ἀπὸ τότε πού γεννηθήκες, βρωμιαρή! Οὐρλιαξε ὁ Ἀσλαν κι ἔτριξε νὰ κατεβεί γιὰ ν' ἀρπαχτεῖ μ' αὐτὸν τὸν ξεδιαντροπο. Τὴ στιγμή ἐκείνη ὄμωκ, γυρισε ὁ δούλος καὶ τὸν βεβαιώσε πῶς «ἐκείνη, ἡ κοπέλα», πού διοικούσε τὴν ομάδα εἶχε ἀποφασίσει νὰ μὴ χαλασοῦν τὸ περιβολί, μα νὰ περᾶσουν τὸ κανάλι ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος, ὡς μακρός κι ἂν θα παιρνε με τὴ στροφή αὐτῆ.

Ὁ ἀφέντης ἔνωσε μέσα του εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴ νέα κοπέλα. Μετὰ, ὁ θυμὸς του ἀρχισα νὰ μεγαλωνεῖ ξανά καὶ ρώτησε:

- Ποια εἶν' αὐτὴ ἡ ἀληθισα;

Ὁ Οὐάν, ἀντίς γιὰ ἀπάντηση σήκωσε τοὺς ὠμούς.

...

Ἦρθε τὸ φθινόπωρο. ἕνα φθινόπωρο ξέρο, χωρὶς βροχές. Ἡ γῆ, σκληρὴ ὡς πέτρα, δὲ μποροῦσε νὰ ὀρθωθεῖ κι ὁ σπάρμοκ ἀργούσε.

Μία μερά, καθὼς γυρνοῦσε ὁ Οὐάν ἀπὸ τὴν ἐπιθεώρηση τοῦ καναλιού, πού του εἶχε γίνεῖ πια συνήθεια νὰ τὴν κανεῖ καθὲ μερά εἶδε δυὸ νεοὺς νὰ περπατᾶνε, πλάι πλάι ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, κοντὰ σ' ἕνα φραχτῆ. Κάπου κάπου σταματοῦσαν τὸ βαδισμα κι ἀγκαλιαζούνταν. Ὁ γέρος τοὺς πῆρε τὸ κατοπι κι ὡς ἐκείνοι σταματοῦσαν, σταματοῦσε κι αὐτός. Κοντεῖ νὰ σκασι, καθὼς πάσκιζε νὰ κραταίει τὴν ἀναπνοή του. Ἦταν ἐκείνη ἡ νέα κοπέλα μ' ἕνα ἀπὸ τὰ παιδία τῆς πόλης, πού εἶχαν σημαδεψτεῖ τ' αὐλακί. Ὁ Οὐάν τοὺς σιμῶσε κι εἶδε τοὺς δυὸ νεοὺς νὰ ναι σφιχταγκαλιασμένοι καὶ νὰ φιλοῦνται. Ἐκείνοι οὔτε τὸν καταλαβαν. Μὰ αὐτῆ τὴ φορὰ ὁ γέρος δὲ μπόρεισε νὰ κρατηθεῖ. Ξεσπασε σα βροχίες:

- Δε ντρέπεστε! Ὁ θεὸς νὰ σας καψεῖ! Προστυχοῖ!

Κατατρομαγμένοι, οἱ δυὸ ἔρωτευμένοι ξεσφιχτήκαν, μα ὡς εἶδαν πίσω ἀπ' τὸ φραχτῆ τὸ γεροντάκι, πού ὅλο τὸ χωριὸ τὸν κοροϊδεῖ, - γιατί πηγαινε καὶ παραμόνευε τίς δουλειές τοῦ καναλιού καὶ τοῦ εἶχαν βγαλεῖ μαλιστα καὶ τραγούδι καὶ θελανε νὰ τον γραπωσοῦν, - ὁ νέος πρώτος καὶ μετὰ ἡ κοπέλα, ἔσκασαν στα γέλια. Ὁ Οὐάν τοὺς φοβήρισε με τὴ γροθιά του καὶ βίαστηκε νὰ γυρίσει.

Θα πρέπει νὰ τα διηγῆθεῖ ὅλα αὐτὰ στὸν ἀφέντη του, μα ἦταν πρᾶματα νὰ τὰ πει κανένας!

Ὁταν ὁ Ἀσλαν θέλησε νὰ μαθεῖ γιὰ τὸ κανάλι, ὁ δούλος τ' ἀπάντησε:

- Γιατί μὲ ρωτᾶς, ἀφέντη, πού ὁ διαβολὸς νὰ μὰς πάρει κι ἐμὰς καὶ τὸ κανάλι!

- Τί τοῦ ῥθε; πού βρήκε αὐτὸ τὸ θράσος; Κι ὁ Οὐάν λοιπὸν ἔχασε τὰ μυαλά του!.

- Πές λοιπὸν! φώναξε ὁ ἀφέντης κι ὁ δούλος ἔνωσε νὰ καρφωνεταί ἐπὶ τοποῦ. Τὶ ἔπαθες, παλιστ....

- Ἄκομα τριακόσια μέτρα καὶ τὸ κανάλι φτάνει στὴ θάλασσα. Σκαβουν περισσότερα ἀπὸ εἴκοσι μέτρα τὴν ἡμερά. Θα φέρουν ἀνθρώπους ἀπ' ὅλα τὰ γειτονικά χωριά. Πρέπει νὰ τοὺς δεις νὰ ῥχουνται με τὴ σημαία μπροστὰ. Δουλεύουν γηροῦμενα ἔθελοντικά χωρὶς νὰ πλερώνουνται. Ἀκουσε τοὺς πού τραγοῦδοῦν...

Χάλασε ὁ κοσμοκ, ἀφέντη! ἀναστεναξε ὁ Οὐάν πού ἔακολουθοῦσε νὰ βλέπει μπροστὰ του τοὺς δυὸ νεοὺς ἀγκαλιασμένους στὴν ἄκρη τοῦ φραχτῆ νὰ τοὺς γελοῦν κατὰμουτρα.

Οι δουλειές για το κανάλι γίνονται τώρα μπροστά στο σπίτι του Άσλαν αφεντή και, μία μέρα, ο όντας του γέμισε κόσμο. Νέοι από την πόλη, όλοι οι χωριάτες που δούλευαν στα χωράφια του, καθώς και τα κοινοτικά συμβούλια των χωριών, που βρισκούνταν τα τοιφλίκια του, είχαν συναχτεί μέσα στον όντα. Κι αρχηγίνα σ' όλους αυτούς η κοπέλα.

Κι όλο εκείνη μιλούσε κι εκείνη προσταζε. Ήταν μια μιλαχροινή με κατσαρά μαλλιά. Μιλούσε γρηγορά και κοφτά. Έπρεπε νά την ακούει. Φορούσε κιλοτά και στο κεφάλι σκουφο με το κοκκίνο ασιέρι. Στη μέση της πιστόλι. Κι όλοι οι συντροφικοί της ήταν άρματωμένοι.

Ο Άσλαν αφεντής καταλαβει πως έφτασε ή η λιουαία του ώρα, μα κρατήθηκε. Δέχτηκε τούς ξένους του με τον πιο εύγενικό τρόπο, ηουχα και σοβαρά. Σαν καθήσαν όλοι, κάθησε κι αυτός στη γωνία, που ήταν προορισμένη για τ' νοικοκύρη του σπιτιού και κοίτουσε τούς χωριάτες που είχαν καθήσει ολόγυρα, άκουμπισμένοι στους τοίχους. Δυσό τρεις απ' αυτούς στικούνταν ακόμα ορθιοί για να του δείξουν σεβασμό. Τούς εκανε νοσημα με τ' χέρι και τούς λέει:

- Καλώς όρισάτε. Κάνατε πολύ καλά που ήρθατε. Μα καθίστε, παιδιά μου.

Μετα, πολύ ηουχος πάντα, ρώτησε τούς ξένους του για τήν υγεία τους, και για τίς δουλειές του καναλιού. Ρωτησι πρώτα τή νέα κοπέλλα, λέγοντας την «κόρη μου», όχι χωρίς κάποια τσοουχητήρι ειρωνία.

- Πως είσαι, κόρη μου; Πως πάει τ' κουράγιο σου; Τι γίνεται ο άντρας σου; Καί τ'α παιδιά σου; Η νέα κοπέλα κοκκίνισι ως τ' αυτιά της και δέν απάντησι. Κοιτούσε αγρια τόν Άσλαν σ'α υποουλα ματια του, που δέ μπορούσαν νά κρύψουν τή λύσσα που τόν κατάρωγε. Στό μακρύ πρόσωπο του γιροντα σι φουσκωμένες φλέβες πιταγούνταν πρὸς τ'α έξω κι σι τρίχες από τ' αφριά γινια του τεντώνονταν πρὸς τ'α κάτου σαν φηροκοκκαλα. Μονάχα σι ακρες από τ'α κηρινιφινα μουστάκια του ήταν σηκωμένες πρὸς τ'α πιανού.

Ο Άσλαν ιδει, φοβισμένος, τήν όργή της νιας κοπέλας που μόλις κρατιόταν. Κάνοντας πως γελάει χαμοουρηθήκει και τ'ο μακρύ σαγόνι του πιτωθήκει πιο μπροστα ακόμη. Χαϊρέτησι πρώτα τούς πολίτες. Μιτά, γυρνώντας πρὸς τούς χωριάτες, τούς ρώτησι εναν εναν ζητώντας να μάθει νέα για όλους τούς δικούς του. Κι αυτό κρατήσι να τιταρτο της ώρας.

- Κι ο Κόζη; ο Νιωπι; Κι ο Γκάνη; Ο Ρούστιν πάει καλύτερα με τ'ο ποδι του; Κι η Φαιμέ αντίχει ακόμη; Πως πάει τ'ο μαρο του Λιπη; Πως τ'ο Πανι; Δί θυμαρα πια. Μάξ, νομιζω παράξινα ονομαρα που δέν θα ξιραμι! Μιγάλωσι λίγο ο Ινιριζ.

Κι όλα αυτά μ' ένα τόνο, σαν τιποτι νά μην ειχε αλλάξει σις σχισις τους.

Σάν τελιωσαν τα φιλοφρονημαρα, μηκη σιτην κάμαρη ο Ουάν μ' ένα μιγάλο δισκο γιμάτον ποτήρια και φλυζαγια. Απιθωσι τ'ο δισκο μπροστα σ'όν αφεντή του, κοντα σ'ο τζάκι. Ο Άσλαν αφεντής ιβγαλι τα κεραιφακια με τ'ο ουζο απο τ'ο σιρταρι, που ήταν χησιτο μέσα σ'όν τοιχο και κηρασι όλους σινηχίζοντας να ρωτάει και ν' απαντασι ο ίδιος, χωρίς ν' αφήνει τούς ξένους του να μιλήσουν. Γνωθι να του ρχιται ποριτος και μιλουσι σαν αυτοματο, σαν να βρισκοταν σι παροξισμο. Κι αληθινά, ειχι όλα τα σημαδια πως ο ποριτος σιμωνι:

Άσοι σ'τους ξένους μας να πιουν, Ουάν, προοταζε.

Ο δούλος ηηρι τ'ο δισκο, ικανι τ'ο γυρο της κάμαρας και σιταματωντας μπρὸς σ'όν καθι ιπισκιπιη τον κερφωσι με τα τρομαγινα και παραξινα ματια του, που τα σκιπαζαν σχιδον

τα φρόδια του, που πέφταν πρὸς τ'α κάτου. Τελιουαίον σέρβιρε τ'ο Βελι. Απ' όλους τούς χωριάτες που δουλευαν σ'α χωράφια του αφεντή, αυτός πιο πολύ δέ σέβονταν τόν Άσλαν. Όσο για τήν κοπέλα, ο Ουάν τή στραβοκοίταξε κάμποσις φορές και σ'ο τέλος δέν τής πρόσφερε τίποτι. Σάν τελιωσε ο δούλος τ'ο γυρο, ένα από τ'α παιδιά τής πόλης, ίσως ο υποψήφιος τής κοπέλας, τ'ο λέει:

- Φερε ακόμα ένα ποτήρι κι έδωσε τ'ο δικό του σ'τη συντρόφισσά του.

- Άκόμα ένα ποτήρι, προοταζε μεγαλόφωνα ο αφεντής.

Η κοπέλα εκανε μιá γριμάτσα, καθώς ένιωσε τή μυρουδιά τ'ο ουζου.

Χωρίς ν' άγγίξει τ'ο ποτήρι σ'α χείλια της, λέει, κοιτώντας αυστηρά τόν Άσλαν.

- Ξέρεις γιατί ήρθαμε εδώ;

Ο γέρος κούνησε τ'ο κεφάλι του για νά δείξει πως ναι, ηξερι. Μόλις κουνώντας τ'α χέρια του, απάντησε:

- Για τ'α χωράφια.

- Ναι, για τ'α χωράφια, κι η φωνή τής κοπέλας γίνηκε πιο σκληρή. Θ' αρχίσουμε σήμερα τ'ο μέτρημα και σ'ε μιá βδομάδα όλα πρέπει να χουν τελιωσει. Δι θέλουμε ιστοριες. Θά σου αφήσουμε τ'ο σπιτι και πέντε στρέμματα χωράφια.

Ο Άσλαν φαίνονταν πάρα πολύ ήσυχος, καθώς διάβαζε σις φάτσις τ'ων χωρικ'ων τ'α πιο διαφορετικά αισθημαρα. Ο Ουάν, ζαλισμένος, ειχε σ'αματήσει καταμεσής σ'την κάμαρη, με τ'ο δισκο σ'α χερια και μόλις κρατιόταν να μη σωριασει. Κι ήταν να γελάει και να κλαίει κανέναις, καθώς εβλεπ' εκείνο τ'ο διπλωμένο γεροντάκι με τ'ο μεγάλο δισκο σ'α χέρια.

- Το σπιτι και πέντε στρέμματα, ξανάπε η κοπέλα.

Ένα άλογο κι ένα ζευγάρι βόδια.

Ο αφεντής ζακολουθοüse να φαίνεται αδιάφορος. Μαρμαρωμένο, ασάλευτο τ'ο πρόσωπό του. Καί τ'α χείλια του δέν κουνήθηκαν σ'α δόν, καθώς μουρμούρισε:

- Σας ευχαριστώ.

Λάμπρου Μάλαμα «Να ποιά είν' η Αμερική»

Κυκλοφορεί

Με μεγάλη επιτυχία το νέο αποκαλυπτικό έργο του Λάμπρου Μάλαμα «**Να ποιά είν' η Αμερική**»

Ένα βιβλίο υπεύθυνο και ντοκουμένταριομένο, με πολλά βιβλιογραφικά στοιχεία για τ'ο πως βρισκεται και που βαδίζει η αμερικανική κοινωνία σήμερα. Όλα τα καιρία σημεία που αφορούν τήν υπόσταση της μεγάλης αυτής χώρας. Κατά βάση περιήγησι (τουρισμός) αλλά, και έρευνα και μελέτη σε βάθος: Ανθρωπογεωγραφία, κοινωνιολογία, ψυχολογία, ιστορικά, λαογραφικά και άλλα στοιχεία. Εντυπώσεις με κρίσεις παραλληλισμούς και συγκρίσεις. Σαράντα ιφτά κεφάλαια και σγδόνια φωτογραφίες. Σελίδες 320. Πωλείται σ'α κεντρικά βιβλιοπωλεία, δρχ. 250.

Μία Χρονολογική και περιγραφική μελέτη Στοιχεία για τὸ ἀρχαῖο καὶ νεώτερο Θέατρο

Τοῦ Ντίνου Κούγκουλου
ἀρχιτέκτονα

Ὅπως εἶναι γνωστό, οἱ λέξεις θέατρο, χορός, ὄρχηστρα, σκηνή μελόδραμα, καὶ πολλές ἄλλες που μεταχειρίζονται ἀκόμα σήμερα οἱ περισσότερες ἐθνικότητες, προέρχονται ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα, ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ τῶν ἀρχαίων προγόνων μας Ἄς ἐξετάσουμε ὁμῶς λεπτομερέστερα, τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, γιὰ νὰ μπορέσουμε κατὰ κάποιον τρόπο, νὰ δοῦμε καλύτερα, τὴ χρονολογικὴ ἐξέλιξη τῆς τόσο σπουδαίας αὐτῆς τέχνης τοῦ θεάτρου

Κατὰ πρῶτον, παρατηροῦμε τὸ θέατρο τοῦ Διονύσου (ἀνασκάφηκε τὸ 1863, ἀπὸ τὸ μοναδικὸ σ' αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἀρχαιολόγο Βιλχέλμ Ντόερφελντ), στὴ νότια κλιτίδα τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Ἐδῶ γεννήθηκε τὸ ἀττικὸ δρᾶμα. Σ' αὐτὸ τὸ χωρὸν, ἔλαβε τὸ πρῶτο θέατρο τοῦ κόσμου σάρκα καὶ ὄσθα. Ἀπὸ τὸν 6 μέχρι τὸν 5 π.Χ. αἰώνα δηλαδὴ ἑκατὸ χρόνια ἀνάπλασης καὶ δημιουργίας

Ἀπὸ τὶς 700 περίπου τραγωδίες πού παιχτήκαν στὴν Ἀθήνα τότε, σώθηκαν μόνο 22 ἤτοι ἑπτὰ τοῦ Αἰσχύλου (526 - 466), ἑπτὰ τοῦ Σοφοκλῆ (497 - 405), καὶ ὀχτώ τοῦ Εὐριπίδου (485 - 407). Ἀπὸ τὶς κωμῶδιες τῆς ἰδίας ἐποχῆς, γνωρίζουμε μόνο τὶς ἐντεκα τοῦ Ἀριστοφάνου (44 - 385). Ἐπισημειώθη, ὅλες οἱ μορφές τῆς ἐξέλιξης τοῦ δράματος, ἔχουν ἀν' ὄχι ἀπ' ευθείας, τουλάχιστον πλαγίως, ἀττικὴ μορφή

Ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο θέατρο, ξέρουμε δυστυχῶς περίπου μόνο τὶς ἐνδύμασιες καὶ τὶς μάσκες ὁ χορός καὶ ἡ μουσικὴ, μὰς εἶναι τελειῶς ἀγνωστὰ!

Τὸ σπουδαιότερο ἀπ' ὅλα, μὰς λείπει ὁ θερησκευτικὸς μυθιστορισμὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης

Οἱ γιορτὲς πρὸς τιμὴ τοῦ Διονύσου (θεοῦ τοῦ κρασιοῦ), ἐκτὸς τῶν γνωστῶν φαγοποσιῶν καὶ τῆς γενικῆς κραιπάλης πού ἐπικρατοῦσε, εἶχαν καὶ θερησκευτικὸ χαρακτήρα. Περίπου τὸ 534 π.Χ. κοντὰ στοὺς μασκοφόρους τοῦ χοροῦ, στίς διονυσιακὰς ἐκδηλώσεις, τοποθέτησε ὁ Θεσπης, ὁ πατέρας τοῦ θεάτρου, ἕνα ἀποκρινόμενο πρόσωπο, κι ἔτσι ἀρχισε νὰ ἀναγεννιέται τὸ δρᾶμα

Μὲ τὶς ἀνασκαφές τοῦ διονυσιακοῦ θεάτρου, ἀνακαλύπτουμε κατὰ πρῶτον, τὴ χρονολογία τοῦ θεμέλιου λίθου (530 π.Χ.), πού συμπέφτει μ' αὐτὴ τοῦ Θεσπίου. Ἐνα κυκλικὸ ἐπίπεδο μὲ 25 μέτρα διάμετρο ἦταν ἡ ὄρχηστρα, ἀπ' τὴν ὁποία, ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ τοῦ μέρους τῶν θεατῶν, ὀδηγοῦσαν οἱ παροδοὶ γιὰ τὴν εἴσοδο καὶ ἔξοδο τοῦ χοροῦ, τῶν χορευτῶν, καὶ τοῦ ἀποκρινόμενου. Περισσότερα δὲν ἦταν ἀναγκαῖα τότε στὸ πρῶτο δρᾶμα τοῦ κόσμου.

Οἱ θεατῆς, κάθονταν κατὰ τὸ δυνατόν ὅσο μπορούσαν καλύτερα, ἀναπαυτικά, σὲ ξύλινας πάγκους, καὶ ὀρισμένοι ἀπὸ αὐτοὺς στὴν πέτρινη κλιτίδα, πού παρουσιάζει ἡ νότια πλευρὰ τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀλ-

λωστε οἱ γιορτὲς τοῦ Διονύσου γίνονταν μιά φορὰ τὸ χρόνο καὶ το κοινὸ ἴσως δὲν εἶχε περισσότερες ἀπαιτήσεις

Αὐτὴ τὴν τοξὴ παρατηροῦμε μέχρι καὶ τὸ 411 π.Χ. ὅταν ὁ Αἰσχύλος παρουσίασε καὶ δευτέρου παίχτη πάνω στὴ σκηνὴ τὴν ἰδίαν ἐποχὴ (παίζονταν «ὁ Αἰσχύλος») τοποθετεῖ ὁ Σοφοκλῆς καὶ τρίτον παίχτη. Ἔτσι συμπληρῶνεται ὁλοκληρωτικὰ μέχρι ἐδῶ, ὁ ἀριθμὸς τῶν παίχτων μιάς τραγωδίας. Τὸν ἰδίον ἀριθμὸ ἀπαρτίζουν ἐπισης καὶ τὰ πρόσωπα ἐνὸς σατιρικοῦ ἔργου

Ὅπως στους ἀθλητικούς ἀγῶνες, ὑπῆρχε μίαν ἐλλανόδικος ἐπιτροπὴ, ἔτσι καὶ στίς γιορτὲς τοῦ Διονύσου. Καλοῦνταν τρεῖς συγγραφεῖς, νὰ προσκομίσει ὁ καθένας τρεῖς τραγωδίες καὶ ἕνα σατιρικὸ κομμάτι, πού θὰ παιζόνταν μόνο αὐτὸν τὸ χρόνο. Σήμερα θὰ λέγε κανεὶς, ὅτι γίνεται «στασπατάληση» δυνάμης καὶ δημιουργικῆς ἀξίας!

Κατὰ τὸ πρῶτον ἡμίσιον τοῦ 4 π.Χ. αἰώνα, παρατηροῦμε ὅτι, γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τῶν ρόλων μὲ τὶς διαφορὰς ἐνδύμασιες καὶ μάσκες, συνήθως ἀπὸ τοὺς ἰδίους παίχτες τοῦ καθὲ θεατρικοῦ ἔργου, δημιουργεῖται ἡ σκηνὴ. Ἀρχικὰ ἀποτελοῦνταν ἀπὸ ξύλινα δοῦρα καὶ σανίδια, ἀργότερα ὁμῶς ἀναπτυχθήκε σ' ἕνα οἰκοδόμημα ἀσφονγῆς ἀρχιτεκτονικῆς καλαισθησίας. Τὸ μεγαλύτερη σημασία θῆκα προόδου στὴν ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ θεάτρου τοῦ 4 π.Χ. αἰώνα γίνεται μὲ τὴν συμπαγὴ οἰκοδόμηση τῶν κερκίδων πού πλασιασθονταὶ ἀπὸ τὰ πλατὰ διαζώματα

Ἐνας τέτοιος τόπος μὲ θεατῆς λέγονταν «θέατρο». Ἀργότερα ὀνομάσαν οἱ Ῥωμαῖοι (τὸ ἐλλειψοειδὲς σχῆμα γιὰ ἀγῶνες γυλαδιῶν καὶ ἀγῶνων θηρῶν) «ἀμφιθέατρο».

Περίπου τὸ 355 π.Χ. υφιστάται τὸ λίθινο θέατρο τοῦ Διονύσου, ἐξαιτίας κακῆς υποθεμελίωσης, μίαν οἰκοδομικὴ ἀλλαγὴ

Τὸ κατὰ μίαν ἀνθρωπινὴ ἡλικία νεώτερο θέατρο τῆς Ἐπιδαυροῦ στὴν Πελοπόννησο, ἔργο τοῦ μεγάλου ἀρχιτέκτονα Πολυκλείτου, μὰς τραβάει πῶς πολὺ τὸ θαυμασμὸ γιὰ τὸ φαινόμενο τῆς ἀκουστικῆς, καὶ τῆς ἐν γένει οἰκοδομικῆς μεγαλοπρέπειας

Ἐπειδὴ οἱ κερκίδες ἀποτελοῦνταν ἀπὸ ἕνα κολοσσιαῖο ἔργο λίθινης τέχνης, ἀποπερατώθηκε καὶ ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς σκηνῆς, τῆς ὄρχηστρας, καὶ τῶν παροδῶν, ἀπὸ λίθινα χτιστάματα ἀρχιτεκτονικῆς ἀρμονίας.

Μία σειρά ἀπὸ μιστὲς κολώνες μπροστὰ στὴ σκηνὴ, ἀπάρτιζαν τὸ λεγόμενο «προσκήνιο». Στὰ ἐνδιάμεσα καθὲ κολώνας, ὑπῆρχαν πίνακες, πού ἀλλάζονταν κατὰ βουλήση. Τρεῖς θυρώματα, μεταχειρίζονταν γιὰ τὴν εἴσοδο καὶ ἔξοδο τῶν παίχτων στὴ σκηνὴ. Ὅλα τὰ θεατρικὰ ἔργα, παιζόνταν τὴν ἡμέρα ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ἐνα τοπίο ὁμῶς

σκηνικῆς ζωγραφικῆς, ὅπως θὰ τὸ φανταζόταν κανεὶς σήμερα, ἦταν ἀδύνατο νὰ χρησιμοποιηθεῖ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη

Κατὰ τὰ τελετὰ τοῦ 5 π.Χ. αἰώνα ζωγράφος ὁ Ἀγαθαρχὸς γιὰ πρῶτη φορὰ, προοπτικὰ κτιρίων καὶ νῶν πρὸς ἐπικάλυψη τῶν προσκηνίων. Τὸ σπουδαιότερο ἐπιτεύγμα αὐτῆς τῆς ἐποχῆς, ἦταν ὁ ἀπομηχανῆς θεός, πού παρουσίασε ὁ Εὐριπίδης. Μὲ ἕνα εἶδος γερανοῦ ὅπως φαίνεται ὅτι μεταχειρίζονταν παρουσίαζε τὸ θεὸ σὲ διαφορὰς περιπτώσεις πού χρειαζόνταν

Ἔτσι, ἔμεινε μέχρι σήμερα νὰ λέμε σ' ἕνα ξαφνικὰ παρουσιαζόμενο πρόσωπο, τὸ «σάν ἀπὸ μηχανῆς θεός». Τὸ ἴδιον ἐννοοῦσαν καὶ οἱ Λατίνοι, μὲ τὴν ἐκφραση «ντεους ἔξ μασίνο».

Ἀκόμα καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴ πού ὁ Μεγαλέξανδρος διασπείρει τὸν ἐλληνικὸ πολιτισμὸ μέχρι καὶ στὰ ἐνδοτέρα τῆς Ἀσίας, τὸ θέατρο δὲν ἀλλάζει σὲ τίποτε. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ὀνομάζουμε «Ἑλληνιστικὴ». Παρτηρωντὰς τὶς ἀνασκαφές τῶν παρῶν τῆς Μικρασίας, τὸ θέατρο τῆς Πρίνης ἀνοικοδομήθηκε τὸν 3 αἰώνα καὶ μὲς παρουσιάζει καλύτερη σαφήνεια δομικῆς καταστάσεως. Τὸ ἴδιο ἐπισης συμβαίνει καὶ μὲ τὸ θέατρο τοῦ Ἰρωποῦ, κοντὰ στὰ σύνορα τῆς Ἀττικοβοιωτίας. Ἐδῶ ἀνακαλύπτουμε τοὺς πίνακες τοῦ προσκηνίου, ν' ἀντικαθίστανται μὲ τὰ ὀνομαζόμενα, «θυρώματα», καὶ ἡ ζωγραφικὴ παίρνει πλέον θέση, ἀπεικονίζουσα διάφορα τοπία τῆς φύσεως

Στὸ μεγαλύτερο πα αὐτὰ θέατρα, λαβαίναν χωρὰ φυσικὰ καὶ ἄλλου εἴδους πολιτιστικὰς ἐκδηλώσεις

Ἡ γέφυρα τῆς σημερινῆς ἐξέλιξης τοῦ θεάτρου, δὲν ἐγκτεῖται ὀπωποδηποτε στὰ εὐρήματα τῶν ἐρειπῶν ἀρχαίων θεάτρων, ἀλλὰ στὴν ἀνανέωση τῶν ἀρχαίων δρᾶμάτων καὶ κωμῶδιῶν, ὕστερα ἀπὸ τὴν πολυετὴ καταδίκη τῆς ἀφανίσσεως τῶν, ἀπὸ τὸ μεσακωνικὸ ἄς πούμε πολιτισμὸ

Ὅποιος ὁμῶς θέλει νὰ ἔχει κάποια πῶς ἀκριβέστερη συγγένεια μὲ τὸ ἀρχαῖο δρᾶμα, δὲν πρέπει ν' ἀφήσει ἀπαράτηρητὰ τὰ εἰρήπια αὐτῶν τῶν θεάτρων, οὔτε ἄλλο τίποτε πού νὰ ἔχει σχέση μ' αὐτὸ

‘Ο όλιγαρχικός

Πορτραίτα
χαρακτήρων
του καιρού μας

ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥ

‘Ο άνθρωπος αυτός, θαρρεί, πώς είναι μοναδικός και έκλεκτος, ανάμεσα στους ελάχιστους τέτοιους. Όλοι οι άλλοι «ξω απ’ τόν εαυτό του είναι οι άργόσχολοι, πού πλέκουν τής κάλτσες του πνεύματος.

Κόσμος και παράδεισος, γι’ αυτόν, είναι νά μιλεί με περιφρόνηση, γιά τήν ‘Ελευθερία. Τό «‘Εγώ» του είναι κάτι, πού θέλει νά τό ξεπεράσει. Παρά τήν άρετολογία του, τό μόνο πού φοβάται, είναι πώς, ή άρετή δέν αυτοσυκοφαντείται.

Άθλια ή στιγμή τής ζωής του γίνεται, σάν δέν μπορεί νά περιγελάσει αυτούς, πού θαδίζουν ελεύθερα. Νοιώθει πώς είναι φύλακας των -τρελών- στήν άχθη ενός ποταμού. Ποιός, σήμερα, μπορεί νά τόν περάσει άπέναντι, κρατώντας τον από τό αίματοστάλαχτο χέρι του; Όλίγοι, ελάχιστοι, σχεδόν κανείς!

Κατάμονος, λοιπόν, στήν άντικρυνή έρημική άχθη άποκομμένος από τήν έκκλησία του Δήμου, άξεστος και άλειτούργητος, άσκητεύει -άπολυταρχικά- και όνειρεύεται: τόν νεο-μοναρχισμό του Μωρράς, τόν ιταλικό φασισμό, τήν έθνική έπανάσταση του Βυσί, τόν έθνικοσοσιαλισμό του Χίτλερ. ‘Η ισότητα, σκέφτεται, πώς βρίσκεται μόνιμα έγκαταστημένη στή σιγηλή χώρα των νεκροταφείων. Άλλού πουθενά. Κάθε πρόσδος είναι άριστοκρατία. Αύτή, ώστόσο, δέν μπορεί νά φέρεи τέρμα στήν κατάπτωση. ‘Η υπεράσπιση του μονολιθικού συντηρητισμού και τής τυφλής παράδοσης είναι γι’ αυτόν ‘ρέος’ γιατί πιστεύει, πώς μόνο αυτοί οι δυό παράγοντες των ιστορικά δρώντων, θά σώσουν τόν κόσμο. Πιστεύει άκόμα, στο δυναμισμό και στή θία, σάν πρωταρχικής σημασίας άρχές, πού θά μπορέσουν νά έξαγνίσουν τό ήθος και τήν προσωπικότητα των άτόμων. Κι αυτός ό δυστυχής έχει συγκαλυμμένη τή συνειδησή του, με φόυμο.

‘Η άσίστατη έχθρα του κατά τής Δημοκρατίας είναι άρρώστια πού πυορροεί. Θεωρεί τή Δημοκρατία τήν πιό άξιοδάκρυτη έταίρα των αίωνων. Τή γυμνώνει -λέει- ό οποίος από τό ύποκριτικό της άπλό, λευκό «βιβλικό» ιμάτιο και μετά τήν κηλιδώνει με άσελγείες και βιαιότητες.

‘Ο όλιγαρχικός ψάχνει με πάθος νά βρει τό στερεό «κάτι» και μόλις τό βρήκει, διαπιστώνει πώς είναι σάπιο σανίδι. ‘Ο,τι ελπίζει χάνεται, και φτάνει πάλι στήν ίδια άπογοήτευση, πού είχε φτάσει άλλοτε, άπογοήτευση σ’ αυτόν γνωστή και πολύ γνώριμη από προγενέστερες έμπειρίες όμοιων πάντα σχεδόν περιστατικών.

‘Όσο, προσδοκά και πάλι, με τήν κρυφή θία νά ξαναδώσει στον καπιταλισμό τής μαχητικές άρετές, πού πρόσφατα έχασε. Νά ξαναδώσει, καθώς ό ίδιος λέγει, κάποιο με γ α λ ε ί ο στήν έποχή του.

Προσπαθεί, νά θέσει τή θία ‘ πάνω σε κάποια ήθική, ανακατώνοντας τόν παλιό δυναμισμό με τόν ήρωισμό, τόν σύγχρονο φανατισμό με τόν άγώνα.

‘Ο άνθρωπος αυτός ισχυρίζεται, ότι άσκει θία και θά τήν άσκει, φροντίζοντας γιά τόν έξοβελισμό τής όποιας ειρηνικής νωχελικής δημοκρατικής διοικήσεως και τόν άφανισμό τής πλαδαρής κερδοσκοπίας. ‘Ετσι, του δίνεται ευκαιρία, νά μιλά τήν ψεύτικη γλώσσα της - έ π ο π ο ί α ς -, προβάλλοντας τό « με γ α λ ε ί ο » μιάς χτυπητά χθαμαλής ήθικής.

Γιατί ή θία, είναι γι’ αυτόν ήθική πιό ήθική από τούς συμβιβασμούς και τής συναλλαγής.

Διαθάζει Ζώρζ Σορέλ και από τόν μουσολινικό κοντοτιέρο φτάνει ως τόν «‘Ηγεμόνα» του Μακιαβέλλι.

Θεωρεί, ό μοναρχικός, τόν φασισμό σορελικής έμπνευσης δημιουργήμα. Και διατείνεται πώς ή γεμόνας είναι τό κ ρ ά τ ο ς , υπό τήν έννοια της δυνάμεως. Φορεί, θεότρελος, τό χάρτινο στέμμα τής κυριαρχίας, και θεωρεί τραγικό άστειο, όταν τό έπίθετο - κ υ ρ ί α ρ χ ο ς - άποδίδεται στο λ α ό . Κατά τή γνώμη του τό δημοψήφισμα και οι έκλογές γίνονται, γιά τή θρύση του Χωριού, και τό σκορποχώρι των άτόμων γίνεται λαός όταν οι «προφήτες» και οι δυνάστες ήγεμόνες διαθέτουν οπλα μαζικής καταστροφής. ‘Η λαϊκή συναίνεση δέν γνωρίζει θ ρ ί α μ β ο , πουθενά παρά μόνάχα στον όχλοκρατικό όρυμαγδό.

Αλλά ή νύ χ τ α του ό λ ι γ α ρ χ ι κ ο υ έρχεται πιό τρομερή, με τό κήρυγμα τής φυλετικής ένότητας καθώς τό ευαγγελίζεται, ό παράφρων στο ‘Πέμπτο Ευαγγέλιο τής άνθρωπότητας» πού είναι τό «Μεϊν Καμπί» - ‘Ο ‘Αγών μου-

‘Ο κόσμος, λέγει αυτός ό παράφρωνας θά γίνει καλύτερος, όταν τό αίμα διατηρηθεί καθαρό και άνόθευτο. ‘Οείλει τή Γη δική του! Με φανατισμούς και κραυγές ύστερικού πάθους κηρύσσει τό θάνατο των άστικών άρετών, πού έξαίρουν τή γαλήνη, ήν ήρεμία, τήν τάξη και τήν άτομική ‘Ελευθερία.

Μπροστά στήν ‘Ιστορία άσυγκίνητος, στρώνει ένα δρόμο όδύνης και αίματος. ‘Ενα δρόμο πλατύ και άπανθρωπο, κατάσπαρτο άπ’ άνθρώπινα πτώματα του αιώνιου ‘Εβραίου και του όποιοι ελεύθερου άνθρώπου.

Καμώνεται πώς είναι ό θεματοφύλακας της ύψηλότερης άνθρωπιάς και δίνει τό σύνθημα. ‘Εμπρός, νά σκοτώσουμε τήν Α γ ά π η και νά θάψουμε στή Γη τούς άσκητισμούς της ταπεινοφροσύνης.

‘Ο καλός πόλεμος, κράζει, αγιάζει τόν κάθε σκοπό.

‘Η ευγένεια του δυνατου, φωνάζει, είναι ή ύποταγή. ‘Η έ π α ν ά σ τ α σ η είναι ή ευγένεια των σκλάβων.

Ορθώνει τήν ό λ ι γ α ρ χ ι κ ό ς , από τής άρχές του αιώνα μας κρατώντας στο ματωμένα του χέρια τό σκι.λεθρο του Υίου του ‘Ανθρώπου, πού ό ίδιος αυτός είχε σκοτώσει και γυρεύει από όλους τούς άνθρώπους της Γης νά ζήσουν τή ζωή της ύποταγής και του πολέμου.

‘Ιδού, ό ‘Ο λ ι γ α ρ χ ι κ ό ς - όλιγαρχίας - από τά θάθη των χρόνων φτάνει εως έμας, χωρίς ν’ αλλάξει τίποτα έχτός από τό ρουχα του ‘Ιδου πως τόν Είδε, ό Θεός φραστος, στον Καιρό του.

‘Η όλιγαρχία, μπορεί κανείς νά παραδεχτεί, πώς πολύ επιθυμεί, νά κυριαρχεί στον πλουτο και στή δύναμη.

Και σάν ό Δημος κάνει σύσκεψη, γιά νά διορίσει βοηθούς του άρχοντα, πού θά φροντίσουν γιά κάποια επίσημη πομπή, ό ό λ ι γ α ρ χ ι κ ό ς προσέρχεται σάν πανκυρίαρχος - άυτοκράτορας - και γυρεύει νά του δοθεί, σε ισχύτονε μόνάχα, ε ξ ο υ σ ί α άπερίοριστη, γιά ν’ άποφανθεί, όσο κι’ άν προτείνονται και άλλοι δέκα πολίτες.

‘Ι τουτος λέγει δεσποτικά: Ένας μόνο είναι άρκετός. Φτάνει νά ‘ναι άξιος.

Κι απ' τὰ ομηρικά ἔπη ενα μόνο στίχο ξέρει καλά
 Δέν στέκει πολλοὶ ἀρχηγοὶ μας νάναί. Ἐνας ἔστω ἡγεμόνας φτάνει .-
 Καί τοὺς ἄλλους στίχους ὅλους τοὺς ἀγνοεῖ.
 Καί μιλάει μ' αὐθαίρετη βεβαιότητα ἔτσι. -Πρέπει ἐμεῖς καί μόνοι νά συνέλθουμε σέ συσκέψη, γιά ν' ἀποφασί-
 σουμε, τὸ πῶς θ' ἀπαλλαχτοῦμε ἀπὸ τὸν ὄχλο τῆς ἀ γ ο ρ ά ς καί νά πάψουμε τίς δημοκρατικές ἀ ρ χ έ ς . γιά νά
 μὴ μποροῦν αὐτές νά μᾶς υβρίζουν καί νά μᾶς ὑποτιμοῦν.
 Κι' ἀκόμα κράζει πῶς. -Πρέπει εἶναι ἡ ἐμεῖς νά κατοικοῦμε τὴν πόλη ἢ οἱ δημοκράτες
 Καταμεσήμερο καί θγαίνει στὰ τριστράτα μὲ ανοιχτὸ στοὺς ὤμους τὸν μαντυα, μὲ τὰ μαλλιά κατὰ κορφα
 κουρεμμένα καί μὲ φροντίδα - στὴν τριχα - τὸ νυχια τοῦ κομμένα καί σὺν ν' ἀποδωχνεῖ πουλιά* ψιθυρίζει μὲ ὕφος
 τραγικό. * Ἄχ οἱ συκοφάντες, τὰ ἔκαμαν ἔτσι, πού νά μὴ μπορεῖ κανένας πιά νά κατοικεῖ σ' αὐτὴν τὴν πόλη τῆς
 Δ η μ ο κ ρ α τ ί α ς .
 Καί στὰ δικαστήρια, ἀλί, δεινοπαθοῦμε, γιὰτι μᾶς δικάζουν οἱ κακοί.
 Ὡ, ἀπορώ, πῶς υπάρχουν ἀνθρώποι πού υπηρετοῦν τοὺς κοινούς θεομούς, δηλ τὴν Δημοκρατία. Τί θέλουν
 τάχα νά πετύχουν.
 Κι' ὁ ὄχλος εἶναι πάντα τόσο ἀχάριστος, πού τοῦ ἀρεσεῖ ἡ συναλλαγή νά μοιράζει καί νά τρέφεται νά παίρνει
 χωρὶς νά προσφέρει καί νά πᾶει μὲ κείνον πού τοῦ δίνει
 Κι' ἀκόμα, αἰσχύνεται ὁ ὀλιγαρχικός, σταν στὴ συνέλευση τῶν ἐλευθερῶν πολιτῶν καθοιεῖ κοντὰ τοῦ κάποιος
 λιπόσαρκος, ισχνός φτωχός βρωμικός καί κακοντυμένος προλετάριος
 Καί φωνάζει θρονταχτὰ - Πότε θά γλυτωσοῦμε ἀπὸ τίς πολυποικίλες αὐτές ὑπηρεσίες τοῦ λαοῦ καί τῆς
 Πολιτείας κι' απ' τίς δαπάνες τῆς Τριηραρχίας πού θαραίνουν ἐμᾶς τοὺς εὐπορούς, πού μᾶς ἔχασαν πιά!
 Κι' ἀκόμα, βεβαιώνει, πῶς τὸ πιά μισητὸ γένος στὸν κόσμο εἶναι ἡ φάρα τῶν δημαγωγῶν. Κι' ἀκόμα πῶς ὁ
 Θροσέας ἔγινε αἶπιος νά γίνουν τόσα στραβά στὴν Πόλη, μιά καί κατάργησε τὴ βασιλεία καί συμμαζέψε τίς δωδεκά
 πόλεις τῆς Ἀττικῆς σέ μιά Δημοκρατικὴ Ἀθήνα. Καί δικαία ἔπαθε μετὰ, σὺν καί τὸν ἐξορίσανε καί χάθηκε ἀπὸ τὴν
 ἴδια τὴν Δημοκρατία
 Τέτοια λόγια πολλά, λέγει ὁ ὀλιγαρχικός κι' ἄλλα παρόμοια σέ ξένους καί σέ ντόπιους συμπολίτες του καί ο
 σους ἔχουν τὸ ἴδια μὲ τούτονε φρονήματα*.

Χθές, θαρρεῖς, πῶς γράφτηκε αὐτὸ τὸ κείμενο. Κι' ἔχει γραφεῖ τὸ 250 π.χ περίπου. Κι ὑστερα μού λετε πῶς ἡ
 ὀλιγαρχία ἀλλάξε. Ὁ ὀλιγαρχικός ἔγινε προοδευτικότερος. Ἀλλάξε! Ἀλλάζει ὁ λυ κ ο ς τομάρι. Δέν ἀλλάζει!
 Μόνο σὺν ψοφῆσει ἢ ἀφανιστεῖ ὀλάκερο τὸ γένος του. Μὰ δέν φοφᾶ μὴδὲ ἀφανίζεται. Χιλιάδες τώρα χρόνια
 βασανίζει τὸν κοσμάκη, τὴν ἀνθρωπότητα ὅλη! Ποιός θά θρεθεῖ τέλος πάντων ν' ἀφανισεῖ τούτο τὸ κακὸ μελέτι,
 ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς Γῆς, Ποιός θά τὸν κυνηγήσει, ἔστω, τούτονε τὸ λυ κ ο, γιά νά ξενοιάσει μιά καί καλὴ ἢ ὀδυνημὴ
 Δημοκρατία, πού κάθε τόσο, σὺν θρεῖ τὸν καιρὸ τὴν κατασπαράζει ἐτούτος ὁ ἀμοσθόρος
 σὺν καί τ' ἀρνάκι, πού θόσκει ἀμέριμνο
 στοὺς ἀμπελώνες τῆς γλυκεῖας εἰρήνης
 καί τῆς λιόλουστης καλοσυνης
 καί ἀγάπης!

- Ὁ ἀντιπῶδος τοῦ ἀπολυταρχικοῦ - σήμερα στέκεται ὁ ὀδοιμαχέμος φιλόσοφος τῆς μὴ θίας ὅπως ἀποαλήθηκε Μαρτίν Λουθερ
 Κινγκ. Ὁ νέγρος ἡγέτης ἔγραψε θά μού πείτε ἴσως, ὅτι μὲσα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο τὸν φιλρὸ καί ἀμληρὸ πού ζοῦμε ἢ μὴ ἔλαεφῆ
 θίας εἶναι μιά οὐτοπία θά ἀπαντήσω ἀμέσως ἢ περὶ ἀπὸ τὴν ἱστορία μας ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας φανερωνεῖ ὅτι ἡ θία
 δέν ἔχει πρακτικὴ ἔννοια ἀλλὰ ἀντιθετα μᾶς ὀδηγεῖ σὺν χάος καί στὴ σύγχυση-

* Τί θαυμάστες προφητείες εἶναι καί αὐτές τοῦ θεόφραστοῦ μὲ πουλιά καί φαρμάκες λές καί τόγραφε προχθές ὁ θεόφροθος

* Ἡ μετάφραση ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο κείμενο ἔγινε ἀπὸ μένα

Τὸ Παχύδερμο (ὁ ἀναίσθητος)

Γιά μινικοὺς χαρακτήρες, δὲ βρίσκεῖς ἐπιθετὸ νά τοὺς χαρακτηρίσεις. Ὅλα τοὺς
 ταιριαζοῦν τὰ κακοῦχα ἐπιθετὰ, καί κανένα δέν τοὺς καθορίζει ἀπόλυτα τὴν ἀτομικότητα
 τοὺς· τὴν ἀνεπαναληπτὴ ἰδιότητα τοῦ ψυχικοῦ τοὺς προικισμοῦ. Εἶναι ἀκαθοριστοὶ
 ἀνθρώποι, ἀχρωμοὶ ἀχαρακτήριστοι. Ὡστόσο, ὅλα ταχοῦν τῶν ψυχοφυσικῶν καταβο-
 λῶν τοὺς τὰ γνωρίσματα. Καί ψηλαφεῖς τὴ θυμικὴ ζωὴ τοὺς, τὸ γνωρίσμα νά βρεῖς, τὸ
 χαρακτηριστικὸ τοὺς.

Νά κι ἕνας τύπος πού σέ κουράζει καί δέν τοῦ βρίσκεῖς τὸ καταλληλὸ καί ταιριαστὸ
 ἐπιθετὸ. Μπορεῖς νά τὸν πείς παχύδερμικὸ «ἀνθρώπο» βλάκα, μωρὸ ἢ ἀναίσθητο καί νά
 'σαι μέσα. Ἄς τὸν πείς τὸ λοιπὸν βλάκα. Ἐ, ὁ βλάκας εἶναι συνήθως ἡμιμαθῆς· τόσο πού
 τὰ ὅσα ξέρει καί λέγει νά καταντοῦν στὸν περιγελο τοῦ κοσμοῦ.

Ὡστόσο, φαίνεται, πῶς εἶναι ὁ πιά προνομιοῦχος ἀνθρώπος αὐτὸ τὸ παχύδερμο.
 Στὴν ὑδρόβια κατάστασή του, θά 'ταν κάποτε ἕνα πελώριο κουτὸ ψάρι. Ἐτούτο τὸ ψάρι,
 ἄλλο δέν ἔκανε ἀπὸ νά τρώει ἀνεχωρταγα καί νά κάνει τεραστίες καί πολυποικίλες σέ
 σχῆμα καί χρωματισμοὺς φ ο ὕ σ κ ε ς . Καί κανένας πιά δέν ἤξερε, μῆτε ἡ ἴδια ἢ θάλασσα,
 πῶς αὐτές τίς παράξενες φούσκες τίς προκαλοῦσε ἢ «φυσικὴ» βλακειὰ ἐνός «ἀμίλητου»
 ψαριοῦ τῆς ταξεως τῶν ἀνθρωποειδῶν. Καί συνεχίζοντας τὴ γενεολογία αὐτοῦ τοῦ
 παχύδερμου θά τὸ συναπαντήσοῦμε, σέ ἀνδρες καί ξηρὲς στεριές, ὡς θωρακισμένο
 ὀστρακοειδὲς μὲ «πνεῦμα χελώνας». Ὁ ἀνθρώπος - χελώνα περιφρουρεῖ τὴ μὴδαμινῆ
 ἀξία του σὺν χονδρὸ κελυφὸς του. Τέλος σὺν μεγαλώσει ἢ πρᾶμάτεια του, μεταβάλλεται
 σέ λιπῶδες παχύδερμο τῆς τάξεως τῶν γουρουινῶν· κι ὅταν τύχει καί ἡγεμονέψει ἀνθρώ-
 πους γίνεται ἵπποπόταμος:

«... Ὁ ἵπποπόταμος εἶναι ἡ ἐπανάληψη
ὁ ἵπποπόταμος νομοθετεῖ γιὰ τὸν ἑαυτό του
ὁ ἵπποπόταμος νομοθετεῖ γιὰ τοὺς ἄλλους».

Ὁ ἵπποπόταμος ὡστόσο πολλαπλασιασθήκε καὶ δὲν νομοθετεῖ πιά μόνος, ἀλλὰ ὁμοίᾳ με τοὺς ὁμοίους του. Γέμισε πιά ὁ κόσμος ἵπποπόταμους: παχύδερμα δυσκίνητα καὶ βλακώδη. Οἱ ἵπποπόταμοι κρατᾶνε τὴ μοῖρα μας, τὴν ὑπαρξή μας στὰ ρουθούνια τους. Αὐτοὶ μας ὀδηγοῦν. Αὐτοὶ μᾶς κυβερνοῦν μᾶς διδάσκουν, μᾶς νοουθετοῦν, μᾶς ἐκπολιτίζουν. Μᾶς καλλιεργοῦν – ὦ ναι, μὴν ἀπορεῖτε – τὴν εὐαισθησία μας! Αὐτοὶ οἱ ἀναισθητοὶ, οἱ ἀσυλλόγιστοι, οἱ χοντροί, οἱ νωθροί, οἱ βλάκες, οἱ βραδύνοις. Αὐτοὶ μᾶς κρατᾶνε ὑποτακτικούς κάτω ἀπ' τ' ἀνασηκωμένο βαρῦτατο πέλμα τους.

Κι ἔχει δίκιο ὁ ποιητὴς μας ὁ σύγχρονος, πῶς:

«... Οἱ ἵπποπόταμοι χτυποῦν τὸ σήμαντρο τοῦ κινδύνου
οἱ ἵπποπόταμοι ἐρμηνεύουν τὰ κλασσικὰ κείμενα
οἱ ἵπποπόταμοι φωνάζουν καὶ κρίνουν
οἱ ἵπποπόταμοι ἀγαποῦν τὸ φεγγάρι
Μέ τὸ ἀκατάλυτο δέρμα τους μπορεῖς νὰ ποδίσεις τὴν οἰκουμένη...»*

Αλήθεια, τόση δύναμη ἔχουν οἱ ἵπποπόταμοι. Τὰ ἰσχυρά, ἀδέσποτα καὶ ἀχαλίνωτα παχύδερμα, ποὺ κατέκλυσαν, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ στὴν Ἴστορία, ὁλάκιερη τὴν οἰκουμένη. Μεγάλη, λοιπὸν, ἀπέραντη, πρωτοφανῆς στὸν κόσμο, ἡ δύναμη τῆς βλακειᾶς καὶ τῆς ἀναισθησίας. Ἀδελφωμένες με τὴν κακία καὶ τὴν προστυχιά, κυβερνοῦν τὰ ἀνθρώπινα.

Καὶ σ' αὐτὴ τὴν διακυβέρνηση, στὴν ὅποια στραβοτιμονιά τῆς τρικυμίας, τὸ σωσίβιο εἶναι ἡ βλακεία.

Ὁ ἀναισθητὸς κι ὁ κακολόγος σῶζεται μονάχα ἀπὸ τὴ μωρία του. Ἀπὸ τίποτ' ἄλλο. Παράδειγμα τρανὸ ὁ δόχτορας Γκερατεμάϊερ. Βλάκας μέ πατέντα. Συναωμότησι, λέει, κατὰ τοῦ ναζισμοῦ καὶ τὸ δικαστήριό τοῦ Φύρερ τὸν ἀπάλλαξε λόγῳ βλακειᾶς.

Ὡστόσο, αὐτὸ δὲν τὸν ἐμπόδισε νὰ γίνῃ πανεπιστημιακὸς δάσκαλος καὶ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς. Θριαμβολογώντας κάποτε ὁ Γκερατεμάϊερ, εὐλογοῦσε τὴ δύναμη τῆς βλακειᾶς, ποὺ τὸν ἔσωσε: «Οἱ ἄλλοι, ποὺ ἦταν ἐξυπνοὶ ἀπαγχονίστηκαν. Ἐγὼ, ποὺ μέ εἶπαν βλάκα, γλύτωσα ἀπὸ τὰ νύχια τῆς χιτλερικῆς Γερμανίας. Καὶ ἔφτασα σήμερὰ νὰ εἶμαι – μὴ γιλατε – Πρόεδρος τῆς Βουλῆς καὶ καθηγητὴς Πανεπιστημίου».

Λοιπὸν, τὴν ἐξυπνάδα, μπορεῖς νὰ τὴ σκοτώσεις, νὰ τὴν κρεμάσεις, νὰ τὴν φυλακίσεις, νὰ τὴν ἐξολοθρεύσεις, νὰ τὴν ἀφανίσεις. Τὴ βλακεία ποτέ!

Τὴν ἀναισθησία, τὴν μωρία ἐπίσης. Αὐτὸ εἶναι τὸ τριλαμπές τῆς ἐγκόσμιας θεότητος ποὺ δοξάζεται, εὐλογεῖται καὶ κυβερνᾷ τὴν ἀνθρωπότητα.

Στὸν ἀγῶνα τῆς πάλης, γιὰ τὴν κατάκτηση μιᾶς νίκης στὴ ζωὴ, ὁ καθένας ἀνεβαίνει δύσκολα, κοπιαστικὰ τὰ ψηλὰ σκαλοπάτια καὶ τὰ ποτίζει μέ ἰδρώτα, κόπο, ὀδύνη, καὶ φορὴς μέ αἶμα. Ὁ βλάκας – σὰς εἶναι ἀπίστευτο – τ' ἀνεβαίνει ἀνώδυνα, εὐκόλα, ἀνεμπόδιστα κι ἀκόπιαστα, σὰν νὰ 'τανε κισός. Μπροστὰ του εἶναι ἀνοιχτός καὶ βατός ὁ ἀνήφορος. Κι ὁ «βλακέντιος» τὸν περπατεῖ ἀνιχνόκλητος, μέ βήματα χελώνας. Χρόνια καὶ χρόνια κανένας δὲν τὸν ἐμποδίζει. Κανένας δὲν τοῦ φράζει τὸ δρόμο, καὶ κανένας σὰν ψηλώσει δὲ βρίσκει νὰ τὸν γκρεμίσει. Μὲ τὸν καιρὸ, σὰν προσεγγίζει τὴν κορυφὴ ἀνεβαίνει τὸ δρόμο, ποὺ του μένει, γαυγίζοντας.

Τότες, πιά τὸν παίρνουνι χαμπάρι οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι καὶ τοῦ φωνάζουνε ἐκστατικοί:

Πῶς ἀνέβηκες ἐκεῖ ψηλά, βρέ βλάκα. Τί θέλεις τόσο ψηλά ἐσύ; Κρατήσου καλά βρέ γιατί θά γκρεμοτσικιτισίς!!

Μά δὲν γκρεμιζέται. Στέκεται ὀλόρθος καὶ βλέπει τὸν κόσμο ἀφ' ὑψηλοῦ. Κι ἀπ' ἐκεῖ καιυθώνει τοὺς πάντες.

Νὰ ποὺ ἔχει τὸ λοιπὸν ἵνα βλάκα καὶ μισό – μά τί λέω, ἰδῶ τὸν ἔχειτε ὀλόκληρο – στὸ σβήρκο σας.

Δὲν τὸν εἶχαν καὶ τὸν ἀφήσαν ν' ἀνέβῃ τόσο ψηλά, ποὺ τώρα θέλετε δὲν θέλετε τὸν σιβισι καὶ τὸν προσκονασι. Γιατί σας κακοφραίνονται;

Ὁ μακαρίτης ὁ Βολταῖρος, παραλλάσσοντας λίγο τὸ ἀπόφθεγμα τοῦ Κάνιτσε πιε: «
Λυο πρῶγματα, σέ τοῦτο τὸν κόσμο, μοῦ ἔκαναν βαθιὰ ἐντύπωση: ὁ Ἐναστρὸς Οὐρανὸς
καὶ ἡ ἀνθρώπινη βλακεία».

Καὶ οἱ οὗς ἀρχαίους καιροῦς, δὲν ἦταν παρὰ ὁ ἴδιος ὁ ἀναισθητὸς, ὁ βλάκας, ὁ μωρος. Ἀναισθησία τὸν ἀποκαλεῖ ὁ Οἰόφρασιος. Διαφίρι, ὡστόσο, σιὴ βαθύτηρη δομῆ τοῦ απ' τὸν δικὸ μας, τῆσιος ὁ Οἰόφρασιος τῆσιος. Στιμῶς νὰ φραίνεται σὰν πιο

* Οἱ στίχοι εἶναι τοῦ Γ Μ Παναμοτοπούλου - ἀπὸ τὸ «Παρθένο τοῦ Κόσμου»

αφιλης, ο καημενουλης, πιά αδειξιος, στις βλακειές του, πιο ξεχαιοιαρης, πιά μουρλος, πιο νωθρός, πιά κουτός· μά διαλαλητης επαξιος και ύπεραξιος της ένδοξου βλακειάς του ανα τους λαούς και τους αιώνες που περσσαν και θα 'ρθουν.

Ίδου, ο μωρο - αναισθησίας του Θεοφραστου:

Είναι η αναισθησία βραδύνοια και νωθρότητα της ψυχής που έκοιλιώνεται με έργα και μιλώγια.

Ο αναισθητος είναι ένας καποιος τετοιος περιπου ανθρωπος: Αμα μετρησει καμια φορά τα ψηφία και συναθροισει κεφαλαιο ρωται τον παρακαθημενο: « Πόσω γίνονται όλα;»

Κι όταν έχει δικαιομο και είναι καθορισμενη η μερα της διεξαγωγής της, ετούτος το αποξεχναι και παιι στον αγρο του.

Παρακολουθώντας Θεατρο αποκοιμιεται κι αφηνεται ωρες εκεί καταμονος.

Και σαν πολυφαιι, σηκωνειται τη νυχτα και καθως παιι στον αποπατο, τόν δαιγκωνει το σκυλί του γιγονά του.

Και αμα άγορασι κατι τι, και το αποθιαει ο ιδιος καπου, το άπαγορευει μετα και να το βρει, που το 'βαλι, δεν το μπορει.

Και σαν τυχει να του μηνυσουν, πως καποιος απ' τους φιλους του πεθανε, για να παρευρεθει στην κηδετα, θα σκυθρωπιασει προς στιγμή και θα πικροδακρυσει και τελικα θα πει «τύχη άγασθη».*

Και σαν πονηρος και κατιργαρης φαινεται, καθως ζηται μαρτυρες για να του πληρωσουν αργυρια, που του χρωστανι, και μισοχειμωνιατικα, μπορει να υβριαει φοβιρα τον υπηρετη του, γιατι δεν του άγορασι πεπονια.

Άκομα, τα παιδια του, τα βαζει σε ασκοπο κοπο, αναγκάζοντας τα να παλιουσιν και να τριχουν σαν αλογα, που καλπαζουν.

Και σαν βρειθι στα χωραφια του μαγειρευει μονος του φακη, και διπλοριχνει στη χυτρα αλατι, έτσι που την κανει τόσο αρρμη που να μην τρωγεται.

Καθως νυχτα, βρεχι, Θιος το Θιο, αυτος μπορει να πει:

«Πόσο γλυκό είναι τό φός των άστρων στον ούρανό» Ένω οι αλλοι λένε: «Τι νύχτα σκοτεινή κηχτό σκοτάδι, πισσο». Και αμα παλι τον ρωτησει καποιος: «Πόσους συνομηλικές νεκρούς περσσανε από τίς πύλες του τάφου». Θα του απαντησει «Όσους θα θέλαμι να γίνονταν νεκροί εγώ κι εσύ».

Αυτο το τελευταιο είναι το αποκορυφωμα της σουναρτησίας του αναισθητου. Ανθρωπος φριχτος - ποιος τάχα τον έχει χλωροφορμιασεται - τραγουδαι τή μελωδία του Φρυνου στους βουρκους της αξιοδακρυτης βραδύνοιας του και της κληρους απόλλιας της συνειδήσιός του.

Εμείς οι γνωστικοί τον σικτιρούμι η τόν λοιδορούμι. Τον θεωρούμι πλάσμα άσημαντο και ακακο, λόγω βλακειας.

Όσοσο, αυτος παρα την θερμική, άλγεινη η άπτικη αναισθησία, δεν έχει με μας την ίδια γνωμη. Θεωρει τον εαυτο του, οντας, προπαντος βρισκεται σε κατασταση τρομερης καταπληξίας, σπουδαίο, αφού μπορει και να μας «κυβερνήσει». Όπως τον λοιδορούμι· μάς λοιδορει. Κι εμείς, έτσι πρεπει, όλα του τα συγχωρούμι. Δεν έχει, βλέπεις, ο καημενος πνεύμα σταλια, μα μήτε και συνειδηση του πνευματος.

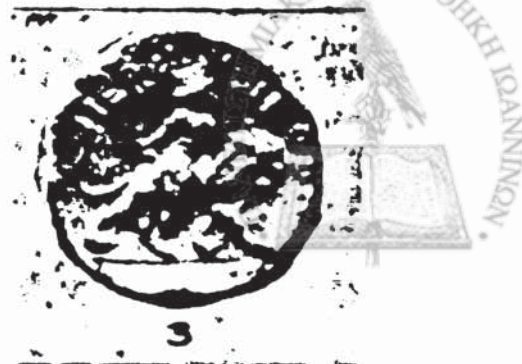
Φορες, κατανται φορτικός, και δεν είναι πια γι' ασπεια, και δεν του τό συγχωρούμι· σαν θελει σωνει και καλά να μάς, ό δη γεϊσαν και τό βοσκο, μαθες, που βοσκει και οδηγεί γαλοπούλες για σφαζιμο

στά λιβαδοτοπια

και στά αγωνα ταυρια.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΣ

- Πάρτον, όπως θα λέγαμε εμείς σήμερα στο γιμο σου να σοί κεί και του χρόνου -

Ίστορικές Σημειώσεις

Ή αναμνήσεις από τό "Έπος τής Άλβανίας.

"Ένα γερμανικό τάνκς...

Του Βάσου Τσεκούρα

Απόστράτου Αξ/κου

Ή έξη του Άπρίλη 1941 μās βρήκε εκεί στο Τομόρι. Άντιμέτωποι μέ τούς φασίστες περιμέναμε. Όταν μάθαμε ότι μās κήρυξε τόν πόλεμο καί ή ναζιστική Γερμανία μιά παγερή βουβαμάρα άπλώθηκε στα πρόσωπα όλων μας. Διαβλέπαμε τίς άσχημες έξελίξεις, καί λογαριάζαμε τίς συνέπειες. Σ' αντίθεση όμως υπήρχαν καί οι γερμανόφιλοι, πού δέν άφηναν στιγμή νά μήν εκφράσουν τή χαρά τους, τό θαυμασμό τους καί τήν έλπίδα τους στην άκατανίκητη στρατιωτική μηχανή του Χίτλερ, πού θά φέρεi «τήν εύτυχία σ' όλη τήν ανθρωπότητα». Ό ταγματάρχης του διπλανού τάγματος όταν τόν ρωτήσανε οι στρατιώτες του «τί θά κάνουμε τώρα κύριε Ταγματάρχα πού μās εκύρυξε τόν πόλεμο καί ή Γερμανία;...» Τούς άπάντησε μέ τήν άχαρακτήριστη φράση. «νά σκάψετε τά κιβούρια σας νά μπειτε μέσα».

"Έπειτα από λίγες μέρες τό άλβανικό μέτωπο άρχισε τήν υποχώρηση. Ή Σερβία είχε πέσει καί οι Γερμανοί μπήκαν στην Έλλάδα. Ήμεις υποχωρώντας κανονικά καί ακολουθούμενοι από τούς Ίταλούς μπήκαμε στο έλληνικό έδαφος από τήν Κόνιτσα. Έκει μās είπαν θά σταματήσουμε στα έλληνικά σύνορα. Έν τώ μεταξύ έγινε ή συνθηκολόγηση, καί πήραμε διαταγή νά υποχωρήσουμε προς Γιάννινα. Άκολουθήσαμε τό όρεινό δρομολόγιο γιά νά άποφύγουμε συνάντηση μέ τούς Γερμανούς καί έτσι φτάσαμε κοντά στο δημόσιο δρόμο πού οδηγεί από Μέτσοβο προς Γιάννινα. Άγναντεύαμε από μακριά πού τά γερμανικά τάνκς πηγαίαν από τό Μέτσοβο στα Γιάννινα καί από εκεί στο Μεσολόγιο.

Ή Έλλάδα είχε καταληφθεί από τούς Γερμανούς. Τήν επομένη τό μεσημέρι ό ταγματάρχης πού ανάφερα πάρα πάνω μ' έναν λοχαγό του ίδιου Συντάγματος, γνωστοί μανιακοί γερμανόφιλοι, φόρεσαν τήν καλή τους στολή, κρεμάσαν τό χαρτοφύλακα τους, τό πιστόλι τους, τά κυάλια τους, καβάλησαν τ' άλογά τους καί πηγαν νά περάσουν τό δημόσιο δρόμο. Ένα γερμανικό τάνκς έρχόταν μέ ταχύτητα. Άυτοί, έφιπποι, καμαρωτοί, σταμάτησαν στο δρόμο γιά νά περάσει τό τάνκς. Οι Γερμανοί πού ήσαν μέσα σταματούν, κατεβαίνουν καί τούς ζητάν τό πιστόλι τους, τά κυάλια τους, τό χαρτοφύλακα. Άυτοί εκδηλώνουν κάποια μικρή άπροθυμία νά τούς τά δώσουν. Οι Γερμανοί δέν άργοπορουν, τούς άρπάζουν από τά χιτώνια καί τούς γκρεμοσασκίζουν από τ' άλογα. Τούς άρπάζουν τά πιστόλια, τά κυάλια, τούς χαρτοφύλακες μέ θάρβαρο τρόπο, τούς άφήνουν, μπαίνουν στο όχημά τους καί αναχωρουν θριαμβευτές. Καί μένει ό ταγμα-

τάρχης καί ό λοχαγός μ' άνοιχτό τό στόμα αποσβολωμένοι μή μπορώντας νά ξεγήσουν γιάτι οι Γερμανοί στρατιώτες, πού άυτοί τόσο πολύ τούς θαύμαζαν καί τούς εκθειάζαν, φερθήκανε έτσι «σ' άυτούς». Μά άλλη ψυχική κατάσταση δημιουργήθηκε στους στρατιώτες του Συντάγματος, πού θεατές από μακριά του έπισοδειου άυτού, χαρήκαν βέβαια, γιάτι, γνωστοί γερμανόφιλοι ξευτελιστήκαν μ' άυτόν τόν τρόπο από τούς ίδιους τούς Γερμανούς, αλλά καί ζύγιασαν μέ λύπη τους, ότι σκληροτράχηλοι καί θάρβαροι άφέντες μπαίνουν στή Πατρίδα μας.

Σέ λίγες μέρες ήρθε διαταγή, άφήσαμε τά τιμημένα όπλα μας σέ κάτι χαράδρες, μās κάλεσε ό συνταγματάρχης καί μās είπε ότι: «Στρατός Έλληνικός δέν υπάρχει πιά, φροντείστε νά πατε όπως μπορεί ό καθένας στο σπίτι του. Σάς συνιστώ νά πηγαίνετε παρέες - παρέες πολλοί μαζί, νά άποφύγετε νά μπειτε σέ γερμανικά άυτοκίνητα γιάτι παρουσιάστηκε τό έξης. Έλληνες άοπλοι στρατιώτες έξαντλημένοι από τήν πείνα καί τήν πεζοπορία μπήκαν σέ γερμανικά άυτοκίνητα καί οι Γερμανοί τούς σκοτώσαν δοκιμάζοντας τά πιστόλια τους γιά νά διασκεδάσουν». Μας έδωσε από ένα σακί ρύζι γιά κάθε λόχο, τό μοιράσαμε καί άοπλοι πιά, έξουθενωμένοι, άρχισαμε τήν πορεία προς τήν Άθήνα νά πάμε στα σπίτια μας.

Τήν άλλη μέρα ακολουθώντας τό δημόσιο δρόμο βαδίζαμε γιά τό Μέτσοβο - Καλαμπάκα. Τά γερμανικά τάνκς δέν σταματούσαν νά πηγαίνουν προς τά Γιάννινα. Ένας στρατιώτης άσφαλώς άρρωστος ή τραυματισμένος μέ τίς κακουχίες του πολέμου όλοφάνερως στο πρόσωπό του, καβάλλα σέ κάποιο μουλάρι, έξ ίσου

Ἡρώες καί Μάρτυρες

Ἐν τῷ Καλάβρυτα, τῷ Δίστομο, τῷ Κούρνοβο, τῷ Κορμένο, ὁ Χορτιάτης κι ἄλλα ομαδικά ολοκαυτώματα πατριωτῶν μαρτύρων τοῦ γερμανικοῦ φασισμοῦ 1942 - 45, μνημονευτήκαν καί τιμῆθηκαν πολλές φορές καί διαδοθήκαν καί γράφτηκαν μέ ανεξίτηλη οργή σέ συνειδήσεις καί σέ μνημες γενεῶν, ἡ Μουσιωτίτσα καί οἱ Λυγγιάδες κοντά στα Γιαννίνα, δέν εχουν τιμηθεῖ καί δέν εχουν καν αναφερθεῖ ἀπό τους νεώτερους ιστορικούς.

Παραθέτουμε ἐδῶ καί τὰ δυο αὐτὰ μνημειακά γεγονότα τῆς κανιβαλικῆς θηριωδίας τῶν ναζιδῶν τοῦ Χίτλερ, πού τοὺς συνοδεύουν τ' ἀναθεματα τῶν ὀρφανῶν καί ὅλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου. Στις 25 - 7 - 44, ἓνα «ταγμα θανάτου» τῶν Οὐννων, ἐκτελεσαν σέ μιά σπηλιά (γούπατο) πάνω ἀπο τὸ χωριό Μουσιωτίτσα (κοντά στο Τερόβο) δυτικά, 170 ἀμαχους μουσιωτιτισινοὺς. Τὴν ἴδια μερὰ ἐπέδραμαν καί συνέχισαν τὸ χορὸ τοῦ θανάτου, καί στο Κουκλεσι με 20 θύματα, τοῦ χωριοῦ καί ἄλλα 20 μετὰ στη Βουλιστὰ Παναγιά. Κιόλα αὐτὰ σέ ἀντίποινα ἀπώλειας ἐνός Γερμανοῦ ἀξικωματοῦ στο «Ζήτα» τοῦ Λούρου ποταμοῦ, ἀπὸ αὐθορμητὴ ἀντιστασιακὴ ἐνεργεια κουκλεσιτων.

Στὸ χωριὸ Λυγγιάδες στις 3 - 10 - 43 εἶχε προηγηθεῖ ἄλλος φονος χιτλερικοῦ ἀξ/κοῦ, καί ὁ Γερμανὸς δ/ντης Λανς στα Γιόννινα ἀπειλήσε νὰ ἐκτελεσεῖ σέ ἀντίποινα 50 γιαννιώτες. Ὅμως, πρὶν τοὺς συλλαθεῖ οἱ υποψηφιοὶ μελλοθανατοὶ ἐμαθαν τὸ μυστικὸ τῶν προγραφῶν καί ξεφυγαν νύχτα ἀπο τὴν πόλη. Ὁ Λανς τὴν ἐπόμενὴ μερὰ λύσσαξε καί γιὰ νὰ ἐκδικηθεῖ καί νὰ φοβισεῖ θεαματικά τοὺς ἄλλους γιαννιώτες, διαλέξε τὸ χωριὸ Λυγγιάδες πού εἶναι στις παρυφες τοῦ Μητσιακλιοῦ, καταστρώσε τὸ σχεδίο τῆς τραγωδίας τῶν φτωχῶν καί ἀμαχῶν λυγγιάδωτων. Ἐτσι, ἐξέπολυσε ἓνα ταγμα ναζιδῶν. Ἀνεβήκαν στο ἀνατολικὰ κι ἀπεναντι ἀπο τὰ Γιαννίνα βουνοχώρι. Τὸ περικύκλωσαν καί μαζέψαν 85 γυναικόπαιδα καί γερόντους καί τοὺς ἐκαψαν ζωντανους μεσα στο σχολεῖο... Εὐτυχῶς πού οἱ πότεροι νεοὶ εἶχαν διαφύγει πρὸς τὸ πωμ μερος τοῦ βουνου «νὰ ραβδίσουν τὰ καρῦδια τους» ὅπως ἀφηγεῖται ὁ τότε προεδρος τοῦ χωριοῦ κ. Σιαφακας, καί νὰ τιμησουν κι ἐναν γαμο βλαχικο πού γίνονταν πίσω στα κονάκια τῶν σκηνιτων. Ὅσοι ἐμείναν στο χωριὸ πληρώσαν με τὴ ζωη τους τὸ μενος τῶν χιτλερικῶν τερατων.

Ἄς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη ὅλων τῶν μαρτυρων καί ἠρώων τῆς φασιστικῆς ἐκείνης Κατοχῆς.

Λ Μαλαμας

κακοτυχιασμένο κι αὐτὸ ἀπὸ τὸν πόλεμο ὅπως καί ὁ ἀναθάτης του, περπατοῦσε στὴν ἀκρὴ τοῦ δρόμου. Ἐνας ἄλλος στρατιώτης τραβοῦσε τὸ μουλάρι ἀπὸ τὸ σοῦρτη. Σέ μιά στροφή τοῦ δρόμου, κάτω μιά χαράδρα βαθιά, ἓνας γκρεμὸς ἀπίθανος, καί ὄχι μακριά, ἓνα γερμανικὸ τάνκς ἐρχόταν. Οἱ Γερμανοὶ βλέπουν τὸ στρατιώτη στὸ μουλάρι, στρίβουν ἀπάνω του, χτυπάνε τὸ ζῶο με τὸ στρατιώτη καί τοὺς ριχνουν στὸ γκρεμὸ, σταματοῦν, κοιτᾶζουν ἀπὸ τὸ τάνκς τὸ κατρακύλισμα τοῦ στρατιωτη καί τοῦ μουλარიοῦ καί ξεκαρδιζονται στὰ γέλια με τὴν πιδὸ μεγαλύτερη σαδιστικὴ χαρὰ, στὸ φρικιαστικὸ ἀπαῖσιο ἐκεῖνο θέαμα. Καί σέ λίγο φευγουν κατευχαριστημένοι.

Κι ἐμεῖς πού εἶδαμε αὐτὸ τὸ θέαμα: Παγῶσαμε, καταλάθαμε ἀμέσως τί θὰ πεί σκλαβιά καί τί μᾶς περιμένει. Τί μπορεῖ νὰ κάνει ἓνας σκλαβωμένος σ' αὐτὸ τὸ γεγονός; Τί βοήθεια μπορεῖ νὰ προσφέρει στὸ δολοφονημένο ἀπὸ τὸ γερμανικὸ τάνκς ἀδερφό του καί συμπολεμιστὴ του, ἀοπλος πιά; Συγκλονιστήκαμε ἔχοντας χάσει τὴν ἐλευθερία μας καί μὴ μπορώντας νὰ ὑπερασπίσουμε αὐτὴ τὴ στιγμή, οὔτε τὴ ζωὴ μας, οὔτε τὴ ζωὴ τῶν ἀδερφῶν μας. Ὁρκιστήκαμε μέσα μας καί ὁ καθένας χωριστὰ, ὅτι ὁ φασισμός εἶναι ἡ μᾶστιγα τῆς ἀνθρωπότητας καί πρέπει νὰ τὸν πολεμήσουμε. Πήγαμε στὰ σπίτια μας, καί σκλαβωμένοι πιά γευτήκαμε ὅλοι μας τὸ πικρὸ ποτήρι τῆς σκλαβιάς, με τίς φυλακές, τίς ἐκτελέσεις, τοὺς ἐξευτελισμούς, τὴν πείνα. Δέν ἀργησε ὅμως πολὺ, ἤρθε ἡ στιγμή καί παίρνοντας πάλι τὴ μεγάλη ἀπόφαση, δῶσαμε ἓνα καλὸ μάθημα στοὺς κατακτητὲς, συνεχίσαμε τὸ ἔπος τῆς Ἀλβανίας με τὴ Μεγαλειώδη Ἐθνικὴ μας Ἀντίσταση...

Ἦθελα λοιπόν, νὰ ρωτήσω ἐκείνους πού δικαιολογοῦν τοὺς Γερμανοὺς γιὰ τὰ ἐγκλήματά τους μετέπειτα στὴν Ελλάδα ὅτι, αὐτὰ πού περιγράφω αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τὰ κάναν ἐξ αἰτίας τῶν Ἀνταρτῶν. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ πού περιγράφω τὰ πάρα πάνω γεγονότα, υπήρχαν Ἀντάρτες. Ἀσφαλῶς ὄχι, υπήρχε ὅμως ὁ ναζισμός καί ὁ φασισμός. Καί κάθε πολεμιστὴς στὴν Ἀλβανία με τὴν υποχώρηση ἔχει ὁ καθένας χωριστὰ καί ἀπὸ ἓνα παράδειγμα σὰν αὐτὰ πού πιδὸ πάνω ἀνάφερα γιὰ τὴν βαρβαρότητα καί τὴν ἀπανθρωπιά τοῦ φασισμοῦ καί τοῦ ναζισμοῦ.

Βάσος Τσεκούρας

Ἐπέσανε τὰ Γιάννινα

Χρονικό

Τοῦ Χαραλ. Πέτσκου

Θεοσκοτεινά. Περσισμένα μεσάνυχτα. Μονάχα τὸ καντηλάκι ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι ρίχνει τὸ λιγιστὸ φῶς του στὴν κάμαρά της. Εἶναι πολλές νύχτες τώρα πού δέν ἔχει ὕπνο. Ξεροσταλιάζει στὸ παραθύρι ἀγναντεύοντας τίς κορφές τοῦ Ντρίσκου, τὰ Τζουμέρκα καὶ δεξιότερα τὸ ἔρμο τὸ Μπιζάνι, πού ἀκόμα δέ λύγισε.

Κάθεται στὸ σκαμνὶ δίπλα στὸ μαγκάλι κι ἀναδεύει μὲ τὴ μασιὴ τὴ χόβολη. Δέν εἶναι μόνο ὁ πόλεμος, δέν εἶναι ὁ τρόμος μὴν πάει καὶ θάλουν λεπίδι οἱ Τούρκοι, εἶναι τὸ φοβερό κρύο.

Μὰ τοῦτο τὸ βράδυ εἶναι κάπως ἀλλιώτικα τὰ πράγματα. Τὰ τόπια τοῦ Μπιζανιοῦ δέν ἀκούονται ὅπως πρίν, κι οὔτε οἱ ἀναλαμπές τους κάνουν φωτεινὰ ξεσκλίδια τὸ μαῦρο συννεφιασμένο οὐρανό.

Ἀλήθεια, ἀπόψε κάτι μεγάλο θά γίνει. Πῶς μουγκάθηκε ἔτσι μονομιᾶς ἡ πολιτεία; Οἱ Γιαννιώτες κλείστηκαν στὰ σπίτια τους καὶ καρτεροῦν μ' ἀγωνία. Ἐλπίζουν καὶ πιστεύουν πὼς ἡ σὺριανὴ μέρα θά ἔναι λαμπρὴ σάν ἀνοιξιὰτικὴ, σάν πασχαλιά, πού τὸ θεσπέσιο ὄραμα τῆς λευτεριάς θά γίνονταν τώρα πραγματικότητα.

Οὔτε ψυχὴ Γιαννιώτῃ στὰ σοκάκια. Μονάχα τὸ ποδοβολητὸ Τούρκων φαντάρων πού ὑποχωροῦν ξεκομμένοι πρὸς τὸ ἄγνωστο, ζυπόλητοι καὶ πεινασμένοι.

Κάπου κάπου ἀκούγονται οἱ παραπονήρικες οἱ ἀπεγνωσμένες φωνές τῆς ἀπελπισίας τους. «Ἐμσιαρή, Ἐκμέκ!...» Τίποτ' ἄλλο δέν ἀπασχολοῦσε τὴ σκέψη τους τὴ μαύρη τούτῃ νύχτα. Οὔτε σουλτάνοι, οὔτε αὐτοκρατορία, τίποτα, μονάχα τὸ ψωμί. «Ἐμσιαρή, Ἐκμέκ!... Ἐκμέκ!...»

Ἡ ὁμορφὴ Γιαννούλα, ἓνα ζωντανὸ λουλουδί τῆς Κυραβατιᾶς, ἀναδερὴ τὴ χόβολη κι ἀκούει μὲ τὴ φαντασίᾳ της τὸν κινήτῆριο παιᾶνα ἀπὸ τὸ Μπιζάνι, πού περνᾷ τὸ διάραχα καὶ κοντοζυγῶναι στὴν ὁμορφὴ πολιτεία. Ἀλλὰ οἱ πονεμένες ἐπικλήσεις τῶν πεινασμένων Τούρκων ἀπὸ τὰ παραθύρια της, τῆς τροποῦνε τὴν καρδιά. Τούς λυπᾷται...

Μπαίνει γρήγορα στὴν κουζίνα καὶ γυρίζει μ' ἓνα καρβέλι ψωμί. Στέκεται γιὰ λίγο ἀναποφάσιστη. Ἀφουκράζεται. «Ἐκμέκ!...

Ἐκμέκ!...» Ἀνοίγει λίγο τὸ παραθυρόφυλλο καὶ κοιτάει. Εἶναι τρεῖς. Κρατιοῦνται ἀπὸ τὰ χέρια καὶ μὲ δυσκολία στέκονται στὰ πόδια τους. Δέ διακρίνει τὰ πρόσωπά τους. Μὰ ἡ ὀδύνη πού αἰσθάνεται κείνη τὴ στιγμὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο πού ὑποφέρει, διαλύει τὰ σκοτάδια καὶ βλέπει στὸ βλέμμα τους τὸν τρόπο γιὰ τὴ ζωὴ πού χάνεται... «Ἐκμέκ!... Ἐκμέκ!...»

Ἀλλὰ, πέρα καὶ πάνω ἀπὸ τὴ συμπῶνια, μὰ ἄλλη σκέψη πού πέρασε σάν ἀστραπὴ ἀπὸ τὸ μυαλό της, τὴ συγκράτησε. « Εἶναι ὄχτροι μας... Χτές κρατοῦσαν τουφέκι ἀντίκρου στ' ἀδέρφια μας καὶ σκότωναν... σκότωναν!... Τώρα νὰ πεθάνουν!... Ὁ θάνατός τους – ζωὴ μας!...»

Τὴν ἴδια ὅμως στιγμὴ, ἡ σπαραχτικὴ κι ἡ ἀπελπισμένη κραυγὴ τους, διαπέρασε τὸ κλειστὸ παράθυρο, εἰσχώρησε στοὺς τοίχους καὶ τῆς συγκλόνησε τ' ἀκουστικά της τύμπανα. «Ἐκμέκ, Ἐκμέκ!... Ἐκμέκ!...» Μέσα σ' αὐτὴ τὴ λέξη κλείνονταν ὅλα τὰ ἰδανικά τους κείνη τὴν ἔσχατη τραγικὴ ὥρα τῆς ζωῆς τους. «Ἐκμέκ!... Ἐκμέκ!...»

Ἡ μητέρα της, πού μπῆκε κείνη τὴ στιγμὴ δέν πρόλαβε νὰ τὴ συγκρατήσῃ. Ἡ Γιαννούλα εἶχε ἀνοίξει κιόλας τὸ παράθυρο καὶ πέταξε στοὺς λιμασμένους ὄχτροὺς τὸ καρβέλι.

Ἰέταξαν κάτω τὰ ὅπλα τους κι ἔπασαν σάν σκυλιά στὸ ψωμί.

Οἱ γυναῖκες παρακολουθοῦσαν μὲ λύπη τὴν κατάντια καὶ τὴν ταπείνωση τοῦ ἀγριμιοῦ, πού πέρασαν αἰῶνες δίχως νὰ κατορθώσῃ νὰ γίνει ἄνθρωπος.

***

Σέ λίγο τὸ φῶς τῆς 21 Φλεβάρη 1913 διέλυσε σκοτάδια αἰῶνων κι ἡ λευτεριά φτεροκοποῦσε πάνω στὴν πανώρια πολιτεία πού ἀλύγιστη καὶ λεβέντισσα ὑποδέχεται τοὺς λυτρωτές. Οἱ καμπάνες χτυποῦν ἀναστάσιμα, χαρούμενα. Στὰ σοκάκια οἱ Γιαννιώτες χορεύουν, φιλιοῦνται φιλιοῦνται καὶ φωνάζουν «Χριστὸς Ἀνέστη!...»

Ὁ μπόρμπο Γούσιας, θεῖος τῆς ὁμορφῆς Γιαννούλας, ἀνέβηκε στὸ σπίτι τὴ στιγμὴ πού οἱ γυναῖκες εἶχαν ὑψώσει στὸ παράθυρο τὴ γαλανόλευκὴ πού χρόνια καταχωνιασμένη στὴ μίμιτσα, καρτεροῦσε τὴ μεγάλη τούτῃ μέρα.

Ἄνεβηκα στό βουνάλακι κι ἀγνάντευα
 ὀλοφροτα κι χαροῦμενα τὰ θροῦλικά μας
 Γιάννινα στήν ἄκρη τῆς κοσμοζάκουστης
 λιμνης μας. Καί τότε χουγιαζα μ' ὄλη μου τῆ
 δύναμη. «Ἡ λευτεριά ἦρθε». Ἡ λευτεριά
 διαβγαίνει ἀπό χωριό σέ χωριό κι ἀπό πόλη
 σέ πόλη!... Ἄνηφορίζει στίς κορφές, κατε-
 βαίνει στούς κάμπους!... Οἱ σκλαβοὶ ζυγιά-
 σανυν...

Ἡ ἀπόκριτη Κυρία μας, ἡ (λιοκαλῆ)
 γοησσα, ἡ ζυβολιάρια κι σκυνδαλιάρια
 Παμβότιδα, ποῦ τὸ γαλαζιο ἀτάζι τῆς λαμ-
 ποκοσκίει χυδιάρικα, φορεσε τὰ γιορτινά
 τῆς, ἀστραφτεῖ ἀπό θεσπέσιο κάλλος, κι λι-
 κνίζετται χαροῦμενα καθὼς ὑψώνετται ἀπὸ τὰ
 σκλάχνα τῆς τὸ τραγοῦδι τῶν κνιγμένον
 Κυραδόν κι ὄλων τῶν ἀδικοχαμένον μαρτύ-
 ρον κι ἡρώον μαζί μέ τὴν κονιμένη ἀλλά
 στεντόρεια φωνή τοῦ Μεγαλομάρτυρα Σκυ-
 λοσοφου, ποῦ θγαίνει ἀπὸ τὴ σπηλιὸ τοῦ
 μαρτυρίου του γιὰ νὰ γεμισεὶ τὸ στερεωμα.

Ἐρέσανε τὰ Γιάννινα,
 ματιὰ πολλὰ τὸ λένε
 ὅπου γελοῦν κι κλαίνε!...

Ἄφησε κάτω τὸ τουφεκι του κι τὴν
 ἀδειανὴ ντρεβινίτσα κι τὴν ἐσφιξε στήν
 ἀγκαλιά του. Κι οἱ τρεῖς τοὺς ἐκλαιγαν κι
 γελοῦσαν. Ἦταν τόση μεγάλη ἡ εὐτυχία
 τοὺς ἐκείνη τῆ στιγμῆ.

Ὅταν συνήλθαν, τοὺς διηγῆθηκε ἀπὸ
 ποῦ ἔρχεται ἐνὸς τὰ χεῖλια του ἔτρεμαν ἀπὸ
 τὴ συγκίνηση. «Στὴν Περιληφτὴ ἡμουν, στὰ
 μνήματα. Πῆγα πρῶτα στοὺς τάφους τοῦ
 Γιαννάκη μου κι τῆς μάνας του κι ἔριξα
 πάνω τοὺς κρασί κι θρόντηξα τρεῖς τουφε-
 κιές. Κι ὕστερα ἔκυτσα ἀνάμεσὸ τοὺς κι
 ἐκλαιγα... ἐκλαιγα κι γούργιαξα!... Καί φῶ-
 ναζα μ' ὄλη τὴ δύναμή μου: « Γιαννάκη!...
 Ἄντωνίτσα!... Ἡ λευτεριά ἦρθε στὰ ζακου-
 σμένα Γιάννινα!... Ἄκοῦτε; Ἦρθε!... » Κα-
 τόπι πῆγα στὸν τάφο τοῦ Χρήστου σου
 Ἄννα κι τοῦ πατέρα σου Γιαννοῦλα κι
 ἐκλαψα κι θρόντηξα πάλι τρεῖς τουφεκιές.
 Ὑστερα σ' ἄλλους τάφους, ὅσο εἶχε ἡ τριβε-
 νίτσα μου κρασί κι ὅσπου σῶθηκαν τὰ φου-
 σέκια μου. Καί τότε μοῦ φάνηκε πῶς τὰ μνή-
 ματα ἀναταράχτηκαν κι μιά γλυκειὰ μελω-
 δία ἀνέβαινε στὰ ὕψη. «Δόξα ἐν ὑψίστοις
 Θεῷ κι ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδο-
 κία!...».

Λαογραφικές σελίδες

Ευτράπελα παραμύθια καί μύθοι

(Από τό χώρο τῆς Ἠπείρου)

Τοῦ Χρήστου Σκανδάλη

«Ου Ουβριός κι τοῦ ἐμπόριου...»

Ένας Ουβριός ἀπο τὰ Γιάννινα εστειλε τό παιδί τ' με πρᾶματα γυρα στα χωριά. Κίν'σε μέ πρᾶμα πολύ τό πρωί, καί γύρ'σε τό βράδυ ἀδειο. Είχε πουλήσει ὅλο τό πρᾶμα.

- Πατέρα, τὰ πούλ'σα ὅλα, τοῦ λέει χαρούμενο τ' Ουβριού.

- Τά πούλησες ὅλα μέ τή μία γύρα παιδί μ;

- Τά πούλησα πατέρα.

- Ἄμ τότε δέν καιν'ς παιδί μ' γιά τό ἐμπόριο!...»

Γραφτηκε ἀπό τό Κρυφοβό. Λένε τό μῦθο καί σ' ἄλλα χωρία. Παίρνουν ἀφορμή ἀπο ὁποῖον πού θέλει νά 'χει κέρδος με τήν πρώτη...

Ἄμ δέν ξερ'ς! Ου Ουβριός δέν ἠθελε μέ τήν πρώτη κίλιας κέρδος. Τό ξερ'ς τι ἐκανε μί τοῦ παιδι τ'...» Λέγεται ὡς ἐντράπιλο.

«Ὁ σπουδαγμένος»

Μία φορά ἦταν ἕνας σπουδαγμένος, πού δέν μπορούσε νά τόν πιάσει καίνας σέ τίποτε. Τά ἤξιμι ὅλα. Κι ὁ βασιλιάς δέν μπόραγε νά τοῦ βγει μπροστά, κι ἐσκασι ἀπό τό κακό του.

Παι κι ἕνας βλάχος καί τοῦ λέει τοῦ βασιλιά. - Να εἶδες τί θα τόν κάνουν ἐγώ τοῦ σπουδαγμένο. Μόνο εἶσι νά βγάλ'ς νιά διαταή νά κλειστούν ὄλ' στή σπιτία τ'ς σήμερα.

- Καλά τ' λέει σου βασιλιάς.

Ὁ Βλάχος ἐπιασι μιὰ γωνία ἀπό τό σπιτι του μέ τήν ἀγκαλία του καί κράταγι τόν τοῖχο.

Πέραγι κι ὁ σπουδαγμένος νά πάει γιά τό βασιλία. Βλέπει το βλαχο.

- Πι κάνεις αὐτοῦ βλαχο; τ' λέει.

- Κρατάου τό σπιτ' τ' λέει ὁ βλάχος.

Ἀληθια του λει.

- Γιά κοίτα γλιπ'ς καιναν ὄξου, τ'λέει ὁ βλάχος.

Ὄχι! Του ἀπανταει ὁ σπουδαγμένος. Ποιον ἠλις;

Ὄλω τοῦ βασιλιά, τ' λέει ὁ βλάχος.

- Κι ἐγώ το βασιλία, τ' λέει ὁ σπουδαγμένος.

- Δέν κραταει λίγου τουν τοιχοῦ νά πεταχίω κι με πι πιαν'ς κι του σα γυρίσου, του λει ὁ βλαχος.

- Ὅσο για τόσο, καλά, του λει ὁ σπουδαγμένος καί κραταει τόν τοῖχο. Πιαν' κι ὁ βλαχος ἴσια στό βασιλία καί του λει.

- Γλα να εἶδες τι το 'κανα τ' σπουδαγμέν'. Πιαίνουμι το βασιλιά καί τόν βλι πουν νά κραταει με τις ἀγκαλιές ἀνοιχτες τη γωνία ἀπό τό σπιτι!...

Κι ετσι ν' επαθη ὁ σπουδαγμένος ἀπό τό βλαχο».

Ἄπο τό Κουκλέσι. Τόν λένε γιά νά περιπαίξουν κανένα, πού πουλᾶει πνευμα. Λέγεται σα μῦθος. «Μὰς καιν'ς τό σοφό. Μή τοῦ παθ'ς ὡς ἐκείον π' βάσταγι τουν τοῖχο...»

Ἐπίσης γιά νά δείξουν τήν πανουργία τοῦ βλαχοῦ.

«Ἡ κίσσα»

Ἄμ' ἡ μάνα ειναι μάνα καί δέν ἀλλάζητι μί τίποτα. Ἀκούρμα τοῦ μῦθου μέ ντ' κίσσα νά εἶδεις.

Ἡ κίσσα νιά βουλά ἦταν κουρίτσι κι ὀρφάνεψε μικρή. Ὁ πατέρας της, πήρε μητριά στό σπιτι. Ἡ μητριά τήν τιμῶραγε πολύ, τήν ἔβανε καί φύλαγε τὰ παιδιὰ της, τήν ἐστελενε γιά ξύλα στό λόγγο. Καί ὡς δέν ἔφερνε καλά ξύλα τήν ἐδερνε. Τήν ἄφηνε νηοτική κι ἦταν ντίπ κουλ'μένη δέν εἶχε ἀπού κρέας ψηλά τ'ς. Νιά μέρα δέ βρήκε καλά ξύλα ἡ μητριά, καί τήν ἔδωξε! Ἡ κίσσα πήγε στό λόγγο. Νύχτωσε, εμεινε ἐκεῖ. Ἐκασι μέρις. Ἐτρωγι μόνο κᾶνα βελανιδι. Τη νά 'κανε; Παρακάλεσε τό θεό καί τήν ἔκανε πουλί. Καί ἐπειδή ἦταν τιμωρημένη δέν εχει κρέας πάνω της ἡ κίσσα καί τῶρα πού 'ναι πουλί.

Λένε πῶς ἡ κίσσα ξέρι δώδεκα γλώσσες.»

Ὅπως λέγεται στό Κρυφοβό. Τόν λένε τό μῦθο παίρνοντας ἀφορμή ἀπο καμια μητριά, πού κακομιταχιριζεται τα προγόνα της. Τόν λένε περισσότερο οἱ γριες στα παιδιὰ, καί γιά νά δικαιολογήσουν τήν περιπτώση της κίσσας πού δέν εχει και δε βάζει κρέας.

«Ἡ γριά καί τό παιδί»

Μιά φορά κι ἕναν καιρό ἦτανε μιὰ γριά κι εχει κι ἕνα παιδί. Ἡ γριά ἦτανε πολύ τοιγκούνα καί δέν εἶδνε οὔτε τή ζάλη τόν Αὐγουστο πού λένε. Τό παιδί της ἦτανε καλό.

Πέρασι ἀπό τό σπιτι της γριάς μια φτωχή γυναικα καί της ζήτησε ἕνα κρεμμύδι. Τη θε σπαρακάλεσι νά τῆς δώσει ἕνα κρεμμύδι. Ἡ τοιγκούνα γριά ἀποφάσισι νά κάνει τό καλό γιά πρώτη φορά. Να δώσει γιά πρώτη φορά. Βγάζει καί δίνει στη φτωχή μια φλούδα ἀπό τό κρεμμύδι.

Ἐρθε ὁ καιρός καί πέθανε ἡ γριά. Τη θάψανε καί πηγι στην κόλαση. Τό παιδί ὅπως εἶπαμι ἦτανε καλό. Λίγο πρίν πεθάνει το παιδί εἶπε στούς δικούς του ζωντανούς νά τό θάψουνι ἐκεῖ πού ειναι ἡ μάνα του, κι ὅτι θε λει νά πᾶει ἐκεῖ πού ειναι ἡ μάνα του. Του επιανε πῶς ἡ μάνα του ειναι στην κόλαση. Κι αν θε λει νά πᾶει ἐκεῖ.

- Νά τῆ βγάλει π' ἀπό την κόλαση, εἶπε τό παιδί.
- Νά ἴδουμι του λει, αν ἐκανε κανένα καλο ἡ μάνα σου θα τῆ βγάλουμι ἀπο την κόλαση καί θα τη φρουμι ὅσον παράδεισο. Τη πρώτησαν τι καλό ἐκανε.

Είπε η ψυχή της: Έδωσα μια φλούδα από κρεμμύδι σε μια φτωχία γυναίκα.

- Καλά της λένε. Έμπα απάνω στη φλούδα του κρεμμυδιού, να βγείς από την κόλαση.

Πιάστηκε από τη φλούδα του κρεμμυδιού η γρια να βγει από την κόλαση. Την είδαν οι άλλες γριες που ήταν στην κόλαση μαζί της.

- Καλότυχη τής λένε, που φευγεις από την κόλαση.

- Άμ' έγω έδωσα μιά φλούδα από κρεμμύδι, είσείς δέ δώκατε τίποτε, τούς λεί η γρια.

Κατα πώς ανεβαινε όμως, κοιτάει η φλούδα, άφου φλούδα ήτανε, και η γρια ξαναπέσε στην κόλαση και μάλιστα βαθύτερα.

- Φλούδα ήτανε τής λένε, αυτό ήτανε τό καλό σου, δι' μπορείσε να σε σηκώσει.

Τό είθασαν τό παιδί χωρίς μετα και πήγε στον παράδεισο κι οχιέκι που ήτανε η τσιγκουνά η μάνα του.

Από το κουκλιό, λένε το μύθο και σαν ευτραπέλο

«Σύρμα τρώς - Σύρμα μαυλάς»

Μια φορά κι έναν καιρό, ήταν ένας γέρος και μια γρια. Είχαν γίδα και μια σκυλα. Η γρια αγαπάγε περισσότερο τη σκυλα παρα το γέρο. Κι ο γέρος δεν τήν εχώνευε καθόλου τη γρια. Μα και τη σκυλα τού 'ρχότανε να την κρεμάσει. Όμως τι θα 'κανε με τη γριά μετά; Η γρια κοπάγε να φάει η σκυλα κι ο έαυτός της και για το γέρο δεν την ενοιαζε καθόλου.

Μια μέρα - παραμονή άποκριάς ήτανε - η γρια πήγε στό παζάρι να ψωνίσει για τη σαρκόκοστη και γιά την άποκριά ό,τι χρειάζοτανε.

- Άκούρμα, λεί στο γέρο, τί δουλειές θελω να έχεις καρωμένες όσο να 'ρθω. Να σφαξείς τη γίδα και να τή μαγειρέψεις και να βοσκήσεις και τα γίδια. Και να ταίσεις τη σκυλα τη Σύρμα καλά. Μη λάχει κακομοίρη και μ' άφησεις τη Σύρμα νηστική, άλλίμονο σου.

- Καλά, καλά, φεύγα έσου, και να δεις πώς θα τις κάνω έγω τίς δουλειές, καλύτερα κι από σενα, τής λέει ο γέρος.

Φεύγει η γρια. Πιάνει ο γέρος τη γίδα και τη σφαίξει. Τή μαγειρέψε καλά και την άφησε να κρυώνει. Πιάνει μετά και τη Σύρμα τη σκυλα, τη σφαίξει, τή γδέρνει και τή μαγειρέψε χωρίς ναβάλει στό στόμα τίποτε από τη σκυλα. Την κουπωσε στην κατσαρόλα και την άφησε να έρθει η γριά. Πήρε τη γίδα μετά, που είχε μαγειρεμένη και έφαγε με την ψυχή του.

Τό βράδυ ήρθε και η γριά.

- Άντε γέροντα τού λέει δέσε τό γομαρι, κλείσε τα γίδια κι έλα να φάμε, τή γίδα που μαγειρέψεις.

- Έκει στην κατσαρόλα τήν έχω κουπωμένη, πάρε και φάτην όλη τής λέει. Έγω πείνασα γληγορότερα και σαν αργούσες, έφαγα. Είμαι χορτασμένος.

Παίρνει την κατσαρόλα η γρια και τήν έφαγε όλη.

- Τι νόστιμο που ήτανε μωρέ γέροντα, του λεί.

Ό γέροντας έδενε το γομαρι παρεκει.

- Άμ' έφαγε πολλούς λαγούς γι' αυτο ήτανε νόστιμη, τής λέει μουρμουριστά.

- Τι είπες γέροντα: τού λέει η γρια.

- Τιποτε τής λεί, φαι...

Σα σκόλασε η γρια. Μαζέψε τα κοκκαλα να τα ρίξει στη σκυλα τη Σύρμα.

- Κωτ! κωτ! Σύρμα, φωνάζε.

- Σύρμα τρώς, Σύρμα μαυλάς! τής λέει ο γέροντας απο παρεκει

- Τι είπες μωρέ παλιόγερε: Του λέει η γρια, που δεν καλοσκουσε.

- Τιποτε, κατι λέω με το γομαρι...

- Κωτ! κωτ! Σύρμα! Φωνάζε παλι η γρια. Μωρε παλιόγερε τι μου 'κανες τη σκυλα, τού λέει.

- Ξέρω έγω που πήγε:... Με τ' άλλα σκυλια θα 'ναι αυτού κατω...

- Κωτ! κωτ! Σύρμα, παλι η γρια...

- Σύρμα μαυλάς Σύρμα τρώς, τής λέει ο γέρος.

- Τι μωρε, είπες: Του λέει η γρια που καλοσκουσε τωρα. Μου μαγειρέψες τη Σύρμα:

- Έμ αφου την ήθιλες και την αγαπάες καλύτερ' από μίνα... καλά σου 'κανα. Τής κοπανάει κι ο γέρος.

Κι ευθύς τον αρπάζει και τού ριχνει ξύλο! Κι εκείνις που έφαγε!

Έτσι την έπαθε που λεί η γρια...

Η ευτραπέλη διήγηση γρικφτηκε όπως λεγεται στο κουκλιό και κρυφάκι. Τή λένε οι γριες και σαν παραμύθι στα παιδία. Άκουη και σα μύθο με «πατ'νο λογο»: «κι έτσι την έπαθε η γρια...»

«Τ'ς νουρές μάζωνα...»

Πήγε ένας τεμπέλης να φουρα για δουλειά στον έργο τ' χωραφιού.

Όλοι έπαιρναν απονα έργο και τον έβγαζαν στην ακρη. Ο έργος αυτοουού, επειδή ήταν άργος και τεμπελακος έμνησκει πίσω σαν ούρα.

- Έ μωρ' αντρα μ' πως πήγες στον έργο...σημερα:

- Τ'ς νουρες μαζώνου γυναικα... Τής ειπε»

Απο το κρυφάκι. Είμει η παρκιμωδικη φρικη «τ'ς νουρες μαζώνου». Τον λένε στον έργο, στα χωραφια γκι την αμλα. Έργος - η λουριδα που παρνει καθι έργατης να τή βγάλει στην ακρη στο σκαλο, στο θερο κ.λ.π. (Οι κοπέλες παρκιμωδικιν να μη μινιν πιαω στον έργο γιατι τις κακοχειρακτηρίζουν - δεν τήν είδες στον έργο π'μαζώνου ολό τ'ς νουρες'. λένε. Όπως φευγουν οι αλλοι μπριστά, παρνωιν κι απο τον έργο του άναργου απ' έδω κι απ' εκεί και μένει σαν ομηκι η λουριδα του στο χωραφια

Τά Μαστοροχώρια

Τοῦ Τάσου Παπασταύρου

αρχιτέκτονα

Λαϊκή Ἀρχιτεκτονική

Τά ἀρχιτεκτονικά δημιουργήματα τῆς περιοχῆς, εἶναι ἔργα καμωμένα ἀπό ντόπιους τεχνίτες μαστοροχωρίτες, τοὺς λεγόμενους «κουρδαραῖους». Τό ἔδαφος πού εἶναι βραχώδες, ἐπιτρέπει θεμέλια σέ ἐλάχιστο βάθος, ἀλλά μεγάλης στερεότητας. Γιά ὑλικό, χρησιμοποιοῦν τήν πέτρα καί μάλιστα τή μαύρη, εἰδικῆς μορφῆς, πού βγαίνει ἀφθονη στό λόφο τῆς Κάπρας. Γιά συνδετικό ἔχουν τή σκέτη λάσπη μέ μαῦρο χῶμα καί νερό, πού δίνει μιά γερή μονολοθικότητα. Ὅσες φορές ἐγίνε προσπάθεια νά χρησιμοποιηθεῖ ἀσβέστη, ἐπακολούθησε ἀτυχία.

Ὅσοι ἀπό τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς τῶν μαστοροχωριῶν τῆς Κόνιτσας ξενητεύονταν, γύριζαν κάποτε γερὰ οἰκονομημένοι καί κατασκεύαζαν μέ ζήλους καί πολλά μεράκια τά λαϊκά ἀρχοντικά τους, πού πολλά ἀπ' αὐτά σώζονται μέχρι σήμερα. Σ' αὐτά κατοικοῦσαν πολυμελεῖς οἰκογένειες, γιά τό φόβο τῶν Τούρκων, καί εἶχαν τή μορφή φρουρίου. Τό πῖο φημισμένο ἀπόλα ἦταν τοῦ Κώστα τοῦ Γραμματικοῦ στή Βούρμπιανη, μά πού δυστυχῶς καταστράφηκε. Τά περισσότερα σχεδόν ἀπό αὐτά τά ιδιόρυσμα καί θαυμαστά λαϊκοαρχιτεκτονικά δημιουργήματα κήκαν ἀπό τοὺς τελευταίους πολέμους... Ἀλλά, κι ὅσα ἔχουν ἀπομείνει, σήμερα βρίσκονται σχεδόν ἐρειπωμένα.

Ἡ στέγες τους ἀποτελοῦνται ἀπό καθρόνια ὀξιάς, καί πεύκης, καί εἶναι σκεπασμένες ἀπό σχιστολιθικές πλάκες, πού προμηθεύονται ἀπό τό γειτονικό ποτάμι Ντουμάκο.

Σέ ἀντίθεση πρὸς τήν ἀπλότητα πού παρατηρεῖται στήν ἐξωτερική πρὸς τό δρόμο ὄψη, ἔχουν πλουσιότατο ἐσωτερικό διάκοσμο, πού ἀποδεικνύει τήν ὑπαρξη ἀναπτυγμένου καλλιτεχνικοῦ συναίσθηματος καί πλήρη ἐκτίμηση τοῦ ὄρατου. Ὁ ἐσωτερικός αὐτὸς διάκοσμος, βρίσκεται σέ ἐναλλαγὴ μέ πλούσια ζωγραφισμένα ξυλόγλυπτα ταβάνια, μέ τά διάφορα ξύλινα ἐπενδυμένα διαμερίσματα, τοὺς τοίχους, τά ἔρμάρια καί τὸν πλούσιο χρωματισμό τῶν ἀπαράμιλλων ὑφαντῶν ταπήτων.

Ἐνα ἀπὸ τά σημαντικότερα μέρη στό οἰκὸδῶμα, εἶναι ὁ ἠλιακός (ἢ κρεβάτα) πού πιάνει τό κεντρικό τμήμα τῆς πρόσοψης πρὸς τήν αὐλή. Τρία ἄθλια δωμάτια μέ σχεδόν ἴσες διαστάσεις κι ἕνας στενός διάδρομος πού ὀδηγεῖ στό μαγειρεῖο, καλύπτουν τήν ἄλλη πλευρά τῆς κρεβάτας. Ἀπ' αὐτά, τό γωνιαῖο δεξιά, χρησιμεύει ὡς «χειμωνιάτικο» σάν θερμότερο ἀπόλα τ' ἄλλα δωμάτια. Ὅλα σχεδόν ἔχουν τό τζάκι τους, καθώς καί πολλά ντιβάνια (μπάσια) γύρω ἀπὸ τίς δυὸ ἢ τρεῖς πλευρές τους. Δίπλα ἀπὸ τό τζάκι ὑπάρχει πάντα παράθυρο καί ἔρμარი. Πάνω ἀπὸ τό ἔρμари καί τήν ξύλινη ἐπένδυση βρίσκεται τό «ράφι» ἢ «πολίτσα» δηλαδή σανίδα πού ἐξέχει ἀπὸ τὸν τοῖχο περί τὰ 20 μέ 30 ἐκατοστά καί πάνω σ' αὐτὴν ἀποθέτουν ὀρισμένα ἀντικείμενα. Τό δάπεδο ἀπὸ τά διαμερίσματα εἶναι ξύλινο καί ὁ διάδρομος του ἰσογείου καί

πολλές φορές τό μαγειρεῖο καί ἡ ἀποθήκη (μπίμτσα) λιθόστρωτη, κι ὄχι τόσο ἐπιμελημένης κατασκευῆς ἀφοῦ στρώνονται μέ κουρελές, ταπάκια καί κυλίμια.

Χαρακτηριστικά εἶναι καί τά ιδιαίτερα μεγάλα ἔρμάρια οἱ «μεσάντρες».

Ἡ αὐλή παίζει κι αὐτὴ πάντα ἕναν κύριο ρόλο στόν καθημερινό βίο. Γιά τοὺς λόγους αὐτούς, ἡ αὐλή ἐξωραίζεται ἀνάλογα καί στολιζέται καί μέ λουλούδια καρποφιλία, λεβάντες κι ἀγιοκλίματα καί πέργουλα καί καρποφόρα δέντρα, πλακοστρωμένο δάπεδο κι ὀλόγυρα πεζούλια. Ὁλος ὁ φυτικός διάκοσμος προσδίνει μιά βλαστερὴ ἁρμονία στήν αὐλή. Οἱ περισσότερες, αὐλόπορτες, ἔχουν μιά ξύλινη ἐπίπεδη στέγαση. Σ' αὐτά τά χωριά, ἡ μορφή τοῦ συνηθισμένου σπιτιοῦ εἶναι σχετικὰ διαφορετικὴ. Ἡ κάτοψη σχήματος Γ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀνωί καί κατώι. Τό κατώι (ἰσόγειο) χρησιμοποιεῖται σά σταῦλος ἢ ἀποθήκη, καί τό ἀνωί γιά τίς ἀνάγκες τῆς οἰκογένειας. Τό πρῶτο ἔχει τό «μαντζάτο» Καθηστικό τό μαγειρεῖο καί τό σταῦλο. Τό δεύτερο ἀπὸ μιά σάλα καί δυὸ δωμάτια ἕνα στή μιά πτέρυγα κι ἕνα στήν ἄλλη, καθώς κι ἕνα μικρότερο στή γωνία πού σχηματίζουν οἱ δυὸ πτέρυγες. Ἡ σάλα χρησιμεύει σάν αἶθουσα ὑποδοχῆς, καί τ' ἄλλα γιά διαμονή καί βοηθητικό χῶρο.

Τό σπίτι πού περιγράψουμε μέ λεπτομέρειες χτίστηκε στά 1860, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ ἐντεριχισμένη πλάκα. Σήμερα ἀνήκει στήν κ. Ε. Γούσουδα, ἐγγονή τοῦ πρώτου ἰδιοκτῆτη Ν. Γούναρη. Αὐτός ἦταν ἔμπορος καί πλούτισε στή Βλαχία. Ἡ οἰκοδομὴ ἔχει σχῆμα περίπου τετράγωνο, εἶναι σχεδόν ἰσομετρικὴ στόν ἀξονα πού τὴν διχοτομεῖ ἀπὸ βορὰ πρὸς νότο. Ἡ μεγάλη αὐλόπορτα εἶναι διακοσμημένη ἀπὸ ἕνα σκαλιστό λιθάρι πού ἐμφανίζει ἕνα ὁμοίωμα ἀνθρώπου μέ σταυρωμένα χέρια (ἀνάγλυφο). Ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπ' αὐτό, ὑπάρχει λαξεμένος στήν πέτρα ἕνας σταυρός καί ἕνα πεντάφυλλο. Ἀπὸ τήν εἴσοδο μπαίνει κανεὶς στή λιθόστρωτη κρεβάτα πού ἔχει ἀριστερὰ τό μαγειρεῖο καί τό κελλάρι, καί δεξιὰ του, τό «χειμωνιάτικο καί τὴ «μπίμτσα». Μιά σκάλα μισὴ ξύλινη καί μισὴ λίθινη, ὀδηγεῖ στόν πάνω ὄροφο, ὅπου εἶναι τά ἐπίσημα δωμάτια. Τά ταβάνια εἶναι ὅλα ξυλόγλυπτα, χρωματισμένα μέ φανταχτερὰ κι ἁρμονικὰ χρώματα· τό ἴδιο καί οἱ πόρτες, ἀλλά σέ φυσικὲς ἀποχρώσεις, στῶν ξύλων τὰ νερά. Πάνω ἀπὸ τήν εἴσοδο ὑπάρχει μιά τρύπα πού ἐποικονομεῖ μέ τὸν πάνω ὄροφο, καί χρησίμευε τά παλιὰ χρόνια σάν πολεμίστρα κατὰ τῶν Τούρκων καί τῶν ληστών. Παρόμοιες πολεμίστρες, εἶναι καί ἄλλες δεξιὰ κι ἀριστερὰ. Στήν αὐλή ὑπάρχει μεταγενέστερα καί μιά πρωτότυπη θρῦση πού γράφει ἀπάνω τ' ἀρχικά των κατόχων καί τήν ἡμερομηνία 1898

Ἡ Παναγιά ἢ Μολυβδοσκεπάστη

Κοντά και πάνω στην ελληνοαλβανική μεθόριο, βρίσκεται σήμερα ένα πολύ παλιό μοναστήρι από τον 7ο αιώνα. Για την ίδρυση του είναι γνωστή ἡ παρακάτω εντυπωσιακή παράδοση.

Ο αυτοκράτορας Κων/νος Πωγωνάτος γυρίζοντας τό 680 από την εκστρατεία τῆς Σικελίας, πέρασε από τήν περιοχή του Σαραντάπορου. Εκεί ἐπιθυμῆσε νά κολυμπήσει στόν ποταμό. Ἀλλά, μόλις γδύθηκε, τό σῶμα του μαυρίσε ολόκληρο, καί τὰ ρούχα του εξαφανίστηκαν. Τότε ὁ Πωγωνάτος πού τὰ χε χαμένα ἔκανε θερμῆς παρακλήσεις στήν Παναγία. Κι ἐκεῖνη τάχα τοῦ στείλε ἕναν ἄγγελο Κυρίου πού του φερε τό σκήπτρο του καί τή βασιλική στολή. Καί ἀπό αὐτή τήν ὄπτασια δῆθεν, σέ ευγνωμοσύνη τῆς Παναγίας ὁ αυτοκράτορας τῆς ἔχτισε τό ναό πού σωζεται μέχρι σήμερα. Διέταξε μάλιστα τότε, καί καλυψαν ολόκληρη τή σκεπή με παχύ στρώμα μολυβδου καί ἔδωσε ἔτσι τήν ὀνομασία -Μολυβδοσκεπάστη-.

Τό 1560, οἱ Τούρκοι ἀφαίρεσαν τό μολυβι ἀπό τή σκεπή καί τό κάνανε βόλια πολέμου. Στά χρόνια μας, ἀνακαλύφθηκαν στό ψηλότερο σημείο τῆς στέγης, ὑπολείμματα μολυβδου μήκος 50 ἑκατοστών περίπου, ἀφαιρέθηκαν κι αὐτές οἱ πλάκες καί τοποθετήθηκαν κεραμιδία.

Μία ἄλλη παράδοση λέει ὅτι τό μολυβι ἀπό τή στέγη τό ξήλωσαν ὡς ἐξῆς:

Κοντά στό μοναστήρι γινότανε μία ἐτήσια μεγάλη ἐμποροπανηγυρή πού ἀγότερα μεταφέρθηκε στό Γιάννινα. Τίς ἡμέρες τῆς ἐμποροπανηγύρης τοῦ 1560 δυό ἀδέρφια, Ὁθωμανοί ὁ Λιάλιος καί ὁ Καραμουράκης πού ἦταν εἰσπρακτορες τῶν φόρων ἦρθαν σέ ἀντιμαχία καί συγκρούστηκαν. Ὁ ἕνας ἀπό τούς δυό κλείστηκε στό μοναστήρι καί ἀμυνόταν. Τελικά ὁ μὴ ἄλλος νίκησε, κατέλαβε τό μοναστήρι, ἀρπάξε τό μολυβι, λεηλάτησε τό πανηγυρι, κι ἔκαψε τό χωριό Διπαλίτσα.

Κάτω ἀπό τὰ κεραμιδία, ὑπάρχει σήμερα σάν ἐπίχρισμα ἕνα κορασάν, μίγμα ἀπό στρουμπισμένο κεραμιδί, ἀσβέστη, ἄμμο καί αὐγά. Περιφῆμο εἶναι τό εὐαγγέλιο τῆς μονῆς πού ἀποδίδουν στόν εὐαγγελιστή Λουκά καί πού σήμερα βρίσκεται στό Μουσεῖο τῶν Γιαννίνων.

Οἱ τοιχογραφίες εἶναι διπλές, δηλαδή οἱ ἀρχικές ἔχουν καλυφτεῖ ἀπό στρώμα κονιάματος καί ζωγραφίστηκαν νέες. Ἀλλά, σέ πολλά σημεία τό κονίαμα κατέρρευσε καί ἐμφανίστηκαν ἀκέρειες καί ἀθικτες οἱ ἀρχικές.

Πάνω ἀπό τήν πόρτα πού ὁδηγεῖ ἀπό τό γυναικωνίτη στόν κυρίως ναό, ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή με βυζαντινά γράμματα:

Ἀνηγέρθη ἐκ βαθρῶν καί ἀνοικοδομηθῆ ὁ θεῖος καί πάνσεπτος ναός τῆς ὑπεραγίας, δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου δια συνδρομῆς καί ἐξόδου τοῦ Εὐσεβαστοῦ βασιλέως καί αἰδήμου Κωνσταντίνου Μπωγωνάτου, μετὰ δέ χρόνου πολλοῦ, ἐρῆμωθη παντελῶς. Ἀνεκαίνισε δέ αὐτόν Ἄνδρόνικος ὁ Κομνηνός καί μέγας Δούκας ὁ Παλαιολόγος καί πάλιν ἦλθεν εἰς εσχάτον ἀφανισμόν καί ἀνεκαίνισαν καί ἐζωγράψισαν αὐτόν οἱ τιμιώτατοι πωγωνιανῖται ἐν ετει 1 Δεκεμβρίου... (χρόνος δυσαναγνώστος).

Δεξιά καί ἀριστερά τῆς ὥραιας, πυλῆς, βρίσκονται δυό πέτρες, πού φέρουν δυό ὑποδοχές. Ἡ παράδοση λέει ὅτι: Στίς ὑποδοχές αὐτές ὁ Κων/νος Πωγωνάτος ἔβαζε τό σαποῦνι του. Πληροφορίες γι αὐτά μάς ἔδωσε κι ὁ παπα - Χαράλαμπος Νάκος ἀπό τό χωριό Μολυβδοσκεπάστο.

Το μοναστήρι τῆς Μεταμόρφωσης Παναγίας

Ἔθιμα καί συνήθειες

Θα παραθεσοῦμε λίγους τρόπους ὅπου οἱ κατοικοὶ τῶν μαστοροχωριῶν γιορτάζουν, ἢ γιόρταζαν τίς διαφορῆς γιορτές κι ἄλλες ἐκδηλώσεις τοῦ καθημερινοῦ τους βίου.

Γιορτές τοῦ Γενάρη

α) Τὴν Πρωτοχρονιά τ ἀπόγευμα θά γίνουν οἱ ἐπισκεψεῖς στους Βασιληδες. Κανένας δὲν ριφοκινδυνεύει νά πάει πρῶινός σέ ξένο σπίτι χρονιαρά μερά, γι αὐτὸ κανένας δὲν εἶναι θέβαιος γιὰ τό ποδαρικό του.

Τὴν παραμονή τῶν Φωτῶν οἱ παιδικές συντροφίες μετὰ τό σῆμαντρο στό χέρι πέρνουν -σβάρνα- τίς γειτονιές γιὰ νά πούνε τὰ κάλαντα.

*Ἦρθαν τὰ Φῶτα καί ὁ φωτισμός
κι ἡ χαρὰ ἢ μεγάλη κι ὁ ἀγίασμός
ἦρθε κι ὁ Κύριός μας μετὰ στήν πηγὴ
καί τὸν Αἰ Γιάννη παρακαλεῖ
Μέγα μου Αἰ Γιάννη καί βαπτιστῆ
ἔλα νά βαφτίσεις Θεοῦ παιδί.*

Κι ἂν οἱ νοικοκυράδες φιλέψουν τὰ παιδιά μετὰ τό -ἀπαραίτητο-, αὐτὰ φευγουν ἡσυχά. Ἀλλιῶτικα ὁμως,

*-Και ἂν δὲν μοῦ δώσεις κόλλεντα
σοῦ κατουρῶ τὴ θύρα καί τὴν παραθύρα
μπῆρες στό θαῆνι, πορδὴ στό κολοκύθι.*

Κομπανίες θά περάσουν ἀπὸ τούς ἑορτάζοντες οἱ ἄντρες καί οἱ γυναῖκες. Τό πρῶι οἱ πρῶτοι τό ἀπόγευμα οἱ δεῦτερες. Δὲν ἔχει σημασία ἂν φτάνουν οἱ καρέκλες καί τὰ μπάσια. Κι ὄρθιοι τρωγεται τό γλυκό καί τραβιέται τό τοῖ-πυρο μετὰ τό -βοηθείά σας-. Τό τοιγάρο στήν ἀνάγκη μπαίνει πάνω στό αὐτί.

β) Ἀπόκριες

Ὀλη τὴν τελευταία ἐβδομάδα τῆς Ἀποκριῆς οἱ νέοι ντυνόntonταν μασκαράδες μετὰ φουστανελλες, ἕνας ἀπ' αὐτούς νύφη καί ἕνας φουστανελλοφόρος ἀράπης μετὰ κατὰμαυρη προσωπίδα.

Ἦταν μία παράσταση γάμου, μπροστά πηγαινε ὁ ἀραπῆς κρατώντας ἕνα σπαθί, ἀκολουθοῦσαν τὰ παλικάρια καί ἡ νύφη μετὰ τὸ γαμπρό. Ὀλοι τους μετὰ μάσκες καί πίσω ἀπ' ὄλους οἱ βιολιτζῆδες καί στήνανε χορὸ. Ἡ νύφη ὅπως στούς κανονικοὺς γάμους ἦταν ὑποχρεωμένη νά φιλεῖ τὰ χέρια τῶν γυναικῶν καί τῶν ἀνδρῶν πού συναντοῦσε.

Τὴν τελευταία Κυριακὴ τῆς Ἀποκριᾶς ἔθιμο ἦταν τὸ κόψιμο τοῦ ἐλάτου. Κάθε συνοικία θὰ ἔστηνε τὸ δικό της ἔλατο. Ὅλη τὴν τελευταία εβδομάδα τὰ παιδιά κάθε συνοικίας ἦταν ἀπασχολημένα μ' αὐτὴ τὴν προετοιμασία. Ἐπρεπε νὰ εἶναι ψηλὸ καὶ φουντωντὸ τὸ ἔλατο. Ἀφοῦ τὸ στήνανε τὸ παραγεμίζανε μὲ κέδρα καὶ μὲ ξύλα. Τὸ Σάββατο πέρνανε βόλτα ὅλα τὰ σπιτία γιὰ νὰ μαζέψουν ξύλα, πού μ' αὐτὰ ἀνάθανε φωτιές γύρω ἀπὸ τὸ ἔλατο. Τὰ ζητούσανε τραγουδώντας «ξύλα γιὰ τὸ βράδυ, μὰς ἔπιασε τὸ κρύο, δὸς μας ἓνα ξύλο» κ.λ.π. «ξύλα γιὰ τὸ ἀποκριές μὲ τίς κόκκινες ποδιές κ.λ.π.»

Τὰ μεσάνυχτα ἀκριβῶς γινότανε ἡ συγκέντρωση τῶν κατοίκων τῆς συνοικίας καὶ δίνονταν τὸ σύνθημα τοῦ καψίματος τῶν ἐλάτων.

Τὴν Καθαρὴ Δευτέρᾳ οἱ μασκαρεμένοι μένανε καὶ πάλι μὲ τίς φουστάνελλες, ἀλλὰ θγάζανε τίς μάσκες ἢ τίς τοποθετούσανε στὸ πίσω μέρος τῆς κεφαλῆς.

γ) Ἡ βασιλόπιττα

Γύρω ἀπὸ τὴν τάβλα στὸ «μαντζάτο» ἢ στὸ «χειμωνιάτικο» πάνω στὸ μπάσι, κάθετα ἢ οἰκογένεια σταυροπόδι τὴν ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Βασιλίου. Ἀπὸ τὴ γάστρα θὰ φτάσει ἡ κρεασόπιττα πού θὰ ἔχει κρυμμένο στὸν κρόθο μέσα καὶ τὸ νόμισμα.

Εὐτυχισμένος ὁποῖος βρεῖ τὸν παρᾶ.

Χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ κάλλαντα πού τραγουδοῦνται τὴν παραμονὴ τῆς Πρωτοχρονιάς:

« Ὀλλεντα μέληντα
 ῥιστός γεννᾶται σήμερα
 στοὺς οὐρανοὺς ἀπάνω
 γαί οἱ ἀγγέλοι χαίρονται
 καὶ τὰ δαιμόνια σκάζουν
 σκάζουν καὶ πλαντάζουν
 τὰ σίδερα δαγκάνουν
 τρεῖς χιλιάδες πρόβατα
 καὶ ἄλλα τόσα γίδια
 θόσκουν μὲ κατοίκια
 στὸ μέγα τὸ χωράφι
 ξύδι στὸ βαένι
 κρασί στὸ κολοκύθι».

Ὑστερα ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογένειας παίρνοντας ὕψος τελετουργικὸ θὰ σηκωθεῖ ἀργά, θὰ κάνει τὸ σταυρὸ τοῦ 3 φορές θὰ στριφογυρίσει τὸ σινί ποῦ ἔχει μέσα τὴν πίττα τρεῖς φορές.

Τὸ πρῶτο φελί γιὰ τὸν Ἅγιο. Τὸ δεῦτερο γιὰ τὸ σπιτί, τὰ χωράφια καὶ τὰ ζῶα. Τὸ τρίτο γιὰ τὸ φτωχό. Τὸ τέταρτο γι' αὐτοὺς πού λείπουν. Κι ἔπειτα γιὰ ὅλους τοὺς παρισταμένους μὲ τὴ σειρᾶ.

Ὁ σταυρὸς τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογένειας ἀγιάζει τὴν πίττα.

Ἡ πίττα θεωρεῖται ὅτι φέρνει εὐλογία καὶ καλὴ τύχη. Ἡ πρωτοχρονιά ἀπαιτεῖ ὅλως ἰδιαίτερη προσοχή. Ὅχι ἔγνοιες ὄχι θυμούς. Κάθε τί πού γίνεται σήμερα βάζει τὴ σφραγίδα τοῦ στὰ γεγονότα τοῦ χρόνου.

δ) Ὁ Λάζαρος

Ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκηνήσεως, τὰ παιδιά κάθε μαχαλά, μαζεύονται τὸ βράδυ σ' ἓνα μέρος, ἀνάθουν φωτιά τραγουδῶντε διάφορα λαζαρικά τραγούδια γιὰ νὰ τὰ μαθαίνουν καὶ τὰ μικρότερα παιδιά καὶ ἀργὰ «σχωρνοῦσαν τὰ πεθαμένα». Ἐνας δηλαδὴ φώναζε τὰ ὀνόματα τῶν πεθαμένων καὶ οἱ ἄλλοι γυρῶ ἀπὸ τὸ σήμαντρο πού τὸ χτυπούσαν ρυθμικὰ μὲ τὸ τσοκαντήρι τραγουδοῦσαν:

Νὰ ζήσουν τὰ παιδιά του
 κι ὅλη ἡ φαμπιλιά του,
 Κύριε ἐλέησέ τον
 Θέε μου υχώρεσέ τον.

Πρῶτα πρῶτα σχωρνοῦσαν τὸ βασιλιά. Δυὸ μέρες πρὸ τοῦ Ἀλαζάρου τὴν Πέμπτη τὸ βράδυ, τὸ σχῶρεμα γινότανε κάπως ἀργά, καὶ τοῦτο γιὰτὶ ἔπρεπε νὰ κρύψουν κάπου τὸ σήμαντρο γιὰτὶ ἦταν ἡ συνήθεια τὰ παιδιά τοῦ ἄλλου μαχαλά νὰ παραμονεύουν μὲς στὸ σκοτάδι καὶ νὰ ἰδοῦν πού θὰ ἀφήσουν τὸ σήμαντρο.

Κι ἂν τὸ εὕρισκαν, ἦταν ντροπὴ μεγάλη γιὰτὶ, ἀφοῦ τὸ ἔπαιρναν, τὸ χτυπούσαν στὸ δικό τους μαχαλά.

Ἀργὰ τὴ νύχτα τῆς Παρασκευῆς γυρίζανε τὰ σπιτία τοῦ μαχαλά τους καὶ λέγανε τὰ θαυμάσια λαζαρικά τραγούδια τους.

Ἐνας ταμίας κρατοῦσε τὴν εἰκόνα τοῦ Λαζάρου κι ἄλλος τὰ μάλαθα (καλάθι) μὲ τ' αὐγά πού μαζεύανε. Γιὰ κάθε μέλος τῆς οἰκογένειας εἶχανε ξεχωριστὸ τραγούδι.

Ἄν ὁ νοικοκύρης ἦταν στὰ ξένα, λέγανε:

« Ἐδῶ χουν τὸν ἀφέντη μας πολὺ μακριὰ
 στὰ ξένα»

Νὰ πάει καλά, νὰ ρθεῖ καλά, νὰ ρθεῖ διαφορεμένα.

Νὰ φέρει κόκκιν' ἄλογο μὲ τὴ χρυσὴ τὴ σέλλα.

Ἴλια νὰ δῶκει στ' ἄλογο καὶ δυὸ στὸ σαλιθάρι

καὶ στὰ καλιγοσφύρια του κανὰ δυὸ τρεῖς χιλιάδες

τὴ νύχτα ν' ἐκαλίγωνε τ' ἄστρα καὶ τὸ φεγγάρι.

Βάνει τὰ πέταλα χρυσά καὶ τὰ καρφιά ἀσημένια καὶ τὰ καλιγοσφύρια του κι αὐτὰ μαλαματένια».

(Ἡ συνέχεια στὸ ἐπόμενο)

Οι Συγγραφείς και τα βιβλία

Μικρές αξιολογήσεις, γνώμες, παρουσιάσεις και κρίσεις

Από το Λάμπρο Μάλαμα

Κάνω κριτική δημιουργώντας
και όχι ψάχνοντας να βρω λάθη

Μησέλη Αγγελική

Ηρώς Γεωργιάδη - Λαμπίρη «Ταξίδια με το Σάντα Μπάρμπαρα», Αθήνα '76, σελ. 173. Η κ. Ηρώ Λαμπίρη είναι μια υπέροχη λογοτέχνιδα και γνωστή από την προσφορά της στα γράμματα και στις τέχνες. Κάθε τι που γράφει το διακρίνει η ευσυνειδησία, η αλήθεια, η επιμέλεια και η ευθύνη. Το έργο με τον παραπάνω τίτλο, είναι δέκα ταξιδιωτικά κεφάλαια μιάς άριστης και βαθιά έντυπωσιακής δομής, περιγραφικής δύναμης και λογοτεχνικής ομορφιάς. Ενώνει το φυσικό με το ανθρωπινό τοπίο, το παρελθόν με το παρόν, και μάς χαρίζει μίαν αίσθηση νοσταλγικών και ονειρικών καταστάσεων, που σφυριλατούν αισθήματα και δεσμούς με καιρούς και με τόπους και μάς φέρουν σε αναπόληση στιγμών χαρούμενης νιότης. Χαιρείται ο αναγνώστης στο ταξιδιωτικό αυτό έργο, το απλό και γλαφυρό της ύφους, τη λιτότητα, την ομορφιά του λόγου και κάθε καινούρια αίσθηση ζωής και πραγματικότητας που μετουσιώνει η Η. Λαμπίρη. Στο κεφάλαιο «Ομίχλη» υφαινει την αγάπη και το θαυμασμό της για την πόλη των Γιαννίνων, με το γλυκό φώς και την αρμονία των ψυχικών και φυσικών καλλόνων, με γοητευτικές και ευχάριστες περιγραφές, που ξεπηδούν από αληθινά ευτυχισμένες στιγμές.

Περικλή Ροδάκη - Οι Τελευταίοι»

Αθήνα '77, σελ. 215. Ο χαλκέντερος συγγραφέας με την καταπληχτική παραγωγή του σε 20 περίπου βιβλία ιστορικά, πολιτικά, μεταφραστικά, ποιητικά και πεζογραφικά, μετά από τις προηγούμενες επιτυχίες, όπως του «Κλεισμένη του Γ'» κ.ά. μάς έδωσε ένα καλογραμμένο και δραματικό μυθιστόρημα από πλούσιες εμπειρίες του, με θέμα την τελευταία φάση της Εθνικής Αντίστασης στο Μοριά, κατά την περίοδο του εμφυλίου πολέμου. Και αυτό το έργο του Ρ. είναι στο βάθος μιά πικρή απολογητική ελεγεία, που σημαδεύει και στιγματίζει τις τραγικές και ηθικές αντινομίες και τις τρομερές αδικίες που ξετυλιχτηκαν μέσα στην ιστορική και έξελιχτική πορεία των αιματηρών συγκρούσεων και των

μοιραίων αντιθέσεων, με στόχο την καθιερσική παρανομία που στάθηκε ανασχετική, στην καθοριστική γραμμή του αγώνα για τη χιλιεπώθητη αλλαγή, κι έναν δικαιότερο κι ανθρωπινότερο κόσμο. Το έργο είναι συναρπαστικό γιατί εκφράζει μιά μαρτυρική πεμπουσία, από το γολγοθά της ήττας του λαϊκού κινήματος. Η τραγωδία των ηρώων του, όπως είναι ο Θρουμπής, ο Παλιουρόπουλος, ο Μουράτης κ.α. δείχνει μιά βαθιά τομή στις σχέσεις ανάμεσα στη ζωή και στο θάνατο· συγκλονίζει και προβληματίζει με την αναγωγή της αυτοθυσίας στον υψηλότερο ανθρωπινό σκοπό, για το υπέρτατο ιδανικό.

Κώστα Λαζαρίδης 1) «Το Ζαγόρι και η Γυναικα της Πίνδου», Γιαννίνα '78 σελ. 88 και 2) «Μνημη Κώστα Κρυστάλλη». Ο πατριάρχης της Ζαγοριανής ιστορίας και φιλολογίας, ένας από τους πιο σεμνούς πνευματικούς πατέρες της Ηπείρου στα χρόνια μας, συγκεντρώνει, επιμελείται, γράφει και τυπώνει αδιάκοπα, υπεύθυνα, με τη σφραγίδα του κύρους του, διαφωτιστικά με την ειδολογική ποικιλομορφία του ζαγορισίου υλικού, πολύτιμα βιβλία που όλο και πλουτίζει τόσο ευσυνείδητα τη μεγάλη βιβλιοθήκη του Ζαγοριού των 44 χωριών της Ηπείρου που δημιούργησαν στο παρελθόν με τη συμμετοχή τους σε όλους τους αγώνες του έθνους ένα ιδιαίζοντα ψυχικοπνευματικό και λαϊκό πολιτισμό, από τον 18ο αιώνα της Εθνικής μας κλεφτουριάς, ως την απελευθέρωση της Ηπείρου, κι από το Βηλαρά (που είναι ο τάφος του στο Τσεπέλοβο) ίσαμε την ηρωίδα του 1940 Φρόσω Ιωαννίδη, την πρωτοπόρα στο «ζαλωμα» των γυναικών της Πίνδου. Όλα για όλα ο κ. Λαζαρίδης σεμνά κι αθόρυβα και στωικά, τα περιουλέγει, τα εκλαικεύει, τα διαμορφώνει και τα διανθίζει, δίνοντας και τη φλογα του δικού του συναισθηματικού κόσμου την πνευματική πεμπουσία πατριωτικής έξαρσης, και λογοτεχνική δωρεά, γλυκόχυμης και συναρπαστικής λαγαράδας του ύφους του, που είναι σαν τα κρύα νερά του Ζαγοριού. Και η εργασία του για τον Κρυστάλλη είναι μια ωραία και συγκινητική μελέτη, όσο συγκινητικό αναβάφτισμα είναι και το Ζαγόρι της Πίνδου του 1940, μιά πολύτιμη συμβολή στην όλη υπόθεση της Αντίστασης και της λευτεριάς του λαού μας.

Η ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Γιάννη Κοφίνη - Ημερίς του 1940.

44
Αθήνα '78, σελ. 228 Ένα πλούσιο αφηγηματικό έργο από την πολυκύμαντη αγωνιστική ζωή του γνωστού κι εκλεκτού Ρουμελιώτη ποιητή και πεζογράφου. Το βιβλίο τούτο είναι βαθιά εντυπωσιακό και συγκινησιακό, γιατί είναι αποσταγμένο σαν το παλιό κρασί, από τα συγκλονιστικά βιώματα του μεγάλου αντιστασιακού αγώνα, του έπους του Σαράντα που έγραψε ο λαός κι ο Κοφίνης αξιοπαλικάρι του (λοχαγός τότε) με το αίμα του στα βουνά της Αλβανίας, το ΟΧΙ στην υποταγή, και φήλωσε το μπόι της αδούλωτης ελληνικής ψυχής, που δε μετριέται παρά με τις εκατόμβες των θυσιών σ' όλη τη διαδρομή της ιστορίας μας. Άνετος αφηγητής ο ποιητής, ξετυλίγει από τις σελίδες του, πλήθος διδαχτικά και προβληματιστικά δραματικά και κωμικά στοιχεία. Ένα έργο από τα καλύτερά του. Αληθινό, λογοτεχνικό και ιστορικό, που περνάει στην αθανασία.

Δημοσθένη Γούλα «Οι Χωριανοί μου» Αθήνα '78 σελ. 190. Ένα εξαιρετικό, ηθογραφικό και ρεαλιστικό βιβλίο, γραμμένο με πολλή μεράκι, τοπολατρεία και βαθιά αγάπη στον άνθρωπο του εκλεκτού και φωτισμένου Ρουμελιώτη συγγραφέα. Ο Δ. Γούλας έδωσε ως τώρα υποδειγματικά και χρησιμότερα βιβλία. Ενσαρκώνει και μετουσιώνει τούς βίους, τούς καθημούς και τά όνειρα των απλών ανθρώπων. Με απλό ύφος και ανώτερο ήθος, σώζει την παράδοση, υφαίνει τα ήθη του λαού με συνείδηση, καλλιργί τα πατριωτικά και λαϊκά αισθήματα, δίνει σωστή πνευματική και ηθική τροφή για όλους. «Οι Χωριανοί του» είναι οι χωριανοί όλων των Ελλήνων. Εκτιμούμε βαθιά τούτη τη γνήσια κι αβίαστη, τερπνή τιμητική και ευγενική πεζογραφία τού κ. Δ. Γούλα, που έχει γερές και συγκινητικές λαϊκές καταβολές.

Γιώργου Ν. Κάρτερ «Θεατρική Θεώρηση» (1968 - 1972) Αθήνα '78 σελ. 178. Μιά σειρά από κριτικές θεάτρου που τύπωσε σε βιβλίο ο διαπρηπής ποιητής - κριτικός - δοκιμιογράφος και μεταφραστής Γ. Ν. Κάρτερ. Περιχτικές κριτικές και συγκριτικές αισθητικές αναλύσεις πάνω σε έργα 47 Νεοελλήνων θεατρικών συγγραφέων και 65 ξένων, με οξυδέρκεια, αντικειμενική θεώρηση και ανώτερα διδάγματα.

Σιραφείμ Κ. Τοτσά «Αγριόδεντρα τού Βουνού και τού Λόγγου»
Αθήνα '78, σελ. 150. Μια πολυτιμίστατη και ζηλιωτή έκδοση, με έγχρωμες φωτογραφίες, σε μεγάλο σχήμα, σε τίταρη έκδοση. Καύχημα δικό του και καμάρι δικό μας, τó έζοχο αυτό έργο τού Σ. Τοτσά που ανάλωσε τη ζωή του στην επιστήμη και τη λογοτεχνία της δειτρολογίας.

Τι να πρωτοχαρεί κανείς σ' αυτό το πανοραμικό βιβλίο; την καλαισθητική εκτύπωση; τη διαλεχτή και συγκινητική ποίηση τού αγαπημένου μας αγωνιστικού λαού με τις ομηρικές εικόνες και τις ανθρωπομορφικές και διαλογικές ενοράσεις του; Τα μυθολογικά και λαογραφικά στοιχεία, ή τον αναιώνιο συνδετικό κρίκο της λαϊκής ψυχής και της αγωνιστικής μας ιστορίας, με την αθάνα και τρισεύγενη ψυχή των δέντρων; Όλα μα όλα στο βιβλίο τραγουδούν και αντικαθρεφτίζουν την υπόσταση της πανόριας ελληνικής φύσης. Και ο Τοτσάς μας είναι ο κατ' εξοχή πνευματικός πατέρας της επιστήμης και της τέχνης, τού ήμερου και άγριου μα πάντα μεγαλόπρεπου κι αξιολάτριυτου φυτικού μας βασιλείου.

Γεωργίας Δεληγιάνη - Αναστασιάδη «Θέατρο». Αθήνα '78 σελ. 148 1) «Ηλέκτρα» και 2) «Μιά ιστορία στό Χέντον» Δυό τρίπρακτα δραματικά έργα της κορυφαιάς λογοτεχνιάς (που διέπρεψε και στην παιδική λογοτεχνία) με θέμα και κεντρική ιδέα το πάντα καφτό αίτημα της ελευθερίας. Χαιρόμαστε πάντα κάθε υποδειγματική της δημιουργία.

Άρη Τασάνη «Δεκατέσσερα ποιήματα για τόν Φώτη Αγγουλέ»
Αθήνα '79, σελ. 30. Ο Τασάνης, νέος διαλεχτός και προοδευτικός ποιητής, έγραψε με το αίμα της καρδιάς του και πρόσφερε τίμια, παλικαρίσια κι όμορφα κι ευλαβικά τα δώρα του στον κορυφαίο κι αδικημένο αγωνιστή ποιητή του λαού μας Φώτη Αγγουλέ, που ύστερα από 13 χρόνια αδιάκοπη φυλακή ... πέθανε στο κατάστρωμα ενός караβιού, ταλαίπωρος και πεινασμένος.. με ένα δίφραγκο στην τσέπη! Τα ποιήματα τούτα του Α. Τ. έχουν δύναμη φαντασίας, ιστορικές μνήμες και δραματικές διαστάσεις. Τον συγχαίρουμε θερμά.

Κώστα Γαρίδη «Στο μπαλκόνι τού απογεύματος»
Αθήνα '78, σελ. 45. Ένα νέο έργο κοντά στ' άλλα 12 ποιητικά τού βαθυστόχαστου και ρέκτη του κοινωνικολυρικού στίχου Γαρίδη. Ποιητής μιάς λεπτής συναισθηματικής υφής και μιάς τιμητικής και ιδεώδικης εκφραστικής ουσίας, απόφιος και προσωπικός σε μορφή και περιεχόμενο, μάς δίνει τη μεγαλοψυχία, το βάθος και την απλότητα μιάς ευτυχισμένης τέχνης.

Δημήτρη Ραβάνη - Ρεντή «Γοφίμινο φώς» - Αθήνα '78, σελ. 128. Λώδεκα διαλεχτά διηγήματα από τά δραματικά βιώματα τού συγγραφέα στην περίοδο του αδιφοχτόνου σπαραγμού. Μιά τέχνη βαθιά ρεαλιστική και συγκλονιστική, που κάθε γραμμή και σελίδα τους, σε υποβάλλει και σε προβληματίζει, με αληθινά, χειροπιαστά επεισόδια και πεισικότερες διαλογικές συγκρούσεις. Ο Ρεντής δεν είναι μόνο ένας γνήσιος αφηγητής γεγονότων και βιωμάτων τού εμφύλιου, αλλά κι ένας ανικτήριτος μάστορας της πεζογραφιάς.

Νάσου Νικόπουλου «Αναζητήσεις
Αθήνα 72, σελ. 46. Ένας από τους γερούς
καί σπουδαιούς ποιητές ο Νάσος Νικό-
πουλος με τρίπτυχη σηματοδότηση στην
ποίησή του: την ανθρωπιά, την αγάπη,
καί την ειρήνη. Δίνει σφιχτά και ρεαλιστικά
το λυρισμό με το στοχασμό και το χριστια-
νικό δράμα με πολλά ιστορικά και κοινω-
νικά σύμβολα της φυλής, με μιά ποίηση
που απλώνει τις ρίζες της με συγκινησιακές
καί υποβλητικές ενοράσεις στην ουσια-
στική και βαθύτερη υπόσταση του νέου ελ-
ληνισμού και υποδηλώνει τὰ χρέη τῶν αν-
θρώπων πάνω στα αιτήματα τῆς εποχής.

**Αλέκου Χρυσσοτομίδη «Τσως γελά-
σετε (β' σειρά) Εύθυμες ιστορίες**
Πειραιάς 78, σελ. 75. Μιά σειρά από ευτρά-
πελα και σατιρικά στιγμιότυπα, χαριτω-
μένα επεισόδια τῆς καθημερινῆς ζωῆς, γε-
μάτα ζωντάνια και χιούμορ, βγαλμένα
μέσα από τις αντιφατικές συγκρούσεις τῆς
σύγχρονης ελληνικής ζωῆς, που τόσο πα-
σαι από κρίση λογικής. Αν το γέλιο σήμερα
έχει από κρίση ακριβό, ο ποιητής Χρυσσοτομι-
δης με το προικισμένο ταλέντο του, μάς το
χαρίζει.

Αντώνη Δελώνη «Το Μεγάλο Σχέδιο
Αθήνα 79, σελ. 54. Είναι μιά νουβέλα για
μεγάλα παιδιά, με ευρηματική φαντασία
ψυχολογική και διασκεδαστική, με πολλές
ανησυχίες και πλατιές διαστάσεις, κοινω-
νικές και διδαχτικές προεκτάσεις, που έχει
η τέχνη του γνωστού εκπαιδευτικού λογο-
τέχνη.

**Μαρίσα Βασιού «Μια συλλογή με ευγενικά και
τροφιερὰ ανθρωπιστικά ποιήματα που ξε-
χωρίζει για τη δραματική ουσία, το όραμα
καί την ιδέα ενός λυτρωμού: και πάνω
απόλα την ευαισθησία και την ειλικρίνεια
τῆς Γαλλίδας ποιήτριας. Μετέφρασε με ευ-
θυνη, βάθος ουσίας ποιητικῶν νοημάτων,
και εξαιρετική επιτυχία ο ποιητής Άρης
Κατσιγιάννης.**

**Κων/νου Ε. Γιαννούλα «Λογογραφικά
τῆς Ηπείρου»** Αθήνα 78. Μια συλλογή
με τα έθιμα και τα τραγούδια τῆς περιοχῆς
Ντουσκάραις του καλού δασκαλου που
βράβευσε και το Λύκειο Ελληνίδων.

**Αντώνη κ. Σανουδάκη «Καπετάν
Μπουντουβά απομνημονεύ-
ματα»** Αθήνα 79, σελ. 510. Ένα βιβλίο που
περιέχει στοιχεία απ' όλους τούς νεώτε-
ρους αγώνες του ηρωικού κρητικού λαού.
Ο καπετάν Μανόλης Μπαντουβάς ήταν
αρχηγός τῆς Αντίστασης στήν Κρήτη. Οι
αφηγήσεις και τα ντοκουμέντα ἔπροσθε-
τουν ένα γερό αγκωνάρι στο ιστορικό οι-
κοδόμημα τῶν αγώνων αυτού του αδού-
λωτου λαού. Σε επιμέλεια, εισήγηση, διορ-
θώσεις και κατάταξη, ο δημιουργικός με-
λετητής, ποιητής και καθηγητής Α. Σανου-
δάκης έδωσε μιά υπεύθυνη και ευοιωνί-
δητη εργασία.

**Χρήστου Πύρπασου 1) «Αντίσταση
στην πείνα» (αφηγήματα)** Αθήνα 78
σελ. 62 και 2) «Φώτος Γιοκφύλλης» (Ένας
πρωτοπόρος ποιητής). Αθήνα 78, σελ. 13.
Τίποτα δεν είναι ωραιότερο από την αλή-
θεια τῆς ζωῆς, και η αλήθεια αυτή στη
χρονικογραφική αφηγηματική πεζογρα-
φία του Πύρπασου, είναι σπαρταριστή,
διδαχτική κι ευχάριστη. Ο πάντα νέος
Πύρπασος, μάς δίνει στα αφηγήματά του,
εικόνες τῆς κατοχῆς και ιλαροτραγικά
επεισόδια από τη ζωή του, και τη δραμα-
τική ζωή πολλῶν Ἑλλήνων ηθοποιῶν, που
έζησε τότε μαζί τους. Χαρακτηριστικό
αποτέλεσμα τῆς τέχνης που λ.Π είναι που
αυτές οι αναμνήσεις χαρίζουν συγκινηση
τέρψη και διδαχή, με το σκῶμα και τη σα-
τιρα σε κείνους που προκάλεσαν τον πό-
λεμο και την πείνα. Το δεύτερο βιβλιαράκι
του, είναι μιά ομιλία του στη «Σύγχρονη
εποχή» που έδωσε για τον ενάρετο κι ευγε-
νέστατο μαθουσαλά και σεμνό παλαίμαχο
των γραμμάτων Φώτο Γιοκφύλλη.

**Πέτρου Σπεντζή «Μίρας τῆς μιάς, εω
θινό»** Αθήνα 78, σελ. 53 Βιβλικῆς υφῆς και
τραγωδιακῆς συντέλειαις η ποίηση τούτη
του Π.Σ. Ένα ναζιαντζινό κορυφωμα τρα-
γικῶν αποχρώσεων που εκφράζει απο-
φθεγματικά τον ανθρώπινο πόνο και το
φαρμάκι, από τη βία και τη βαρβαρότητα
του καιρού μας, με μιά επίκληση στο Να-
ζωραίο, για καθαρή λύτρωση κι ανά-
σταση του λαού.

**Σαράντου Παυλία «Ἄυριο θα
χρειασθεί να φοροῦμε φτερά»**
Θεσ/κή 78, σελ. 260. Ο ποιητικός ποτα-
μός τῆς Β. Ελλάδας πλήμμυρος πάντα από
τη λυρική και δραματική του ευφορία, μάς
δροσεριώνει και μάς διαποτίζει πάλι με τα
ευγενικά και ανθρωπιστικά του αισθή-
ματα. Ο Σ.Π. είναι από τούς πιο πληθωρι-
κούς εκφραστές τῆς νεώτατης ελληνικής
ποίησης. Η γόνιμη στιγουργική του παν-
δαισία, σου χαρίζει γενικότερα και μια
υποβλητική και πολύπλευρη ψυχικο-
πνευματική ουσία.

**Στάθη Η. Παρασκευόπουλου «Τ' Ἄνθη
τῆς Ἰῆς»** Κυπαρισσία 78, σελ. 32. Συλ-
λογή από έμετρα παραδοσιακῆς φόρμας
ποιήματα, γραμμένα με λεπτό αίσθημα,
ευγένεια προσωπικό τόνο και δροσιά και
χάρη.

**Μίνας Πέτρου - Βενετσάνου «Το πάθος
και η νύχτα»** Αθήνα 79 σελ. 36. Ένα
θεατρικό μονόπραχτο. Αισθηματικό,
ποιητικό, ψυχολογικό δράμα, τῆς εκλε-
κτής ποιήτριας, που οι προσβάσεις τῆς τε-
λευταία, στο δυσκολότερο τούτο είδος του
λόγου, αποκαλύπτουν δύναμη, και θαυ-
μαστές δημιουργικές διαστάσεις του τα-
λέντου τῆς.

Λείας Παπαχρήστου – Πάνου «*Το φτεροόγιομα του Αρχαγγέλου*» Αθήνα '79, σελ. 38. Όγδοη ποιητική συλλογή με 27 ποιήματα γεμάτα δυνατό αισθημα, μητρικό πόνο τρυφερότητα και ουσιαστική ανθρωπιά. Όλα είναι ένας ύμνος δίκαιος τμητικός στη μάνα με συγκινησιακές εξάρσεις και πλατιάν άγάπη, που αντιστοιχεί σε κάθε μάνα του λαού. Μιά ποίηση που ξεπήδησε αβίαστα από τον πλούσιο συναισθηματικό κόσμο της ποιήτριας με νεοβιβλικό ύφος. Είναι από τις καλύτερες ποιητικές της επιδόσεις.

Πάνου Καλογριδή «*Τα νομοτατακά*» Αθήνα '79, σελ. 62. Μιά συγκινητική και ραψωδιακή ποίηση για την πολυπαθή Ελλάδα και το χλιοβασιασμένο λαό της. Μιά κραυγαλιά λιότερη ποίηση, με έξαρση και προτροπή για απολύτρωση γεμάτη σφρίγος, κοινωνικοπολιτικού χαρακτήρα.

Εριφύλης «*Καρφωμένα έντομα*» Αθήνα '78, σελ. 60. Ένα βιβλίο με εξομολογητικές ποιητικές συνθέσεις πάνω στην πικρή γη γλυκών αναμνήσεων και δραματικών συγκρούσεων. Η Εριφύλη είναι μία αληθινή ποιήτρια με γνήρη φαντασία, ατομικό ύφος και βαθιά συναισθηματική ουσία.

Δέσπως Καρούσου «*Ένα κορίτσι με γαλάωνει*» Αθήνα '78, σελ. 158 Ένα ωραίο βιβλίο με αυτοβιογραφικά χρονικά αφηγήματα της καλής ποιήτριας από την περίοδο του 1940-45 και την τόσο ταραγμένη ηρωική και μαρτυρική ζωή της τοτινής Αθήνας.

Νικολάου Π. Παπαδοπούλου «*Προπαναστατικά Δικαιοπρακτικά Έγγραφα Μονής Αγίων Θεοδώρων (Αρσανίας)*». Μιά συλλεκτική τυλαβική εργασία με στοιχεία από το αναξάντητο ακόμα υλικό του 1821 του σιβαοτού προθιρέα και ιστοριοδίφη συγγραφέα.

Γιάννη Γαϊτάνου «*Συνάντηση στο Vanishing Point*» Αθήνα '78, σελ. 204 Ένα πρωτότυπο κιαζιόλογο μυθιστόρημα γραμμένο με φλογερό πάθος, σαρκαστική διάθεση και ατομικό ύφος από βιώματα και περιπέτειες του συγγραφέα σε έξω χώρες.

Δημήτρη Χρ. Σίττα «*Χρήστος Χιμώνας*» Μιά σκιαγραφία για την αξία και την προσφορά στη Σκιάθο και στα γράμματά της, του ποιητή και μελετητή Χιμώνα δοσμένη σε 24 σελ. από τον εξαίρητο λογοτήχη και λαογράφο Δ. Σίττα.

Μαρίας Μπάκα – Σταυράκου «*Αποχρώσεις*» Αθήνα '79, σελ. 70. Δίκα ρεαλιστικά διηγήματα, κομψά, διδαχτικά, πικάντικα, που ξεχωρίζουν για τα ανθρωπομορφικά και τα σατιρικά τους στοιχεία, τη συμπόνια και τη χαριτωμένη αφήγηση.

Αλέκου Δαφνομήλη «*Τάκης Γκοσιόπουλος και Ιφιγένεια Διδασκάλου*» Θεσ/νίκη '79, σελ. 43. Μελέτη και παρουσίαση των δύο μακεδόνων καλών και γνωστών εργατών των βορειοελλαδικών γραμμάτων, από ομιλία του λόγιου κ. Δαφνομήλη που δόθηκε στις 11-2-79 με την αγωγή πολιτιστικών σωματείων στη Θεσ/νίκη.

Μπάρμπα Στέλιου «*Οργισμένα Γεράματα Νο 3, και η φωτιά*» Θεσ/νίκη '79 σελ. 72. Ένα νέο βιβλίο του μπάρμπα – Στέλιου με δηκτικούς και σαρκαστικούς στίχους, αβασάνιστους, που αποπνέουν μια γεύση απαισιοδοξίας, μιá αυθόρμητη στιχουργική πεζολογία αποσταγμένη απο πικρες φιλοσοφικές εμπειρίες.

Πάνου Καϊσίδη «*Το τέλος*» Θεσ/νίκη '78, σελ. 42. Μιά εξαιρετική νουβέλα που ξετυλίγει χειροπιαστά κοινωνικά προβλήματα, ένα γράψιμο ζωντανό, αδρό και ζηλευτό.

Γαβριήλ Γαβριήλογλου «*Οι Αρχές*» Θεσ/νίκη '79 σελ. Ένα προσδευτικό και κοινωνικό θεατρικό έργο, σε 56 σελίδες.

Ν. Α. Παπαδάκη «*σκιαγραφίες*» Αθήνα '78, σελ. 122. Πέντε δοκιμογραφικές μελέτες για τους Α. Σικελιανό, Π. Δέλτα, Γ. Δροσίνη, Γ. Δελή και Γ. Σπανδωνίδη.

Π. Αθανασόπουλου «*Ροντάρισμα*» Αθήνα '79, σελ. 90. Μυθιστόρημα γραμμένο με υποκειμενική διάθεση και εξαιρετική φαντασία.

Διονύση Κουλεντιανού «*Πεμπτούσια*» Κορυδαλλός '79, σελ. 48. Λυρικά ποιήματα τ' όνειρου, της μόνωσης και του παράπουνου, γραμμένα με προσωπικό τόνο και ψυχοβιατικό καθαίο ύφος.

Μαρίας Δ. Χαλκιοπούλου «*Βιβλιογραφία Νισοελληνικών ποιητικών Ανθολογιών*» (1834 – 1978) Αθήνα '78, σελ. 120. Μια εμπειριστατωμένη ειδική εργασία, της άξιας κι ακούραστης μηνήτριας μεταφράστριας και ανθολογήτριας των ποιητικών γραμμάτων.

Θύριου Γ. Χριστόπουλου «*Όταν Δελφοί*» '8, σελ. 60. Τριανταίνα λυρικά ποιήματα χαρισμένα σε φίλους ποιητές, που ο Χριστόπουλος δέθηκε μ' ένα αισθημα συγκινητικής επαρχιακής ιπποιασίας και αγάπης.

Μέ τό σφυρί στά Καμώματα

Τού Άλκη Φωτεινού

Δικτατορόφιλοι πνευματοπατέρες(!)

Έχουμε στα χέρια μας πολλά στοιχεία, ονόματα, εμετικό εγκώμια και κείμενα, όλων σχεδόν των δειλών και θρασύδειλων κυριοσκόπων, και γλοιωδών ευκαμψιών και ξεσκονιστήδων της μπότας και της ρεντιγκότας των δικτατόρων Πάγκαλα (με πρώτον τον Καθήφη(!)) Μεταξά Παπαδόπουλου και Σία(!) Εκτός από τις αγωνιστικές και λεβέντικες εξαιρέσεις μερικών, οι άλλοι οι δειλοί οι λιγόνυχτοι, οι μέτριοι, οι συμφεροντολόγοι, αλλά και μερικοί που έφτιασαν υργότερα και ψευτονόματι «κορυφαία» τύποι, Σεφέρη, Πρεβελάκη, Π. Χύρη κ α (!) Δε χρειάζεται να πούμε για τον ακρογωνιαίο λίθο του φασιστικού οικοδομήματος, κ Μχυστιά, τον άκρον ύψων της δικτατοροφροσύνης(!) Υπηρέτησαν το Μεταξά και μεγάλα ονόματα καλλιτεχνών όπως ο Αιμ Βιάκης, η Μ Κοτοπούλη, η Πικυδάκη, ο Μινωτής κ α Από τους ζωγράφους ο Ν. Χατζηκυριάκος - Γκίκας φιλοτεχνούσε με ιδιαίτερο ζήλο τα εξώφυλλα σ' όλα τα θεωρητικά όργανα της δικτατορίας(!) Ο Μιριβήλης διωφωτιστής του Μεταξά στα ξερονήσια που έπαιρναν το ρετινολάδι

και τον πάγο του Μυνιαδάκη οι αγωνιστές του λαού και όλκι οι δημοκράτες πατριώτες και φωτισμένοι Έλληνες. Ο Τ. Μωραϊτίνης έγραψε τον Ύμνο της 4ης Αυγούστου(!) Ο Πετροχάρης αφιέρωνε τεύχη όλόκληρα στη «Νέα Εστία» για τον Ι. Μεταξά που τον υποκυλούσε «αποφασιστικό δημοτικιστή» και «κυβερνήτη θρόνου(!)» «Φίλο και προστάτη των Γραμμάτων και Τεχνών» (Τα ίδια έκανε κι άργότερα με τον Παπαδόπουλο για να γίνει «καδοματικός»(!) Έτσι, ο Πετροχάρης ταύ έκανε θυματηριακές αφιερώσεις κι όταν ακόμα ο Μεταξάς ήταν καθάμνω(!) Ο Σεφέρης που μάλιστα «για να θάλει τάξη» όπως έγραψε - στη συνείδηση του» κήρυξε το Μεταξά σαν «τον μόνον αγνό και πιστόν πατριώτη ηγέτη με το περισσότερο μυαλό και το περισσότερο σθένος»(!) και «ουδέποτε» αριθμός πληθώρας εγκωμίων και λιθωνωτών(!) Ο Σεφέρης μάλιστα, κρωτούσε το γραφείο Τύπου του Μεταξά, δηλαδή το τότε πολιτικό του γραφείο(!) Κι έγραψε και το αντι-λυτικό και αηδυστικό βιβλίο του «χειρόγραφο Σεπ 41» κυκλοθεύζε τον «δημιουργό του τρίτου ελληνι-

Σωσώς Πέτρου - Βλάσση «**Στα κύματα της αμφιβολίας**» Αθήνα 79, σελ. 45 Μια αξιολογη ποιηση πνευματώδης με φιλοσοφικό υπόβαθρο, πόνους βαθιούς, κι ανησυχίες του ταλαιπωρου ανθρώπου τής εποχής μας. Μια τέχνη που περιγράφει τη μόνωση και το δράμα του εσώψυχου βασιανισμένου κόσμου.

Παύλου Λεοντίου - Ιωάννου «**Καταμαρτυρία**» Μια μικρή ποιητική συλλογή, με εκρηχτικούς και διαμαρτυρόμενους φλογερούς κι επαναστατικούς στίχους. Πύρινοι στίχοι με φλογερό κήρυγμα ξεσηκωμού, πλασμένοι από καυτό σίδηρο κι από την οργή κάθε κοινωνικής και πολιτικής αδικίας με την ανυπόταχτη υφή τοί νένου ποιητή.

Γιάννη Γαλανού «**Προσκλητήριο**» Αθήνα 78, σελ. 63 Ποιήματα του Γαλανού στο δικό του μοτίβο, μιάς πεζολογικής αφιερωματικής και μακρυγιάνειας απλής και πονεμένης κοινωνικής γραφής.

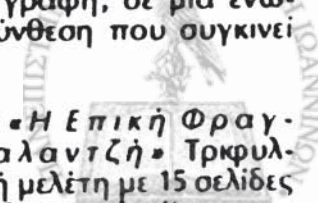
Αγγελικής Παυλοπούλου «**Πρωτόπλαστοι**» Αθήνα 78, σελ. 76 Μιά σειρά ποιήματα της γνωστής μεσολογγίτισσας ποιήτριας.

Αντώνη Τριφύλλη «**Τα θέρνα τα Τομάρια**» Αθήνα 78, σελ. 70. Ένας γνήσιος νέος ποιητής, με μιά ανώδυνη και χαριτωμένη διασκεδαστική ποιηση. Μιά καινούρια ποιητική γεύση, ένα νέο αγαθό και ελαφρά ειρωνικό αντίκρουσμα ζωής στιγμιοτυπικό κι ευχάριστο.

Νένης Ευθυριάδη «**Η φωτοβολίδα**» Αθήνα 78, σελ. 191. Μυθιστόρημα σύγχρονο με ψυχολογικά φόντα, πειστική αφήγηση, υπαρξιακές ιδέες και ειλικρινά αισθήματα.

Γιώργου Τσιγκου «**Ο Ίσκιος του Ήλιου**» Αθήνα 79, σελ. 38. Νέο πηγαίο ταλέντο ο Τσιγκος. Με το μικρό βιβλίο του μιά πρώτη ελπιδοφόρα παρουσία, μάς δείχνει ζωντανή καθάρια σφριγιλή και βαθιά συναισθηματική γραφή, σε μιά ενωτική αφηγηματική σύνθεση που συγκινεί και πείθει.

Δ. Β. Παναγόπουλου «**Η Επική Φραγκιάδα του Κ. Καλαντζή**» Τρφυλλιακή εστία 79. Μικρή μελέτη με 15 σελίδες του καθηγητή και λόγιου της Κυπαρισσίας.

κού πολιτισμού»(!) Αυτή δυστυχώς (και στις πιο βαριές δοκιμασίες του λαού μας που τού 'φεραν τη ζωή 50 χρόνια πίσω) αυτή ήταν η πνευματική ηγεσία της χώρας: συμπερονοτολογική, συμβατική, ελεεινή και καταγέλαστη(!) Τόσο που και πρόσφατα απείλησε ως και ο κ. Στέλιος Πατακός να μηνύσει τον γενναίο αγωνιστή δημοσιογράφο Γιάννη Κάρτη που έγραψε άρθρο στις 6-11-78 για την επέτειο του Πολυτεχνείου και τραβούσε και λίγο τις αυτάρεις κουφιοκεφαλάκηδων «πνευματικών» ηγετών, με τον παρακάτω ψόγο:

«...Οι αθάνατοι της Ακαδημίας Αθηνών θα κοιμούνται μακαρίως εκείνη την ημέρα, με γλυκά όνειρα για περασμένα μεγαλεία, τότε που υποδέχονταν με βαθιά κάμψη της σπονδυλικής στήλης τον «Αντιβασιλέα» Ζωϊτάκη, τον «Αντιπρόεδρο» Πατακό και τους άλλους εξοχώτατους της Μαφίας».

Χαίρε λοιπόν βάθος δυσθεώρητον δικτατοριοφίλοις λογισμοίς(!) των «άμωμων αμνών» της σύγχρονης «πνευματικής» φυλής(!)

Αμελέτητοι κι άχρηστοι φιλόλογοι

Ο κ. Παπινούτσος πρόπερσι, επέκρινε σε μιὰ του επιφυλλίδα στο «Βήμα» τους φιλόλογους, για την κατάχρηση που κάνουν στον τίτλο του φιλόλογου και στο είδος αυτής της παιδευτικής επιστήμης. Κι όσο περνούν τα χρόνια, κι όσο το πολιτικό κατεστημένο της κακοδαιμονίας του πισωδρομισμού και του σκοταδισμού θα υπάρχει και θα ξεφουρνίζει «καθηγητάκια της αράδας» χωρίς ζήλο κι αγάπη, στη μελέτη και στην ανάπτυξη και μόρφωσή τους, διαπιστώνει κανείς με θλίψη πόσο δίκιο είχε ο γερο-δάσκαλος της θεωρητικής παιδείας και κριτικής.

Όλες οι μεταπολεμικές (όπως και η μεταξική) κυβερνήσεις, το υπουργείο παιδείας το 'χαν παρακατιανό, και μόνο μέχρι 15" διέθεταν γιαυτό επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό! Έτσι και στους κόλπους της όλα τα χρόνια δεν έμπαιναν παρά μέτριοι και κατώτεροι και με λίγα στοιχειώδη γράμματα, νωθροί για το σπουδαίο αυτό κοινωνικό λειτουργήμα. Βγήκαν τελαταιά, χιλιάδες «φιλόλογοι» χωρίς φιλολογία, που ποτέ τους δεν αγοράζουν και δεν ανοίγουνε βιβλία, ν' ανοίξουν τα μάτια τους να μορφωθούνε καθώς η ζωή και οι εξελίξεις προχωρούνε με γοργότατο ρυθμό. Παίρνουν το χαρτί στο χέρι, βρίσκουν κι ένα συναδελφικό ή άλλο μισθωτό ταίρι... το αυτοκινητάκι τους, τη διπλομισθία και πέρα θρέχει, γιά δράση και ολοκληρωμένη παιδεία. Στην έδρα: Υποκείμενο-αντικείμενο και μικροπράματα. Χώρια που η δικτατορία έδινε διπλώματα «καθηγητών» σε χουχιέδες που ποτέ τους δεν είχαν παρακολουθήσει μαθήματα σε πανεπιστημιακές σχολές. Οι «ακάστοτε» υπουργοί, δε φρενάρουν απλώς την πρόοδό της, αλλά, υπογράφουνε τον αργό θάνατό της. Κι αλλίμονο 'τι θα γινόταν τα παιδιά του λαού, αν δεν υπήρχαν οι προσδευτικοί γονείς να τούς αγοράζουν και χρήσιμα βιβλία για τη σωστή τους αυτομόρφωση. Υπάρχουν βέβαια κι οι καλοί, κι οι εξαιρέσεις που τιμούν τον τίτλο τους, αλλά ο κανόνας είναι στους «βουλεψάκηδες» (!) Αυτοί, φαί, πιοτί, παιγιόδι, τεμπέλικι, και «οι βαριέσαι αδερφέ»(!) Ανησυχίες και μελέτες έχουν ευτυχώς πιότερο δάσκαλο, ένα 30" τουλάχιστο στη στοιχειώδη έκπληση. Ενώ καθηγητές στη Μέση δεν μελετούν, ούτε 10"(!) Οι άλλοι παρωμένοι αμελέτητοι κινοί κι ακαλλίβρητοι. Έτσι αγνοούν και το ότι:

αξία στη ζωή έχει εκείνο που δίνει ο άνθρωπος... κι όχι εκείνο που παίρνει. Κρίμα για τέτοιους ταγούς παιδείας, που περιμένει ο κόσμος να γίνουνται οι δεύτεροι ήλιοι όπως έλεγε κι ο Πλάτωνας. Κι ο Επίκτητος αξιώνει: Κάντε τα παιδιά σας πλούσια από μόρφωση κι όχι από χρήμα. Θα τα κάνουν λοιπόν, έστω και οι λίγοι καλοί φιλόλογοι και οι προσδευτικοί γονείς με την καλή και σωτήρια πνευματική τροφή.

Αντιφάσεις και αυτοδιαψεύσεις κριτικού

Στην κοινωνία που ζούμε, βαθαίνει πιά πολύ ακόμα η κρίση της λογικής και οι περισσότεροι άνθρωποι δεν μιλούν παρά με αρλουμποειδή και αντιφατικά σχήματα λόγου, και πολλές φορές με ασυναρτησίες, σε τέτοιο σημείο, που και οι ίδιοι δεν καταλαβαίνουν τι λένε. Η λογική σκέψη και η καθαρή θέση πάνω σ' ένα θέμα, ζήτημα, ή πρόβλημα, έγιναν σπάνιες και δυσεύρητες αρετές. Αφορμή για θλιβερά συμπεράσματα αντιφάσεις και αυτοδιαψεύσεις μάς έδωσε και ο καθηγητής της φιλοσοφίας κ. Μουρέλος με διάλεξή του στις 12-3-78 στην ΕΗΜ στα Γιάννινα, για τους «Ποιητικούς Τόπους». Ο κ. Μ. αφού ανέπτυξε το θέμα του με καθαρά εξωκοινωνικές και μεταφυσικές θέσεις, η όλη ομιλία του δεν ήταν παρά ένα στιφό και κούφιο ευχολόγιο γιά τη μνήμη τού φίλου του Γ. Θέμελη και ένα τραχανοποιημένο μυστικιστικό κοκτέιλ ερμηνείας και παρερμηνείας του υπεραισθητού κόσμου: μιὰ σουρεαλιστική και αντιφατική μαρπουφολογία, όπου ο ίδιος διέψευθε από την αρχή ως το τέλος τον εαυτό του, κι όλα ως το τέλος τον εαυτό του, κι όλα τα προηγούμενα λεγόμενα κι αμφιλεγόμενά του(!) Χωρίς βέβαια ν' αναφερθεί σε θέσεις διαλεκτικής αισθητικής, ψεκάρισε το κοινό του με αρρωστημένες μεταφυσικές αερολογίες, με σπρέι αποκριστικής ποχυφλας(!) Σαλαμο-σαλατοποίησε μερικούς στίχους από Ρουσώ, Μπωντλαίρ, και Σεφέρη, με ρεμπωκικό πιπέρι, Σαραντάρη και Θέμελη(!) Και όλ' αυτά, με αντιγραφή κι αλάτι από την κουζίνα τού Βαλερύ, όπως έκανε κι ο φίλος του Γ.Θ. (Θεός σχωρέστον). Ένας παρακαθήμενος ακροατής που τον έπιασε η νύστα και το χασμουρητό, ψιθύρισε στο τέλος που τον ξύπνησε ο πλαινός του: «Δεν κατάλαβα τίποτα» κι ο ξύπνιος φίλος του απάντησε: «Μα μήπως κ. ο Μουρέλος καταλάβαινε τι διάβαζε οληνώρα»; Έτσι ανάμεσα σ' άλλα χαριτωμένα, αφορίσε κι εξόρκισε τη λογική λέγοντας πως: «η ποίηση έχει σαν κύριο στόχο τη συγκίνηση και το συναίσθημα, γιαυτό δεν έχει σχέση με τη λογική» και άλλο: «η ποίηση δεν είναι ούτε ζωγραφική ούτε μουσική» για να μας πει στο τέλος, χωρίς να αντιληφθεί την αυτουναίρεσή του ότι: «Οι λέξεις στην ποίηση έχουν τη μουσική και το ρυθμό τους, και ότι είπε ο τάδες, ότι πράγματι, η ποίηση είναι, η απόλυτη πραγματικότητα»(!)

Τώρα, όσο για τα που έλεγε στην αρχή ότι «η ποίηση είναι υποκειμενική και ερμητική» ή «ότι δεν είναι μουσική»... την απάντηση την έδωσε μοναχός του στον εαυτό του(!) Αν όμως δεν είναι ζωγραφική... ας πάρει την απάντηση από τού Σόλωνα (6ος π.Χ. αι.):

«Η ποίηση είναι η ομιλούσα ζωγραφική και η ζωγραφική είναι η σιωπηλή ποίηση»

Τα θέατρα στη χώρα μας, κάνει σαν τα παιδιά του κόρακα(!) Αλίμονο. Επαναλήψεις και κόντρου επαναλήψεις(!) Τα περισσότερα τη θιάζωσαν με μέτρια και καλύτερα, φτωχά ρεπερτόρια. Από τους 7.000 περίπου ηθοποιούς ως ακυρωμένους και υποακυρωμένους χίλιοι κι ο κόσμος άλλος! Η σοβαρή πρόζα κυριεύει με λίγους θεατές. Το ελεύθερο θέατρο προσπαθεί να κρατηθεί στα πόδια του με λίγα έξοδα. Ελληνικά έργα προτιμούνται λιγότερα, κι όσων συγγραφέων έχουν είνονα, τύχη και κυριότητες. Σί, κείνους κίρια που τους έφκιασαν ένα όνομα περιστάσεις, θιασάρχες και κριτικοί δαλιζάμης. Οκοσμήρο, θη γράφονται πολλά καλά έργα, ανύμισά τους κι αριστοτεργήματα. Όμως οι τιμωροί οι σιμνοί, οι αθόραθοι κι οι οικονομικά φτωχοί τα κλειδώνε στα συρτάρια τους, ή τα πικρόνουν με στερήσεις και κυρωμένων υδάθυστα από τους υπεύθυνους της σκηνής και άκαιστα. Υπαρχων βέβαια και ορισμένοι τύποι συγγραφέων που αρνούνται και επιδιώκονται με τα λεφτά τους. Διαθέτουν κύκλω πωσά σε σκηνοθέτες, και ηθοποιούς, πρωτακτών έρετα και θεατές να βλέπων «τζάμπα» το θέαμα, όποιο κι αν είναι. και ικανοποιούν ανάλογα έτσι τον μπιτό τους. Είναι κι οι τός ο τροπος μιά διέξοδο για τη φιλοτιμία και μιά παρηγοριά. Ίσως δικτυολογημένη στις σιθής και ζούμι, αφού ο άνθρωπος είναι «κοινωνικό ον» και για ό,τι φαίνεται, ζητάει την κοινωνική καταποση, την αναγνώριση, και την ικανοποίησή του. Γι αυτό, ως μας επιτραπεί να μιλήσουμε λίγο πιο πλατιά για την ίσως επιδοχτική κυρωμαθολή και φήμη, κυριότητα, αφορμή κι απόνυ κυριότητα θεατρογράφου. Σάν τέτοιος τίπος επιδοχτικής μανίας αλλά και δικαιοσύνης πρόσκαιρης έστω, του μπιτό του, κυρωσιάζεται ένα, επιλεγόμενος και «ντόχοτος» όποι, κληρώνει τον τελευταίο κυριό, και φορορρίρα επικιόλοτονα από διάφορες θεατρικές σκηνές, έχοντα, κλήρη επίγωση που άμα έχεις λίγο ταλέντο και λεφτά εύκολα επιδοχίζονται, έστω κι αν πρόσκαιρα επιπλέεις σε τούτ' την κοινωνία(!) Και γιατί όχι; «Με τον κυριό μου... και την κυριό μου»(!) Αλλά δε φτάνει λοιπόν να έχεις το χρήμα για ν' αποχτήσεις και τη δόξα(!) Πρέπει να ξέρεις και να το χρησιμοποιείς προς χάρη του ονόματός σου. Έστω και για ψευτοόφους, και για ντόρο(!) Παριστάσεις λοιπόν εδώ κι εκεί, Αθήνα, Θεσ νίκη, Γιάννινα, τηλέορση κυντοού.

Θα την κρατήσαι ο κυριόμένος άραγε τόση δόξα(!) Εξαρτάται πάρα για το τι υπομένει στον κόσμο, από μια ανάλογη διαφημιστική εκστρατεία. Βέβαια όταν δικαιώνονται σκηνοθέτες, και ηθοποιοί... εύκολα ριθοξηλώνουν και συγκολλούνε στη σκηνή: ρύσα, τοίμπαννα, σταιροίς, φαντασμαγορικούς φωτισμούς, φινφάρες και κρουγές, απ' όποιο υλικό θες, για ένα σύνολο 2 ωρών(!) Αλλά, το τι καρπώνονται απόλα αυτά τα θεατρινίστικα, οι θεατροφιλοί... Τι να πούμε; Δεν έχουμε παρά να θυμηθούμε σχετική γεμκελισκή μέθοδο σε νέα κυρωλλαγή: κάνε ντόρο/όχιως φόρο/γύρω από τ' όνομά σου/και στο τέλος κάτι μένει/και για δόξα στα στερνά σου/. Βέβαια, ένας τύπος που διψεί τόσο για προβολή, και μεθάει απ' αυτή, μπορεί κάτι να έχει να προσφέρει. Όμως, ποιός να τον το κει ότι αυτό, δεν αποδίδεται γνήσια, πρωτότυπα, πηγαία και σωστά.

Πα να θρεθεί η μορφωτική και η αισθητική καύρτιση που τόπο σπινίζει εδώ πέρα; Όσο για το θεατρικό είδος... σίγουρα το κυριώνων λάθος και κυριότη, ορισμένοι που έχουν είνονες και κυριότητες, και λιαστιχέντους σπινόλοτες, για τεμενάδες. Εδώ πέρα βέβαια το σύστημα της προβολής του εργο, κοστίζει πολλά (θεσίς!) Το να 'σαι ικανός να ζουδαίεις έτσι το χρήμα σου, και να κούακείεις, είναι καταποση, επιτηδαιότητα και κυλή τοποθέτηση, για όποις τα έχει κυριό ανόητοι που τ' αφήνων σε κυριόκαρτες, και θεατοφία(!) Ασφαλώς, τα καλά έργα υποστηρίζουν και δαξίζον ταός δημοαργούς τους, με την ίδια την κάποτε μελλοντική επιβίωσή τους. Αυτό είναι ένα κοντύρισμα στο χρόνο. Αλλά στο σήμερα, το γιμάτο σίγχιση και υδίκις, είναι ν' αποδείξεις εύκολα σε τέτοια κοινωνία, πως δεν είσαι ελέφας κι είσαι κοντικός(!) Η φήμη κύνο σ' ένα όνομα, όταν διαδίδεται κι από σίσημο σχεδόν τον Τύπο, είναι φήμη, κι όσο κίθολη κι αν είναι, δεν εκύρχει φιλολογοική κριτική με αισθητική στατίδηση, για να την εχρησίσει και ν' αποκαθήσει σωστά ένα έργο τέχνης, να λάμψει διάπλατα η αλήθεια κύνο σ' αυτό.

Η γνώμη των κώλων διαμορφώνεται κυρωσιχημένη και κλινημένη από το αν ελόορανε τ' όνομα, μερικώς λαδομένη κοντικοί των εφημερίδων, και τυμμιζίζονται σαν κυριόλα. Κι όσο για το λυό, όταν είναι υπανάπτυχτο, με χαμηλό κυριωτικό επίπεδο και μικρά ποσοστά αναγνωστικω, κυριό στη μελέτη και στην κυρωκούαθήση θεατρικών κυρωστίσεων. τού φατόχωνν κι ανα, μιν ειδώ, και μπορεί να διατηράνται «σε είνονα σίθους» όποις θε λέγε κι ο Τούποτος στην «κυριόλα» του, κατ' αυί, κρη. Άλλοτε.

Σίς και πίς το ίδιο ψίμα γίνεται μίς πίστη, θρέμα.

Επαναλήψεις «Εθνικού»

Ο νεοθέρμας του Εθνικού θεάτρου κ. Μινωτή; κυριόμένος και σπινόλοτης κυριών των δικτυορριοδημοκρατικών κυριωστίσεων και των κυριών χρηματικών θρωβλοπολοισίσεων. το έχει κυριό, ηλώσει τα τελευταία χρόνια, με το θιολί των επαναλεικτικών κυριωστίσεων(!) Βλέπωμ, συνέλειμ επί τρία χρόνια, να κυριό επαναλήψεις, με συμμοτοχές δικές του, για να κυριώνεται ως φαίνεται τις κυριόλες χρηματοκυριόλες(!) Ποιός τον ελόοχει γιαντά, Ας είναι τριπύθος, είναι θυμωστός Βοληγίγκυς και το κύριω ορμιά το θιολάκι για το κόντρου κυριόδακι, και ως κύρι και το κυριωμελάκι. Παιρνω δίνω στην κοιλιά μου τρία κύνο η αφητιό μου(!)

Στά ψεύτικα κατασκευάσματα του συγγραφέα της Μάρμωζ, που προβάλλει με πολλά εκατομμύρια έξοδα η Τ.Ν. και βλέπει ο κοσμάκης τόσο φκιασιδωμένες και καλοπισμένες τις ασκήσιμες των περισμένων κάθε Παρασκευή... είδε ένα βράδυ «ο βαβαί ιαταταί», συγγραφέα και κατεστημένο, για τα συμφέροντά τους, να διαστρεβλώνουν ιστορικές αλήθειες, πρόσωπα και πράγματα, που τα ζήσαμε σαν αιτόπτες μάρτυρες. Έτσι, οργιστήκαμε όταν είδαμε να εξιδανικεύονται και να εξαγιάζονται ρόλοι προδοτών και δεσποτών στην Κατοχή που δεν τους ταίριαζε παρά η λέξη του Γκαμπρόν(!)... ο μαρμογράφος λοιπόν τους κάνει ήρωες πρώτου μεγέθους(!) Π.χ. τον επίσκοπο Σ. Βλάχο που συνεργάζονταν με Ιταλούς και Γερμανούς και παζάρει με το στρατηγό Ντελαμπόνα την πόλη των Γιαννίνων αντί 150 χιλιάδες χρυσές λίρες που θα πρόσφερνε ο Ζέρβας... τον κάνει ο Γ.Α. μεγάλο πατριώτη, που τάχα φροντίζει τον αγώνα της απελευθέρωσης, όπως σχεδόν όλοι οι κατακαιρούς φίλοι και συνεργάτες των καταχτητών δεσποτουληπισάδες. Το που βρίσκει ο μπουντραδόρος συγγραφέας στοιχεία για να πάρουν εξαγιασμό οι πολυπρόσωποι φεουδαρχίδες... δεν υπορούμε. Όπως και άλλα παρόμοια... τα γέννησε αυθαίρετα η φαντασία του(!) Έτσι δυστυχώς, γράφεται ως τα σήμερα η ιστορία μας. Τα λόγια όμως, του σείμηστου Κ. Λόρενς συμμαχικού παράγοντα και τίμιου πρωταγωνιστή τότε, τον διαψεύδουν: «...Ο Σπυρίδων – έγραψε ο Λόρενς – σχετίζεται πολύ καλά με τον Ιταλό διοικητή στρατηγό Ντελαμπόνα...». Και η βουή του αγωνιζόμενου λαού δεν έχει φτάσει ποτέ στ' αυτιά του καλοπληρωμένου μαρμολόγου που έλεγε στο δεσπότη «Είστε εδώ, όχι να μας ελευθερώσετε, αλλά να μας κάνετε προδότες. Μα εμείς δε θα γίνουμε τέτοιοι...» (Περπατώντας στ' Αγκαθοτόπια» Γ. Δημητριάδη σελ. 140). Κι ύστερα σου λέει ο Κικέρων: «Κανένα ψέμα δεν πρέπει ν' ακούει η ιστορία, πρέπει να 'χει στημένο πάντα το αυτί στην αλήθεια». Και ο Θεοβάντες: «Οι ιστορικοί πρέπει να είναι πιστοί κι ακριβολόγοι στη διήγησή τους».

Ακατανόητες γαλαντομίες

Δέν ξέρουμε τι σόι βαρύ ρόλο «σαχλαμπούγλιας» έπαιξε στη ΔΕΗ, ο παραχαϊδεμένος «εθνικοφρονικός» θεατρίνος της ελαφράς σκηνής κ. Γκιωνάκης που τονε γαλαντόμησε με 1 εκατομμύριο όρχ(!) Αμάν σκάνδαλο... κουμπώσου(!) Μήπως έπαιξε τον Μορφονιό του Καραγκιόζη με τη χοντρή κεφάλια; Μήπως με το μεγάλο κι ανοιχτό στόμα το σκυλόψαρο; Ή μήπως πού τ' ανοίγει πιο πολύ τον Λύγουστο... μιμήθηκε τον καρχαρία; Ή πιας και τον επιδοψίλεισαν ίμεσα τα έξοδα της δημοτικής του εκλογής; Όπως και να 'ναι, αυτά αρπάχτηκαν και πάνε(!) Τώρα αθηναίοι μου κοιμηθείτε ήσυχοι, γιατί ο Δήμος σας με τον «ακριβοθώρητο» και ακριβοπληρωμένο διαφημιστή σύμβουλο του κ. Πλυτά... θα καλοπλυθεί μονάχος του, κι ας λέτε ότι παρμμένα χαβουζοάπλωτος(!)

Ότι οι αληθινοί ποιητές στον κόσμο έχουν μιάν υπέρτατη αποστολή, έναν μεγάλο και επιταχτικό κοινωνικό σκοπό ν' αλλάζουν τον κόσμο, να δημιουργούν ηθικό και ανθρωπιστικό πολιτισμό, αυτό είναι τρανό αξίωμα αλλά και αποδειχτική επιβεβαίωση των ιστορικών δεδομένων. Π.χ. εκτός από τους ίδιους τους ανώνυμους λαούς που είναι ποιητές και επαναστατούν κατά καιρούς ν' αλλάζουν τη μοίρα τους προς το καλύτερο, και οι ηγέτες των λαών που καλύτερεψαν ως τώρα τις τύχες της ανθρωπότητας, ήταν σχεδόν όλοι ποιητές. Είναι αμέτρητοι αυτοί που φωτίζοντας ξεσήκωσαν τις μάζες για κάθε απολύτρωση. Μάρξ, Φεραίος, Κάλβος, Γκόρκυ, Μαγιακόφσκι, Εμινέσκου, Μπότσεφ, Λουμπούμα, Ονίτμαν, Ούγκώ, Μπρέχτ και τόσοι άλλοι, μέχρι τους δικούς μας νεότερους: Βηλαρά, Σολωμό, Παλαμά, Βαλαωρίτη, Βάρναλη, Σικελιανό κ.ά. Άρα, στα θολά κανάλια της λογοτεχνίας ψαρεύει με τα τυφλά σουρεαλιστικά του γούστα τα ψάρια της «εκ των όπισθεν ωθήσεως» (που είσαι καημένη Παπούλα με το στράτευμα της Μικρασίας...) κύστας των προστατών και φίλων του στο «συγκρότημα» ο κ. Μ. Βίττι νεοφώτιστος φίλος του κ. Σαββίδη(!) Βρυκολακιάζουν κάθε τόσο βλέπετε τα καθαφικά είδωλα(!) Στίς 23-3-79 πήρε ο νουνεχέστατος μουσάτος της σαββίδειας στέγης κ. Πηλιχός, σε συνέντευξη τον νεοελληνιστή καθηγητή με δυό σκοπούς 1) Να μειώσουν την αξία του μεγάλου Παλαμά των «Δειλών και σκληρών στίχων» της «εργατιάς» της «ανθρωπιάς» του «Δωδεκάλογου» και τόσων άλλων επαναστατικών και κοινωνικών ποιητικών αριστουργημάτων και να ανυψώσει τον συστηματικό κι επίμονο ρέκτη της αυτοπροβολής αυτάρεσκο ντιλετάντη της παρακμής αλεξανδρινό ηδονοτρόφο της αρρωστημένης φύσης και ταπεινής ανωμαλίας, κι ως φαίνεται αλληλεγγύης αδελφάτων «ένεκεν»... και 2) να προβάλλονται συναμεταξύ τους τα υπερρεαλιστικά άχρηστα και παρδαλά κατασκευάσματα της λογοτεχνικής μαλιφακτούρας(!) προς δόξα των Ταχτήδων και του κύκλου τους(!) Ο ένας έλεγε στον άλλον: – Απάνω ο Καθάφης; – Απάνω. – Κάτω ο Παλαμάς; – Κάτω. «Αντιληφθήκαμε ότι ο Παλαμάς; σύν ποιητής μίκραινε ολόνα και περισσότερο, καθώς παράλληλα αυξανε στα μάτια μας η αξία του Καθάφη»(!) Κι ότ' αυτά μέχρι τον φίλο τους κ. Ταχτή που όπως είπε ο φρατέλος κ. Βίττι «αποτελεί σταθμό στην ελληνική πεζογραφία»(!) Από κει και πέρα, χρειάζεται δυό και τρεις ζωές ο κ. καθηγητής για ν' ανοίξει τις πόρτες της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, να μπει και να βοσκήσει στους απείρυντους λειμώνες της, γιατί έκλεισε λέει τις πόρτες της ηθογραφίας και του «χωνεμένου» υπερρεαλισμού, ο σύντεκνός του, με το «Τρίτο στεφάνι»(!) Τι αστεία μα την αλήθεια παρέα, που αν ζούσε ο μακαρίτης ο Σκόκος θα τους έλεγε παρωδιακά:

Γράφι δράματα για λαίσι
γράφι κωμωδίες κλάφι(!)

Ευνοιοδοτικές διδαχές

Στο πανεπιστήμιο των Γιαννινών υπήρχαν δύο «φωστήρες» φιλόλογοι και διπλωμάτες: οι κκ Στεργιόπουλος και Μερικλής. Δεν εξετάζουμε τα προσόντα τους και το πώς κατέφεραν τις έδρες τους. Όπως θα λέγε ο λαός, τις έχουν «ζακώσει» σε ανύλογες ευκαιρίες «αθούμενοι» και συνεπικουρούμενοι και από ευνοιοκράτες της δικτατορίας και των καιροσκοπικών γραμμών τύπου Πετροχάρη. Και κατά τον Ησίοδο όταν δίνεις... παίρνεις. Ο δεύτερος αν και της λαογραφίας, δε σταμάτησε στο «μέχρι πεδύλων» του τσαγγάρη, κατά Καλλικράτη, κυρίως εισήλθε από χρόνια και στην κριτική της λογοτεχνίας. Έτσι αντιπρόσωπε την υποχρέωση στις «ήμερες οργής» με λιθάνα στον κ. Π. Λύρη στο «Αντί» τις 3-2-79. Τώρα δεν ξέρουμε ποιός από τους δύο (γιατί κι ο πρώτος το ξεσκόνιζε γερά τα πατώμενα του ψευτοκαδημαϊκού) αναθέτει στις τάξεις της Φιλοσοφικής να διδάσκονται και να αναλύονται προστατευόμενοι του «παικροτήματος» και το κ. Σαββίδη όπως οι Κομμουνταριστές. Ταχτήση και άλλοι σύντεκνοι της φιλικής ομάδας και της πισωκατινιάδας. Έτσι φοιτητές και φοιτήτριες μάζεψαν τηλεφωνών και μάζεψαν πληροφορίες και στοιχεία για τα έργα των κυριακάντων ευνοούμενων κι ασημένιων ενός από τους δύο καθηγητές. Αλλά όμως, όπως αυτοί οι κύριοι θέλουν να ξεπληρώσουν μιά άλλη υποχρέωση στους φίλους δημοσιογράφους και πεζογράφους, είναι υποχρεωμένοι οι φοιτητές να αναζητούν «στο Χαλαζόμαχη» με τη μύνη στο μέγαντο της ηδονής» στα «Μηχανάκια» και στα «τρίτη στεφάνια». Και δεν το θρίσκων αστείο όταν δεν διδάχτηκαν οι φοιτητές ούτε για μνημόσυνο παλιούς σκουδαίους πεζογράφους όπως π.χ. Θεοτόκη, Παρροίτη, Κυρκαβίτση, Πασαγιάννη, Τραυλιαντόνη Ρότυ Βουτυρά και καθιερωμένοι και κορυφαίοι ποιητές που «πρεπε να αναλύονται και να διδάσκονται στα πανεπιστήμια. Όμως αντίθετα και ηθικά αντίνομα και ανορθόδοξα προβάλλονται από σκοπιμότητα και είνονια οι μοντέρνοι της φαρτριάς (!) όπως τα νοήματα από τα δικά τους τα γραψίματα, εκτός του ότι δεν γίνονται καταληπτά... έχουν κι αποτελέσματα νερκοτικά (!) Με φουρτούνια στα παντζάρια... μισαλά καθηγητάκια (!) Αλλά, και πεζογράφοι των «Καμένων» της «Κούλας» με τα «Μηχανάκια» που δίνει ο ίδιος στοιχεία στους φοιτητές κι αυτοχαρακτηρίζεται ο κυρ-Κομμουνταριστής... «μεγάλος συγγραφέας» (!) Έχουν επιβάλει ήδη... επίμονα το σύστημα προβολής από τους πατρώνους Καθάφη και Σαββίδη.

«Νέος» αστέρας λογοτεχνίας

Δε γνωρίζουμε την ίσως προχωρημένη ηλικία του κ. Αριστοτέλη Νικολαΐδη. Και δεν έχει λίγα χρόνια που τον έκαναν γνωστό στο λογοτεχνικό προσκήνιο, οι Πετροχάρηδες, μ' ένα κρατικό θραβείο... Βάλτε μέ νου σας τα αίτια του θραβείου (!) Κι ύστερα, όπως ήταν εύλογο, τον αγκάλιασε το «συγκρότημα», η κ. Νανά μ' όλα τα «ταρνανά» και τα χάδια της τα νινανά και τα δόσμου-να... Κι ύπλωσε η είνονια στη φαρτριά... και το «βήμα» που φιλοξένησε μερικές αστικοδημοσιογραφικές νεροφισουλιάδες (!) Τελευταία που δημοσίευσε και εντυπώσεις του από την Αμερική, και τα πυρρυσίωσε μάλιστα

για σκουδαία διηγήματα της Κυριακής. Πάρτε λοιπόν ένα δείγμα γραφής του κ. Αρ. Νικολαΐδη, μιά τυχία γείση από το «λογοτεχνικό» μυρμιγατάρι που του προβάλλαν τα «μεγάλα» δημοσιογραφικά και εκδοτικά στέγυστρα των φίλων και κομπάρων (!)

«... Στατιστικάς ες άλλου, ένας φιλήσυχος άνθρωπος όπως εγώ, μόλις θα ήμουν εκτεθειμένος στο απρόοπτα ένα 5 ή 75% ίστω: Αμφιβάλλω. Πολύ λιγότερο προφανώς. Ίσως μονάχα 1, 2 ή 0,02, ανάλογα δηλαδή με τις διακυμάνσεις των περιστατικών και διαρκώς μεταβάλλονταν...» Τώρα πέστε μου τι καταλάβατε, κι αν τα κυριακάντα σχήματα λόγου τα κατατάσετε εύκολα σε λογοτεχνικό είδος (!) Αν ναι, κυμαρώστε και κυνηγηθείτε για τους γεροντο-νέους λογοτέχνες που πρωστατεύουν και προβάλλουν τα ισχυρά δημοσιογραφικά και εκδοτικά κτεστημένα (!)

Νόμος παγίδα και νεκρή παιδεία

Νέο νόμο ξεφουρνισαν για την επιλογή επιθεωρητών δημοτικών σχολείων. Άκουσον κόσμε και φρίζον' Σηκωτία πρίζον, και οδόντας τρίζον! Όσους λοιπόν θα καλεί πάντα κάποια Γομπαδουρ επιτροπή της υπουργείου Παιδείας, θα γράφουν τα ανάλογα θέματα (τεστ) που θα τους βαζει. Οι αριστοί θέβαια σε μόρφωση και ήθος θα μπορεί να βαθμολογούνται και με 20! Ως εδώ παει κάπως καλά. Ο δεύτερος όμως όρος, παγίδα, είναι μια κάποια περιβόητη «συνέντευξη» με τον ειδικό της επιτροπής. Αν δηλαδή εκεί, δεν πεις π.χ. «αποκηρρύτω μετά θδελυγμίας και αποτροπιασμού τον κομμουνισμόν και τασσομαι παρά το πλευρόν της μητρός Ελλάδος» (σκύβε την κόκα και γράφε αμερικονοδουλοδεξιός πιστός, «φιλά σκλαβίκω» την οπισθοδρομική σας ποδά(γ)ρα)... ε, αλλιώς, δεν έχεις θέση στα στελέχη της παιδείας (!)

Έτσι, τραβάς από κει που ήρθες, γιατί την τελευταία λέξη της βαθμολογίας, θα την πει η «συνέντευξη», που αν πάρεις κάτω από τη βάση του 10, δηλαδή 9 τότε το 20 των γραφών... πάει περίπατο (!) Προσοχή όμως. Αν στα γραφτά ο διαγωνιζόμενος δεν έχει «νιονιό» και δεν αξίζει μια πεντάρα «τουτέστι» ούτε για δασκαλάκος στην Κωλοπετινίτσα... ας πάρει και 9 κάτω από τη βάση... αρκεί μόνο, να έχει φρόνημα «εθνικόν» και προφορικές απαντήσεις στη «συνέντευξη» ότι καταδικάζει τον «επάρατον κομμουνισμόν»... τότε... τού τα χαρίζουν τα όσα δε σκαμπάζει παίρνει 14 βαθμούς και εκλέγεται «επιθεωρητής», αφού θέβαια ξέρει ο ιεροξεταστής και άλλα για το... «τι καπνό φουμάρει» ο εξεταζόμενος... από το σχετικό «σέρβις» της αστυνομίας (!) Αυτές είναι οι νέες ράλλειες και θαρβιτσιώτικες ή θαρβιτουρικές μέθοδες του νεοχουντοφασισμού (!) Και αν ρωτήσει κανείς, γιατί όλες αυτές οι ίντριγκες και τα ξηλοραψίματα στην κατακαυμένη πάσχουσα παιδεία; Γιατί, τη θέλουν παραπαιδεία και στο βάθος... θρηνωδία! Αλλιώς, αυτοί οι κύριοι δε θα καθότανε στην εξουσία. Έτσι, ο χορός καλά κρατεί στην παιδεία τη νεκρή! Ας μελετήσουν και λίγο τη Γραφή που καπηλεύονται και που λέει «αποθώμεθα τα έργα του σκότους και ενδυσώμεθα τα όπλα του φωτός»...

Πολιτικοκοινωνικά Κεντρίσματα

Λόγια πού καινε

τού Στέλιου Κεντρή

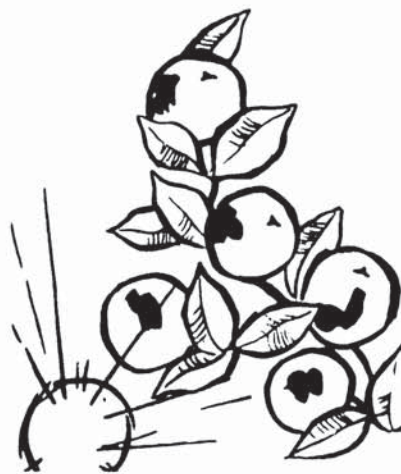
Έπαναστάσεις

Όταν γίνεται μιά έπανάσταση, όπως στην Περού και νικάει κι επικρατεί, ένας λαός πάει άναμφισβήτητα μπροστά. Καταλύει μιά όλιγαρχική δυναστεία. Γκρεμίζει από τά βάθρα της μιά πολιτική και οικονομική τυραννία χωρίς θέβαια καμιά προοπτική, πώς θά γίνει μπορετό ν' ανεβεί στη θέση και στό σβέρκο του μιά άλλη. Γιαυτό όλοι οι λαοί, πρέπει νά χαιρόνται και νά πανηγυρίζουν τήν κάθε άπολύτρωση. Και οι κάποιου είδους και θάρους άκόμα σκλάβοι, άς παραδειγματίζονται και άς έπηρεάζονται καιρία, άς ένώνονται, κι άς συνειδητοποιούνε τό σκοπό τους, νά έξεγείρονται και ν' άποτινάζουν τό ζυγό τους. Πάντοτε στους αιώνες οι λαϊκές και κοινωνικές έπαναστάσεις, κίνησαν τόν τροχό τής ιστορίας και τής προόδου κατά μπρός. Ό Μάρξ έπιβεβαίωσε ότι: «Οι έπαναστάσεις είναι οι άτμομηχανές τής ιστορίας».

«Κρίσεις» και παρατηρήσεις

Τί θέλει πάλι ό πρόεδρος κ. Τσάτσος και τραβάει τ' αυτιά τών δεσποτάδων και τού προκαθήμενου, και τα 'θαλε μέ τούς καψερούς τούς «φτωχούς» «λευίτες», τούς «καλούς Σαμαριτες» πρόσφατα πάλι, μέ τήν εύκαιρία τού γιορτασμού τής όρθοφοξίας;

Ποιό δρόμο παραδειγματισμού και φρονιματισμού ζητάει ν' άκολουθήσουν; «Έτρώθη - λέει - τό κύρος της και ή Έκκλησία διέρχεται κρίση». Πού τή βλέπει τέλος πάντων αυτή τήν κρίση ό συγγραφέας τών «άφορισμών»; Οι περισσότεροι ίθύνοντες δεσποτοκράτες δέν ήταν πάντα στά ραχάτια τους, και στό «μή μου τούς κύκλους τάραιτε» τής εύζωίας και τής έλεφαντιακής παχυδερμίας; Δέν ήταν πάντα συμμαχοι και φίλοι οι πιό πολλοί, τών καταχτητών και τών έχθρών τού λαού; Τώρα μάλιστα πού θά προαχθούν και σέ πατριάρχες τής άνύπαρχτης δυτικης ήθικης(!) Άλλωστε, τί νά μάς κάνουν οι «κακομοίρηδες» οι διάφοροι Στυλιανοί και σουλτανιανοί; Δέ φτάνει πού κρατάν τά πιό βαριά καπιτάλια και στηρίζουν τά όμογάλακτα κουβέρνα; Δέν αρκεί πού άπαρνιούνται τήν παρθενία τους στό θωμό τών πειρασμών (!) Δέ φτάνει πού θυσιάζουν τήν ήσυχαστική κι άσκητική ζωή τους στό Μολώχ τών χαρεμιών και τών θηλυκοορφανών λαγνουρέξεων, και υποχρέωσεων τού «μικρού θεού», πού ασχημονούν τώρα και μέ τή μόδα τών πράσινων» στά στήθια τών παλακίδων τους για νά κόβουνται πιό θραφερά οι ρόγες τους(!)... (πιού είσαι «φάκελε» Καρατζαφέρη πού όστιν πηγες στην Πρέβεζα, έγινες ανάρπαστος μέ τό «δός μου κι εμένα μπάρμπα» (!) Τί δηλαδή ζητάει ο κ πρόεδρος και τά ρέστα τής πατάτας

τώρα, για νά μάς θυμίζουν και τήν άφθαστη τολμηρή αλλά και χαριτωμένη κρητική μας λαϊκοδημοτική ποίηση πού λέει:

«Θέ ν' ανεβώ σ' τσουουρανούς
νά σώσω τήν ψυχή μου, -
μά δέ μ' αφήνει ο διάβολος
πο' χω μες στό θρατό μου(!)»

Υπέρτατο χρέος κι οφειλή

Τελευταία, μέ τά όργια και τά σκάνδαλα πολλών αρχιερέων, ο λαός οφείλει ν' αφυπνιστεί, και νά περιφρονήσει κάθε εωσφόρο και κάπηλο ιερών και οσίων και νά τούς εξαποστείλει «στό πυρ τό εξώτερον». Αυτοί έχουν παραβεθλώσει «τή γή του Κυρίου» μέ τά χρεοκοπημένα συνθήματά τους, όπως π.χ. «ο αγαπών παιδεύει», «ου μή φύγω κρέας...» «παρθενία - υπακοή και ακτημοσύνη» «αγάπη και αδελφοσύνη» και στό φιανάλε... «Τά καλά και στομικά συμφέροντα του κυρίου δεηθώμεν»(!). Οι αδίσταχτοι κι οι ξετσιπωτοι νά λείψουν αυτοί πό 'χουν ψυχές.. χαβούζες υποκρισιών και ανομημάτων, κατάπτυστων ανοοιοιουργημάτων, σημείων και τεράτων(!) βασανιστές τού λαού κι αξιωματούχοι τών φασιστικών κατεστημένων. Προσέχετε τους. Δέν έχουν καμιά σχέση μέ τόν αληθινό 'ριστιανισμό. Αλλάζουν περιβολές. Από κορδόνια φοράνε ράσα. Λύκοι μέ προθιές αμνών και μέσα φίσκα δηλητήριο και κατράμι. Τόν τελευταίο καιρό, πιάνονται πολλοί στά πράσα... Μα... «ό λύκος μόνο τό μαλλί, τή γνώμη δέν αλλάζει. Πολλά ματωμένα και θρώμικα χέρια φιλούν αφελείς Ελληνίδες και Έλληνες. Οφείλουν όλοι οι ακραιφνείς πατριώτες, όλοι οι έξυπνοι τίμιοι και καλοί Έλληνες ανθρωπιστές και δημοκράτες «νά διαμελισουν τά μιάτια» μέ κληρικούς οικονομικούς μεγιστάνες πού μέσα από τά μάρωνάδικα κάστρα τους και τή φοβερή εκμετάλλευση, παρασταίνουν τούς αντιπροσώπους θρησκειών τύπου Τζιμ Τζόουνς(φίλου τής κ. Κάρτερ) και δολοφόνοι τής

Γουιάνας. Αυτοί είναι καιρός να απομονωθούν και περιφρονηθούν από τό λαό, όσο και αν στηρίζουν τό πολιτικό κατεστημένο κι εκείνο τούς ευνοεί και τούς προστατεύει σάν σκοταδιστές και υπηρέτες του. Άν ξανάρχονταν ένας Ναζωραίος, θά τούς έλεγε, για τούς θούρκους των αμαρτιών και τά δισεκατομμύρια των περιουσιών «εποιήσατε τόν οίκο τού πατρός μου οίκον εμπορίου και σπηλαιο ληστών»; Η απάτη τού χρηματικού τούς πλούτου άς μή καταπνίγει πια τόν τίμιο λόγο τής αλήθειας. Τούτη τη φορά όπωσδήποτε ό νέος Χριστός δέ θα 'ταν φιλειργιστής ν' ανέβαινε στό σταυρό τού Γολγοθά μόνος του έτσι για μορφή παθητικής αντίστασης, αλλά θα γινόταν επαναστάτης και μέ συντελεία θά 'καιγε στή φωτιά όλα τά φαρμακερά ζιζανια Γιατι άλλιώς δέν προκόβει ό κοινωνικός άμπελώνας «Φύγετε από μενα καταραμένοι στή φωτιά τήν αιώνια» (Ματθ Κ. ΚΕ' 41) Η (άτι που θα θύμιζε Κολιατσιάδα Λασκαράτου, και θα μοιρολογούσαν οι ίδιοι

«Είδε ό κοσμος πολλά και το έβαρεθηκε δεν τούς χρειαζοντ' άλλο ούτε παπάδες και να μας πούνε παστρικά νά παύσωμε ταχυδαχτυλουγούντες θρησκοποιγινιδα».

Υποκριτικές παρωδιές και δυσπιστίες

Η κυβέρνηση διακήρυξε από πέρυσι, πως βαδίζουμε σέ «έτη λιτότητας» (!). Άλλα, η ίδια μέ πονηριά άλεπούς διόρισε κρυφά μια δεκάδα χιλιάδες περίπου δικούς της δημόσιους υπαλλήλους, χωρίς νά ανακοινώσει τίποτα και χωρίς τά όνόματά τους, νά περassoν στην «έφημερίδα τής κυβερνήσεως». Έτσι, έπιβαρυναν τόν προυπολογισμό, χωρίς νά διορίζουν ούτ' εκείνους πού δικαιούνταν από σειρά έπιτυχίας σε διαγωνισμούς. Είναι άλλωστε γνωστή αύτή η μεθοδο τής παραπλάνησης και τής έξαπάτησης τής κοινής γνώμης, πού μοιάζει τά κόλπα και τίς υποκριτικές διακηρύξεις όλων των άλλων όμοειδών κυβερνήσεων, καθώς και τή μεθοδική προσποίηση και συστηματική δημαγωγία (!) Π.χ. νά μιλάς γι' ανθρώπινα δικαιώματα και όπου σου περνάει, νά τά παραβιάζεις ή νά τά καταργείς (!) Νά δείχνεις πως υπερασπίζεις τήν ειρήνη και νά ανάβεις τούς πολέμους (!). Νά λέγεσαι «δημοκρατία» και νά 'σαι δικτατορία (!) Νά παρουσιάζεις σάν αντιπρόσωπος τού άρχικομμουνιστή Χριστού, τού Ναζωραίου τής κοινοκτημοσύνης, τής ισότητας και τής δικαιοσύνης... και νά θρίθεις άμαρτιών και θεηλοτήτων και νά τυρβάξεις επί ιδιοκτησιών φεουδαρχικών και έρωτικών όργων και ώμοτήτων (!) Νά κάνεις συνωμοταξιακό πραξικόπημα... και νά τό λές «έθνική επανάσταση» (!) Νά επιγράφεις «λαϊκό κόμμα» και να 'σαι βασιλομοναρχικό (!) Νά λέγεσαι και μέ τή μόδα στόν καιρό μας «σοσιαλιστικό» και νά φροντίζεις για κάθε συμφέρο καπιταλιστικό (!) Νά αυτοαποκαλείσαι «έθνικό-φρων» και τό ποινικό και δοσιλογικό μητρώο σου... νά ξεπερνάει τή

μποχατών θόθρων (!) Να 'χεις ταμπέλα «χριστιανοδημοκράτη» και να υπηρετείς τό φασισμό μέ τρομερό «γινάτι» (!) Να όνομάζεσαι π.χ Βίλυ Μπράντ σοσιαλιστής και τυφλά τους καπιταλιστές νά υπηρετείς (!) κλπ κλπ και δεν συμμαζεύεται ό αντιφατικός τραγέλαφος (!) Άλλά νά λές, κι άλλα νά κάνεις (οικ) και δέν πρόκειται τό δυτικό κόσμο από τρελό, τρελότερο νά τόν κάνεις (!) Γιαυτό άς μήν είμαστε άναγνώστη μου «πάντοτ' ευκολόπιστοι και πάντα προδομενοι». Άλλά, δυσπιστοι προσεχτικοί, άγρυπνοι και «λελογισμένοι», σέ τούτο τόν κόσμο τόν υπερηθικό κι «άγγελικα πλασμενο» (!)

Διορισμοί και προστασίες

Επικρίνουν οι αντιπολιτευτικοί κυκλοι τήν κυβέρνηση, γιατί διόρισε κρυφά 8 χιλιάδες και πανω υπαλλήλους. Άμ πως θα 'φκιαχνε η καθημενη τό δικό της «κρατος εν κρατει»; Τι θά ήθελαν νά πούνε «μπουηρον» στους αντιπάλους, «Κύριε των δυναμεων με θυμόν γενού», Ξεχνανε πως ό ύπουργοπατέρας, από τό «μεγάλο-κατοχικό σοι... που άλλαζει τούς θώκους σάν τα κοστούμια του... όταν παρέλαθε τό '74 τό προεδρίας από τούς συγγενεις τής έφταετίας, υποσχεθηκε και διαφύλαξε από πασαν ένόχλησιν, άπολυσιν κλπ σάν αρχαγγελος προστάτης τούς τρεισήμισι χιλιάδες υπαλλήλους; και όχι μόνο αυτό, αλλά, προήγαγε και προωθησε πολλούς και σε καιριες κι άνωτερες θέσεις. Τούς αντάμειψε και τους κανακεψε μαλιστα σέ τέτοιο βαθμό... πού όταν θελουν οι ίδιοι μιάν άπόσπαση, μεταθεση, ή επανατοποθέτηση, καθορίζουν μόνοι τους συμφωνα μέ τήν προτίμηση, τό συμφερο και τήν αρεσκεία τους, τό μέρος πού θα υπηρετήσουν τα... άνυπρέτητα (!) Άλλά άς μη «αρξαμεθα χειρών άδίκων», πού θα 'βρισκε ο τάλας υλικό νά φιασει ευκολα κι αύτός κι ό νέος «μέγας» Κρης... άλλοτριωμένους, πιστούς, πραιτωριανούς ή σφογγοκολάριους, δραγάτες, Άπό γενιά σέ γενιά, ερχεται ή ώρα άν δέ σπαρθούν, στερευουν κάποτε και τού δοσιλογισμού οι μήτρες και τότε... χαιρε λαέ «όταν έγχειρεις τρόπαια διων οι έχθροι καταπιπτουσι»!

Διαλογικά έρωταπαντήματα του Τζαμάλα και του Μαλλούρα

- **ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ** με την ΕΟΚ.
  - "Άκρα του τάφου σιωπή"(!)
  - Μιλάς στα σοβαρά.
  - Εμ τι θες στα «μπιρ-παρά»;
  - Μα με τα σωστά, Τι είν' αυτά που λές;
  - Και... διηγώντας τα να κλαίς (!)
  - Γιατί δηλαδή.
  - Διότι με την ΕΟΚ έρχεται η νέα «μπελ επόκ» (!)
  - Για ποιά εποκ μιλάς κ. Μαλλούρα, μήπως για κείνο του καημένου τ' αγιοκοσμίτη του Πατακ...ούρα,
  - Αίσχος κ. Τζαμάλα που δε σου κόβει η κεφαλά. Βρε βλογημένη. ΕΠΟΚ θα πεί εποχή και «μπελ» ώραία. Το λοιπόν νέα ώραία εποχή σημαίνει ΕΟΚ και «μπελ-επόκ» πάλι ΕΟΚ (!)
  - Άμάν, πως με μεπρδεύεις και με πιάνει κόπος, πού κάθε ώρα μ' αυτή την ΕΟΚ... αλάλιασε ό τόπος(!)
  - Μπρε τι μου λές με την ΕΟΚ και την ΕΟΚ θα με βγάλεις «άουτ-λόκ» (!) Όταν έσύ έχεις παραισθήσεις, να μην άκους φωνές και συζητήσεις (!)
  - Χμ, βέβαια, να το 'χει ο κόσμος τούμπανο, κι η έρέ κρυφό καμάρι (!)
  - Πάψε, ΕΟΚ και κόντρα ΕΟΚ... μάς έπιασε αμόκ (!)
  - Ε, άλλαξε πλάκα το λοιπόν, και μου 'κανες τις έννοιες... μπαρόκ (!)

- **ΤΙ ΕΚΑΝΑΝ** οι πεισματάρηδες Κινέζοι στους θρυλικούς Βιετναμίτες;
  - Λιγοήμερο πόλεμο... κι έμασαν τα βρεμένα τους (!)
  - Γιατί, Τι τούς έφταιξαν;
  - Τίποτα, έπειδή βοήθησαν λέει στην άπελευθέρωση τής Καμπότζης!
  - Όστε οι Κινέζοι θέλανε τη σκλαβιά της;
  - Όχι. Άλλά... οι Κινέζοι είναι υπερφίαλα έγωιστές και σωβνισιές και θέλουν νά κάνουν τούς κηδεμόνες σ' όλους τούς Άπωανατολίτες. Ήθελαν στην Καμπότζη τόν Πόλ-Ποτ και τον πρίγκηπα Νοροντόμ Σιχανούκ.
  - Μπά. Είναι προστάτες πριγκίπων και βασιλιάδων;
  - Όχι, μά τόν Σιχανούκ που συχαίνονται οι άλλοι λαοί. οι Κινέζοι λησμονώντας τα «όπια» και τις «Μεγάλες Πορείες», τον είχανε παραχαιδέψει (!)
  - Α, να σου πώ κ. Μαλλούρα, το να ύποστηρίζεις σοσιαλ-πρίγκηπες κηφήνες στην εποχή μας, θαρρω πως είναι ξεπεσμός και τρέλα (!)
  - Καλά και πού ήθελες να πάει η τρέλα, στα Ίμαλάια; Στους ήγέτες τής Κίνας πήγε (!)
  - Μωρέ στο τέλος θα μετανιώσουν, άλλα τα σπασμένα για τους 50 000 ... νεκρούς πού θά πάνε, θα τα πληρώσουν...

- **ΓΙΑΤΙ ΜΕΡΙΚΟΙ** ξένοι ήγέτες, χαρακτήρισαν τόν κ. Καραμανλή «αρχιτέκτονα τής πολιτικής»;
  - Διότι έπρεπε νά σκεπάσουν, η να δικαιώσουν και τις παλιές του άποτυχίες. Δηλαδή τον «μέγαν» άντρα από το Κιούπκιοι δε μπορούσαν να σκιάζουν άτυχες παλιές του όχταετίες... μέ 80 βουλευτές της Άριστερας στη Βουλή το 1958, μέ το έκλογικό πραξικόπημα του 1961, του λεγόμενου «Περικλή» που διηύθυνε τότε ο χαιδεμένος άρχισονομώτης κατοπινός δικτάτορας της ζάχαρης στα τζίπ και του ρεκόρ άσυναρτησιών με τα.. ήμών και δι ήμών, και καθ' ημάς και καθ ήμων και δι υμάς, εστέ βέβαιοι υπό την έννοιαν ότι κύριοι... δια να πραγματοποιησώμεν την πραγμάτωσιν των πραγμάτων μιας πραγματοποιησίμου εμπράγματης απανθρώπου κοινωνίας» (!) κτλ κτλ ιλαροτραγικά της σάπιας ντοματας, κάθε γελοίου λόγου και παράτας (!) Κι ύστερι το επιτελους ποιός κυβερνάει αυτόν τόν τόπο, - Λόγια του κ. πρρωθυπουργού στη δολοφονία του Λαμπράκη το Μάη του '63! Κι έπειτα την οιχτρή και ταπεινωτική αποτυχία του στίς έκλογές του '64 αφού προηγήθηκε και η απαγόρευση στα φρειδερικεία ταξίδια, με το χα στούκι του διαδόχου στον Ευαγγελισμό... κι επακολούθησε η ρήξη του με τον Παύλο, και η νύχτια φυγή

του με το «Τριανταφυλλίδης» κλπ. την 11χρονη αυτοεξορία του στο Παρίσι... Όλα αυτά άγαπητέ μου κ. Τζαμάλα έπρεπε να ξεχαστούν, να κάνουν οι αφέντες Αμερικάνοι εδώ την 8χρονη ανοιχτή δικτατορία τους, να εξιλεωθεί, να εξαγνιστεί, να αναμορφωθεί, να ξαναγυρίσει πάλι σαν «εθνοσωτήρας» ώστε να μην επιτρέψει και αναμόχλευση παθών» με τη «λήθη στο παρελθόν» για να πάρει έτσι το τελικό χρίσμα του «αρχιτέκτονα τής πολιτικής» με της πλασματικής πλειοψηφίας τα παλικάρια του, το Σύνταγμά του, τον πρόεδρό του, τούς νομους του, και την ιδιόρρυθμη αστική δημοκρατία του (!) είναι θλέπεις όχι τόσο τα προσόντα για πολ- λούς, μα κι οι περιστάσεις, και οι εύνοιες τών πατρών... Καταλαβαρδίζκος;
- Μάλιστα κ. Μαλλούρα «γκαιίγκε»

- **ΑΚΟΥΣΕ** κ. Τζαμάλα.
  - Μάλιστα σ' ακούω.
  - Ρωτήθηκε ένας γυμνασιάρχης αν αγοράζει βιβλία για τη βιβλιοθήκη του σχολείου του, κι εκείνος απάντησε «όχι».
  - Γιατί; Και πως δικαιολογήθηκε;
  - «Εγώ είμαι μαθηματικός - κόμπασε - τι τα θέλω τα βιβλία; Τα 'πε κι αναταράζονταν προγουλία και προκοιλια (!)
  - Και πως; Δεν έχουν σχέση οι μαθηματικοί με τα βιβλία;
  - Κατ' αυτόν, όχι, καμία (!)
  - Ντροπή!
  - Αμ τι φαντάστηκες, μη σ' έχω στον περασμένο αιώνα που οι μαθηματικοί ήταν πρώτα φιλόλογοι και φιλόσοφοι και ύστερα κήρυκες του πυθαγορισμού;
  - Καλά, δέν είχε υποχρέωση να πάρει για τα παιδιά του γυμνασίου κοτζάμ γυμνασιάρχης βιβλία;
  - Είχε βέβαια, αλλά βαριότανε να κάνει πρακτικό, όπως ισχυρίστηκε (!)
  - Πω πω, αλλίμονό μας!
  - Τι να κάνουμε; Ξεφούρνιασαν βλέπεις όλες οι δικτατορίες τόσα χρόνια όλο... «Σωτήρες»(!) Κι αν δεν ήταν τέτοιοι, ήθελαν Καιάδα του Λυκούγου, ή δουλειά με τα τσαπιά σε βάλτους, να μάθουν να ιδρωθούν, για να φυράνουν κι οι πωποί τους, γιατί τώρα τούς έχουνε νά τρών νά πίνουν και να κάθονται στον ίοκιο όπως οι δάσκαλοι των μπέηδων επί Τουρκίας (!)

- **ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ** τά όπλα των καθηγητών;
  - Οι γνώσεις.
  - Όχι.
  - Τα βιβλία που έχουν τις γνώσεις.
  - Όχι.
  - Ε, τι επιτέλους;
  - Για τους καθηγητές της Μέσης Εκπ/σης στη χώρα μας είναι της μοντέρνας «ντολτσε-βίτας» και του αμερικάνικου τρόπου ζωής τ' αγαθά (!)
  - Και ποιά είν' αυτά;
  - Ο μιστός, το φαγοπότι, η κοπριά, το αυτοκίνητο, το τεμπελίκι, το παιγνίδι και η αποχτήνωση (!)
  - Και γιατί η αποχτήνωση;
  - Διότι όπως λένε κι οι σοφοί, ο άνθρωπος όταν έχει σα νόμα αγαθά το φαει το ποσι, τα ελάχιστα γράμματα πού έμαθε στην αρχή χωρίς, δυστυχώς να ξανανοιξει βιβλίο, τον ύπνο, χωρίς έγνιες κι ανησυχίες και σαν «κοινωνικό ον» χωρίς ωφελιμότητα και δράση, τότε δέν είναι τίποτ' άλλο, από ένα σκέτο δίποδο (!)
  - Όστε οι περισσότεροι καθηγητές γυμνασίων είναι κενοί και κούφιοι από μόρφωση και δράση.
  - Μάλλον Ίσως το 90% αν δεν διακυνδυνεύω το ποσοστό, ποτέ δε μελετάει (!)
  - Τι να σου πω, Πάντως όσοι και να 'ναι εγώντρεπιομα για την κενότητα και την κουφότητά τους (!)

- ΤΙ ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΕΣ λένε τώρα για τον Λούντς γεν. γραμ του ΝΑΤΟ.
- Μάλιστα φίλε μου. ότι ήταν μέλος του ναζιστικού φασιστικού κόμματος (!)
- Μά τι λες καημένο μου, αυτό το έχει διαψεύσει από χρόνια.
- Όχι τούτη είναι φρέσκη ρετσίνα με στάμπες (!)
- Βρε θα 'ναι λάσπες λασπολόγων και κοκκινολόγων
- Αδύνατο, έτσι διασύρονται τα χρηστά ήθη του χριστιανοδυτικού πολιτισμού;
- Ξέρω κι εγώ τι στο διάολο (!)
- Πρόσφατα, παραδεχτηκε ο ίδιος ο μακροπήγουος αυτός Γερμαναράς ότι ναί μεν ήταν μέλος των ναζί αλλά τότε ήταν μωρός (!) Και τον είχε ξεγελάσει ο αδερφός του με καραμέλες και τον έγραψε (!)
- Και τώρα γεροντερβέναγα ποιός τον είχε στο ΝΑΤΟ.
- Ε, τώρα οι θαγάσηδες οι Αμερικάνοι τον ξεγέλασαν με τσιχλες (!)
- Κύριε φύλαττε, κρίμα το παιδί (!)
- ΤΙ ΕΠΑΘΕ ο αρχιπρίασας και κέρβερους της Νότιας Αφρικής Ιντι-Νταντα-Αμίν;
- Τον έκανε -ντα-ντα- ο ίδιος ο λαός του (!)
- Γιατί,
- Μα χωράει -γιατί- στο θεοπάλαβο που αυτοχειροτονήθηκε -αρχηγός της ανθρωπότητας-; Έχει παρωθωμίσει την Ουγκάντα από τα θαρβαρα και πρωτογονα σεξουαλικά του εγκλήματα (!)
- Δηλαδή;
- Τι δηλαδή καημένο Τζαμάλα, Όποια έβαζε ο κανίβαλος στο μάτι, αν δεν του έδινε της έπαιρνε το κεφάλι το 'βαζε στο ψυγείο και της έγλειφε με τέμπο το αίμα! Με το ίδιο ακόρεστο έκδικητικό μίσος τιμωρούσε τούς αρνητές του γυναίκες και άντρες!
- Μα ο Αμίν είναι τέρας (!)
- Και θέβαια ανθρωπόμορφο τέρας της ακατατρόπης της ηδονής και της ωμής θαρβαρότητας στα βάθη της Αφρικής.
- Αμ τότε καλά του γίνεται
-Λαγός σκορδαρι στουμπίζε
κακό του κεφαλιού του ' (!)

ΣΕ ΜΙΑ ΞΕΝΗ ΧΩΡΑ, πήγε ένας άρρωστος Έλληνας σε γιατρούς να εξαστασει και να νοσηλευτεί

- Γιατί ήρθες εδώ; Δεν έχετε γιατρούς στην Ελλάδα.
- Πως, έχουμε; αλλά .. φοβήθηκα, γιατί πρόσφατα έφαγαν ένα συγγενή μου, αφού πρώτα τον ξύριζαν χωρίς σαπουνάδα ώσπου του ξεπουλήσαν όλη την περιουσία... και στο τέλος τον εξαπέστειλαν!...
- Και φταίγανε οι γιατροί;
- Δεν ξέρω οι γιατροί, ο Θεός, η φύση, το σύστημα .. πάντως δεν τούς κακολογούνε κι άδικα (!) Να μη θασκαθούν πολλοί γιατροί στην Ελλάδα μας ψέλνουν τον αισχροκερδοσκοπικό αναβαλλόμενο, και δε χορταίνουνε λεφτά, οικόπεδα και πολυκατοικίες (!)
- Και δεν προσέχουνε τούς πάσχοντες.
- Μάλιστα, και δεν είναι μόνο που πολλοί δεν έχουν επιστημονική και ανθρωπιστική συνείδηση και ούτε δίνουν σημασία για μελέτες, έρευνες και γνώσεις, αλλά τους λείπει και η στοιχειώδη ψυχολογική και ήθικη συμπεριφορά απέναντι στον άρρωστο και στο περιβάλλον του
- Μα... δε δίνουν ορκο στον Ιπποκράτη.
- Ε, κι αν δίνουν; Τον καταπατούν και τον προδίνουν (!) Κι έπειτα, άδικο είχε ο Σωκράτης που έλεγε ότι: «Τα σφάλματα και τα κριματά των γιατρών δεν φαινονται, γιατί τα σκεπάζουνε οι τάφοι-;
- Μα κι ο αρχαίος δικός σας ο Περίανδρος έλεγε: «Μηδέν χρημάτων ένεκα πράττειν» (Τίποτα να μη κάνεις για χρήματα)
- Σωστά. Έτσι κάπως λέει κι ο Ιπποκράτης. «Ο γιατρός δεν πρέπει να νιάζεται καθόλου για την αμοιβή του, αλλά πιό πολύ να φροντίζει για την καλή του φήμη»

- ΜΕ ΠΑΡΑΖΑΛΙΣΕΣ με την παιδεία δε χρειάζονται και τα πολλά γράμματα (!)
- Γιατί;
- Των φρονιμών ολίγα.
- Μα οι Κούρδοι που δεν ξέρουν καθόλου γράμματα, δεν κάθονται φρόνιμα στο Ιράν.
- Σέ κόλλησε πάλι τουρκόμυγα;
- Όχι αλογοαμερικανόμυγα (!)
- Μωρέ πολύξερε ξεχνάς πως είχε δικιο και ο μακρurio . Σεραφείμ όταν έλεγε ότι δεν κάνει να μαθαίνουν οι Έλληνες πολλά γράμματα γιατί... γίνονται κομμουνιστές:
- Δεν το παραδέχομαι Να σου πω κάτι άλλο.
- Λέγε
- Ξέρεις πόσοι επιθεωρητές δημοτικών σχολείων είναι στη χώρα.
- Όχι
- Σου λέω γω 250
- Πόσοι είναι οι μορφωμένοι οι δημοκράτες κι οι ανθρωπιστές το ξέρεις. Σχεδόν οι 50 μόνο!
- Πως το μάθες.
- Από τις εκλογές που επαναν
- Και οι 200 είναι χουνταίοι.
- Σχεδόν και θέβαια
- Μα γιατί.
- Διότι δεν θέλει το κουβέρνο καμιάς δεξιάς αναπτυγμένους επιθεωρητές αλλά καθυστερημένους σπιούνους και τοποτηρητές (!)
- Μα δεν είχε γίνει αποχουντοποίηση.
- Ωχ καημένο, σταγονίδια (!)
- Δηλαδή.
- Μικρές μετακινήσεις τυπιές, τούς πρώτους λίγους μήνες, όταν η σκληρή η χούντα παράδωσε τη σκυτάλη της εξουσίας στη μαλακή που την έχουν και οι δυο -εναλλάξ- και -ισοθίως- και πότε ο καφές της υπομονής δίνεται καφτός και πότε κρύος (!)
- Μωρέ τι μου λαλάς.
- Αυτό π ακούς Χουντοσταθεροποίηση έγινε μετά και μάλιστα συστηματικά, όλα τα χρόνια μέχρι σήμερα (!)
- Γιατι.
- Διότι οι χαμαιλέοντες οσπόνδυλοι χουνταίοι αυτοβαφτίστηκαν αμέσως -αντιστασιακοί- (!)
- Μα αυτό είναι οδισταχτο κι απαράδεχτο
- Καθόλου Το χουν ταχτική (!) Και στα κάτω της γραφής τούς υποθηκάζει και ο Βαρναλης με το ..
-φρονιμα και ταχτικά
πώ με κείνον που νικά- (!)
- ΠΟΣΟΙ ΕΙΝΑΙ οι δασκαλοι σε όλη την Ελλάδα.
- Τριάντα χιλιάδες
- Και τι κάνουν για να είναι ενωμένοι;
- Γίνονται μαλλιά κουθάρια (!) Απ τα στείρα τα γαλάρια χωρίζονται και ξεαναχωρίζονται από αρρώστια αρχομανίας σε τέσσερα κομμάτια οι των προοδευτικών πεποιθήσεων που είναι και οι 70% (!) Έτσι, οι πολλοί που χιλιοκομματιάζονται, χάνουν κάθε τόσο τις εκλογές συναμετάξυ τους, πού θγάζουν κάτι ΚΙΣΔΕ, - ΠΙΣΔΕ - ΑΠΙΣΔΕ κλπ
- Και ποιοί τις κερδίζουν, για κάν τα μου λιανά;
- Να, λογάρισε π χ.: Από 6 000 ψήφους τα τρία ψηφοδέλτια των δημοκρατών = 18 000, το τέταρτο ψηφοδέλτιο παίρνει 5 990 Δηλαδή 18 000 και 5 990 23 990. Μένει ένας από τους τέσσερις συνδυασμούς με 10 ή 20 ψήφους παρακάτω... και κάθε χρόνο, καθάλαει το πέμπτο ψηφοδέλτιο που το απαρτίζουν οι σύμπερ- -εθνικόφρονες- (γράφε ακροφασιστες) που είναι πάντα ενωμένοι και παίρνουν 6 010 ψήφους στο σύνολο των αλληλοτρωγομένων 23.990 δημοκρατών
- Α, ώστε έτσι;
- Μάλιστα, κατάλαβες γιατί μας κάθεται γενικά στο σθέρκο κι όχι μόνο των δασκάλων, αλλά όλου του λαού γενικά η μειοψηφία;
- Κατάλαβα κ. Μαλλούρα γιατί χωρίζονται οι πολλοί γίνονται από δεκαεφτά χωριά και κρατάνε τις θέσεις «κλειδιά»- οι λίγοι (!)

Οραία (!) μοιραία. όπως και οι «κολονέλοι» (!)
 Τι είν αυτοί πάλι.
 Οι συν/ρχες της δικτατορίας (!)
 Α ναι, θυμάμαι μέ το «κράτα γερά τα κλειδιά Γιώργω Παπαδόπουλε» (!)
 - Αμ τι νομίζεις, όπως τα χόρευαν στην εφταετία.
 Έχουν και παραλλαγή τα τροπάρια στη φρυδάτη αστική δημοκρατία (!)
 - Πως μου τ ανακατωνεις κ Μαλλούρα, άλλο πράμα!
 Ουτε που κατάλαβα κι εκείνα τα γκιοδε μίσηδε, νίσηδε κι απίσηδε των δασκάλων. τι πα να πούν.
 - Αυτά καημένα, είναι η έμφαση και η επίφαση της τυπικής δημοκρατίας της φρυδαρέγκης της τσοι-τσούλας και της τσα-τσα-τσούλας και όλης της κατά «μεταρρυθμιδικής» μέθοδο - παιδείας τής βαρβιτσιωτοπούλας (!)
 - Τι φριδαρείκες μπερδεψούρες μου κοπανάς πάλι;
 - Δέν είπα φριδερέικα να σε μπερδέψω όπως ο κυρ-Μπόστ τη Φρειδερίκη την καημένη κάποτε, με τα... «βιβλιάρια απόρων κορασις» και τα «συν-πλην» της παλαθής (!)
 - Έτσι μπερδεύονταν πάντα και η «μαμά Ελλάς»;
 - Μάλιστα, έτσι είναι τυλιγμένη... κι εύκολα δεν ξεμπερδεύεται, δίχως.. Χομέ(ι)νι!
 - Ούφ. όλο μπερδεψούρες και καψούρες είσαι.
 Τι να σου κάνω. Ο Μάρκο Αυρήλης θα σου λεγε «μη ανακατώνεσαι παντού σε όλα... Και ό,τι παρ η γλάβα» σου, στο «αρπα-κόλα» (!)

«Ταγκαμέτ»

Είναι το απατηλό φάρμακο για τους ξεγελασμένους ελκοπαθείς και στη χώρα μας που πριν λίγα χρόνια το σέρβιραν έντεχνα, κι ακόμα το σερβίρουνε στους αφελείς στομαχικούς, οι αητονύχηδες μαφιόζοι του αμερικάνικου εμπορίου (!)

Το «ταγκαμέτ» όπως λένε και το κατάγειλαν και στη Βουλή προσδευτικοί βουλευτές, παραδειγματισμένοι και οργισμένοι από τις καταστρεπτικές για την υγεία των ελκοπαθών παρενέργειες, επιφέρει με τη χρήση του «διανοητική σύγχυση νεφρική ανεπάρκεια, διατρήσεις στομάχου κατά τη και μετά τη διακοπή της θεραπείας (Ελευθεροτυπία 18-3-79) αιματολογικές διαταραχές, γυναικομαστία σέ άντρες, γλακτόροια, μυαλγίες κλπ». Ύστερα απ' αυτές τις διαπιστώσεις και τις επίσημες διαμαρτυρίες, πρέπει να μη ξεγελιούνται πιά οι αφελείς Έλληνες σ' οποιαδήποτε φάρμακα που κουβαλούν εδώ οι ληστρικές αμερικάνικες εταιρίες για να δολοφονούν ύπουλα την ατομική και την κοινωνική μας υγεία. Πάντως το «ταγκαμέτ» το δούλεψαν καλά, με εκατομμύρια δολάρια κέρδη. Γιατί, ώσπου να το πάρει χαμπάρι ο κόσμος, ότι αντί να γιατρεύει σκοτώνει... οι ελκοπαθείς που στη χώρα μας είναι περίπου το 60% να μη πούμε το 70% των αντρών και ένα 10% των γυναικών (ίσως επεικειές οι αριθμοί) τον μέσο όρο να πάρουμε, δηλαδή ότι το 40% ψώνισε από τα φαρμακεία με 5.000 δρχ. τη δόση, το έπαθε διπλό το κακό, και της υγείας του και του πορτοφολιού του. Δηλαδή ας πούμε ένα παράδειγμα, αν το ψώνισαν το φάρμακο μόνο ενάμιση εκατομμύριο άντρες στην Ελλάδα (δέ λογαριάζουμε τις ελκοπαθείς γυναίκες) από 135 δολάρια σχεδόν τη δόση, ξεπερνούν τα 200 εκατομ δολάρια τα

κέρδη των ξένων γυπαετών. Κι όσοι το πήραν ενίωσαν μόνο για 20 μέρες-ένα μήνα μια μικρή παυσίπονη ανακούφιση, από τη ναρκωτική ουσία που τό 'χουν μέσα. Ύστερα αρχίζοντας οι παρενέργειες (που δεν τις ανέφεραν καθόλου οι «μάντζερ» και οι διαφημιστές του)... πλούτισαν οι ληστοκοπρορέησον (!)... Κι άιντε να βρείς άκρη (!) Γιαυτό μας θέλουν όχι άποικους αναπτυγμένους, αλλά, πολύ πιό κάτω, δηλαδή... υπανάπτυχτο προτεχτοράτο (!)

Περιοία, «Αμνηστία» και βραβεία (!)

Ένας λοχαγός πραιτωριανός και δήμιος του Σάχη πριν συντρίψει ο περσικός λαός το πανίσχυρο καθεστώς του ανακηρυγμένου και από προσδευτικών χωρών πανεπιστήμια επίτιμου διδάκτορα (αίσχος για τα εμπορικά βέβαια συμφέροντα) (!) είχε θάλει φωτιά σ' έναν κινηματογράφο του Αμπαντάν κι έκαψε ζωντανούς 377 άμαχους Πέρσες. Όταν επικράτησε η επανάσταση συνέλαβε η πολιτοφυλακή τον αρχιφονιά λοχαγό Μονίρ Ταχερί στην πόλη Ρουντσάρ τον πέρασε από δικαστήριο και τον εκτέλεσε. Πριν όμως τον τουφεκίσει, η περιβόητη «Διεθνής Αμνηστία» (γράφει παρακλάδι της CIA) που χρόνια γινόταν σφουγγαρομαζώχτρα των δακρύων του Ζαχάρωφ... έδωσε το παρών επενέθηκε και ζήτησε να μην εκτελεστεί ο Μονίρ Ταχερί (!) Φτύστε τη λοιπόν μη βασκαθεί η «Διεθνής Αμνηστία», κι ας τής δώσουν οι επαναστατημένοι λαοί μερικά βραβεία (!) Γιατί θυμίζει σε τέτοιες περιπτώσεις και την παροιμία «όταν το χωριό καίγεται... η π.... λούζεται» (!)

Από τη βία στην Ιταλία

Δέκα μήνες που κράτησε την εξουσία η πρώην κυβέρνηση Αντρεότι, και αφότου απήγαγαν οι σκοτεινές δυνάμεις της CIA, τον Αλντο Μόρο, γιά να τον τιμωρήσουν, για τη συνεργασία του με το Κ.Κ.Ι., στην Ιταλία επικράτησε χάος! Στο διάστημα αυτό έγιναν 1.500 τρομοκρατικές ενέργειες, με 80 νεκρούς και 300 τραυματίες, και κατασχέθηκαν από τις αρχές 15.000 όπλα και 5 τόνοι δυναμίτες. Οι ουτοπίες και τα φούμαρα του «ιστορικού συμβιβασμού» του κ. Ανιέλι και των αφελών με τις νεοθεωρήσεις και τις αναθεωρήσεις... απότυχαν οίκτρα, όπως ήταν φυσικό, κι έμειναν όλα τα ρεαλιστικά και προσαρμοστικά των προσπαθειών... όνειρα καλοκαιρινά... και κούφια γράμματα, κενά, προκαταδικασμένα βέβαια από τον καπιταλισμό. Όλα αποδείχτηκαν πειράματα και ελιγμοί... για κέρδος χρόνου και παραπλανητική ταχτική, για δική τους πολιτική νομή (!) Ενώ για τα διεθνή δάνεια που έχει πάρει η Ιταλία για να συγκρατήσει τον πληθωρισμό της, και τον οικονομικό της κατήφορο, ο κάθε Ιταλός πολίτης πληρώνει 20.000 δρχ. τό χρόνο για τόκους κι επιτόκια. Και ο Μπερλιγκουερ, οραματίζεται μια τρίτη λύση, που συνίσταται σε οικονομικοκοινωνική κρατική οργάνωση... Χαίρε χριστιανοδημοκράτισσα τής δύσης κυρία Ιταλία (!) Χαίρε ό,τι καλπάζεις στα λιμνάζοντα χάη ως μιτραλοία (!)

Ἀπό τή θεατρική ζωή καί κίνηση

Κριτικές σημειώσεις

Τοῦ Λάμπρου Μπαζαμπά

Γ. Σεβαστίκογλου: «Αγγέλα»

Ο Σεβαστίκογλου είναι ένας πανευρωπαϊκῆς φήμης δάσκαλος τοῦ Θεάτρου. Πρὶν ἀπὸ χρόνια, βοήθησε πολὺ σκηνοθετικά καὶ συγγραφικά τὸ Θέατρο τοῦ λαοῦ μας. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, συνεργάστηκε μὲ τοὺς ἑνωμένους καλλιτέχνες· καὶ ἔδωσε ώθηση στὴν πρώτη περίοδο τῆς ἰδρύσεως τοῦ Θεάτρου Τέχνης, με τὸν κ. Κούν. Τιμῶντας τὸ ἐλληνικὸ ὄνομα πρόσφερε πολλὰ ἐπὶ χρόνια καὶ στὴ Σοβιετικὴ ἔνωση. Τώρα διαπρίπτει στὸ Παρίσι, σὲ θεατρικὴ σχολὴ που ἰδρύσκει καὶ διευθύνει ὁ ἴδιος καθὼς καὶ στὸ Ἰνστιτούτο θεατρικῶν σπουδῶν στὴ Σορβονη.

Τὴν «Αγγέλα» τοῦ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Θέατρο Βαχτάνγκωφ· τῆς Μόσχας καὶ ἄλλα θεάτρα τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. τὴν εἶχε ἀνεβάσει καὶ ὁ Κούν στα τέλη τοῦ 1964. Σήμερα τὸ Θεσσαλικὸ Θέατρο, τῆς Ἄννας Βεγενά ποὺ ἔπαιξε μὲ τόση ἐπιτυχία 50 παραστάσεις καὶ πάνω, ἐπιτέλεσε ἕναν ἄθλο καὶ πρόσθεσε στὴ ρεπερτοριακὴ ζωὴ τοῦ, πολλὰ εὖσημα καλλιτεχνικῆς ἀξίας ὅλων τῶν παιδιῶν ποὺ τόσο φιλότιμα καὶ δημιουργικὰ ἐρμήνευσαν τοὺς ρόλους τοῦ. Ἡ «Αγγέλα» εἶναι ἕνα τέλειο στὴν αἰσθητικὴ ἀρχιτεκτονικὴ δομὴ τοῦ νεορεαλιστικῆς κοινωνικῆς δράμα, μὲ λαικοποιητικὸ λόγο μὲ ἀνάλογα ἠθογραφικὰ στοιχεῖα, καὶ γενικὴ σφραγίδα μίας πλατιάς καὶ συγκινητικῆς πτυχῆς τοῦ νεοελληνικοῦ μας θίου. Τὰ πρόσωπα τοῦ Σεβαστίκογλου εἶναι ὅλα ζωντανά, ἀνήσυχτα καὶ συμπαθητικά, πειστικά καὶ χαρακτηριστικά, τὸ καθένα μὲ τὰ δικά τοῦ γνωρίσματα. Χωριατοπούλες, υπηρέτριες, ποὺ εγκαταλείπουν τὴν ἐπαρχία καὶ καταφεύγουν στὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ δικαιωθῶν τὰ ὄνειρά τοῦ· ἀλλὰ συνθλίβονται σὲς μέγανες τῆς φτώχειας καὶ τῆς ἀνεργίας, σὲς παγίδες μίας ἀφόρητης πρωτεύουσας ζωῆς,

ἀγωνιζόμενες μὲ καημοὺς καὶ μὲ πιεσμοὺς γιὰ ἕνα αὐριό ἀνθρώπινο κί εὐτυχισμένο. Αὐτὲς οἱ κοπέλες καὶ τ' ἀδέρφια τοῦ, οἱ φίλοι καὶ οἱ ἀγαπημένοι τοῦ, δὲν εἶναι παρὰ αἱ πλατιῆς διαστάσεις καὶ προκτάσεις, ὅλες οἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ φτωχοῦ ταλαίπωρου λαοῦ μας. Ἐνας λαὸς ποὺ δὲν ἀρκίται σὲς μικροχαρὲς καὶ δὲν ἐπαναπαύεται σὲς ὄνειρα καὶ τὲς στερήσεις, παρὰ συγκρούεται μὲ μίαν ἀμείλιχτη πραγματικότητα. Παλεύει, παραδέρνεται, μεταναστεύει. Στὸ ἐργὸ πρωτανεύουν τὰ βασικὰ προβλήματα τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ δεσπόζουν καὶ τὰ ἐρωτικὰ πάθη, οἱ ἀντιζηλιεῖς, οἱ συγκρούσεις, οἱ αυτοκτονίες, οἱ ἐνώσεις καὶ οἱ μικροί. Ἡ Αγγέλα ἀγαπᾷ τὸ Λάμπρο ἕνα λιβεντονιό, ἡ Γεωργία τὸ Στράτο ἕνα ὠραῖο τύπο ἐργάτη τῆς πιάντας. Ἡ Φανή θὰ παντρευτῆ τὸ Μίνιο χωροφύλακα ποὺ θὰ τὸν ἀπολύσουν... κι ἐκείνη δὲ θὰ νιώσει τὴν ἀπότοκη γλύκα τῆς μητρότητος... Ἡ Τασία θ' αυτοκτονήσει, γιὰ τῆς ἐκτελοῦν τὸν ἀγαπημένο τῆς σὲν κομμουνιστῆ...

Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐρωτικὰ ἐπεισόδια πλῆκονται μὲ συνεχὴ δράση σ' ἕνα φάσμα ἀνέχειας καὶ μιζήριας. Τὸ ἐργὸ κυλάει μὲ ἀπτες καὶ σπαρταριστὲς κοινωνικὲς ἀλήθειες καὶ ξετυλίγει θαυμαστὲς ψυχολογικὲς καταστάσεις καὶ μεταπτώσεις. Ὁ συγγραφεὺς θὰ πεί, σ' ἕνα σημεῖο ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Λάμπρου σὲ σιγμὴ ὀργῆς στὴν Αγγέλα: «Ἡ μπαμπέσης καὶ ἀτιμος εἶναι γύρω σου ο ντουινιάς, ἡ μπαμπέσηδες καὶ ἀτιμοὶ αὐτοὶ ποὺ μὰς κυβερνᾶνε»· καὶ παρακάτω ὅτι: ἡ πατρίδα κι ἡ οἰκογένεια, πρέπει νὰ ἔναι γιὰ ὅλους καὶ ὄχι νὰ λυκοπατιοῦνται ἀπὸ ντόπιους καὶ ξένους ἀφέντες... Μὰ στὸ τέλος, τὸνε σκοτώνουν «μπαμπέσικα»! Ἐκφραστικὴ, λιτὴ καὶ ἀποδοτικὴ στάθηκε ἡ σκηνοθεσία τοῦ Διαγόρα Χρονόπουλου.

Ἡ μουσικὴ τοῦ Λ. Κηλαηδόνη, χρωμάτισε συγκινητικὰ τὸ ὄψος καὶ τὸ ἦθος τῆς παράστασης σὲ σύνολό τῆς. Ταιριασμένα καὶ τὰ κοστουμια τοῦ Γ. Ζιάκα. Τὴν Αγγέλα ἐρμήνεψε μὲ σπουδαῖες δραματικὲς κλιμακώσεις, ἡ θιασάρχης Ἄννα Βαγενά. Ὁ Θάνος Κανέλλης σὲ ρόλο τοῦ Στράτου, ἀπόδειξε μὲ δημιουργικὴ δύναμη καὶ ἰδιόρρυθμες κινήσεις ἕναν ἐξαιρετικὸν τυπίστα. Τὸ πληθωρικὸ τάλεντο τῆς Ἀλίκης Ἀλεξανδράκη κατέπληξε τοὺς θεα-

τις υπό Θίατρο Κ. Καρρά στην Αθήνα. Η Γιάννα Αβαγιανού πολύ πικάντικο και φυσικό παίξιμο μί κωμικό μπρίο. Έξυπνα έπαιξε και η Χαλκιαδάκη. Καλός ο Κ. Καποδίστριας (Λάμπρος) και ο Γ. Ζωγράφος (Μίνιος). Τέλος μιά θαυμάσια αποκάλυψη μ' ένα εξοχό ταλέντο ήταν και η Νίκη Παζαρίντζου όπου σ' αυτό το έργο έδωσε στον υπέροχο ρόλο της Φανής και το ντιμπούτο της στο θέατρο, που προμηνώνει ένα σίγουρο μέλλον.

Ντάριο Φο: «Ένα τυχαίο ατύχημα»

Ο Ντάριο Φο είναι ένας σύγχρονος Ιταλός κωμωδιογράφος. Μί τον Αθηναίο, ευτύχησι φέτος που παίχτηκε πάλι στην Ελλάδα, και μάλιστα με την τόσο δηκτική σατιρική του φάρσα, το «Ένα τυχαίο ατύχημα» (!) Το έργο αυτό, γελοιοποιεί την ποιότητα και τις μεθόδους που χρησιμοποιεί η ιταλική αστυνομία για την εξόντωση των αντιπάλων της. Θίγεται έτσι και ξεσκεπάζεται κάθε βάρβαρη αστυνομική συμπεριφορά απέναντι σε αθώους και κατασκευασμένους ενόχους. Ο Φο είναι αποκαλυπτικός και τσουχιτρός για κατάντιες και συοτήματα αστυνομικών οργάνων. Εύστορφος, σαρκαστικός και περιπαιχτικός ο λόγος του, με πρόσωπα τριλά, ξεπεσμένα, γελοία, στιγματίζει κάθε εγκληματικό και απαιτηλό «φίρισθαι» στην τραγική μεταχείριση θυμάτων, που βρίσκονται στα νύχια τους, σε ανώμαλες βοβμιστικές κι αιματηρές καταστάσεις, όπως είναι οι σημερινές στη χώρα του συγγραφέα. Το «τυχαίο ατύχημα» είναι ένα ευρέστατο λαϊκό θέατρο. Ο δημιουργός του χρησιμοποιεί τη φάρσα σκόπιμα, για να τσακίσει κόκκαλα με μιά χοντροκομμένη οι πολλά σημεία σάτιρα. Έβγαλε το μύθο από την υπόθεση Πινέλλι, που η αστυνομία εκπαραθύρωσε σαν ιδεολογικό αντίπαλο πριν από 8 χρόνια, και το 'ριξε στο «τυχαίο» όταν αναστατώθηκε με τις προβοκατόρικές βόμπες σε τράπεζες της Ιταλίας. Έτσι από αυτή την αφορμή που γράφτηκε η φαρσοκωμωδία, παίζεται χρόνια και με θριαμβευτική επιτυχία. Ο Σ. Αθηναίος δεν είναι μόνο ο σκηνοθέτης της στο θέατρο Αλφά της Αθήνας, είναι και ο καταπληκτικός και πολυπρόσωπος πρωταγωνιστής. Τού δόθηκε η ευκαιρία σ' αυτό το έργο να ξεδιπλώσει όλα τα κρυμμένα μίσα του καλλιχνικά δυναμάρια της πολυσένητης ταλιντούχας ιδιοσυγκρασίας του. Απόδειξε ένα πολύχομο κωμικό ταλέντο στον καλύτερο σχεδόν ρόλο της καριέρας του. Ζωντανά έδω πολλούς χαρακτηρισηριστικούς τύπους. Τύπο τριλού,

μουσικού, ανώτερου δικαστικού επιθεωρητή ανακρίσεων, ξεπεσμένου καπετάνιου, κρωμένου και αποθιώνεται από το κοινό του. Η Έλλη Φωτίου ερμηνεύει την περίφημη Κλαούντια και τη δημοσιογράφο. Την παράσταση κλέβει ο Α. Μαυρίδης με κωμική φινέτσα, σαν «σπάρος» κι αλαφρόμυαλος αστυφύλακας. Με καλή απόδοση και οι άλλοι τρεις ηθοποιοί στη δράκα των αστυνομικών που πέφτουν από γκάφα σε γκάφα, και αποκαλύπτουν την απάνθρωπη μεταχείριση στα εξιλαστήρια θύματά τους και τα συνηθισμένα ειδική εγκλήματά τους. Ωραία η μετάφραση της Α. Βαρβαρέσου, και τα σκηνικά κοστούμια του Δ. Ντούβλη. Προσαρμοσμένη στο κλίμα και η μουσική του Β. Δημητρίου.

Μολιέρου: «Ταρτούφος»

Ο Σπύρος Ευαγγελάτος, προικισμένος σκηνοθέτης, κοντά στις νεότευτες, τις διορατικές και πρωτότυπες, τις βαθιά εντυπωσιακές και χορταστικές παραστάσεις έργων του Αριστοφάνη, δίδαξε φέτος κι έναν υπέροχο «Ταρτούφο» του Μολιέρου, σε ποιητική μετάφραση του Π. Μάτση με τους Β. Μπουγιουκλάκη, Δ. Καταλειφό, Μ. Μπαντέλη κ.α. διαλεχτούς ηθοποιούς στο «Ριάλτο» της οδού Κυψέλης. Ο Ευαγγελάτος με το Αμφιθέατρό του, απόδειξε ως τώρα σπουδαία επίδοση στο αρχαίο και νεοκλασικό θέατρο. Η τόσο γνωστή και πολυπαιγμένη κωμωδία σ' όλο τον πολιτισμένο κόσμο είναι έργο τολμηρό και διδαχτικό. Σατιρίζει καυστικά με παραπλανητικά πλέγματα, σαγηνευτικά λόγια κι ερωτικά συμπλέγματα, τη διεφθαρμένη μεγαλοαστική τάξη στη Γαλλία, και γενικότερα όπου υπάρχει στον κόσμο. Ο μύθος αντιστοιχεί και στον περασμένο και στον τωρινό αιώνα, και καταδειχνει τη φοβερή υποκρισία και απάτη των θρησκοκάπηλων όπου, τολμηροί και αδίσταχοι, μπαίνουν με θράσος δαιμόνιο και υποκριτική μαιστρία, μίσα οι ευκολόπιστες οικογένειες που τις διαφθείρουν, τις διασπών και τις διαλύουν. Ο Οργκόν είναι μεγαλοαστός πριουσιούχος πατέρας ασπάζεται στο πρόσωπο του Ταρτούφου το «Θεϊκό αδελφάτο» για να πεί στο τέλος ο ίδιος ότι: «αυτά τα αδελφάτα τριλαίνουν τον κόσμο». Τον προσλαμβάνει λοιπόν ως έμπιστο της οικογένειας. Έπειτα φτάνει σε σημείο, ξεπλανιμένος από τη σατανική υποκρισία και αδίσταχη θεοκαπηλία του Ταρτούφου, να τού γράψει αμετάκλητα όλη του την περιουσία... Μα επιμένει να τού δώσει και την κόρη του

για γυναίκα, ενώ εκείνη αγαπάει ένα νεο-
τον Βαλέριο. Ο γιός του Οργκόν θα πει
όταν μωριστεί τα όργια του Ταρτούφου:
τα δήθεν χριστιανικά αδελφάτα, μπλέκουν
τον κόσμο σε λαβύρινθο». Ο τρομερός κα-
ταφιρτζής, ερωτεύεται τη γυναίκα του
αφεντικού και τον θέλει κι εκείνη στα κρυφά
σαν άλλη τσαρίνα το Ρασπούτιν (!). Έτσι η
Ντορίνα, θα τον δικαιολογήσει: «Ξέρει πως
τα επίγεια αγαθά φθείρουν τον άνθρωπο,
και ενδιαφέρεται για τη λύτρωση στους ου-
ρανούς». Κι η πονηρή και διπλοπρόσωπη
κυρία θα πει στο Λαυρέντιο πως «δεν πα-
θαίνει τίποτα η τιμή μας, φτάνει να ξέρουμε
να τη φυλάμι» (!). Ο ίδιος ο Ταρτούφος θα
δώσει νόξη στον Οργκόν, για το άδυτο και
ένοχο βάθος του διουπόστατου μίσου του
ανθρώπου: «μι κρίνεις καλόν, επειδή ακού
δείχνομαι καλός...». Μα δεν αργεί να εκρι-
ταλλιστεί τα πάντα στο αρχοντικό της τυ-
φλής εμπιστοσύνης. Εκεί η μαγεία των λό-
γων της ηθικής απάτης, κάνει τον Οργκόν
να του γράψει όλα τα υπάρχοντά του, κι
αυτό ακόμα το σπίτι. Κι όταν έρχεται το
ξοκίπασμα και η αχαριστία σκάνε καταλύ-
της, απειλείται όλ' η οικογένεια με έξωση,
από τον μαοκαρά έμπορα και κάπηλο μιάς
θεοπόνηρης και κιβδηλής πίστης με τα «δή-
θεν γλαρωμένα μάτια στους ουρανούς» (!).

Αυτός θεωρούσι για τι ατομικά του συμ-
φέροντα κάθε κατάκριση αλαζονεία. Κι
«Λυγί με θρασύτητα ότι: «τα αισθητήρια
όργανά μας εύκολα σκανδαλίζονται...». Η
Ντορίνα τελικά επιτίθεται στον Οργκόν: «Δι-
θέλω αρετή με κέρατα διαβόλου. Η ταπει-
νοφροσύνη γίνεται μ' αντίρα όταν πουλάς
φιγούρα» και στον Ταρτούφο: «Τα οχυρω-
ματικά τείχη της ψυχής σας είναι πολύ αδύ-
ναμα». Τέλος, ένα μέγα δίδαγμα που βγαί-
νει από το έργο είναι: η αφέλεια, η τυφλα-
μάρα, κι ο παρασυρμός που αποδειχνον-
ται πολλές φορές καταστροφικά ελατώ-
ματα.

Η παράσταση μ' έναν ευαγγελάτιο
τρόπο δοσμένη είναι γεμάτη υποκριτικά
επεισόδια με κολακειές, ειρωνίες, αγωνίες,
κι ανάλογες διελκυστίνδες. Είναι μια καλλι-
τεχνική προσφορά ταυτισμένη και με τα
σημερινά όργια της παπαδοκρατίας που
έχει διδαχτικήν υφή, τέρψη, παραδειγματι-
σμό και αυθόρμητο γέλιο.

Όλοι οι καλλιτέχνες ερμήνεψαν έξοχα
αυτή την αριστουργηματική και μνημειώ-
δικη κωμωδία, που συνδέεται και με το θά-
νατο του μεγάλου Γάλλου συγγραφέα και
καλλιτέχνη πάνω στη σκηνή.

Θέατρο

Νίκου Χατζηνικολάου

Στό θέατρό μου είναι μόνο ένας ήθοποιός
χωρίς μάτια και χωρίς χέρια.

Ή κάθε του κίνηση κολλάει στη φωνή
μέ ακρίβεια του πόνου!

Ή σκηνή γυρίζει οπως η πέτρα του Σίουφου
και αδιάκοπα χτυπάν οι καμπάνες.

Στό θέατρό μου είναι μόνο ένας ήθοποιός
μέ τόσο φώς στις κόγχες του, τόσο αίμα στις άκρωτι-
ριάσεις των χεριών του.

Και ξέρει όλους τους ρόλους.

Στη μάνα του Πόλκ

1 Άγγλο δημοκράτη μαφιό που δολοφονήσαν
στη Θεσσαλονίκη οι ακοιτινές δυνάμεις το 1946

Τού Ρηγα Νικολαΐδη

Μανα Λιβέντισσα, όλων των Πόλκ σου μανι
Δέν εφταιγεις σ' εκείνη τη δική
το γιο σου τον αναστήσεις με φιλία και ορμηνίες
και τονε σπουδάσεις το πλατός του κόσμου.
Κι ο γιός σου ανεβαινε αγνος και αξιος
καθως ήθελε η πέννα του να χεί στολιδι
στά περατα την ερμη αλήθεια!
Ή καταθεση σου στη δική εκείνη
καταπελτης με δικιο για το σκοτωμενο παιδι σου,
η ψυχη σου ολη επανασταση, φουρτούνα,
θροντοκρώναξι με πληγωμενη καρδια
Σεις μισώ κι εσάς και ο,τι δικό σας -

Σέ φοβάμαι αιώνα

Νίκου Βουνοριτη

Τών ανθρώπων τά νεύρα θα 'ναι τόσο γερα
τη μεγαλη όρμη να κρατήσουν;
Με φοβίζουν φωτιές που δε σβηνουν σ' ορίζοντες;
Με φοβίζουν καπνοί, π' αναδουσιν καινούργιοι;
Με τρομάζουν βροντές που δονούν τον πλανητη
και πύρινες γλωσσες που σκιζουν τά ούρανια.
Κι οπως σκύβω βαριά απ' τή σκέψη στη γή μας,
της ζωής τό τραγούδι σωπαινει, σιγά,
μαύροι σωροί μου φανταζουν τριγύρω
πού μιαν ώρα κακια έχουν κάψει αστραπές...
απ' ανθρώπινα χέρια που με χαιδι μπορούσαν
να στεγνώσουν τό δακρυ, να σβησουν τό κλαμα,
και στη γή να στεργιωσουν της αγάπης τό θάμα.

Μηνύματα στο Ἐλεύθερο Πνεῦμα

Μιά ἀπάντηση σέ φίλο σχολιαστή

Τοῦ Χρήστου Κατσιγιάννη
ἠθοποιοῦ καί ποιητῆ

Ἀγαπητέ μου Λάμπρο,

Ἐπιτρέψέ μου, ἀπό τίς στήλες σου ν' ἀπαντήσω σ' ἓνα φίλο μου, πού σχολίασε πρόσφατα τό ἔργο σου *Νά ποιά εἶν' ἡ Ἀμερική*.

Τό λοιπόν, καλέ μου φίλε, κατά τή γνώμη μου, ὁ Μάλαμας καλά τά λέει, καλά τά γράφει. Γιατί, ἡ φιλοσοφία τοῦ ἀμερικάνικου τρόπου ζωῆς εἶναι ὀλακερο σύστημα ζωῆς, στηρίζεται πάνω στό θεό - δολλάριο, πάνω στό θεό - κέρδος, αὐτό τό σύστημα πρέπει νά πολεμιέται, ὡπου νά πάψει νά ὑπάρχει, ἀκόμα κι ἡ ἀνάμνησή του! καί πρέπει νά πολεμιέται, ἀπ' τοὺς πνευματικούς ἀνθρώπους ἀκόμα περισσότερο... Γιατί, ἂν ὁ καθένας πνευματικός ἀνθρώπος δέν πολεμᾷ, καί δέ γνοιάζεται, καί δέν ὀνειρεύεται μίαν ἀληθινά ἀνθρώπινη ζωῆ, τότες τί διάολο «πνευματικός» καί «ἀνθρώπος» εἶναι;

Σ' εὐχαριστῶ
Χρήστος Κατσιγιάννης
Κηφισιά 8 - 2 - 79

Ἀγαπητέ μου κ. Μάλαμα

Ἀπαντώντας σέ προηγούμενο ἄρθρο σας *Ιερατεία - Ἐπίσκοποι καί θρησκεία* - θέλω νά σᾶς συγχαρῶ, πού μέ τοὺς ὠραίους, τοὺς θαρραλέους καί τιτανειούς αγώνες σας, ὀρθώνετε τό ἀνάστημά σας, σάν τίμιος αγωνιστής, ἀγνός καί γνήσιος Ἑλληνας πατριώτης καί στηλιτεύετε κάθε παρανομία καί σκάνδαλο, καί κάθε ατασθαλία, ἀπόσα γεγονότα διαδραματίζονται γύρω

Διαπιστώσεις

καί προβληματισμοί νέων

Ἐνα γράμμα τῆς μαθήτριάς Δανάης Γκόλφου

Ἀγαπητό μας *Ἐλεύθερο Πνεῦμα* παρακαλῶ νά δημοσιεύσεις τίς παρακάτω γραμμές πού εἶναι φωνές αγωνίας. Σέ διαβάζουμε, σέ διαβάζουμε καί δέν σέ χορταίνουμε γιά τίς τόσες ἀλήθειες πού γράφεις. Μᾶς φωτίζεις καί μας ἐγκαρδιώνεις στό σωστό δρόμο. Εἶσαι μιά ὀσση ξεχωριστή, ἓνας φάρος μέσα στό σκοτάδι καί στό ψέμα πού εἶναι βουτηγμένα τά τόσα ἄλλα ἔντυπα στή χώρα μας πού κάθε μέρα γράφουν γιά φόνους, ληστείες, θιασμούς καί τρομοκρατίες, ξεπεσμούς καί ναρκομανίες. Εἶναι πολλά καί τά θύματα τῆς νέας γενιάς σέ τοῦτ' τήν κοινωνία. Ποιός φταίει λοιπόν γι' αὐτές τίς κατάντιες στόν τόπο μας; Ἀσφαλῶς ὄχι οἱ νέοι. Τά παιδιά πέφτουν στίς εφηβικές ηλικίες σέ παγίδες πού θάζει τό κεφαλαιοκρατικό σύστημα.

Σάν νέα πού εἶμαι κι ἐγώ προβληματίζομαι ἀπόλα αὐτά. Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι τό κράτος δέν δείχνει καμιά φροντίδα γιά τήν καλλιέργεια καί τήν ἀνάπτυξη του πνευματικού ἐπίπεδου τῆς νεολαίας. Δέν φροντίζει νά φτιαξει περισσότερες βιβλιοθηκές καί νά τίς ἐμπλουτίσει μέ καλά βιβλία, καθώς καί μορφωτικές λέσχες γιά τή σωστή ἐπιμόρφωση καί ψυχαγωγία μας, παρά, ἀνέχεται τίς χαρτοπαιχτικές λέσχες, τά μπιλιάρδα, τά προ-πό τά κλάμπ, τά ντισκοτέκ, τά κιν/φικά πορνό, τά κάρτες, κι ὅλα τά διασπαστικά καί γκαγκστερικά κακά συναπαντήματα καί σόπια φρούτα τοῦ δυτικου πολιτισμοῦ. Καί ἡ τηλεόραση, σχεδόν τὰ ἴδια μέσα διαφθορας καί αποπροσανατολισμοῦ ἀπό τήν ἐλληνοπρεπή μόρφωση καί τήν ἠθική ἐνάρετη καί δημιουργική διάπλαση των χαρακτήρων. Ἀπό μουσική, οἱ ἐκπομπές τοῦ ραδιοφωνοῦ συχνά πυκνά μας ἀλλαλιάζουν μέ τήν ἀμερικάνικη πῶπ, ρόκ, κ λπ. Ἐτσι, ὅλο καί περισσότεροι νέοι πέφτουν σέ παγίδες, καί ἀκολουθοῦν στραβούς δρόμους, ἀναρχική κι ἀλήτικη ζωῆ

μας προσφέροντας ἔτσι πολύτιμες ὑπηρεσίες στήν πατρίδα. Τό θέμα αὐτό, εἶναι τεράστιο, καφτό καί ἐπείγον. Ὁφείλουμε νά καταλάβουμε ὅλοι, ὅτι δέν πρέπει νά μείνουμε ἄπλοιοι θεαταί καί ἀπαθείς, μέ σταυρωμένα χέρια. Ἐχουμε ὑποχρέωση ν' ἀφυπνισθοῦμε ἀπό τό λήθαργο, καί νά στραφοῦμε ὅλοι μαζί, ἐναντίον ἐκείνων πού διαπράττουν σκάνδαλα ὡσο ὑψηλά καί ἂν βρίσκονται... Διότι, «οὐαί τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ τό σκάνδαλο ἔρχεται» (Ματθαίου ιη'7)... Τά περισσότερα ὀφείλονται στοὺς βαθμοῦχους, τοὺς ἀρχιερεῖς πού ἀπό καιροῦ εἰς καιρόν δημιουργοῦν σοβαρά ζητήματα στήν Ἐκκλησία. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει: «Δεῖ, λέγει τόν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι... σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδαχτικόν, μή πάροισμον, μή πλήκτην, μή αἰσχροκερδῆ κ.λπ.» Κι ὁμως, τίποτ' ἀπό' αὐτά δέν τοὺς συγκινεῖ, καί προχωροῦν στίς ἀκατονόμαστες πράξεις τους, ἀμετανόητοι, ἀδίστακτοι καί προπαντός χωρὶς ντροπή ἀπέναντι στήν Πολιτεία καί στόν εὐσεβῆ λαό μας».

Μέ πολλή ἀγάπη
Ἄγγελος Κουράφαλος
Γαλαῖσι - Ἀθήνα

Μά θά μοῦ πεῖ κανεῖς, γιάτί νά γίνονται ὅλα αὐτά Ἀπλοῦστα, διαπιστώνουμε ὅτι τό σύστημα τοῦ κεφαλαιοκρατοῦ, δέν θέλει τοὺς νέους μορφωμένους, ἄλλα διεφθαρμένους, γιά νά τοὺς κάνουν οἱ κεφαλαιοκράτες ὅ,τι θέλουν νά τοὺς ἐκμεταλλεύονται, καί νά χουν στή διάθεσή τους ὅσους περισσότερους χρειάζονται γιά τά δικά τους συμφέροντα. Ἐτσι γιά μᾶς δέν ἀπομένει παρά νά ἀντιδρούμε σ' ὅλα τά παραπάνω ξενόφερτα κακά, καί ν' ἀγωνιζόμαστε γιά τήν ἀποτροπή τους καί γιά κάθε καλό καί ἀγαθό τοῦ λαοῦ καί τῆς πατρίδας μας.

Εὐχαριστῶ γιά τή φιλοξενία
Μέ ὄλη μου τήν ἐκτίμηση
Δανάη Χρ. Γκόλφου, Ἀθήνα

Κύριε Μάλαμα

Σεβαστός φίλος εἶχε τήν καλοσύνη νά μοῦ στείλει ἐδῶ στό Βόλο τό 30 τεῦχος του περιοδικοῦ σας *Ἐλεύθερο Πνεῦμα*. Κι ἔτσι ἔμαθα ὅτι, τό πιό πρωτοποριακό (δηλαδή τό πιό ἀληθινό) περιοδικό γιά ἑλληνικά μᾶ καί διεθνή δεδομένα βγαίνει στό Γιάννινα ἀπό Σας!... Μπράβο σας. Σας στέλνω ΑΜΕΣΩΣ τή συνδρομή μου γιά τό 1979...

Μή μέ ξεχνάτε -
Νίκος Μ. Ζουμπός
ποιητής - Βόλος

Ἀ, ἀιτητέ Λάμπρο Μάλαμα

Διαβάζω τό *Ἐλεύθερο Πνεῦμα* σου καί σέ συγχαίρω. Εἶναι ἓνα περιοδικό πού ἀληθινά προσφέρει πολλά... Χτυπάει τήν καμπάνα, νά ξυπνήσουν οἱ κοιμισμένοι. Πολύ φως σπέρνει, πολύ καλό σπόρο σκορπᾷ, πολλές ἀληθινές λέξεις. Μακάρι νά 'ταν κι ἄλλα τέτια περιοδικά. Ριχνεῖ πλοῦσιο φως πάνω στί ζωῆ καί ἵνα σημερινά μας πρόσωπα καί πράγματα...

Γιάννης Γαλανός
ποιητής - Ἀθήνα

14
"Όταν γεννιέται ο Χριστός, νεκρῶ-
νουμε τη φύση."

Μία ἐπιστολή τῆς ποιήτριας
"Αννας Παπασαββα - Ντουσια

Κυριε Μαλαμα.

"Ἡ ἀγανάκτησή μου στὸ θέαμα τῶν νεκρῶν ἐλατῶν
κάθε παραμονή Χριστουγέννων, μὲ ἔκανε νὰ σὲ
στείλω τοῦτο τὸ γράμμα. Ἐίναι μιὰ κραυγὴ ἀνάμεσα σὲ
τόσες καὶ τόσες ποὺ ἀκουγονται ἀπὸ ὅλες τῆς γωνιῆς τῆς
πατρίδας μας, μήπως καὶ συγκινηθοῦν οἱ ἀρμόδιοι καὶ
σταματήσουν τὸ καταλυτικὸ τους ἔργο.

Σὲ μιὰ χώρα σὺν τῇ δικῇ μας, ποὺ τὸ πρῶτο κον-
τενεὶ νὰ γίνει «εἶδος πολυτελείας», θρηνεῖ ἡ ψυχὴ τὸ
ἀνθρώπου σὺν θῶρεϊ τὸ χαλασμὸ ποὺ γίνεται στὴ δόση,
καθὼς καμιονία ἀλόκληρα ἀπὸ ἐλάτα νεκρὰ μὲ τὰ «ορ-
μιά τους κερφωμένα στους σταυρούς σιθάζονται
ἀπὸνα καὶ ρέθουν στὶς πλατείες τῆς Ἀθήνας.

ΤΟ ΣΤΑΥΡΩΜΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

Θρασομανοῦν τὰ ἐλάτια στὴν πλατεία
κι' ἀπόμειναν τὰ ὄρη φάλακρα
Ἀντίς γιὰ «ωσαννά», λόγια πικρὰ
οἱ ἀγγελοὶ λέν, σ' αὐτὴ τὴν πολιτεία

Προκατασκευασμένη γοητεία'
Ἄραδιαστὰ ἢ κείτονται νεκρὰ
- ἐβῶων ξένων θυμὰτα οἰκτρα -
ἀπ' τὴν αὐγὴ προσμένουν πελατεία

Καθὼς τὰ στήνουν στὸ σταυρὸ ἀντηχεῖ
ὁ χτυπὸς κι εἶναι λῆς «κρανίου τόπος»,
χωρὶς ἀνάστασης ἀπαντοχῆ

Κι' ἄμα σωθεῖ ἡ δροσὰ τους κι ἡ ἀντοχῆ
- Ξερὸκλαδα - θὰ πεταχτοῦνε ὅπως
κατάντησαν τ' ἀνθρώπου τὴν ψυχῆ'

ΑΝΝΑ ΠΑΠΑΣΑΒΒΑ - ΝΤΟΥΣΙΑ
ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ 22 Ἀθήνα (907)

Ἀνικολύτωση

Το «Ἐλεύθερο Πνεῦμα» κυριαρχεῖ τοῖς ἀγαπη-
τοῖς του συνεργατοῖς, ἀπὸ δὴ καὶ κίρῳ νὰ ἀντιδητο-
κοῦν τὴν ἀνάγκη ἐφαρμογῆς τοῦ μονοτονικῆ
συστήματος. Γνωστὸ, ὅσο εἶναι δυνατό, (επειδὴ τὸ
«Ε.Π.» στήθηκε πρωτοπόρο καὶ σ' αὐτὸν τον ἀγῶνα)
καρὰ τῆς ὁμοῦς τεχνικῆς ἀσκολῆς, εἶναι καιρὸς πιά
νὰ τὴν ἐφαρμόσει. Πιρμι νὴ λοιπὸν συνεργασίς μονο-
τονικῆς, σύμφωνα μὲ τὸ παρὸν πρόδειγμα τονισμῶν
τῶν λέξεων.

Το «Ἐλεύθερο Πνεῦμα», ἀίχεται μόνον πρωτότυπες
καὶ ἀδημοσίετες συνεργασίς, καὶ ἀπὸ τῆ μίῃ ὄψη
τῆς σιλλῶδας γραμμῆν.

Ο Λάμπρος Μάλαμος μὲ τὸ «Ἐλεύθερο Πνεῦμα»
τοῦ, δίνει θάρραλέα καὶ μὲ εὐλαμπῆ τὴν ἐλληνικὴ καὶ
τὴν ξένη πνευματικὴ δημιουργία. Ἐσοπεάζει τὰ μαγει-
ρέματα στὴν πολιτικὴ, στηλιτεύει τὸ πνευματικὸ κατε-
στημένο, καὶ ἐπισημαίνει τὰ λάθη, τῆς ἀδυναμίας καὶ τὴν
εὐθυνη τῆς πνευματικῆς μας ἡγεσίας. Ο Λ. Μάλαμος
εἶναι ἓνας γενναῖος πνευματικὸς ἀνθρώπος.

Περιοδικὸ
«Φωτῆκὰ Γράμματα»

«Τὸ ἀσυγκρίτο «Ἐλ Πνεῦμα» εἶναι μιὰ μεγάλη προ-
σφορὰ στὰ Νεοελληνικὰ Γράμματα θαυμάζω πάντα τὴ
γενναϊότητα καὶ τὴν πληρότητά του».

Πάνος Ι Βασιλείου
Ἱστορ. Συγγραφέας Ἀθήνα

«Αγαπητὲ κ. Μάλαμα

Διαβάζοντας ἀφοῦ δανεῖστηκα, τὸ ἐξαιρετὸ πε-
ριοδικὸ σὲς γίνονται συνδρομητῆ σὲς, γιὰτι πραγμα-
τικὰ ὁ ἀγῶνας σὲς νὰ φωτισετὲ τὸ λαὸ εἶναι πολὺ σω-
στός».

Με φιλία
Ὁλυ. Πάλλας Ἀρτα

«Αγαπητὲ κ. Μάλαμα

Σὲς συγκαρῶν θερμὰ γιὰ τὴ μεγάλη προσφορὰ
σὲς στὰ ἑλληνικὰ γράμματα, καὶ ἐκφράζω τὴ ἀυτῆ μου
ποὺ ἐδῶ στὴν Ἀθήνα ὅπου θητεύουν (καὶ αἰτεύουν)
ὄλοι οἱ «μεγάλοι» τῆς λογοτεχνίας μας, δὲν γίνεται μιὰ
ἀνάλογη προσπόθεσι. Τὶ ντροπῆ!

Με ἐπισημῶν
Δημήτρης Κ Γαλανῆς
ποιητῆς - Ἀθήνα

Λάμπρου Μάλαμα

«Οἱ Παλαιμάχοι»

Μιὰ σειρά ἀντιστασιακὰ ρεαλιστικὰ
διηγήματα βγαλμένα ἀπὸ τὴν δραμα-
τικὴ περίοδο τῆς δεκαετίας 1940-50 τῶν
ἀπελευθερωτικῶν ἀγῶνων τοῦ λαοῦ
μας μὲ προλογικὰ Λ. Βάρναλη καὶ Γ.Μ.
Παναγιωτοπούλου.

Ἐλδὸθηκαν καὶ κυκλοφοροῦν ἀπὸ τὴ
Σύγχρονη Ἐποχὴ δρχ. 140.

Τὸ Κιχρσοῦλι

ΓΙΑΝΝΗ

Κ. ΜΑΝΤΖΙΟΥ

Ἐργαστήριο

Ἀσπυργίας -

Χρυσοχώρας

Οἱ ὀρειότερες γιαννιώ-
τικες λαϊκὲς τέχνες γιὰ
ὅλα τὰ γούστα σὲ τιμὲς
ἐμπιστοσύνης.

ΓΙΑΝΝΗΣ

Κ. ΜΑΝΤΖΙΟΣ

Ἐλ. Βενιζέλου 104

Ἰωάννινα

Τηλ. 22.336

2

Δώρα Μοάτσου – Βάρναλη

Στις 17 Μάρτη έφυγε στα 83 της χρόνια η σιβυστή φίλη ποιήτρια και πεζογράφος Δώρα Μοάτσου - Βάρναλη. Η ίδια συντρόφισσα του κορυφαίου μας ποιητή, είχε μια εξαιρετική ψυχή κι ένα συγγραφικό πνεύμα σπουδαίο και παραγωγικό. Όσοι τη γνώρισαν από κοντά, εκτίμησαν βαθιά την προσωπικότητά και τις συγγραφικές της ικανότητες, τον φιλότιμο, ήπιο και ακέραιο χαρακτήρα της. Έχει υποδομητική σιμνότητα και σωφροσύνη. Έννοια και ζώνισι, όλα τα δυνατό τραντάγματα, τούς πόνους και τις δοκιμασίες, του πολυτάραχου νεοελληνικού βίου κοντά στο ασκαλό και αναστατή συντρόφό της... Μια τω πέρας, όλα μια ζωστική και στοική αντιμετώπιση και αντοχή.

Η Δώρα Μοάτσου γεννήθηκε στην Κων πόλη Σπουδαία μελιτική φιλοσοφία στο Παρίσι. Έκεί γνώρισε και το Βάρναλη στα 1919 όπου τον είχε στείλει για ανώτερες σπουδές ο Δ. Γληνός. Η Δώρα είχε όμοιο από τη φύση το εσωτερικό και ζώνισι ταλέντο της και μια άφησε πολλά έργα κριτική εργασία στην ποίηση και την πεζογραφία. Έχει θέματα και τις ανάλογες επιδόσεις της από το μεγάλο ποιητή. Αλλά παράλληλα και οικήθηκε, γιατί επισκιάστηκε από τη δόξα και τη λάμψη, το κόρος και την αχτινοβολία του. Στην ποίησή της, εκθέτει κοινωνικά και παγκόσμια προβλήματα, με λεπτή ευαισθησία, ξεχωριστή φλόγα συναισθημάτων ανθρώπινα, και συμπόνια. Με βάση την ίδια της αίσθηση και της ιερής του κόσμου, όπου δλώνει κι οραματίζεται την προσδο του. Την τέχνη της, τη διακρίνει μια έμπρη και υποθέτηκη στιχουργική χάρη κιομορφία.

Την πεζογραφία της, τη διαποτίζει μια οροσική πνοή αγωνιστική, και ζωτροφική διάθεση, και τη στεριώνει μια διεισδυτική ψυχολογική διάσπρωση, απλή και γλαφορή περιγραφή. Έχει πολλά σε όλα σχεδόν τα είδη του λόγου (δηγήματα, ποιήματα, παιδικά θεατρικά κλπ.) Κορυφαία έργα της είναι τα παρακάτω: «In Μιμόρια» (1938) «Εργαστήρια για παιδιά» «Καθημέρι και αγάπη» «Κάτω από το λουλούδι της Βενετίας» «Τα ίδια αναφανή» «Ποιήματα» κ.ά. Το «Δ. πνεύμα» που εκδόθηκε για την φίλη και συνεργάτιδά από την πρώτη του εκδοτική περίοδο, με τις ταπεινές τούτες, αρμόδιες, χαριέλινα φόρο τιμή, απομνηνεύσμου και αγάπη, στη φίλη της Δώρα, με λίγα μάρματα πρωτανοϊκάτικα κοκλάματα, να συνοδεύουν τη μορφή και τη μνήμη της, στον ποιητικό λιμώνα της αθανασία.

Α Μαλαμας

Ο Λ. Βρανούσης

Ο ζωγράφος, Παιρσιώτης, ιστοριοδίφης, συγγραφέας, και δ' αυτής, τού τμήματος Βυζαντινών και μεσαιωνικών μελετών και αρχών της Ακαδημία, Αθηνών κ. Αϊάνδρου, Βρανούσης, έδωσε στις 15 / 3 / 79 μίαν υφθιτική κι απαρμόλλη διαδω, με θέμα «Το ελληνικό βιβλίο από το 1471 έως το 1821». Ο διαπρατή, ομιλήτης, ανέπτυξε με εμπειρισματομένη έριανη και επιστημονική ανάλυση το πλούσιο θέμα του και τα τόσο διαφορετικά και δοκύτερα στοιχεία του και καταμετροκροτήθηκε από την κατάντη αθήου του πανεπιστημίου στα Γιάννινα.

Στελ. Γεράνης

Στο ενδοκτήριο της Ε.Ε.Α το Φλεβάρη ο ζωστικός και βραβειώμενος ποιητής, και κριτικός, Στέλιος Γεράνης, μέλος του Α.Κ.Ο. Συμβουλίου της Εταιρίας, από τη μελί, και ζοητηνική, φωνητική, απομνηνεύσμου, από το νέο έργο του «Αιάνδρος», με τον Διονύσιο Σολωμό. Για την ποίηση του Γεράνη και τον ιδιαίτερο ζωρικοδομητικό αυτό έργο μίλησαν ο δ' αυτής, του περιοδικού μας, κ. Μάμας, ο αντ' όρου, της Ε.Ε.Α Γρηγόρης και η Ιωάννα Χριστοζοπού.

Γ. Ν. Κάρτερ

Στο πρώτο τρίμηνο του '79, η Εταιρία Ελλήνων Λογοτεχνών όπου, και στην περισημένη χρονιά, πραγματοποιήσει πολλές παρουσιάσεις μελών της με απαγγελίες αναλόσιες και συζητήσεις. Μία απ' αυτές που είχε εξαιρετική συμμετοχή συναδέλφων και μεγάλη απήχηση ήταν και τού διαπρεπή κριτικού ποιητή και μεταφραστή φίλου και συνεργάτη του περιοδικού μας Γιώργου Ν. Κάρτερ, που η προσφορά του στα χρόνια και στα τηλεοπτικά θέματα είναι σπουδαία και πολυσύνθετη.

Γερ. Γρηγόρης

Στις 26 / 2 / 79 στην αίθουσα διαλέξεων της Αρχαιολογικής Εταιρίας, στην Αθήνα, η Εταιρία Ελλήνων Λογοτεχνών σε συνεργασία με την Εταιρία Δεκαδικών μελετών, οργάνωσε τιμητική βραδιά για το λογοτέχνη και άντ' όρου της Ε.Ε.Α Γεράσιο Γρηγόρη. Για το συγκεκριμένο διηγηματογράφο, μίλησε ο εκλεκτός ποιητής και κριτικός Νύσσος Νικόπουλος με θέμα «Το ήθος στην πεζογραφία του Γ. Γρηγόρη», και ο πρόεδρος της Ε.Ε.Μ. κ. Α. Σκιαδάς για τη «Δεκαδική στο έργο του Γ. Γρηγόρη».

Βραδιά Ν. Νικόπουλου

Στις 29 / 3 / 79 στο Ενδοκτήριο της Ε.Ε.Α μίλησε σε συναδέλφικο ακροατήριο ο ποιητής και κριτικός Στέλιος Γεράνης για τις τελευταίες ποιητικές «καταθέσεις» του εκλεκτού ποιητή κριτικού και στοχαστή Νύσσου Νικόπουλου. Μετά και από σχετικές αναλύσεις και εισηγήσεις τού ίδιου τού τιμώμενου, ακολούθησε συζητήση.

Τιμητική Γελαδόπουλου

Μια δίκαιη προβολή και παρουσίαση έγινε στο ενδοκτήριο της Ε.Ε.Α για το έργο του αντιστασιακού αγωνιστή συγγραφέα Φίλιππου Γελαδόπουλου στις 27 / 3 / 79 σε εκλεκτό ακροατήριο συναδέλφων. Η εισήγηση και η ανάλυση έγινε από τον λόγιο Γιάννη Νικόλοπουλο, που διάθεσε και αποσπάσματα κριτικής των Βάρναλη, Αυγέρη, Ρότα, Μάλαμα για τον τιμώμενο συγγραφέα, Ο Φ. Γελαδόπουλος, έδωσε ως τότε με ζήλο, έξαρση, ειλικρίνεια, ευσημειότητα και γλαφορό ύφος, ντοκουμενταρισμένα αντιστασιακά και νεοιστοριοδιφικά έργα, με ανθρωπιστική διάθεση και επίγνωση δυνατοτήτων, καθώς και ταξιδιωτικά με πετριωτική αγάπη, λογογικό πάθος, λεπτή ευαισθησία και φυσιολατρία.

Χρ. Φράγκος

Μια υπέροχη ομιλία στις 16 / 3 / 79 που έγινε παρουσία, βαθιά το πυκνό ακροατήριο του στη λίσση, μάρματων και τεχνών Β. Ελλάδας, στην Θεσσαλονίκη έδωσε ο καθηγητής του πανεπιστημίου Γιαννίνων κ. Χρήστος Φράγκος με θέμα «Οι τύποι της παιδαγωγικής, στίχου, σιτικής, και ανατολικής ζωής».

Ο κ. Φράγκος, με πλούσιες εμπειρίες, κριτική και ανακριτική για την παιδεία στους δύο κόσμους, παίρνει με υπεροχή τη μενική ανθρωπιστική ρεπλαιουζώρηση των ανατολικών χωρών.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

Μια οραδική έκθεση

Στο Φροντιστήρι 17ο στα Γιάννινα, έδωσαν στη Φοιτητική ομάδα εκθέσεις πολλοί ζωγράφοι της πόλης. Συγκεκριμένα ανέμισαν σ' αυτής, έργα της καλλιτέχνης κ. **ΕΛΕΝΗΣ Ι. ΜΠΟΤΣΙΟΥ** σε θεματολογία συμβολικά κρήνη, μητρότητα και παιδική ιστορία, με το γνωστό και υδρό σημητικό αναγεννητικό της ύψος.

Η κ. Ν. Γ. ΠΟΠΚΩΣΤΟ πρόσθεσε μια νέα και ελπιερτική γλυπτική εργασία που δίνει στο ανηφορικό ταξίδι της κρησσοειδούς για κυματίζοντα εκφραστικά και συμβολικά μορφικά διαστήματα και επιτεύξεις.

Η διδακτριάδα ΚΟΛΙΟΥ συμμετείχε με πίνακα, λιπτική και εργασία σχημάτων υπογραμμισμένων και νέων νεο-ρεαλιστικών ειδώσεων που έχουν το χαρακτήρα μιας βαθύτητας και οπισθοδρομικής αναζήτησης σε μια σκοτεινή ριθμό και χρώμα. Ιδιαίτερα εντυπωσιαστή και η εμφάνισή της, νέας και υγιεινής ιδιότητας, καλλιτεχνική, ιδιοσυγκρασία της διδακτριάδας **ΤΙΝΟΣ ΔΗΜ. ΔΟΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**, με μια μοντέρνα ζωγραφική, σε έντονη κρησσοειδής και επιθετική χρωματική διαβάθμιση. Άρα τον πιο δυνατού, και αυτοπροσώπων νέας ζωγραφίας των Γιαννιτών. Δέσποσαν σ' αυτή την έκθεση ο Αντ. Φαριόλης, ο Λουκ. Λούκας και ο Α. Ρούτσικος.

Ο Α. Φαριόλης είχε συμβολικό έργο με υποδαρτική εκφραστική δύναμη θέματα και μορφές που εξορίζουν για το βάθος των κοινωνικών προκλήσεων, το τραγικό τους ύψος και το γλυκό κρησσοειδές του ύψος.

Ο Α. ΛΟΥΚΑΣ, με υγιεινή μυστική κρησσοειδή εργασία, με στέρεα και φωτεινά ελαστικά χρώματα αποδειχτική υδρόκοπη των κοινωνικών του ρεαλισμό με μια συνυποκειμένη και επιθετική κρησσοειδή. Έτσι με τη ζωγραφική συνάντησε κρησσοειδών των τον διακριτικό διατύπωση μια σύγχρονη κρησσοειδή γι' ανώτερη επιτεύγματα.

Θεματικές και με δραματική τόση ήταν επίσης και οι κρησσοειδείς, σε πιστεύα και ληθισμοί των **Δ. ΡΟΥΤΣΙΚΟΥ**.

Α. ΜΟΛΑΝΟΣ

Έκθεση Μηνά Στράτη

Από τις 9 και ώς τις 28 Μαρτί ο διακεκριμένος Ηπειρωτικός ανατολιστής ζωγράφος, Μηνά Στράτη, οργανώνει έκθεση έργων σε αίθουσα του Παριουσιού στην Αθήνα, που εντυπωσιαστή και γοητεύσει τους φιλόδοξους με τις ποικίλες και ολοζώντανες κρησσοειδείς ζωγραφίες του. Ο καλλιτέχνης, σε αυτή τη φάση σημείωσε με μια επιτυχία.

Η πανέμορφη Μαργαρώνα της Πρέβεζας

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΗΛΙΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Φιλολογίας — Νομικής

ΑΒΕΡΩ 1 (Κ. Πλατεία) - Γιάννινα

Στα Φροντιστήριά μας θα βρείτε:

- 1) Τὸν κ α θ η γ η τ ή πού ή δεκαετής φροντιστηριακή πείρα του θα σας οδηγήσει σωστά στις έξετάσεις.
- 2) Τὸν ἀ ν θ ρ ω π ο πού στην πράξη, δίνει περισσότερα από δυο υποσχεται.
- 3) Τὸν φ ί λ ο πού από κοντά θα παρακολουθεί την πρόδός σας.

Τηλ. 33.223

ΜΑΡΜΑΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε.

Ήπειρωτικά και όλα τα άλλα περίφημα μάρμαρα.

Έτοιμοπαράδοτα - Έγγυημένα

Σε όλες τις διαστάσεις,

Σε όλα τα χρώματα

ΧΩΣΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΗ —
ΤΙΜΕΣ ΛΟΓΙΚΕΣ

Α.Ε. Ίωάννινα:

Τηλέφ. Γραφείου: 22.227

Τηλέφ. Έργασταίου: 91.027

Αθήνα:

Τηλέφ. Λεωφ. Κηφισιάς:

723.150 και 7.345.955

Τηλέφ. Πρατηρίου: 9.513.972

ΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ελεύθερο Πνεύμα

Έρευνα – Στοχασμός – Τέχνη – Κριτική

Ιδρυτής – Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β εκδοτική περίοδος
Η' χρόνος 31 τεύχος
Γενάρης – Φλεβάρης –
Μαρτίης 1979

Γιάννης Βηλαράς

(ο μεγάλος αδικημένος)

Τού Λάμπρου Μάλαμα

Το «Ελεύθερο Πνεύμα» έχει καθιερώσει αρκετά πρωτοσέλιδα του πρὸς τιμὴ πρωτοπόρων ἀγωνιστῶν ποιητῶν τοῦ λαοῦ μας, που πρόσφεραν πολλά γιὰ τὴν ἀπολύτρωσή του ἀπὸ κάθε μορφή πολιτικοοικονομική και πνευματική σκλαβιά. Ἦταν καιρὸς, ἀνάλογα μὲ τὸ χῶρο που διαθέτει να χαρίσει στους ἀναγνώστες και φίλους του, λίγα σεμνά και ταπεινά λουλούδια γιὰ τὴν αἰώνια μνήμη και φήμη τοῦ προδρομικοῦ πνευματικοῦ μας πατέρα Γιάννη Βηλαρά.

Εἶναι εὐτυχής και ξέρει και κρίνει και συγκρίνει και θαυμάζει ὁποῖος γνωρίζει τὴν ἀρχή, δηλαδή τὸ ἄλφα τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας που τὸ θάβρο τῆς ἀρχῆς αὐτῆς το στέριωσε ἡ αισθητικὴ ἰδιοφυία και ἐπιστημοσύνη τοῦ Γιάννη Βηλαρά. Στα πρῶτα σχολεῖα τοῦ γένους ὁ Βηλαράς ἀνοῖξε τὶς πόρτες τῶν ψυχῶν κι ἐρίξε τὴν καινούργια πνοή, τὴ δροσιά, τὴ δύναμη και τὸ φῶς τῆς ζωντανῆς γλώσσας τοῦ λαοῦ μας τῆς Δημοτικῆς, ἀλλὰ παράλληλα και τῆς αισθητικῆς τοῦ μέτρου. Ἦταν πρῶτη πηγή που πότισε γενναϊόδωρα και ἀνθρωπιστικά τὸ διψασμένο ψυχοπνευματικὸ ἔδαφος τοῦ υποδουλωμένου ἔθνους. Ὁ ποιητὴς που ἔβαλε τὴ μαγιά, γιὰ τὸ γλυκὸ ψωμί τῆς οὐσιαστικῆς λευτεριάς και τὸς θεμέλιους λίθους στα κάστρα τῶν λαϊκῶν μας ἀγῶνων. Ὁ σκοπὸς του και τὸ ὄνειρό του δικαιώθηκαν ἔστω κι ἀργά, ὕστερα ἀπο 150 χρόνια κι ἀπο τὸ ἐπίσημο ἀντιδραστικὸ κράτος μὲ τὴν καθιέρωση τῆς Δημοτικῆς. Ὁ Βηλαράς στάθηκε φάρος φωτεινός που ἀφύπνησε και φωτίσε και καλλιέργησε μέχρι σήμερα ζωντανὴ τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας, προσθλέποντας σ' ἓνα καλύτερο μέλλον.

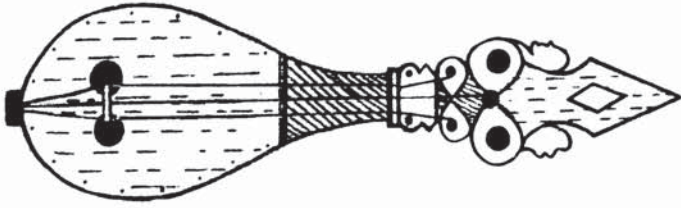
Ὁ Βηλαράς εἶδε τὸ πρῶτο φῶς τοῦ ἡλίου στα Κύθηρα το 1771. Ἀπο τὸν ἐξοχο γιαντὸ τῆς ἐποχῆς γιαννιώτη πατέρα του Στέφανο. Ἀνατράφηκε και μεγάλωσε στα Γιάννινα. Σπούδασε στὴν Πάδοβα και στὴ Βενετία τῆς Ἰταλίας, ἰατρική, βοτανική, φιλοσοφία. Ἀπο τὸς πρῶτους οργανωτὲς ἐπαναστατικῶν πυρήνων και φορέας τῶν ιδεῶν τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης, συνελήφθη και φυλακίστηκε στὴν Τεργέστη. Μα το 1797 μετὰ ἀπο μὴ νίκη τοῦ Ναπολέοντα ἀποφυλακίστηκε και το 1801 ἐγκαταστάθηκε στὴν Πατρίδα και πρόσφερε τὴ γιαντὴ του δωρεάν στο λαο. Ἐργαζόταν νύχτα - μέρα στα προοδευτικά γράμματα, ἔγραφε, μελετοῦσε, μετέφραζε, δίδαξε, ξεσήκωνε, διαμόρφωνε ἐπαναστατικὲς συνειδησεις, με ἀπόλυτα συνειδητοποιημένα τα προβλήματα τοῦ καιροῦ του. Υπῆρξε στενός συνεργάτης με τὸ δάσκαλο τοῦ γένους Ψαλῖδα. Ἀπο τὸς πρῶτους μαχητὲς και καθαγιαστὲς τῆς Δημοτικῆς, ὁ Βηλαράς και ἀπο τὸς πρωτοπόρους οργανωτὲς τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας στὴν Ἠπειρο - Ρουμελι - Θεσσαλία -

Γιάννης Βηλαράς

(Σκίτσο ἀπο στοιχεῖα περιγραφῆς Χόλλαντ και Κουτσαλέξη. Εἶναι τὸ μόνο ἀπο δική μας φροντίδα, γιὰ να υπάρξει).

Κέρκυρα και ὅπου μπορούσε να κινεῖται σαν γιαντὸς τοῦ Βελή - Ἀλή. Πέθανε στὶς ἐπάξεις και θάφτηκε στο Τσεπέλοβο - Ζαγορίου το 1823. Αὐτὴ με λίγα λόγια ἦταν ἡ πορεία τοῦ Γιάννη Βηλαρά τοῦ καταργητῆ τῶν τόνων και καινοτόμου τῆς ἀπλοποιημένης γραφῆς και λαλιάς με τὴ «Ρωμέκη Γλώσσα» το 1814. Ἐκτοτε, γιὰ ἓναν ολάκερο σχεδὸν αἰῶνα που επικράτησε ἡ ἀντίδραση, ἡ πισωδρόμηση, και ἡ ἀναστολή σε κάθε πρόοδο τοῦ λαοῦ, ὁ σκληρός λογιότατισμός, τιμῶρησε τὸν Βηλαρά. Δεν αξιολογήθηκε, με τόσα ἔργα και με τόση ποικιλόμορφη πατριωτική και κοινωνική δράση. Ἐτάφη και αὐτός ὅπως ὁ Κάλθος, ὁ Καιρὴς και τόσοι ἄλλοι, ἀπο τὰ φωτισθεστικά κατεστημένα, μα που ὅμως, τα ονόματα και οἱ μορφές τὸς ἀποτυπώνονται ἀδρά στὴ συνείδηση τῶν γενεῶν. Ὁ Φέξης το 1916 τύπωσε ποιήματα τοῦ Βηλαρά. Ὁ Γ. Βαθαρέτος ἔβγαλε τα Ἀπαντά του στα 1935. Κι ἀργότερα ὁ φιλόπονος ἐκδότης Σταύρος Ταβουλάρης τα πρόσφερε και πάλι στὴν κυκλοφορία. Ὅμως, δεν καλλιέργηθηκε ὅσο ἔπρεπε ἡ φήμη του, ἀπο καμιά πνευματικὴ ὀργανωση, οὔτε κι ἀπο τὴ γενέτειρά του. Δε στήθηκε ποτέ καμια του προτομή ἡ ἔστω κι ἀναθηματικὴ στήλη. Δεν

Βραζιλία

Νέγροι της 'Αφρικής

Τζών Νεγκάλα

Μεταφράζει η Αγνή Σωτηρακοπούλου - Σχοινά

Νέγροι της Αφρικής
έστε φτηνά χέρια, πολύ φτηνά,
κοιμάστε μόλις λίγη τροφή
η οποία φθορά του μαστιγίου
σαν τις πλάτες σας όργώνει,
πρέπει να 'στε γλυκείς καλοί καί πράοι
να ν' αποφύγετε τό ξύλο.
Πρέπει να τρώτε λίγο, να 'στε οικονομικοί!
Θέλετε λευτεριά; Δικαίωμά σας! Βέβαια...
Αλλά πώς θα ζούμε αν λευτερωθείτε;
Οιός θα φροντίζει την πολυτέλειά μας,
οιός θα φροντίζει τις απολαύσεις
αί την άνεσή μας;
Οιός θα σερβίρει ούίσκι στα ποτήρια μας
τού φκιάχνει ο ιδρωτας του Νέγρου;

Ινδία

Ρεμβαομός

Μακάντ Ρ. Νταβέ

Ο δρόμος μου για μήνες στο σκοτάδι.
Τό καλώδιο που σύριζα περνάει
απ' τό ταβάνι τ' ατελιέ μου
πεινάει πότε πότε σπιθές:
σημάδι που θά 'χει βραχυκύκλωμα.
Περ' από τους άγρους στή χέρσα γής χωμένο
'χει ανάψει μία σειρά από φώτα
α' έτοι παίρνω συναίσθηση της πόλης μου
τού απ' τό παράθυρο σταλάζει στους δρόμους τις κολώνες.

Καί τ' αυτοκίνητα που τρέχουν.....
Όλα ανάμεσα σ' αυτή την απόσταση ανάβουν
α' έγω είμαι απ' τό σκοτάδι φαγωμένος
αυτής της νύχτας της γαλήνιας του Αύγουστου,
Μόνος,
περιδιαβάζω τή ζωή μου
την αδια από όνειρα
κι' από χρώματα αδια.

Ίταλία

Είμαι ένα δημιούργημα

Γκιουζέπε Ούγαρέττι

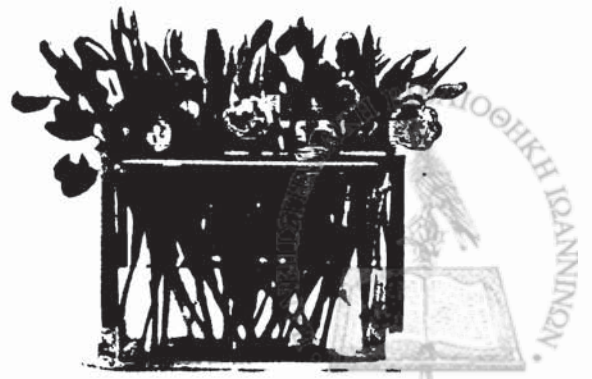
Μεταφράζει ο Γιώργος Ν. Κάρτερ

"Όπως έτούτ' ή πέτρα
του Σάν Μικέλε
τόσο κρύα
τόσο σκληρή
τόσο στυγνή
τόσο ανυπόταχτη
τόσο τελειωτικά
άποθαρρημένη
όπως έτούτη' ή πέτρα -
είναι τό κλάμα μου
πού δέν τό βλέπετε.
Τό θάνατο
ξοφλάμε
μέ τή ζωή.

Καλωσύνη

Τής Φερνάντα Ρεγκάλια Φόσσο

"Ω, καλωσύνη μέ την άγγελική όψη
ή χάρη σου μου έπιτρέπει τό χέρι να
τείνω στον έχθρό μου.
Τό χαμόγελο δίδαξέ μου της συγνώμης
κι άπάλειψε απ' την σελίδα της άνοχής
μου
τόν σφαδασμό του μίσους που προξέ-
νησε μία αιμοβόρα άσπίδα.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

φέμα, στο κακό, στην ήθικη κριτική ζημιά του συνανθρώπου. σέ βιεξ και σέ σκοτωμούς και όχι σέ μιάν ανοιξη πλατιά, με αισθήματα ασφάλειας και σιγουριάς. Νά χαιρέστε κάθε πουλί πού κελαηδάει τόν έρωτα, κάθε λουλούδι πού μυρώνει η πρωινή δροσιά και πού με τόση απλοχωρία και ζεστασιά τό κανακεύει ο ήλιος απαλά, να μπουμπουκιάσει τόν καρπό του. Νά πάρ' η ακουή σας τό γλυκό νανούρι από τούς ζέφυρους στις φυλλωσιές των δέντρων. Κάθε ζωή είναι και μιά ανοιξη! Αγκαλιάστε τη φύση και τ' άσχημα ακόμα πλάσματά της μπορείτε να τά κάνετε κι αυτά ευτυχισμένα, γιατί όλα, έχουν στο βάθος μιά ψυχή αθάνα. Η ζωή θέλει στη δίψα και την πείνα, μ' άριστα μέτρα την πληρότητα. Αγαπείτε τη, έτσι όπως αγκαλιάζει σφιχτά με λάχταρα και καμαρι τό παλικάρι την Καλη του Έτοι πιαστείτε χέρι - χέρι και σηκώστε με γόνιμη σπορά τή μαγισσα ζωή απο τής γής μας τή χαμέρπεια. Φκιάχτε τη όλη με πλατιά χαμογελα και με ατελειωτα τραγούδια. Οι άνθρωποι όλοι ενωμένοι και οργανωμένοι είναι σέ θέση να κανουνε τα πνεύματα και τις ψυχές να λάμπουν σα σμαραγδια! Βεβαια, τα ξένα και ντοπια πρακτορεία της εκμεταλλευσης ωθούν τούς γύπες στις βορές. Αυτοί θέλουν να πινουν αιμα Δεν τούς συμφέρει η δική μας εθνική λαϊκή ενότητα. Μα εμεις πρέπει οπως μπορούμε ν αντιδρούμε στα δόλια σχέδιά τους. Νά πάψουμε κάποι' επιτελους να γράφουμε με φαρμακερούς πόνους, αιματα και δάκρυα μοιρολογία και τραγωδιες. Εμεις, ο λαός, θα διώξουμε κάθε απληστια αστοποποιημένης νοοτροπίας, πού προκαλει αλλοτριωση κι αδιαφορια και πορώνει τή συνείδηση. Οι νόμοι της παλης, ζητουν και τις προυποθεσεις του χαρούμενου βίου. Ο Τσέχωφ έλεγε «Η πεζη παλη για τη ζωή, σέ κανει αποθη, σου καταστρεφει τη χαρα της». Ός πότε οι άνθρωποι θα γίνονται καταχραστες της ιδιας της πολυτιμης ζωής τους, και θα την περνούν με φόβους, βάσανα, τυκρες και αγωνίες. Πέρασαν εκατομμύρια ανθρωπινες γενιές απο τόν κλυδωνιζόμενο πλανήτη μας. Γιατι λοιπον σέ τούτον τόν αιώνα των τεχνικοεπιστημονικών θαυμάτων που οι άνθρωποι καταχτούνε κι άλλους πλανητες, να δηλητηριάζουμε τις ψυχές και να μη συμβαδίζουμε λυτρωτικά και σωτήρια, οικοδομώντας, εναν καινούργιο ηθικό και πνευματικό πολιτισμο. Ξέρουμε πως τα αίτια της κάθε κακοδαιμονίας μας, είναι ο ακρατος στομικισμός, η αρρώστια και η μαστιγα της κερδοσκοπίας. Γιαυτό και στην κοινωνια μας τελευταία συναντάς παντού συγχυση και θλακεια, αγχος και ανια και μονοτονια, και αδυσωπητη μανια για ντουβαρια και γιωταχι, σέ τέτοιο βαθμό, πού οι περισσότεροι κυλούν τη ζωή τους μ' αυτό τό φθοροποιό περιεχόμενο, καταχρηστικά και άσχημα με πρόωρους θανάτους μ: αυτοκαταδικες(!) Ξέχασαν η δέν έμαθαν να ζούνε, με τα απαραίτητα μέσα πολιτισμού, μιας ευκολης κι άνετης διαβίωσης, φυσικής και ησυχης κι ευχαριστης ζωής, τιμια κι απλά και παστρικά και όμορφα, με πιο πολλή αγάπη στον κόσμο, στη φύση, στον πλησιον, στα θετικα παραδοσιακά μας πράματα, στη γνήσια και λεβέντικη ρωμιοκιουνη, με πιο πολλή ειλικρίνεια κι αδερφοσύνη. Ο Επικουρος σέ επιστολή του στο Μενοικέα, διαπιστωνε και αξιωνε. Ζωή με σύνεση, παντα σε μέτρα άριστα η κάθε απολαυση. Βασικά και πρωτιστα, συμβούλευε την απαλλαγη των σωματων από τούς πόνους και προπαντων την απελευθέρωση των ψυχών από τις ωδίνες και τις αγωνίες. Σύσταينه δηλαδη την ευδαιμονια, μέσα στην απόλυτη ψυχική γαλήνη και αταραξία.

Λ Μαλαμα:

Φιλοσοφικά κι αισθητικά αποφθέγματα

Η συμπόνια στην εποχή μας, είναι μιά μίσικα πού χρησιμεύει για να σκεπαζει τή ντροπή.

Μαξιμ Γκορκι

Η άποψη πως η τέχνη δέν έχει καμιά δουλειά με την πολιτική, αποτελεί η ίδια μιά πολιτική στάση.

Γ. Οργουελ

Επιδιώκοντας χρηματικούς σκοπούς ο άνθρωπος, δι' θα καταφέρει ποτέ να κερδίσει την ευτυχία.

Καρλαιλ

Η ευτυχία του λαού πραγματώνεται από την ουσία της γνήσιας δημοκρατίας.

Ρόζα Ιμβριώτη

Ένα βιβλίο ή ένας άνθρωπος, ή τίποτα.

Ι. Σανδη

Το αληθινό έργο τέχνης, αντιπτερώνει, πλαταίνει την ψυχη του ανθρώπου τόν αντιθέτει ως τα αιώνια και τ' ατέλειωτα τόν συμπυκνώνει με τη ζωή, δέν τόν φέρνει σε σύγκρουση μαζί της.

Μπελινσκι

Πάρτε μιά όποια ράτσα ζώων, αναγκάστε τα οι τεμπιλιά και απραξια, χορτάστε τα με πλούσια τροφή, ικανοποιήστε όλες τις σιξουαλικές όφελεις τους, θρίψτε όλα τους τα πάθη, υποχρεώστε τούς πάντες να σκύθουν μπροστά τους, διώξτε μακριά τους κάθε τι πού θα τά κανει να σκεφτούν, και σε λίγες γενιές θα έχουν γίνει όλο σώμα και διόλου μυαλό(!) Μ' αυτή τη διατα μεγαλώνουν οι βασιλιάδες, κι έτσι συνιχίζουν αιώνιας τώρα(!).

Τόμας Γζέφυρσον
πρόεδρος ΗΠΑ (1743 - 1826)

Γ.Σ. Εμεις θα προσθέταμε η ότι διακρίνωμε παρελθόντα χρόνο: Μεγάλωναν η συνιχίζαν οι βασιλιάδες τότε... Γάρα πού σχεδόν λήξιστοι απόμιναν, αέρνουν αυτοί απάνω τους την ειρωνία των καρών και τη θυμηδία των λαών.

Νόημα ζωῆς καί υπέρτατο χρέος

Τοῦ Λάμπρου Μάλαμα

Ὅση ἀνθρωπιὰ καλλιεργοῦν οἱ νέες ἐπιστημονικά οργανωμένες, κοινωνίες, γιὰ νά πληρῶσουν τίς ἀνάγκες, τῶν ἀνθρώπων ευκολότερα καί ἀκεραιότερα, ἄλλο τόσο τὰ παλιὰ καθεστῶτα στήν ἐποχή μας, διαγράφουν ἀκόμα, μιὰ σκληρῆ καί ἀνάληπτη στάση καί συμπεριφορὰ ἀπέναντι στοῦ ἀτομοῦ, στήν οἰκογένεια, στήν ομάδα. Φτάσαμε κι εμεῖς, σάν κοινωνία, σ' ἓνα βαθμὸ σύγχυσης κι ἀσυνενοησίας, πού κάθε μας ἐκδήλωση, ἀτομική καί συλλογική, τρέφει στοῦ βάθος μιὰ θλιβερῆ ἠθική κατὰπτωση, πού ἐκφράζει τὴν ἴδια τὴ διάσταση καί τὴν ἀρνήση τῆς γενικῆς ωφελιμότητος. Ἡ καλοσύνη φτῶχυνε πολὺ στον κόσμον πού ζοῦμε· καί γιὰ νά ξαναβροῦμε τὴν κάθε ἀρετὴ καί ὁμορφιά τῶν ἀγαθῶν καί εὐεργετικῶν ψυχῶν, πρέπει νά βροῦμε τὰ χρυσὰ κλειδιά πού θ' ἀνοίξουν τίς πόρτες, μιᾶς εὐτυχημένης εὐφορίας, ἀπὸ τὴν τετράγωνη λογικὴ καί τὴ σύγχρονη ἀνθρωπιστικὴ παιδεία. Νά πάρουμε δύναμη καί φῶτα ... ἀπὸ τοὺς νέους λαϊκοὺς ἀπολυτρωτικοὺς ἀγέρες καί φλογισμένους ἡλίους τῶν καιρῶν μας. Γιατί νά κρατάμε ἀκόμα, ταπεινωτικὰ κατὰλοιπα δουλοπρέπειας, εμεῖς πού διδάξαμε στήν οἰκουμένη, μὲ τὸ μεγαλεῖο τῶν ἀγωνιστικῶν καί δημιουργικῶν μας πράξεων, ἀνὰ τοὺς αἰῶνες, τὸ νόημα καί τὴν οὐσία τῶν ἀδούλωτων ψυχῶν, τῶν σωτήριων ἰδεῶν καί τις ἀνώτερης ἠθικῆς καί πολιτισμικῆς ἀξίας τοῦ κόσμου; Εμεῖς πού σάν Γένος σπείραμε στοὺς λαοὺς τῆς γῆς, ὅλες τίς ἀξίες καί τ' ἀγαθὰ τῆς λογικῆς, τῆς τέχνης, τῆς ἐπιστῆμης καί τῆς εὐτυχίας τῶν ἀνθρώπων; Εἶναι λοιπὸν καιρὸς κι εμεῖς ν' ἀλλάξουμε τὴ σκληρῆ καί τὴν πικρὴ μας μοῖρα. Ν' ἀπαλλαγούμε ἀπὸ τὰ πάθη μας. Νά ξεκολλήσουμε ἀπὸ τὴ λάσπη τῆς συκοφαντίας, τῆς ἀπαισιοδοξίας καί τῆς ἀρνήσης. Οἱ σύγχρονες ἀνάγκες, ἐπιβάλλουν ἀπολύτρωση ἀπὸ τὰ ψεύτικα ταμποῦ τοῦ παρελθόντος... Οἱ κραυγές τῶν πονεμένων ψυχῶν, τῶν πληγωμένων συνειδησεων τόσων γενεῶν, δέν τρυποῦν εὐκολὰ βέβαια τ' αὐτιά τῶν «ελεφάντων». Ὅμως, εμεῖς σάν λαὸς καί σάν ἔθνος ὅταν εἴμασθ' ἐνωμένοι πάμε σίγουρα μπροστὰ. **«Πάντα ἡ νίκη ἀν ἐνωθεῖτε, πάντα ἐσὰς θ' ἀκολουθεῖ»** (Σολωμός). Εμεῖς θὰ ἀξιῶσουμε καί θὰ πετύχουμε τὴν τίμια καί ἠθικὴ συμπεριφορὰ, καί πῖο πλατιὰ ἀπονομὴ δικαιοσύνης. Ὁ Γκόρκυ ελεγε: **«Ὅταν οἱ μικρὲς σπῖθες τῆς δικαιοσύνης μαζευτοῦν καί σχηματίσουν μιὰ μεγάλη φωτιά, τότε αὐτὴ ἡ φωτιά, θὰ κάψει ὅλη τὴν ψευτιά, κι ὅλο τὸ βούρκο τῆς γῆς»**. Γιατί νά γίνεται παχὺ τὸ στρώμα τῆς ἀπληστίας, καί τῆς ἀγωνίας, στήν ψυχὴ μας; Ὁ χρόνος τρέχει γοργὰ καί μ' ἀτσαλένια φτερά, καί τονε χάνουμε ἀδίκαια, ἀπραχτα καί ἀχαρη. Εμεῖς θὰ γυρίσουμε τὴ σφαῖρα στήν τροχιά πού θέλομε· κι εμεῖς, ὁ λαὸς, πρέπει νά καθορίζουμε τὰ πεπρωμένα καί τίς ἐξελίξεις μας. Ὅταν ζοῦμε μὲ πραχτικὴ ἀγάπη καί μὲ τὸ αἶσθημα τῆς δημιουργίας, τῆς ἀνθρωπιᾶς καί τῆς εἰρήνης, νιώθουμε οὐσιαστικά, ἓναν ωραῖο ψυχο καί χαρούμενο βίον. Μέγα καί πρῶτο ἀγαθὸ καί δῶρο φύσης ἡ ζωὴ... καί «ιερὴ καί μία» ὅπως τὴνε τραγούδησε κι ὁ Παλαμάς, δέν πρέπει νά μάς πάει χαμένη. **Ἀνοίξτε τὴν καρδιά σας - ἰὶ θαυμάστε τὴ μόλες τις ὁμορφίες τῆς! Λούστε μὲ τὴν ἀγαπὴ καί τὴν εὐγένεια τῆς ψυχῆς. τὰ πρῶτα καὶ τὰ πρῶτα γύρω σας θαυμάστε τὰ φυσικὰ καὶ πνευματικὰ δημιουργήματα. Οἱ δυστροπίες κι οἱ μεμψιμοιρίες εἶναι ἀγκαθια πού ἀγκυλώνουν τίς καρδιές. Ὁ κόσμος ὅλος εἶναι δικὸς μας. Ἵωρον τὰ πάντα στήν ψυχὴ μας. Οἱ ὁμορφιές καί οἱ χαρές ἀνήκουν σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ὅλοι μαζί οἱ συνάνθρωποι κι οἱ ἀδελφοὶ λαοὶ στὰ εἰρηνικὰ τους ἐργα, ὁμορφαίνουν πῖο πολὺ τὴ ζωὴ καί τὸν πλανῆτη. Θαυμάστε τὴν εφυσία, τὴν ἐγκαρδιότητα καί τὴν ἀπλότητα τῶν ἀντρῶν, τὴν ψυχικὴ καί σωματικὴ ωραιότητα τῶν γυναικῶν, τὰ ξένιαστα κι ἀθῶα χαμόγελα τῶν παιδιῶν, τίς μορφές καί τίς γοητείες τῆς τέχνης, καί θὰ γεμίζει ἡ ψυχὴ σας ἀδολες χαρές! Πάρτε δύναμη κι ἀνάσα, ἀπὸ τὰ ριγῆλα ξυπνήματα καί ξανανιώματα τῶν πλασμάτων τῆς αὐγῆς· καί θὰ νιώσουν ἄφατη γλύκα τὰ μάτια τῶν ψυχῶν, ἀπὸ τὰ χρώματα τῶν δειλινῶν καί τὰ λιογέρματα ἀκροβουγιῶν, τὴ γέυση ἀπὸ τὸ μόχτο τοῦ ἐργάτη καί τ' ἀγρότη στὸ τέλειωμα τῆς μέρας, καί μιὰν ἀγάλλιαση βαθύτερη, ἀπὸ τ' ἀντίκρυσμα τοῦ οὐρανοῦ στὰ λυκόφωτα τῶν πρῶτων ἀστρῶν. Ὅλες οἱ πικλομορφίες τοῦ βίου, γίνονται ἀρμονικὲς καί ὁμοούσιες στήν ἐσωτερικὴ μας καλλιεργημένη πλάση. Κάθε κοινωνικὸ κι ἀτομικὸ καλὸ καί ἀγαθὸ, ἄς παροτρύνει γιὰ σωστὴ δράση, γιὰ τίμια πιάλη. **«Σκληρὸς κι ἀδιάκοπος ἀγῶνας, ἡ ζωὴ... μὰ ἀξίζει νά ζεῖ κανεὶς καί νά πεθαίνει καί γιὰ ἀνώτερα ἰδανικά»** (Γληνός). Γιατί νά «ἐνδίδετε» στοῦ**